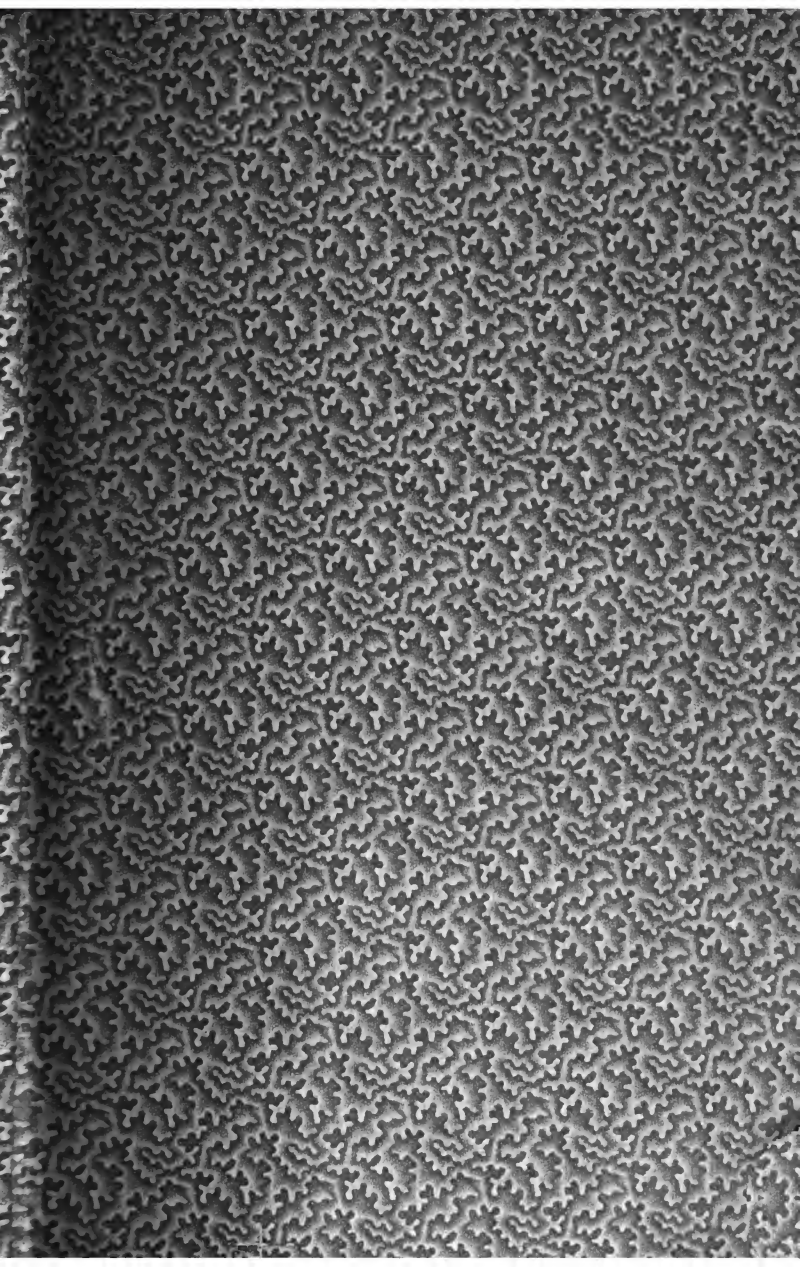


UNIVERSITY

EK GENT





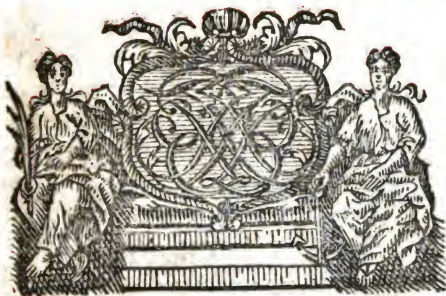
VITAE CLARISSIMORVM IVRE CONSVLTORVM

ÆMTLII FERRETTI	IOANNIS CORASII
HVGONIS DONELLI	GVILIELMI MARANI
IANI A COSTA	FRANC. FLORENTIS
IOANNIS DARTIS	IOANNIS FICHARDI
NICOLAI CISNERI	IO. OTTON. TABORIS

EX

RECENSIONE ET CVM NOTIS

CHRISTIANI GOTTLIEB BVDERI.



I E N A E

APVD IO. FELIC. BIELCKIVM.

M. DCC. XXII.

STATE

IN

RECORDS



RECORDS

RECORDS

VIRIS

ILLVSTRIBVS ET EXCELLENTISSIMIS
AMPLISSIMIS DEQVE IVRE
OMNI CONSVLTISSIMIS

DOMINO

IOANNI PETRO A LVDEVVIG

POTENTISSIMO PORVSSIAE REGI A
CONSILIIS SANCTORIBVS ET REGI
MINIS DVCATVS MAGDEBVRGICI IN
QVE REGIA FRIDERICIANA IVRIS
ET HISTORIARVM PROFESSO
RI PVBLICO

DOMINO

BVRCARDO GOTTHELF
STRUVIO

SERENISSIMORVM SAXONIAE DV
CVM ERNESTINAE PROSAPIAE CON
SILIARIO ET HISTORICO SERENIS
SIMO MARGGRAVIO REGENTIBRAN
DENBVRGICO CVLMBACENSI A
CONSILIIS CVRIALIBVS ET IN ACA
DEMIA SALANA PROFESSORI
IVRIS ET HISTORIARVM
PVBLICO

DOMINO
IOANNI BARBEYRACIO
IN ACADEMIA GRONINGO - OMLAN
DICA PROFESSORI IVRIS PVBLICI PRI
VATIQUE ORDINARIO REGIAEQVE
SCIENTIARVM SOCIETATIS BE
ROLINENSIS SOCIO.

DOMINO
CASPARI ACHATIO BECKIO
IVRIS IN ACADEMIA IENENSI PRO
FESSORI PVBLICO COLLEGII SCABI
NORVM ADSESSORI INQVE CVRIALI
PROVINCIIARVM SAXONIAE ERNESTI
NAE IVDICIO CAVSARVM
ORATORI

*DOMINIS PRAECEPTORIBVS ATQVE
PATRONIS MEIS PERSANCTE OB
SERVANTISSIMEQVE CO-
LENDIS*

FELICITATEM
obsequioso cultu precatur

CHRISTIANVS GOTTLIEB BVDER.

DEDICATIO.

VOBIS Summi Celeberrimique
VIRI, qui numinis gratia in il-
lustri loco positi, viui spirantesque
estis exemplo, VITAS demisse offer-
ro IVRISCONSULTORVM, quorum
memoria perennibus viget ingenii
monimentis, quosque communi
Germaniae gentiumque vicinarum
praeconio, vel superastis virtute,
doctrina, meritis, vel exprimitis.
Fuit haec prima princepsque caus-
sa, quae me mouit, ut VESTRIS au-
spiciis ederem libellum, qui intuenti-

DEDICATIO.

bus VESTRA decora iuuenibus ,
se magis commendaret. Cui ex
parte mea accessit altera , ardens
scilicet illud desiderium referendae
publico quodam documento gra-
tiae , quam VESTRIS in me meritis
debeo. Quamuis enim ea mihi
haut contigerit felicitas, ut TVIS in-
teresse potuerim Scholis per o-
mnem Germaniam celebratis Con-
summatissime totque titulis & elo-
giis cumulate DOMINE a LVDEVVIG;
patuerunt tamen doctissima TVA
scripta,

scripta, quibus omni in Iuris prudentiae parte, Imperiique & Provincia-
 rum Germanicarum historia, lumen insigne excitasti, cui beneficio, quod cum aliis mihi est commune, accessit singularis illa gratia quum nuper in conspectum allo-
 quiumque benigne admitteres ac breui illo tempore, quo videre venerabile illud tuum os ac venerari coram licuit, saluberrimis instruere monitis. TVA vero illustris deque Re publica & literaria immor-

DEDICATIO.

taliter merite STRUVI, Patronorum
summe, in me beneficia, non capit
haec pagina, quae vix animus me-
us capere potest, nec admirabilis illa
TVI animi moderatio admittit, ma-
xima tamen & immortalia. TV e-
nim exquisitissimae TVAE eruditionis
fama excitatum, TVAEQUE humani-
tatis, quam omnes praedicant, fidu-
cia fretum, Lipsia discedentem ea
indulgentia, quae TIBI TVAEQUE il-
lustri Genti propria est, excepisti, ac
per integrum iam septennium &
quod

DEDICATIO.

quod excurrit, omnibus quae a PATRONE Indulgentissimo proficisci vnquam possunt propensissimae voluntatis testimoniis, perbenigne cumulasti. A TVIS ab omni fuculentosaeque iactantia alienis, sed grauib; solidissimisque doctrinis, omnem, quem ingenii tenuitas mei admisit cultum, accepi; TVAE libris rarissimis praestantissimisque instructissimae Bibliothecae, TVISque Scriptis quibus hodie multos eruditos reddis, quaeque aeta-

tem ferunt, prudentissimisque monitis debetur illud, quod paucis illis leuidentibusque meis scriptiunculis inest boni; TVAEQUE indulgentiae post immortalis DEI providentiam, quae TE mihi Amplificatorem excitavit, omnem Fortunam Academicam secuturamque, si divinae bonitati placuerit, cum aliis multis, quos tuendos orandosque suscepisti, libentissime adscribo. Ad TVAM celebratissime BARBEYRACI praedicandam hoc
loco

DEDICATIO.

loco summam humanitatem singulares habeo rationes. Mitto iam cultissima accuratissimaque eruditione plena TVI monimenta ingenii, quae non academici modo homines, sed summi bello paceque administri in manibus oculisque ferunt, quorumque pars mihi tenui quoque fructuola fuit; rara illa tua facilitas me audacem fecit, qua non solum meas ignoti hominis literas, gratiose suscepisti, sed altero statim die humanissime respondisti, im-

meren-

DEDICATIO.

merentem me plane laudatione
TVÅ non indignum iudicasti, vel
potius qualis esse debeam eadem
docuisti, quodque benevolentiae
caput est, elegantissimam illam
TVAM de Methodo Iuridici Studii
Orationem, cuius cum aliis bonae
frugis Opusculis editionem iteratam
in vsum Iuris Studiolorum paro,
perliberaliter transmittendam cu-
rasti, TIBIQUE Summe VIR, me ar-
tissimo cultus vinculo obligasti.

Tu

DEDICATIO.

Tu vero Excellentissime BECKI aliquam libelli huius partem TVO iure a me deposcis, qui perraram de vita Guilielmi Marani narrationem, e Bibliotheca Tua selecta librisque rarioribus, ad elegantiores Iuris prudentiam pertinentibus, egregie instructa, quam Soceri TVI illustris Sleuogtii exemplo insigniter ornas, non solum beneuole concessisti, sed de adornando quoque opusculo salutaribus monitis instru-

DEDICATIO.

instruxisti, summaque semper humanitate quam, doctrinasque Tuas elegantissimas saluberrimasque, nostra praedicat Salana bonique omnes, inuisentem me excepisti, deque constituendis vitae rationibus fide prudenterque submonuisti. Suscipite itaque IURISCONSULTI, his, quos hoc libello iuuenibus imitandos propono, superiores & pares, tenue hoc Opusculum ea fronte, qua collectorum usque huc beatis,

DEDICATIO.

beatis , Vestraque auctoritate &
patrocinio defendite. Benignissi-
mum Numen , quod magnos Vi-
ros excitat & florentes seruat, vos
Illustres, Amplissimique VIRI, Aulis,
quae grauiissimas causas VOBIS ex
parte committunt, Academiisque
omnes , quibus immortale decus
& ornamentum conciliaſtis, Orbi-
que literato, qui Nominibus Ve-
ſtris adſurgit , omni fortunarum
genere adfluentes conſeruet. Ita
Valere

DEDICATIO.

Valete Summi Celeberrimique
Viri. Ienae, in aedibus Struuianis
ad d. IV. Octobris, Francisco sacra-
tum. A. R. G. M. DCC. XXI.

PRAE-

PRAEFATIO

Quam promisit elegantioris doctrinae Iureconsultus IACOBVS FRIDERICVS LEICKHER continuationem utilissimi Syntagmatis Decem Narrationum de vita rebusque exquisitissimorum Iurisconsultorum, a doctissimis hominibus diligenter accurateque scriptarum, singillatimque vel editarum, vel operibus scriptisque, saepius rarioribus, praemissarum, eam TIBI iam LECTOR Benigne Eruditeque, data obseruantiae significatione, exhibeo. Optarunt subinde fructuosam banc cum primis studiosis iuuenibus, qui exemplis magis quam praeceptis incitantur, operam, sapientes eruditissimique Viri, spem inde aliquam elegantissima Praefatione PANZIROLO de Claris Iuris Interpretibus praemissa, fecit incliti nominis multorumque iam

b meri-

meritorum *ICtus Lipsiensis* CHRISTIANVS GODOFREDVS HOFFMANNVS, Patronus meus summopere colendus, a me tamen perofficiose interpellatus, grauioribusque occupationibus impeditus, hanc mihi curam lubens & beneuole reliquit. De utilitate huius instituti deque uberissimo fructu, quem e *Vitis* eruditorum illustriumque virorum solenter scriptis, percipimus, non a me expectas heic parum necessariam taediumsamque expositionem, quam post MORHOFIVM * STRVVIVMque ** optimos grauisimosque iudices, celeberrimus accuratque iudicii Vir GOTTLIEB STOLLIVS ciuilis doctrinae apud nos doctor publicus, Patronus singulariter obseruandus, neruose

* *Polyhistoris* Tom. I. L. I. c. XIX. §. 1. seqq.

** *Introductiones ad Rem Literariam* Cap. VII.

PRAEFATIO.

uofe ſapienterque dedit. * De meo
ergo conatu pauciſſima praeſabor
TIBIQUE LECTOR BENIGNE renuncian-
dum duco, me in colligendis illuſtran-
diſque Narrationibus hiſce, quan-
tum pro virium mearum imbecilli-
tate licuit, veſtigia Leickheriana preſ-
ſiſſe. Quo animo, ſollicito ſtudio
eas Iuriſconſultorum ſelectas Vitas
exquiſui, de quibus edendis ſpem
fecit laudatus iam LEICKHERVS ſub
ſinem ſuae Collectionis. Galli ſunt
bi, numero quinque, quibus ſocios
feci IOANNEM CORASIVM, alterum
IOANNEM DARTISIVM omnes ſeculis
XVI. & XVII. celebres, cultiſſi-
maeque eruditionis, qui, cum ciui-
lem, tum canonicam Iuris pruden-
tiam e lateritia auream fecere, quo-
rum

b 2

rum-

* Introductione ad Hiftoriam Eruditionis,
Liberalium Artium & Philoſophiae cultiſſima,
Parte I. §. LXII. ſeqq. p. 61.

rumque ingenii monimenta in nostris oris ex parte perrara, multis lumen praeferunt. His e communi nostra Patria Germania adiunxi Tres doctrina meritisque in Rem publicam & civilem & literariam illustres, qui inquirenti mihi sese primum obtulere, pares tamen his & superiores etiam, si id quidem libello destinatae plagulae permisissent adiungere comites perfacile fuisset. Harum auctores Narrationum, plerique sunt doctissimi VIRI, auditores, vel intimioris admissionis amici horum, de quorum vita rebusque exposuerunt, inde & factum, ut amoris vi ducti, vel nimis quandoque sint in commemorandis laudibus, parci contra in indicandis naevis pravisque animi inclinationibus, quibus & spectatae virtutis homines subinde abripiuntur. Qua propter

PRAEFATIO.

propter omnem nauau operam, ut
quae, vel de animi vitiositate omiſſa
ab auditoribus & amicis, vel eo-
rundem narrationibus contraria,
vel praetermiſſa plane, adderem.
Inde natae ſunt ſubiectae notulae,
omnes ſubitaneae, in quibus colli-
gendis diſceſſi conſulto a Leickberia-
na ratione, qui ſubinde erudita
quidem & utilia attulit, neque ta-
men ad Vitae res facientia. Seri-
em ſcriptorum, quibus poſteritati
commendata eſt eruditio illuſtrium
borum Iuriſconſultorum, quantum
hic loci fieri potuit, texui accura-
tum, plurima non in manibus ocu-
liſque ſolum habui, ſed & curate
euolui, quaedam etiam ſtudioſe legi,
quorum autem copia nulla ratione
haberi potuit, doctiſſimorum viro-
rum fidem ſecutus, annotaui. Quo
loco iure & merito extollo illuſtris
Viri BVRCARDI GOTTHELFFII STRVVII

PRAEFATIO.

Patroni Indulgentissimi benignitatem, publiceque praedico Amplissimi Eruditissimique Viri BARTHOLOMAEI CHRISTIANI RICHARDI Serenissimis Saxoniae Ducibus a Bibliotheca, Fautoris multis nominibus honorandi singularem plane humanitatem, quorum prior instructissimae Bibliothecae liberrimum usum perbenigne concessit, alter ad Publicae Academicae armaria benevole liberaliterque admisit. Indigerendis Narrationibus annorum qui emortuales summis Viris fuere, ordinem sum secutus, Gallis tamen primum concessi locum, cum subinde se exceperint. Fructus autem huius Collectionis, iuuenibus Studiosis, quorum potissimum causa est a me suscepta, erit, ut Vitas, verbis vtor HELENI RIBITTI in Vita AEMYLII FERRETTI, horum Virorum tanquam SPECULUM ob oculos sibi stuant

tuant, qui eo contendunt, quo isti
 peruenere. *Quod omnibus & sin-*
gulis, qui haec legunt, religiosissimis
votis DEO omnis sapientiae auctori
nuncupatis, persancte apprecor, co-
natusque meos commendo, utque
erroribus dent veniam obnixè rogi-
to. Quod si a Tua Lector indul-
gentia impetrauero, dabo operam, ut
altera Decas eodem habitu videat
lucem, quæ Vitas: ANDREAE ALCIA-
TI Scriptore CLAUDIO MINOE; CA-
ROLI MOLINAEI per IULIVM BRODE-
AV; PETRI AERODII auctore AEGI-
DIO MENAGIO; EDMVNDI MERILLII,
ab ipso conditam, aliasque, quas, si in
tuis sint bibliothecis & manibus,
boni publici causa per officiosè mihi
expeto, Tibi illustratas restituiam.
Vale LECTOR Benigne ac Erudite
meisque studiis faue. Ienae ad IV.
Octobris A. R. G. M. DCC. XXI.

SERIES
VITARVM
addito emortuali Anno.

GALLI

AEMYLIUS FERRETTVS	m. 1552. p. 1.
IOANNES CORASIVS	m. 1572. p. 49.
HVGO DONELLVS	m. 1591. p. 77.
GVILIELMVSMARANVS	m. 1621. p. 131.
IANVS a COSTA	m. 1637. p. 177.
FRANCISCVS FLORENS	m. 1650. p. 205.
IOANNES DARTES	m. 1651. p. 221.

GERMANI

IOANNES FICHARDVS	m. 1581. p. 241.
NICOLAVS CISNERVS	m. 1583. p. 307.
IOAN. OTTO TABOR	m. 1674. p. 339.

VITA

VITA AEMYLI FERRETTI

ab

HELENO RIBITTO
eius Auditore scripta.

CLARISSIMO VIRO
CATHARINO POBELLO

Geneuiani Comitatus, ac eius ditioni subdi-
tarum Prouinciæ Praefidi aequissimo
Helenus Ribittus.

S.

*D*otes Tuas insignes, eruditionis, acquitatis &
iustitiae, in qua συνηθὼν πᾶσι ἀρετῇσι,
fama sis inuexit in orbem, amplissime acquissime-
que Praeses, ut ea ego excitatus atque incensus,
vehementer mihi occasionem ansamque optarim
dari, qua meam in te obseruantiam, & laudum
admirationem, testari apud te liceret. Est enim
admirabilis quaedam nominis Tui, & magnitu-
dinis animi in Iure dicundo celebritas: ut meri-
to nosrates, te potissimum delectum esse, qui prin-
cipis vices in communi patria geras, sibi illo versis
gratulari debeant: δότε καὶ τοῦ καὶ πάντες ὑ-
μεῖς, μετὰ χάρας κτυπήσατε. At captata oc-
casio sese, unde minime vellem, insperato, magno
A etiam

etiam cum meo priuato incommodo obtulit: nempe e tristi atque acerbo casu, quem extincto clarissimo Antecessore, AEMYLIO FERRETTO, colendae perpetuo memoriae Praeceptore, haec Academia pertulit. Cuius fato, quantam iacturam, non hoc Gymnasium solum, sed etiam vniuersa ciuilis sapientia, atque adeo cuncta res literaria fecerit, vix cogitari, nedum verbis exprimi posse arbitror. Huius Viri Vitam auctoritate grauium virorum & discipuli officio impulsus, non descripsi quidem, vt res postulabat, (artifice enim Aemylio ad id opus erat) sed paucis breuique, vt angustia temporis passa est, adumbraui, ac velut delineauit: ita tamen, vt intelligi possit, quo nos viui, omni laude cumulatiissimi, virtutis exempla, & exhausti labores inuitent. Rem non expoliui, impolitus ipse, utpote qui nullum politum auctorem toto iam quadriennio, praeter Iurisconsultos attigi: neque tamen si potuissem, voluissem. Rem enim sine pigmentis fucoque proponere volui. Qui autem, aut scribunt aliquid, aut e lingua in linguam vertunt, solent id, vel principi cuiquam, vel eximio principique proximo viro inscribere: idque, vt aut aduersus momorum venenatos morsus praesidium, aut vt beneuolentiam fauoremque sibi captent atque concilient. Ego vero abs Te veniam mihi petendam reor: quod Te fortasse imprudenter, ne dicam impudenter offenderim, qui non sim veritus, hoc tam exiguum sub Tuo nomine in lucem edere. In qua re tamen hanc rationem sum sequutus, quo de eminentissimo Viro scriptum, eminentissi-

*uentissimi Viri Praesidio texisse videor : quo tu-
tius in manus hominum prodiret. Accipies igitur
Iustitiae Antistes integerrime, lacta alacrique
fronte, hoc quaecumque animi Tibi deditissimi te-
stimonium ac pignus. Quod si te non adsperna-
tum sensero, eriges augebisque ingenium, ut Tibi
dante Deo, maius aliquid, & Tua amplitudine di-
gnius procudat atque exhibeat. Te ergo pro
Tua summa humanitate vehementer etiam atque
etiam, ut hoc boni consulas, rogo. Vale, Aue-
nioni 1552. mense Nouembri.*

Qui res gestas literarum monumentis tra-
diderunt, praeclare ac diuinitus de v-
niuerso hominum genere meriti sunt. Su-
pellectilem enim copiosam ad instruendos
mores, & quoddam quasi speculum huma-
nitatis posteris suppeditarunt : quod in-
tueri quisque, & inde ea capere atque hau-
rire documenta queat, quibus instructus,
vel publicae, vel priuatae rei consulat. Hoc
enim potissimum salubre & frugiferum mor-
talibus adfert, grauius & prudenter magi-
stra vitae appellata rerum cognitio. Nobis
etenim consilia, moresque omnium seculo-
rum gestorūque euentus & causas ob o-
culos ponit. Accendunt vel maxime, au-
gentque animos ad virtutem exempla eo-
rum, quae propter recte actam vitam laudi-
bus in coelum feruntur, deterrent ac retun-
dant a turpibus, quorum nomen propter fla-
gitiose

gitiose transactam vitam omnibus seculis iniuifum & execrabile est. Themistocles e somno se excitari Miltiadis trophaeis profitebatur. Nos autem noster Miltiades, AEMYLIUS FERRETTUS, in alio quidem sed longe vtiliore vitae genere, suis multo perennioribus trophaeis ad aemulationem & studia virtutis, vehementius multo profecto excitare debet: quo viuo, quia iam frui non possumus, mortui memoriae id saltem tribuamus, ne iure ingrati videri possimus. Non quod illi quicquam claritatis & nominis afferre queamus, qui ingenii monumentis clarissimus ac celeberrimus est, sed ad viam ad summa, per summi viri vestigia ingressuris, ostendamus. Quam breuissime igitur potero, nullo splendore, verborum adhibito, nec vllum florem orationis sequutus, clarissimi Viri ortum, gentem, vitaeque cursum perstringam. Ad quod suscipiendum me sua auctoritate, & suo iure impulit Dominus *Alziarius Cadanettus*, Pontificii Iuris Professor Ordinarius, Antecessor certe & eruditione & humanitate singulari: qui propter eximias, rarasque animi dotes Aemylio intimus ac familiarissimus fuit. Testantur pleraque Responfa ab utroque simul signata: Testantur Epistolae ad hunc ab Aemylio scriptae: qui vtinam, vel ipse (quod longe facilius, & pro rei dignitate commodius exsequutus fuisset)

set) hoc munus suscepisset: vel alii felicio-
re ingenio & maiore dicendi facultate prae-
dito commisisset. Ego sane nisi huic, cui
nihil negare propter summa eius in me be-
neficia possum (eo enim non praeceptore
tantum, sed tanquam altero parente vtor)
& optimi & eruditissimi Praeceptoris Aemy-
lii memoriae omnia deberem, nunquam hoc
onus, cui me imparem sentio in humeros
admissem. At iam tandem ad rem perue-
niamus, ne sit sarcinula thylaco maior.
AEMYLIVS igitur FERRETTVS, natio-
ne Italus, patria Hetruscus, natus est Anno
MCCCC LXXXIX. Nouembris XIV. die,
patre *Marco Ferretto*, Iurisconsulto, loco cui
nomen *Castro Franco*, * quod abest a Flo-
rentia millia passuum viginti quinque, a Lu-
ca (in cuius Dioecesi is locus est) quindecim
millia, totidem a Pisana Ciuitate. *Fer-*

A 3

retto-

* Errauit ergo post MARCVM MANTVAM E-
pitome *Virorum Illustrium*, Edit. Lips. p. 441.
dupliciter IOANNES ANDREAS QVENSTEDT
Theologus Vitembergensis, *Dialogo de Patriis
illustrum doctrina & scriptis virorum* p. 349. qui
& Perottum eum insimul dictum asseuerat, &
Anconam patriam adsignat. Similem, quod
Perrotti cognomen adtinet, FRANCISCI GRA-
VEROLI errorem, aliumque ALLARDI de patria
nostri, iam notauit eruditissimus BAYLIUS *Di-*
ctionario hoc Nomine.

rettorum Familia peruetusta ac nobilis originem duxit a celeberrima ciuitate *Rauenna*, * sicut enim accepi ex litteris *Ioannis Petri Ferretti*, *Myletenfis Episcopi*, quarum verba, quia typis excudentur, adscribenda non putauī. ** Hic primus ex masculis patri natus est, apud quem tanta cura educatus, quanta decebat maximae spei puerum, omnibus liberalibus disciplinis accuratissime institutus, excultusque apud parentem fuit, idque ad *duodecimum annum*, quo expleto, idor

* Legit sine dubio hanc *RIBITTI Narrationem* *GUIDVS PANZIROLVS de Claris Legum Interpretibus Lib. II. c. CLXVII. p. 276.* Edit. *Lips.* cuncta vitae momenta summatim proponens, nec nominato tamen *RIBITTO*, quem & secutus plene *BAYLIUS*, non visa hac, quam proponimus, *Narratione*. Excerpendi autem *PANZIROLI* otium mihi fecit *ICTUS* elegantissimae doctrinae *CHRISTIANVS GOTHOFREDVS HOFFMANNVS*, Fautor meus cum cura obseruandus, qui nitido habitu *Panzirolum* in omnium quibus deliciis capiuntur, manus, reduxit. Breuem quoque *Narrationem* suis de *ortu & Progressu Iuris Civilis* Libris inseruit *IANVS VINCENTIUS GRAVINA p. 123. Oper. Edit. Lips.*

** Quae *Epistola* cum *Ferrettianis* aliis, magno quidem studio, sed frustra a me est perquisita, ut adeo fere de earundem impressione dubitem,

idoneus visus est, ad maiores disciplinas
 capeffendas: tantum enim ea aetate inge-
 niucultum ceperat, vt summam spem pa-
 rentide se daret, se talem tantumque ali-
 quando futurum, quantum eum, & cogno-
 uimus & ereptum lugemus. Hac spe de
 eo concepta, vt filius idem vitae institutum
 sequeretur, quod pater, *Pisas* ad Iurispru-
 dentiam discendam mittitur, vbi tum magna
 celebritate PHILIPPVS DECIUS Ius pro-
 fitebatur, cui tamen nullam fere ope-
 ram dedit Aemylius, sed alterum na-
 ctus CAMILLVM PETRVCIVM,
 virum dotibus omnibus cumulatissi-
 mum atque absolutissimum, vt saepe
 numero ab Aemylio, tum priuatim, tum
 publice accepimus. CROTVM triennio
 in Pontificio Iure audiuit. Tantos vero
 progressus sub iis viris in vastissima Iuris
 prudentia breui fecit, vt postea apertissime
 ostenderit, se neque torpenti otio, neque a-
 moribus (vt plerique solent,) ceterisque
 inhonestis voluptatibus induxisse. Exacto
Pisis satis amplo spatio in *Senensem* Acade-
 miam* se contulit, eadem enim rerum fa-

A 4

cies

* Dolet tamen ipse noster AEMYLIUS per-
 uersam ibi tum docentium Methodum, *Epistola*
Notis ad Institutiones praemissa ad ANTONIVM
 GOVEANVM, qua eidem ingrediendi rectam soli-
 damque Ciuilis sapientiae viam auctor est ho-

cies plerisque (praesertim magnis ingeniis, cuiusmodi hic praeditus fuit) & molesta, & odiosa, atque adeo etiam noxia est. In *Senensi* itaque Gymnasio, biennium prope transegit, sui ingenii & eruditionis non vulgaris, specimen non raro exhibuit. Illinc autem *Romam* est profectus, iamque sua & virtute & eruditione notissimus, Cardinali *Saluiato a Secretis* fuit, apud quem tanti erat, tanta admiratione virtutis & doctrinae, ut aegrotum & coelum mutare cupientem, ut valetudini consulere, vix sit a se discedere passus, donec & a Medicis admonitus, & necessitate coactus, ne amor noceret, cui prodesse cupiebat, hominem dimisit. Relicto igitur Romano coelo, quod illi graue & infalubre erat, domum rediit, aetatem apud suos transmisit. Exacta aestate & appetente iam hyeme, quo coelum purius, salubriusque fieri solet, *Romam* cum patre reuersus

rum docendi rationem damnans, qui omissis faciliioribus, audientibus difficiliora statim proponunt: *Id quod*, mibi Senis olim contigit, cui puero & ignaro penitus rerum nostrarum propositus ingredienti Scholas Tractatus fuit de *Usucapionibus*: ubi cum de aequitate ciuili, de vi temporis, de possessione legitima & naturali, quotidie verba fierent: ego quicquid illud erat ne suspitione quidem ac coniectura assequi vlllo pacto poteram.

uersus est: vbi ex vniuersa fere Iuris materia *Pronuntiata* proposuit, ac coram amplissimo Purpuratorum patrum coetu & Episcoporum, acutissime & disertissime propugnauit. Quare peracta ingenti cum admiratione omnium qui aderant, in *Doctorum* album & ordinem relatus & cooptatus est, aetatis agens annum decimum nonum, quae aetate fere soliti sunt Romani adulescentes, praetexta deposita, virilem togam sumere. Nec id praetereundum arbitror, simul cum titulo honoris, auctum quoque *Cognomine* fuisse. Cum enim antea tantum *Dominicus* vocatus fuisset, coepit tum *Dominicus Aemylus* appellari. Porro autem *Aemylus* appellationem illi additam ferunt ob oris rotunditatem & facundiam admirabilem. Enimvero αἰμυλῖος σωμύλον, hoc est, facundum, & ore rotundo hominem, Graecis significat. Ornatus vero Doctoris nomine & insignibus in tanta vrbe, tanto hominum amplissimorum conuentu, ciuitatem vniuersam, fama sui nominis impleuerat. Quam ob rem *Romani* hac fama impulsī, hominem ad profitendum *Ius Ciuile*, honesto honorario inuitant, quo tempore, praeter cetera, celebrem Titulum illum, de rebus creditis, si certum petatur, interpretatus est, cuius rei fidem faciunt, dictatorum quaedam Fragmenta*, ex eo tunc Romae excepta &

A 5

casu

* Quae dictata ad hunc titulum, an eadem

casu quodam inuenta, quae nunc excusa in manus hominum prodibunt. Tanta vero Viri fama ferebatur, ut *Leo X. Pontifex Maximus* non conquieuerit, donec *Aemylum* sibi a secretis adsciuerit, quo munere aliquot annis functus, eoque sponte relicto, iterum ad suos reuertitur, apud quos biennio fere versatus est: non quidem otio, aut voluptatibus deditus, sed perpetuo studio, tum legum, tum variorum argumentorum declamationibus, imitatus veteres illos, qui fictis thematibus ad futura & seria certamina se parabant, muniebantque. Quibus se tam instructum promptumque effecit, ut nihil illi facilius esset, quam Latine ex tempore disertissime & copiosissime de quacunque proposita re dicere. Meditabatur autem Vir ad summa natus certamina, quae postea summa cum laude, & obiit, & vicit. At fortuna, vel rerum vicissitudo, nihil ex omni parte diu beatum patitur. Itaque eo fere tempore insignem calamitatem & graue vulnus, Ferretorum Familiae inflixit. Orta enim seditio, aduersus illam Domum, idque

sint cum pauculis his, quae p. 90. seq. *Operum FERRETTI, Editionis Francofurtensis* de a. 1598. comparent, definire non possum, quum vetustiores *Opusculorum Ferretianorum*, Editiones, studiose licet a me exquisitae, non venerint in manus.

que eo tempore, cum Bacchanalia hominibus, nedum Christianis prorsus indigna agitantur, *Marcum* Aemylii patrem oppressit. Qua clade adeo percussus pius filius est, ut non multos dies in scelerato, & quem vatiniانو postea odio persecutus est loco, mortatus sit. Itaque relicto natali quidem, sed inuiso solo, *Tridinum* cum *Carolo* fratre venit. Id oppidum est apud Insubres a *Taurino* millia passuum viginti quinque distans: ibi annos quatuor versatus, in Rei publicae administratione non infimus, *Vxor*em ex splendida familia duxit, ex qua *Liberos* sustulit masculos sex, filiam vnā. Tum *Marchio Saluciarum*, fama nominis Ferretti motus, hominem propositis praemiis ad se petraxit, cui gratissimus, & magno vsui in plerisque grauissimis negotiis fuit, cuius cum eximias dotes perspexisset, nunquam a se dimittendum putabat. Is autem *Marchio* tum partem exercitus Gallorum Regis, cum *Lautreco* ducebat. In ea expeditione *Romam* primum, ac inde *Neapolim*, secum *Aemylium* duxit. Verum cum infeliciter recessisset, fuso caesoque exercitu, *Aemylius* ad suos properans ab Hispanis non procul a *Mediolano* captus est, apud quos menses quatuor cum egisset, cura *Caroli* fratris, datis sexcentis aureis liberatus est. Sibi igitur libertatique redditus, quando omnia in Italia aduersari viderentur, ita ducenti-

centibus fatis, in Galliam contendit, primumque Principi Viro *Rhemorum Episcopo* insinuatus fuit, a quo humanissime exceptus & habitus est. Quanti autem hunc fecerit Episcopus, testes sunt innumerae eius prope ad Ferretum Epistolae. Apud hunc, quamvis illi gratissimus esset, nequaquam diu latere, neque haerere potuit: sed suo lumine proditus, a *Valentinis*, ad profectendum Ius Ciuile, honorario proposito vocatus est, vbi eruditissime & facundissime interpretatus est. Inter alia argumenta, quae tunc suis proposuit, ab eo ipso audiui-mus interpretatum fuisse Titulum: *de Constitutionibus Principum*: item: *de Edendo**, cuius dictata magno studio perquiruntur, vt vtilitati publicae profutura prodeant. Tanta enim omnium admiratione profitebatur, vt fama nominis, ad *Franciscum* Gallorum Regem, omnium Regum, qui vnquam vixerunt, literarum & literatorum amantissimum & beneficentissimum perueniret. Quem statim accersiri iubet, cognitis perspectisque mox viri eximii dotibus, eum in ordinem Senatorum centumviralis Curiae Parisiensis honorificentissime cooptari.

* Tales Praelectiones in Tit. C. de Mandatis Princip. & Tit. C. de Edendo, extant Edit. Operum Francofurt. post p. 880. p. 1. & finitae sunt A. 1531. d. 13. Maii.

ptari imperat. * Quanto autem in pretio apud summum Principem fuerit, indicant tam crebrae Legationes, quas ille maxima laude obiuit, idque de grauisimis negotiis. Non enim credibile est, apud *Venetos* fuisse ob rem parui momenti (vt ceteras omittam) quam obibat anno millesimo quingentesimo trigesimo sexto, quod demonstrant Regis ad eum Literae Auenione in castris datae. Itaque cum huic rei aptissimus videretur, non ita diu in Senatu versatus est, quin ad *Florentinos* de quibusdam rebus Legatus mitteretur. Qua legatione perfecta ad munus Senatorium rediit. Sed nec tunc licuit diu quiescere **, nam *Marcbio Saluciarum*,
cui

* Quod PANZIROLVS p. 277. A. MDXXXVI. contigisse scribit, quem tamen ideo notat PETRVS BAYLIVS *Dictionary* hoc Nomine Not. (D) quum Expeditio Caroli V. Tunetana in Annum MDXXXV. incidat.

** Hanc vitae Periodum ipse FERRETTVS, *Epistola ad ANTONIVM GOVEANVM* Lugduni Calendis Maiis, absque anni mentione, data, Operibusque iunctim editis praemissa, enarrat his verbis: *Agitur octauus annus plus minus, ex quo postulatu quorundam iussuque Regis in Hispanias profectus sum, de certis rebus ad Caesarem: neque vnquam postea, ad multum temporis alicubi sum diu commoratus. Primum enim in Africam traieci, deinde mansi in Italia perenses*

cuiam pridem nota viri virtus erat, impetrata Rege, vt Aemylii opera sibi in re grauisissima vti liceat. Datis igitur a Rege literis, (quae typis excudentur) & ad Senatores, vt Aemylio abeundi potestatem faciant, &

aliquot, & in Aulam postremo redii: tantummodo agitans animo, quemadmodum consequeretur, vt mihi liceret Lutetiae in Senatu consistere, quo fueram iam diu cooptatus. Verum cum intelligerem, semel viam rerum publicarum ingresso, aliud ex alio nasci negotium, & in tam magna dignitate sub pudenda paupertate laborarem, sponte me magistratu abdicauit, quo frui non dabatur: temporibus etiam parum fretus bonis artibus inimicissimis, quae nihil quenquam, praesertim alienum hominem, assequi passura videbantur sine summo labore ac periculo: tantisper autem sum secutus Aulam, quantum esse satis putauit ad iudicandum, an Regi vsui esse posset opera industriae meae. Itaque cum a Conuentu Niceno, rediret Rex in interiorem Galliam, vacuus DEI beneficio grauissimis curis, & quietem diuturnam agitans (vt videbatur animo) substiti equidem Lugduni ea mente, vt quod superfuturum erat vitae, nisi alio occasiones & momenta rerum aut auocarent, aut raperent, in otio studiisque meis ciuilibus transigerem, emendaturus vel qui olim minori natu extiderant Commentarii variarum rerum: vel quos multo antea inceperam in Digestorum L. libros.

& ad Aemylum, vt prouinciam, remque Marchionis suscipiat. Quibus opus fuit a Marchione instructus, in Hispaniam ad Caesarem, vt cum eo de Marchionis negotio ageret, est profectus. Quanta vero cura, diligentia, industria, & facundia, cum admiratione, tum Caesaris, tum Principum, causam egerit, testabuntur, quae ab eo in ea legatione scripta fuerunt, nisi perfidia eorum, qui illi summam fidem debent, occultentur. At quia negotium grauisimum agebatur, breui confici non potuit. Caesar tum Expeditionem Africanam parauerat iamque instructo exercitu, recta *Carthaginem* passis velis contendebat. Quam ob rem *Aemylus* Imperatoris comitatum secutus, in Africam traiecit: * quod & ipse in ea Epistola, quam Notis suis in Institutiones praefixit, aperte ostendit. Ex Africa reuersus in Galliam, non diu in Senatu sedit, quin *Florentiam* legatus a Rege iterum missus fuerit, quam Caesaris exercitus Duce *Auraicensi* Principe obsidebat. In ea legatione annum prope moratus, composita inter

* IOANNES ETROPIVS, *Diario Expeditionis Tunetanae* apud SCHARDIVM. Tom. II. *Rerum Ger.* p. 322. Legationibus GALLIAE Britanniae, Allobrogum, Venetorum, Medialonensium, Ferrariae, aliarumque Nationum de Nauigiis vt Caes. Mai. comitarentur, prospectum erat.

ter Imperatorem & Florentinos controuersia, in Galliam ad suum munus regressus est. In quotamen nec tunc multos annos est versatus. Nam aulam in *Nicenum Conuentum* secutus est. Eo enim conuenerant tres orbis summi Monarchae, Pontifex Romanus, Imperator & Galliarum Rex. * Quo dissoluto, Rex in Galliam interiorē redit. Aemilius se Parisiensi magistratu sponte abdicat. *Lugduni* fortunarum suarum sedem ponit, ubi reliquum vitae exigere decreuerat. Et quia eius opera Rei publicae summopere necessaria erat, nondum licuit se suis studiis, ** (quod statuebat) addicere. *Duci Florentinorum* graue negotium, & quod ad exemplum pertinebat, subortum est,

* De hoc conuentu Pauli III. Caroli V. Imp. & Francisci I. Anno MDXXXVII. Nicaeae Allobrogum & deinde ad Aquas Mortuas duos inter hos Principes celebrato, agunt praeter multos FRANCISCUS BELCARIVS Episcopus Metensis *Rerum Gallicarum Commentariis Lib. XXII. c. 25. p. 699. seqq.* atque IOANNES SLEIDANVS *de Statu Rel. & Reip. L. XII. p. 331*, sed de praesentia nostri tacent.

** Hoc tamen in otio, licet breui, viuens, precibus ANTONII GOVEANI motus, *Notas in Institutionum Libros* compilauit, uti ex Epistola, qua eidem easdem consecrat, cognosci potest.

est, in quo magnopere Aemylii industria illi opus erat. Eum igitur Lugduni latentem & sese iam in museum abdentem eruit ad seque literis & praemiis vocat. Quanto-
 pere autem eum expetuerit Princeps ille, apparet facile ex codicillis ad Aemylium eo tempore missis, quibus illum *Ciuem Florentinum* decreuit, paremque per omnia Florentinis, ciuitate donatum, signatis tabulis constituit. Profectus autem *Florentiam*, & quae a Duce commissa fuerunt, feliciter, miraue dexteritate, (vt solebat) exsecutus, in comitatu Principis, fere annum egit, eo salario ex Ducis breuiario donatus, quod eximia viri virtus merebatur. Sed ea conditione, quantumvis ampla & honorifica, diutius vti noluit, alio fatis, & Rei publicae commodis vocantibus. Lugdunum ergo repetit, ibique paucis mensibus moratus, ab *Auenionensibus* ad profitendum Ius Ciuile, constituto, & ei Lugduni oblato, in singulos annos, quingentorum quinquaginta aureorum salario, missio Legato, accersitur, idque reuerendissimi *Antonii Triuultii* Episcopi Tholonensis, tum Auenionensis Prolegati, opera. Conditionem homo Rei publicae Christianae amantissimus, non inuitus accepit: *Auenionem* itaque venit, Salario supra memorato triennio docere * ob-

B strictus

* Prudentiam eius, quam sub initia muneris

strictus. Verum statim Anno proximo, quoniam & eruditione & omnibus dotibus, quae in mortalem cadere possunt, longe maior in dies ostenderetur, vltro Salarium ei auctum est ad octingentos aureos. Anno vero tercio cunctis in admirationem ac pene stuporem, ob diuinas Viri virtutes adductis, ad millenarium numerum vsque peruentum est, longius etiam progressurum, si vel tantum significasset, se amplius cupere, quod antea nemini in ea vrbe datum fuerat. Tanta autem cura, diligentia, industria, tantoque acumine lus suis *Quinquennio*, & mensibus aliquot inter-

Professorii Auenionensis comprobauit, celebrat IULIVS RONDELINVS Massiliensis, Vir doctissimus, nostri auditor, *Praefatione in Libros Dictatorum*: Cum primum scribit, in hanc Ciuitatem venit ad profitendum Ius Ciuile, Scholam inuenit & tenuem, & male institutam & barbaram. Itaque quamuis multa immutauerit, eorum quae ab aliis tradita sunt: multa interuerterit: tamen sensim id faciendum putauit, veritus ne Auditores deterreret, qui hunc praedicabant acutum quidem & doctum esse, sed adeo inusitate & loqui & scribere, ut se eum non intelligere profiterentur. Itaque in Titulo de Pactis, quod fuit primum suae tractationis argumentum, quaedam dissimulauit, quaedam incoauit, quae postea perfecit in Titulo de Verborum obligationibus.

terpretatus est, vt neminem ne veterum quidem, e quorum monumentis Pandectae constant, nedum recentiorum, maiore, ac ne pariquidem aut eloquentia, aut docendi ratione, docere potuisse; constanter, veretamen asserere ausim. Tanta porro auctoritate apud suos auditores valebat, vt ingenti silentio, reuerentia, ac etiam incredibili & auida attentione audiretur. Rapiebat enim audientium animos, tum acumine, & interpretandi subtilitate, tum differendi copia, docendi peritia, dicendi sine affectatione, facundia incredibili. Fuit autem hic vir naturae quoddam miraculum, in quem natura vires suas effuderat, DEVS Opt. Maximus dona sua vbertim largaque manu contulerat. Erat enim ingenio perspicacissimo, iudicio acerrimo, lingua disertissima, omnibus artibus libero dignis, instructissimus: dixisses omnis eruditionis promptuarium quoddam locupletissimum, ciuile sapientiae lumen luculentissimum, fontem eloquentiae uberissimum. Quantam vero *Latinae Linguae* peritiam habuerit, eius scripta tersissima testantur. * *Graecae Linguae* non ignarus

B 2

rus

* Audi Lector Benigne ipsum FERRETTVM, Epistola ad GOVEANVM iam excitata, de vsu Latini sermonis in Iuris prudentiae cultura egregie differentem: Scio certo plerasque, qui

rus fuit, per omne genus auctorum per-
 nagatus, plerosque emendauit: apparet
 id ex *Praefatione in Ciceronis Orationes ad*
Cardinalem Saluiatum. Historiarum vero
 & venerandae antiquitatis quantum tenu-
 erit, non leui coniectura consequi possu-
 mus, quod homo in Rei publicae admini-
 stratione, legationibus & aliis grauissimis
 studiis

in suis formulis consenuerunt, damnaturos hos
 propter te susceptos labores, vel quia longissime
 abierim a traditionibus eorum, quibus iam diu
 fora omnia circumsonant, vel quia turpius esse
 putant discere, quam deceat, praesertim motos
 insolentia Latinarum dictionum ac vocum: qui
 nescio cur rectius esse putent, si omnes vtantur
 vocibus Accursii, Bartolique, & similium mini-
 me profecto malorum ac imperitorum hominum,
 sed fortasse haud plane instructorum ad id, quod
 aggressi sunt, quam aut Cui, aut Vlpiani, aut
 aliorum Iuris prudentium e quorum literis ac mo-
 nimentis compositi sunt Digestorum Libri, quo-
 rum commentariis praeter id, quod vis tributa
 est legum, Constitutionibus Iustiniani, inesse vi-
 deas antiquae vestigia puritatis. Fuit enim
 auctore Fabio, summus circa verborum proprie-
 tatem labor Iurisconsultis. Nos vero tantum
 Latine loquuti sumus, quantum satis esse pu-
 tauimus ad intelligendum quid sentiremus, &
 ad indicandum, res civiles non posse non omnino
 barbare tractari.

studiis valde occupatus *Observationes* tamen in obscurissimum Auctorem *Cornelium Tacitum* ediderit. In arcana *Philosophiae* penetrauerat, eius cognitionis & praeceptorum plenus. * *Sacra* certe non oscitanter legerat, ex hisque tantum hauserat, quantum homini Christiano, nec ad fa-

B 3

cra

* De his elegantioribus FERRETTI doctrinis Auditor LVDOVICVS MASSA, Epistola operibus praefixa: *Synceram enim veram, & perfectam Iuris scientiam es consecutus. Quod video paucis contingere: neque tibi cum multis commune. Mibi autem eius rei causam diligenter perquirenti, haec sola visa est: quod ad Ius civile perdiscendum non solum iis tinctus, sine quibus intelligi non potest, sed etiam perpolitus accessisti. Nam cum in Libris Platonis, reliquorumque Philosophorum, & Poetarum & Oratorum, tam Graecorum, quam Latinorum primam aetatem feliciter consumsisses, ita persuasus ab eorum Academia exististi, ut existimares, summo futuro Iurisconsulto tantam rerum & verborum cognitionem esse necessariam, quantam in Auditore Philosophiae Plato requirebat. Ergo FERRETTVS exemplo suo expressit, quae, in his studiis ab aliis requirebat, per-eleganti Oratione de Perfecto Doctore, in Gymnasio Auenionensi recitata, quum desiderat: nihil omnino sit vel reconditarum minimarumque rerum quod hunc nostrum lateat, apud*

cra docendum vocato, fatis erat. *Rei Medicæ* non imperitus, testis est ea Epistola, quam sine nomine, Cornelio Celsò, a se recognito, præfixit: ad cuius præscriptum, viuendi rationem ac stylum instituerat. *Musæon* profecto egregie callebat. Ad *Poeticen* non ineptus, nisi ad grauiora se contulisset. Quantus autem in sua arena, hoc est in Iuris prudentia fuerit, superuacaneum aliquid dicere prorsus iudico, præsertim cum ex monumentis, quilibet non plane imperitus iudicare possit. Orbem vero illum disciplinarum absoluisse, nemo dubitabit, qui paulo accuratius Scripta eius perlegerit. Fuit præterea, quod longe omnium vtilissimum & saluberimum est, viae integerrimæ, morum incorruptorum exemplar absolutum, humanitate insignis: humanissime enim se adeuntes excipiebat, * nec temere quisquam, nisi &

Grammaticos diu defecerit, linguas norit eas, quibus doctrina omnis illustrata est, in Philosophia sit bene exercitatus; Poetas peruolauerit, perfecit orbem integrum omnium artium, in summa, tinctus sit omnibus his disciplinis, quibus liberalium hominum ingenia imbui possunt.

* Quod magnifice prædicat STEPHANVS BADEREVS, auditor, *Praefatione in Libros Diſtatorum*, Opetibus iunctim editis, præmissa.

fi&melior&doctior ab eo discessit. Non enim apud eum de nugis sed de grauissimis rebus disputabatur: idque fere eo praeunte tanta comitate in colloquiis, in conuictu, ciuilitate, ut nihil addi potuerit. Libero coelo delectabatur: itaque frequenter deambulatum prodibat extra urbis moenia, nunquam in urbe id faciens. Magni profecto animi vir, sed pacis amantissimus. Si quid enim inter suos auditores controuersiae oriretur, omni conatu satagebat dissidium componere, causasque rixarum recidere. Quodsi pecuniarum negotium ageretur, potius de suo dependebat, quam pateretur turbari tranquillitatem.

B 4

tatem.

Itaque cum nobis facilius ad eum, quam ullius alius pateret accessus, hominem frequenter officioseque salutatum ibamus, cum eo de rebus multis vtro-citroque differebamus, de lectione priuata priuatisque studiis nostris tempestius conferebamus: ille comiter nos auscultabat, et vicissim colloquebatur, de rebus nouis, si quae literis amicorum, ex omnibus fere regionibus ad eum scribere solitorum, perlatae essent, nobis familiariter renunciabat: de rebus incundis plerumque sermonem faciebat, de seriis fere semper apposite, sapienterque disputabat: ex quarum auditione non solum prudentior, sed etiam melior redibat, quam accesserat, qui eum loquentem audiuerat.

tatem, aut concordiam collidi inter suos. Compertum omnino habemus ab eo datos aureos nummos, idque plures simul, ut statim contentionem dirimeret. Quam vero in tenuis fortunae homines liberalis fuerit, arbitror equidem monumentis proditum iri. Nec sane in tenues tantum liberalitatem exercuit, sed in ipsam quoque Vniuersitatem & Urbem non leue eius testimonium posteritati reliquit. Suggestum enim perelegantem magno sumtu & artificio confici curauit: quem hac Inscriptione, supra docentis caput insigniri iussit: *Peritum orno, imperitum dedecoro*. Complurium testimonio accepi, nullum in tota Gallia visi cum hoc conferendum. Ex eo docuit circiter biennium. Maiora suae liberalitatis monumenta relinquere cogitabat, turrim nempe prope auditorium extruere parabat, ubi campana signum praelectionis datura, collocaretur. Siquid aduersi cuiquam contigisset, nemo mo grauius eo ferebat, nemo promptius opitulabatur: eius rei fidem proximo ante eius mortem anno manifeste fecit. Falso enim rumore allato *Iacobum Nauarinum* Iurisconsultum & Professore Auenionensem ordinarium, captum a Barbaris fuisse Romam redeuntem, quo Legatus profectus fuerat: Aemylius statim hortatus est propinquos, ut maturarent hominem redimere,

re priusquam periret, idque oblati centum aureis, quos ob suum erga illum amorem donabat. Hoc vnum constantissime in animum induxerat, mordicusque seruabat, ut nulli noceret, omnibus, quantum fieri poterat, prodesset. Inopes autem & destitutos sine vlla omnino ostentatione sustentabat & fouebat, pietate & religione in DEVM singulari, tanta modestia, ut, cum omnes sui Seculi, eruditione facile superaret, Socratem tamen quendam agebat, nihil se scire ratus: vir temperatissimus, cibi & potionis, infra naturale desiderium, finitus modus: rarissime enim coenabat: & si quando id fieret, parcissime fiebat: a cibo vero si confabulationes deessent, arreptam lyram pulsabat. Vigiliarum & somni discriminata certaue tempora sibi praescripserat: nisi occasio, aut necessitas aliud suaderet. Studio tantum temporis, quantum sat erat, dabat. Reliquum vero tacitae cogitationi tribuens, qua se plus proficere testabatur, quam si se macerasset lectitandis & conferendis quorundam immensis, & plerumque ineptis e faeceque haustis commentariis. Quorum similis euasisset, nisi cogitatione & iudicio, quae ex indigesta illa farragine hauserat, secreuisset ac perpurgasset. Quantis autem laboribus, vigiliis, sudoribus, ac vitae discriminibus cum domi,

B 5

tum

tum peregre nomen sibi, & partum, & auctum, vix multis verbis exprimi posset. Suos auditores * paterno affectu complectebatur, crebris ac vehementibus, nec minus eruditis adhortationibus ad bonam frugem, & probitatem vocans ab inhonestis *οὐναῖσι*, qua plurimum valebat deterrens: a quibus sic mutuo redamabatur, ut pro viui & mortui honore, non solum facultates, sed etiam sanguinem profundere, si res poscat, sint paratissimi. Dictabat, neminem Iuriconsultum esse posse, nisi & virum bonum. ** Vehementissimi ingenii, ingentisque animi fuit. Plurimum inter pericula consilii, plurimum prudentiae ad res capeffendas. Statura mediocri, pulcro, beneque compacto corpore. Vestitu non sordido. Domus optime instituta, ac profecto splendida, longissime enim omnium a sordibus aberat, liberali ac plane regali animo: dignitas oris & totius corporis ei non vulgaris inerat: incessus alacri

* Quos in Recitationibus *Frates* appellare solebat.

* Has suas de Iuriconsulti dotibus cogitationes, Oratione de *Perfetto Doctore*, in Gymnasio Auenionensi recitata, expressit, quae sub finem Operum Edit. Francof. comparet, & sane plena bonae est frugis, legique meretur.

ciceleritate temperatus. Prolixior fuero, si vel carptim tantum incomparabilis viri dotes persequi velim. Hoc vnum addam citra vllius offensionem iustam, orbem Christianum a Pandectarum temporibus non superiorem, sed nec parem, quidem habuisse, an autem habiturus sit, (quod vix mihi persuadeo) nec scio, nec sperare aulam. Vnus autem mihi occurrit, ALCIATVS, quem cum hoc conferam & aequem. Magnus ille profecto & suis censendus dotibus, quem alterum Iurisprudentiae lumen & instauratorem lubens & agnosco, & profiteor. Vere enim hos duos, duo suorum temporum lumina, dicere mihi videor. * Vtroque illustrata quidem

AVE-

* Consentit in laudes praeceptoris & hic & supra p. 19. recitatus excitatus iam IULIUS RONDELINVS, pereleganti illa Praefatione *Libris Dictatorum*, siue *Praelectionibus in π. Ferretti* praemissa, qua vicissitudines Iuris Romani exponit, hisce verbis: *Nostra vero aetas, post Iustinianum omnium felicissima, duos tulit, quibus nec voluntas, nec facultas restaurandae Iurisprudentiae defuit, AEMYLIUM scilicet FERRETTVM, & ANDREAM ALCIATVM; a quibus magis recreata haec nostra studia, quam ab aliis affecta fuerint, iudico. Hi principali studio Iuris prudentiae incubuerunt: ex ingenuis tamen Artibus nullam praetermisse-*

AVENIO fuit, sed altero vix dum emergente,

runt : rerum causas cognouerunt , Dialecticae subtilitatem , Philosophiae utilitatem, cum hac disciplina coniunxerunt : multa viderunt : multa auribus acceperunt : multa animo & cogitatione percurrerunt : ut nouum non sit , si ex multa cruditione , ex pluribus artibus , ex longo usu , & experientia , varia lectione , admirabilis quaedam prudentia in eis exuberet : quam omnes in Iureconsulto desiderant. Hi sunt , (si verum agnoscimus , & sine liqore iudicamus) locupletes & beati , qui non eo solum teguntur tecto , quod ventos imbresque arceat : sed quod visum etiam oculosque delectet. Nec ea instructi sunt supellectile , quae necessariis vsum sufficiat : sed in apparatu habent & aurum & gemmas , quas sumere in manus , aut saepius inspicere possint. Vtique hunc omitam , & de nostro AEMYLIO verba faciam , quis unquam perfectum Iurisconsultum , omnibusque numeris absolutum , aut exhibuit , aut exhibiturus est , sic hic non praestitit : quam sinceri castique mores ? quantae hominis fuit integritas ? quantae doctrina ? Equidem dum mecum tacitus cogito , qualem quantumque esse oporteat , qui se Iurisconsultum profiteatur : qui rerum diuinarum & humanarum arbitrium sibi arroget : vix similem formare fingereque possum. Nihil enim absolutius , nihil ornatius virtute & cruditione inter mortales optandum videtur :

gente, altero autem in toto orbe iam celeberrimo-

tanta Iuris peritia in eo homine fuit, ut ne veteribus quidem Iureconsultis cedat: cuius fidem faciant perpetui Commentarii in Quinquaginta Pandectarum Libros: modo auctori sint superstites: Libri praeterea Opinionum, & quae de Signo & Ratione scripsit. Huic accedebat honestarum disciplinarum exacta cognitio: in quibus ne summis quidem inferior erat. Quam pura, quamque sincera oratione usus sit, quamvis extemporali, sciunt, qui aliquando cum eo versari sunt. Omitto, quod in Philosophiae arcana omnia penetrauerat: nullam praeterea Musices partem non probe calluerat: nihil denique libero homine dignum esse puto, cuius ille rudis fuerit. Eadem fere elogia, nostro & Alciato tribuit STEPHANVS BADEREVS Praefatione in Libros Dictatorum Ferretti, qui utrosque Iuris prudentiam, a pessimis Imperatoribus pessundatam & profligatam, inde etiam a plerisque barbaris hominibus tanquam a falsis tutoribus male habitam, maleque tractatam erexisse, in integrum reposuisse & quasi postliminio reuertentem in possessionem pristinae dignitatis restituisse, scribit. Verae laudes, si ex temporum ratione quibus FERRETVS vixit, doctrinas eius aestimes, discipulorumque amorem temperes. Tu modo qui haec legis studiose Iurium Cultor, nostris felicissimis temporibus exemplum quod imitere, exinde tibi capias. Post laudes Viri, audiendae sunt

leberrimo, quo defensore & patrono acerrimo

etiam censorum obrectatorumque voces. Enim vero, quum Alciati in instauranda Iuris prudentia socius, eidem vetera ornamenta natiuamque dignitatem restituere conaretur, non poterat non in se excitare Bartolinae Scholae assecclas, qui tum Glossis suis amplissimisque Commentariis omnia impleuerant. Has obrectantium criminationes, Auditores, Praefationibus Commentariis Ferretti praemissis, referunt. Audiamus LVDOVICVM MASSAM excitata iam Praefatione, has ipsi Ferretto aperientem: *Nam cum quiescentes scribit leges, & pene abiectas excitare atque restituere contendas, & efficere, ut Scholae in docendo, Tribunalia in iudicando, in Leges potius intueantur, quam communem opinionem sectentur: à qua in iudicando & consulendo non esse recedendum nefas & impium omnes & arbitrantur, & semper in ore habent: quam cum saepe seruari videas, abiecta legis & ratione & auctoritate, ita in Interpretes inueheris, ut te potius euerforem Iuris, quam restitutorem & conservatorem permulti eorum disciplinis additi, esse praedicent. Inter quos primum gradum obtinet Bartolus: cuius alius vestigia adorat, alius sine eo Ius Civile constare non posse audacter affirmat, lucerna Iuris ab omnibus habitus. Itaque euertere Ius Civile, & ei tenebras offundere velle videris, cum Bartolum tam acerbe*

rimo in omnibus vſa eſt. Si quid enim
gra-

oppugnes : vim totam ingenii tui, aciem, acumen ad eum expugnandum conuerſas. Tamen ſi aequae, & ſine liuore iudicare velimus, & quid in legibus ſit potius (a quibus quam quanti ſunt, ſunt interpretes) perquiramus, quam nominibus Doctorem nos ſuſtentemus, velimus nolimus, nobis fatendum erit, tibi nunc plus aut ſcholas, aut tribunalia debere, debituosque poſteros, quam cuiquam a multis annis debuiſſe memoriae proditum ſit. Quis enim ſatilius & purius te docet, aut prudentius & aequius de Iure petentibus conſulit ? Ipſe FERRETTVS quae ab aduerſariis ipſi fuerint obiecta, refert Oratione de Perſecto Doctore ſub finem atque diluit : Neceſſarium mihi eſt in eos inuechi ſaepe numero, a quibus prima labes coepit : haec me ratio frequenter in Bartolum excitat : haec me cogit nolentem etiam admonere vos eorum, quibus, etſi fortasſe ego meliora proponere non valeo, quantum tamen in illis morbi ſit internoſcere poſſum. Hic partim inuidia, partim imperitia moti, vel vt obſcurum Interpretem, vel vt contumelioſum, & maledicum me damnant. Qui obſcurum dicunt eſſe me docendo & dictando : neſcio qua de cauſſa ſuam mihi imputent ignorantiam. Quis enim coecus unquam lumen, fenestras, lucernam attuſat, quod nihil aut parum ipſe videret ? quae autem culpa mea eſt, ſi nemo eorum unquam

grauioris negotii nasceretur, ad hunc tan-
quam

quicquam bonarum literarum didicit? an formare ego me potius debeo ad illorum, quam ad Iurisperitorum veterum morem, Vlpiani scilicet, & Pauli & Scaevolae, & similium, quos, ut ego nunc interpretor, ita illi superiorum interpretes fuerunt. Nam neque quisquam eorum leges edidit, sed commentarios. Quod si me cum illis comparauerint, grauissimi hi censores, (si modo illorum scripta intelligunt,) excussis parumper tenebris inuidiae & imperitiae suae, poterunt facile animadvertere, me dare operam, ut quam similimi euadant mei auditores eorum, quorum tanta amplitudo fuit, ut lucubrationibus & commentariis ab illis editis pro legibus utamur. Eos vero, qui contumeliam faciunt nomini meo, quod in Bartolum praecipue inuebor: utilius & commodius facturos esse arbitror, si quae clanculum in angulis, domique in me blaterant, aut hinc publice proponant, aut excudi etiam iubeant in communem utilitatem. Turpius enim an sit nescias, an facilius, eos qui neque loqui, neque scribere sciunt, per speciem, honestatis vituperare, eos, qui utrumque publico commodo praestare fortasse possunt, certe, quidem nituntur. Non carpendo clam, sed bene scribendo & docendo Ius Civile profecit primis temporibus & proficiet, ut spero, nouissimis. Equidem nunquam Bartolo, aut Bartoleis male

quam ad asylum & arcem tutissimam cur-
rebat: qui maiore & cura, & animo,
quicquid esset honesti negotii, nullius au-
toritate aut potentia deterritus, quam pro-
prias res suscipiebat, ac summa & fide &
diligentia tuebatur & exsequebatur. Quan-
tam autem viro, tot, tantisque dotibus in-
structo

dixi tanquam interpretibus, sed tanquam auctoribus. Quae enim haec est insania demissa lege, cuius auctoritatem necessario sequimur, praesertim prudente, eloquente, perita, ut nihil magis, eos pares legi facere, quibus tantum ipsi met credendum esse dicunt, quantum a lege ducitur & probatur. Riuulos igitur dico ego non esse sectandos, sed fontem, caput ipsum petendum. Ceterum nullius nos iniuria ab honestissimo incepto detertere debet. Vetus enim est, & vere regium, cum facias bene, audire male. Plenius adhuc in his FERRETTO obiectis confutandis occupatus fuit IULIVS RONDELINVS adducta iam saepius Praefatione, cuius verba tamen, quum nimis sint ampla non describemus, eo potissimum redeunt, nimium multa iam in Iure Ciuili scripta esse, ut adeo carere potuisset orbis literatus ipsius scriptis; haec dicta & proposita ab eo ut maledicendi & reprehendendi auiditatem expleret; non satis sibi constare in Decretis & modo hoc, modo illud probare. Quibus omnibus copiosissime respondet RONDELINVS.

structo, longa rerum & aetatis experientia prudentiam adiunxerit, non difficile ex iis, quae diximus, intelligi potest. Ita ergo fama sui nominis totam Europam impleuerat, vt certatim a summis Principibus, immensis propositis praemiis, inuitaretur expetereturque. Etenim creberrime ex Gallia, nunc a *Rege* ipso, nunc a *Duce Biturigum* afferebantur literae, quibus ille hunc *Valentiam* inuitabat ad profitendum, suasu Valentinorum Ducis & ciuium quotidianis precibus. Allati sunt in hanc urbem a Valentinis Regii codicilli, quibus Aemylium Delphinatus Senatorem designauerat: ita vt honore & honorario Senatoris, Valentiae frueretur. Haec autem ad suos *Bituriges* ingenti salario pertrahere conabatur, fidem faciunt Albaspinei, Biturigum Praefidis ad Aemylium literae. Nec vero ab hoc certamine aberat Italia. *Pisana* enim Academia Aemylium quasi quodam iure flagitabat, aegre ferens suum alumnum, opibus apud se quaesitis, aut saltem incoatis, externos ditare. Nec interim sibi defuit amplissimus ille *Venetorum Senatus*. * Primum quidem tentandi hominis animum, prouinciam dat *Griualdo* Iuriconsulto & doctissimo & ingenio candi-

* Patauium inuitatus vt HIERONYMO GAGNOLO substitueretur PANZIROLVS l. 6. p. 277.

candidissimo. Deinde cum res non procederet, Legatum ad eum Auenionem (quem vidimus) mittit, qui coram, Senatus voluntatem explicaret; & literas in manum daret, quibus Paduam inuitabatur ad primam sedem, quae iam pridem vacabat, implendam. Quantis autem praemiis sollicitaretur, haud difficile coniiciet, qui Auenionense stipendium mille aureorum ob oculos sibi ponet. At hoc certamen quod in dies incalescebat, inuicta mors acerbo funere diremit. Quantum vero in scribendo potuerit, demonstrabunt perpetui in Pandectas Commentarii, nisi perfidia eorum, in quibus summa fides esse debebat, supprimerentur: tanta certe elegantia & puritate compositi, ut cum ipsis Iuriconsultis veteribus certare videantur. Scripsit Librum cui Titulum fecit, de Signo & Ratione, in quo prope innumera Iuris loca explicantur; quem aliquoties ex suggestu quoque citabat. Item alterum, quem Bartoli Euerriculum inscripsit, in quo quicquid in Bartoli farragine ineptum & improbandum est, ostendit. Scripsit praeterea Responsa permulta. Item Epistolas* non paucas. Libros praeterea Opiniorum

C 2.

num

* Quae si editae essent, magnam rebus ad vitam ipsius pertinentibus adfundere possent lucem.

num composuit, ex quibus fragmentum insertum fuit post Notas in Institutiones ab eo editas : & multa alia scripsit. Dictata * in Auenionensi Schola, edentur quidem omnia in Tit. de Pactis, de Transf. de Probat. de Fide Instr. de Testib. de Testam. in L. Gallus, de Liber. & Postum. de vulg. & pupil. de Legat. ** ad Legem Falcid. de acquirend. possess. de usufructu, de verb. obligat. Item in L. unicam C. de

* Harum commentationum dictando Auditoribus communicatarum editionem Ferretus siue gloriolae quam multi libris aucupantur non adeo studiosus, siue grauioribus occupationibus, impeditus, neglexit; eam vero concedente & annuente Aemylio sumere auditores IULIUS RONDELINVS Massiliensis & STEPHANVS BADEREVS iam excitati. His accessit LUDOVICVS MASSA, vir doctus, qui non solum egregium *de Mora* libellum *Lugduni Gallorum* Anno M DL. aut circiter in lucem emisit, sed condiscipulorum quoque precibus, ea, quae de *Verborum Obligatione* eodem anno dictauerat, conscripsit, Epistolaque quae operibus editis praemissa, Idibusque Augusti 1551. signata est, ab eodem, vt collectanea haec emendaret atque suppleret, petiit.

** Hos Commentarios Ferretus accurandos commisit BADEREO auditori, saepe iam excitato, ceu ex Praefatione ipsius patet,

C de sentent. quae pro eo quod inter. profer. Tractatus de Mora. In quibus illud magna admiratione dignum arbitramur, quod e suggestu omnia, quemadmodum excusa habentur, sine vlla emendatione, inductione, aut mutatione dictaret, non ex scripto, sed memoriae thesauro deprompta: * & profecto perpetuum orationis filum ** in tam graui disciplina tueri

C 3

om-

* Inde & de sapientia etuditioneque viri, ex scriptis quae habemus, non ab eo editis, sed loquentis ore saltem exceptis, meo quidem animo, plene non debet fieri iudicium. Namque ut verbis utar IULII RONDELINI Auditoris, non omnia ex dictantis voce aequaliter ad omnium aures perferuntur: neque tanta celeritate excipiuntur, quanta dictantur. Hoc enim sciunt, qui cum audiuerunt, dictata haec fuisse ex tempore, tanta celeritate pronuntiationis, quantam vix manus calamo sequi, animus auribus assequi potuerunt: ne fortasse quis credat, haec ex dictatis illorum generum, quae composita, perpolita, evigilata domi fere, a nostris professoribus, in Scholam deferuntur: ut mirandum prope sit, tot res tam varias, perpetua oratione compositas, ex tempore dictatas, tam apte conuenire potuisse.

** Inde MARCVS MANTVA Epitome Virorum illustrium, p. 441. Edit. Lips. Aemylum eloquentium Iurisperitissimum & Iurispertissi-

omnium difficilimum esse puto, Conficiebat quidem ille notas quasdam rerum, quae tractationis summa praecipuaque capita complectebantur, ne memoriae periculum temere adiret, aliquo pacto turbatus. Verum eo subsidio rarissime, imo vix unquam est usus: ac frequentissime ne illas quidem Notas in auditorium secum attulit, cuius rei complures mecum sunt testes oculati. Idque accidebat aliquoties, quod vel in via exciderent, vel domi famuli obliuione relinquerentur. Non autem id prudentissimi viri temeritate fiebat. Ac tam constanter sine Notis dictabat, ac si nomina syllabatim legeret, illud interdum adiiciens, si memoriae blandiretur, eam remissiorem evadere: si vero imperaret, facilius obsequi. Adicietur oratio habita ab eo, cum facturus esset exordium, in Tractatum de Probationibus. Quando vero non Latina tantum Lingua disertissimus & eloquentissimus fuit, sed sua etiam, hoc est *Italica*, in qua omnium iudicio, qui eam linguam callent, primas facile tenebat, non putavi silentio praetereundum, cum scripssisse lingua Italica Libros aliquot de tractandorum *Armorum ratione*. Nihil enim hoc beatissimum & foecun-

morum eloquentissimum vocat, quod M. T. Ciceronis elogium est.

foecundissimum ingenium latuit : imo vero sic in singulis excelluit, ut vni illi tantum incubuisse videretur, quod pro tempore tractaret. Item praeposuit *Boccatio* in Gallicum sermonem *verso*, *Epistolam* Aemylio non indignam, id est disertam & eruditam, ut testantur, qui Italice norunt. Quoniam autem iam pridem uxorem ac liberos amiserat, *Marcum*, *Nicolai Fratris* filium scripsit heredem, famulos magnificentissime remuneratus est. Testamenti vero exequutorem dedit Ciuem Florentinum, Auenioni agentem, eiusdemque ciuitatis ciuem Virum lectissimum, nobilitate ac disciplinis liberalibus. (quod in tantis opibus rarum est) non vulgariter instructum & ornatum, *Paulum Antonium Gadaneum*, qui literarum nomine commendatos, & fauore & liberalitate fouere non desinit. Is se Aemylio, & officiis & pietate talem praestitit, qualem pius parens filium erga se exoptaret. Huius viri arbitrio omnia quae ad funus pertinerent, commisit. Tanta enim illi non temere, de hoc viro integritatis & fidei fiducia fuit. His rebus confectis, quamuis vehementissime ardenti febre inquietaretur, tamen se totum ad diuinam Philosophiam conuertit, de qua, quam graues, prudentes & eruditas conciones habuerit testes sunt complures non leuis auctoritatis

C 4

viri,

viri, qui illi perpetuo officii gratia aderant aegrotanti, inter quos in primis laudandus est praestantissimus ille testamenti exsecutor. Illud profecto non indignum relatu visum est, quam aequo animo, quanta patientia, morbi vim tulerit: quam se fortiter ad vitae exitum pararit: voces subinde edens non minus pias, quam doctas: nunc veniam delictorum suppliciter demissoque animo, ab ipso DEO orans, nunc illi ob beneficia gratias agens. Permulta de DEI sapientia, bonitate & misericordia, prudenter pieque disputans, multa de rerum fluxarum contemptu, illud adiiciens, multo vtilissimum esse interdum aegrotare. Hac enim via ad summi DEI & humanae imbecillitatis cognitionem nos adduci, quam solum, veram, solidamque sapientiam esse, grauissimis multisque verbis confirmabat: reliqua omnia caduca, fluxa, inania ac proinde contemnenda esse. Testatus est, se multum verae Philosophiae in eo morbo didicisse. Alienatae mentis signum rarissime, idque breuissimum dedit. Hactenus praecipua capita gestorum praeceptoris optimi, quanta potui breuitate, nullo adhibito fucio, cursim attingi, quae tamen fatis sum ratus ad reliqua intelligenda. Vulgo enim dici solet, ex vngue leonem aestimari, nam omnia sigillatim persequi infinitum & otiosum esset, & praeterea copia fasti-

fastidium facit, vt recte censuit ille. Fructum autem huiusce scriptionis esse arbitror, vt vitam Viri huius, tanquam speculum quoddam, ob oculos sibi statuunt, qui eo contendunt, quo ille peruenit. Decessit Auenioni quarto decimo die * Iulii anno MD LII. idque eo fere momento, quo solitus erat ex aedibus egredi, & in auditorium interpretaturus prodire; vt et theatro exiguo, ab eximio munere, ad praeclarissimum, amplissimum, ac beatissimum spectaculum euocatus videatur, vbi perpetuo spectatorem, non actorem agat. Corpus enim iam satis laborum exhauserat: hoc quieti datum est, animus vero in suam libertatem reuolauit. Aetatis tertio & sexagesimo, conflictatus cum ardentissima febre dies quatuordecim, erat enim firmis validisque membris cruda viridique senectute. Huius mors maiorem luctum, & ciuitati, & suis auditoribus attulit, quam cuiquam credibile sit: haud quidem facile discerneres vtrum ciuitati, aut auditoribus carior esset **: vidisses aegrotan-

C 5

tan-

* Editio Lipsiensis PANZIROLI VI. Iulii diem habet. Sphalma forte Typographicum.

** Quem in AEMYLIVM summum amorem & post mortem declararunt. Audiamus PANZIROLVM, sub finem contractae suae ex Ribitto nostro Narrationis p. 278. Edit. Lipsi, subiungentem: *Vnicetam a Ciuibus, quam Auditori-*

tantis aedes, a prima statim luce ad tenebras, turba tum scholasticorum, tum ciuium stipatas. Elatus est quam fieri potuit honorificentissime: tantum enim studium omnes ordines, aetas & sexus, ad ornandum funus, & memoriam honorandam certatim adhibuerunt, vt longius progredi difficillimum fuerit. Funus comitabatur eruditissimorum Vniuersitatis & Collegii doctorum ordo, idque eo ornatu, qui summum luctum declararet. Tum Praetor, Primicerius Vniuersitatis, ArchiEpiscopi Vicarius, Vices gerens, Iudices caussarum, Palatii Auditores, Consules & magna Procerum multitudo sequebatur. Item moestissimus luctu ac lacrymis sordens, squalidusque scholasticorum numerus tam tristi luctuosoque silentio, vt vniuersam urbem ad tam triste spectaculum excitauerit ac pertraxerit. Plurisque lacrymas vbertim manare vidimus: bis laudatus est a disertissimis auditoribus: primum dum illi nondum sepulto iusta fierent, deinde post tertium diem in eodem templo. Sepultus est in aede diui Domini, in sacello diuo Sebastiano dicato. Et si

bus dilectus ingens sui desiderium reliquit, quod SIMONIS CRAVETAE exemplum ostendit, qui Aemyliae Cathedrae subrogatus, cum in prima Oratione cum perstrinxisset, ab omnibus explosus & urbe eiectus, coactus est discedere.

si huic viro , quod felicissimum arbitrantur Viri sapientes, contigerit, nempe exire de vita, cum res essent prosperrimae, nobisque mors illius incommoda, grauique non illi fuerit, non possumus tamen non grauius commoueri, quod ducem nostrum tam insignem, tam prudentem, tam eruditum ac vigilantem, tam denique exercitatum, tam infelici clade nobis ademerit: non quod illi felicitatem inuideamus, quam adeptus apud superos aeuo sempiterno fruitur: sed nostris incommodis angimur & dolemus. Etenim sine duce perito, non magis tenere tuerique cursum institutum possumus, quam sine velis nautae. Quodsi fata virum vita frui concessissent, si Parcae inexorabiles fila sua aliquamdiu produxissent, imperium Reginae huius ciuilis sapientiae turpiter miserabiliterque magno totius Rei publicae incommodo, iam diu a barbaris occupatum, pristinae libertati, puritatiue intra paucos annos restituisset, adeo bene instructus ab omnibus copiis erat, vt facile illi esset, barbaricas turmas, quantumuis copiosas & obstinatas fundere atque delere. At verissimum esse re ipsa experimur, praecleara plerumque in medio cursu frangi mergique antequam portum conspiciant, fallacem nostram spem, inanes nostras quoque esse contentiones. Cogitatione nulla concipi, nedum verbis exprimi potest, quantam iactu-

iacturam in hoc Viro, vniuersa res literaria fecerit: quam calamitatem sentiet in primis sacrosancta Iuris prudentia, & eius sectatores omnes, idque propius ii, quibus contigit viri suauissima frui, & viua voce, & familiaritate: vt tandem verum sit, quod prudenter & grauitur a veteribus celebratum accepimus, quid habeant vtilitatis res, carendo magis intelligi, quam fruendo. Senties *Auenio*, quo lumine orbata, quantaque clade sis affecta. Verum tandem sit querelarum modus, quem tamen vix patitur dolor iustissimus. Magnam enim spem conceperam, ab eo duce, rude donari, emenso iuris studii curriculo, sub quo tyro abhinc quarto anno fueram, cuiusque mihi prima vox Iurisconsulti in hac disciplina audita fuit: sed fatum repugnat, cui aequo animo parendum potius est, quam dolori indulgendum. Auenioni 14. Nouembr. 1552.

Effigiei FERRETTI

quae sub finem plagulae primae Operum
 Francofurti ad Moenum iunctim editorum,
 ligno parum scite incisa comparet, haec
 sunt circumposita;

In

In

Magni AEMYLI FERRETTI Effigiem
Petri Promathi Distichon :

Γήσιον Αἰμυλῖς Φέρρετῆς εἰκόνα ὅπτη
 Εἰκὼν μὲν σιγᾷ αἰμυλος ἀλλ' ὅδ' ἔ

*Natiuam Aemylī Ferretti hic Icona cernis,
 Muta quidem est icon, haemylus ast is
 erat.*

SCRIPTA

AEMYLI FERRETTI.

Haec a *Iulio Rondelino, Stephano Badereo, Lu-*
douico Massa, Auditoribus, singulatim e-
dita * collegit ** M. ZACHARIAS PAL-
 THENIVS, Typographus Francofur-
 tensis

* Ipse enim teste LUDOVICO MASSA, nun-
 quam adduci potuit, ut ederet, quae dictando
 communicauerat Auditoribus, haud tamen ini-
 quo animo, eruditis hisce discipulis eam curam
 permisit.

** Doleo tamen, virum de re libraria, etiam
 iuridica bene meritum, haut indicasse veteres e-
 ditiones quasque sit secutus.

tensis eruditus, atque exposuit hoc titulo :

OPERA , quae haberi unquam potuerunt
OMNIA quibus continentur, tam quae, dum
 Romae, Auenioni, & Valentiae proficeretur,
 auditoribus suis publice dictavit : quam quae
 dum viveret ipse edidit :

hac serie :

I. *Notae in IV. Libros Institutionum Iustiniani,*
 quas teste SIMLERO Paganus primum
 excudit Lugduni Gallorum.

II. *Praelectioniones in praecipuos Pandectarum Li-*
bror.

III. *Praelectioniones in praecipuos Codicis Titu-*
los.

IV. *Tractatus de Mora, Lugduni Gallorum a.*
 1550. aut circiter a Ludovico Massa editus ;
 singulatim Hanoviae 1599. 8. cum Forcatu-
 lo, 8. & iterum Osnabrugi 1675. 8. una cum E-
 iusdem Interpretatione L. vii. C. de Sententiis
 quae pro eo quod interest, proferuntur, siue de
 Interesse, additae Anonymi annotationes
 & remissiones, plurimum practicae :

V. Re-

V. *Responsa* LX. quibus subiungitur :

Oratio, de *Perfetto Doctore*, ab eodem in
Gymnasio Auenionensi pronunciata.

frustulatim quidem antehac, nunc vero ex
ipsius Auctoris recognitione & castiga-
tionē emaculatiùs & correctius edita.
Cum Vita Auctoris & Indice satis largo.
*Francofurti ex Officina M. Zachariae Palthe-
nii, sumptibus Ionac Rhodii 1598. 4.*

De reliquis Scriptis quae adfecta habuit
Ferrettus, consule praecedentem de vita
studiisque ipsius expositionem a p.35. ad
39. Nec tamen definire possum an vnquam
fuerint expressa typis.

*Annotationes Aemylii nostri in Tacitum de Ger-
manorum Moribus, Gryphius celebris typo-
graphus expresit Lugdani 1541. 8. Itera-
tam editionem promisit NICOLAUS
CISNERVS, cuius vide de Historiis Ger-
maniae & opere Historico D. Simonis Schar-
dii iisque legitimo ordine disponendis Episto-
lam, inter ipsius Opuscula p.478.*

Epi.

Epistola vna *Ferretti* Italice Lugduni Kalendis Maiis An. M D XLV. ad Reginam Nauarrae scripta, praemissa est veteri Versioni Gallici Operis Boccatii, quod Decameron inscripsit, qua & opus & versionem, cuius Auctor Antonius Maconus (le Maçon) singulariter laudat.

VITA*
IOANNIS CORASII

Regii Tolofani Senatoris & Can-
cellarii Nauarraei
fcriptore

ANTONIO VSILIO

Praefidialis Curiae Confiliario & in Schola
Monspelienfi Iuris Ciuilis Professore.

IOANNES CORASIVS Iuris Consultus,
Patre *Ioanne*, & matre *Catherina Termia*,
Realmontii Albiensium oppidulo natus, *Tolo-*
D *sae*

* Prodiit quoque *Vita* IOANNIS CORASII
auctore IACOBO CORASIO eius Abnepote,
Montalbani 1673. 4. quam tamen peruestigare
haut potui. SCAEVOLA SAMMARTHANVS, *E-*
logiis doctorem in Gallia Virorum Lib. II. p. 85.
Edit. Ienens. breue hoc ipsi Elogium fecit: *Hic*
Tolosae celebri legum domicilio natus, & in ipso
Iurisprudentiae sinu molliter innutritus, quam a
sacro eius vberibus suxerat aequi & boni disciplinam,
pari deinde profitendi scribendique labore in flo-
rentissimis Europae Gymnasiis largissime profudit.
Relictoquo tandem scholastico otio, in patrium Se-
natum allectus, ac paulo mox in Aulam Nauar-
rae ad Cancellarii dignitatem euocatus, videbatur

sae vero educatus & institutus, in cunis adhuc fere iacens, ad ciuilem disciplinam accingitur. Cuius fundamenta, quantum licuit per aetatem, *Tolosae* iecit **, tantaque pau-

sibi comparasse tranquillam & honoratam a laboriosa iuuentute senectutem, cum in ciuili tumultu, praeter omnium spem redintegrato, post interemtos Lutetiae, Borbonicarum partium duces, eadem & ipse plebeculae furentis amentia, Tolosae crudeliter interfectus est.

* Inter Praeceptores suos IOANNEM BARTHOLICIS Praesidem postea Tolosanum, & IOANNEM BOYSSONEVM Senatorem Sabaudiensem, numerat, Epistola, qua suum de *Dote* Tractatum, quem Valentiae magno auditorum concursu & applausu semel iterumque explicuerat, ipsis dedicauit, scribens: *qui, quod, in me paucillum eruditionis est, acceptum vobis merito referre debeo. Vobis viris, & sapientia & integritate claris, quos in his studiis ab ineunte pueritia, duces & principes habui: quibusque has nostras lucubrationes, merito dedicandas duxi: ut quae ex vestris quondam fontibus, auide ebibimus, vobis patronis, vel potius auctoribus, illustriora fierent.*

** Audiamus iterum ipsum CORASIVM initia & progressum studiorum in Iuris Ciuilis prudentia suorum, Epistola ad IACOBVM MINVTIVM primum Tolosae Praesidem, postquam de prudentia in deligendo vitae genere

paulatim accessio facta, ut tertium dicimus

D 2

vix

quaedam differuisset, ita exponentem : *Qua tamen felicitas mihi in primis optanda est, qui pene puer, tum urbis Tolosae patriae meae fato, nescio quo, tum Patris voluntate ad Iuris studium adductus sum. In qua tamen re illud boni inesse videtur, quod mature ad ea studia sum missus. In quibus nisi quis summa animi contentione, multos annos versatus fuerit, fructum suarum vigiliarum vix ullum percipere potest. Et primum quidem Tolosae huius scientiae fundamenta a me iacta sunt : tantum etiam superadditum, ut futuri aedificii veluti forma quaedam appareret. Post aliquot enim annos, quos aliis assidue audiendis impenderam, coepi non tam alios docendi, quam me exercitandi gratia, de loco superiore Ius civile interpretari. In quo instituto, cum diu perseuerassem, placuit mihi aliquando exire domo : quod illud consilium nonnullis utile & gratiosum fuisse animaduverteram. Itaque Patria relicta Andes ubi celebre Gymnasium est, recta me contuli ; quo successu, quanta Auditorum approbatione annum unum leges illis professus sim, neque honestum est haec praedicare, & tu ab aliis intelligere potes. Istud idem postea a me factum est Aureliis, idem Lutetiae Parisiorum in Civilibus Institutionibus enarrandis & Iure Pontificio interpretando conatus sum. Cumque mihi cresceret animus in dies magis ac magis, adeo ut meae discendi cupiditati, Gallia nimis angusta videretur, veni in Italiam,*

vix natus annum, in iure ciuili interpretando, de loco superiore, ingenium exercuerit: inde *Andegauum* se contulit: vbi ei pene puero, erogatis de publico stipendiis, diligentem in eo praelegendi munere pro tenera aetate nauauit operam: Illinc *Aureliam*, mox deinde *Lutetiam Parisiorum* conuolauit, ac vbique Iura cum Ciuilia, tum Pontificia, publice professus est. Demum diuturnam sitim explere cupiens superatis Alpibus *Patauium* appulit, quo se FRANCISCO CVRTIO, & MARIANO SOCINO* clarissimis legum interpretibus, veluti recudendum daret: vbi *centum Iuris prologia***,
qui

quo excellentissimis Legum interpretibus, me veluti recoquendum darem. Patauii igitur circiter triennium, Viris doctissimis operam cum dedissem, hunc terminum meorum studiorum mihi ponendum putavi. Atque ut hanc vigiliarum mearum veluti fabulam pulcherrimo actu concluderem *Centum Quaestiones ex Iurisconsultorum Libris excerptas, de quibus publice responderem, proposui.* Sequitur GVIDVS PANZIROLVS de *Clarissimis Legum Interpretibus c. CLXXXV. p. 299. Edit. Hofmannianae.*

* His addit PANZIROLVS l. c. Curtio defuncto IOANNEM ANTONIVM RVBEVM.

** Id anno MD XXXV. fecit, vti ex Epistola constat, qua, hoc Anno XXII. Maii die, has Theses *Iacobo Minutio* consecrauit.

qui vix dum ex ephebis exceſſerat, diſputanda propoſuit: cumque de iure ſic feliciter reſpondiſſet, Doctoreis infulis, magno illo Iuris lumine PHILIPPO DECIO tum *Senis* agente, duce & auſpice, cohonestatus, *Toloſam* non inglorius repedauit. Vbi, cum magna eſſet eius expectatio, in eorum numerum, qui tum Iuris ſcientiam illic publice profitebantur, Diis, hominibusque plaudentibus, non multo poſt tempore eſt aſſumptus, Iuraque Ciuilia, aliquot annos tanta, quanta alius vnquam auditorum approbatione, interpretatus eſt, multitudinisque adeo numeroſae concurſus, audiendi cauſa ad ſe, cum de Iure dicturus erat, tantus fieri ſolitus eſt, quantus poſt hominum memoriam, vlllo in loco nunquam fuerit. Cui rei ego cum aliis quam plurimis, vel potius innumerabilibus, teſtimonio ſum, qui eum in ſuggeſtu, cum actione ſpiritus & animi plena dicentem, ac vocem ſuam lenitate quadam aequabili profluentem, claram, ſuauiem & canoram in turbam *duorum millium* plus minus auditorum facile, ſolute, magnoque cum orationis ſplendore effundentem, vidi ſaepe numero, & audiui. Quem praeclarum conuentum, cum a *Valentinis* euocatus deſeruiffet, in ſummo moerore, diu ſchola verſata eſt, eiusque diſceſſu, velut vnus Iuris prudentiae filii morte, omnia *Toloſae* conturbata, horrida,

da, muta, plena luctus, & moeroris fuerunt. Inde *Valentiam Allobrogum* applicuit, vbi cum ei salarium e publico tale fuisset praestitum, quale nec assequi, nec sperare quispiam vnquam, in Cisalpina Gallia potuerit*: labentem illam, & prope cadentem Academiam, quam multis ante annis, PHILIPPVS DECIVS, & LANCELOTVS GALLIAVLA Iureconsulti eruditissimi, orbam & in summo luctu reliquerant ita fulciuit, recreauit & subleuauit, vt iam veterem suae dignitatis splendorem, vnus CORASII beneficio, se recepisse fatebatur.** Interim vero tanta de eo fama surrexit,

* Iisdem fere verbis vtitur ipse CORASIVS Epistola ad FRANCISCVM OLIVARIVM Magnum Franciae Cancellarium, quae p. 896. Tomi II. Operum extat.

* Quam laudem ipse haud dissimulat CORASIVS, Epistola ad IACOBVM a TVRNONE Antistitem Valentinum, instauratorem Gymnasii Valentini, Valentiae Calendis Nouembr. a. 1545. data, qua ipsi labores in *L. cum Virum* consecrauit: *Accedit huc, scribit quod cum Te praeclaro suatore & auctore, hoc oneris mihi impositum sit, ut celebris Academia tua Valentina, quam PHILIPPVS DECIVS Pater meus, vir in nostra Iurisprudencia nulli secundus, LANCELOTVS GALLIAVLL. ANTONIVS RVBEVS, ALEXANDER & alii modis omnibus incomparabiles Viri,*

xit, ut *Auenionenses* primum, deinde *Bituricenses*, & transalpeis *Pisani*, sub idemque fere tempus *Veneti*, nec multo post *Ferrarienses*, ad docendum in eorum Gymnasiis, publice valdeque liberaliter inuitarint. Qui tandem *Herculi Estensi*, principi cum omnium praestantissimo, tum Nationi Gallicae amicissimo, potissimum deferuire cupiens, eius precibus morem gessit, ac in eius vrbe *Ferraria* aliquot annos leges explicuit, tanto Italorum applausu & consensu, tantaque auditorum approbatione, vndecum-

D 4

que

multis ab hinc annis, orbam & in summo luctu reliquerant: opera mea suam reciperet dignitatem. Operae pretium mihi facturus sum, si quomodo ostenderem, in negotio tanto tantaque mole, neque remissè, neque negligenter me gessisse: cupiens quam maxime, ut intelligant omnes, quod auspicato, te duce, & auspice, *Valentinis* omnibus approbantibus, a me coeptum est, id inchoatum & inornatum non relinqui, qui illud mihi initio muneris mei sumere ausus sum, consecuturum me (si nos fortuna non fefellisset) ut maximo praesidio vrbi *Valentiae* me fuisse, & nunc, sentire homines, & in posterum memoria tenere possint. Hac in *Valentina Academia* Anno M D. XLV. XLVII. XLVIII. XLIX. vixit, vti ex Epistolis Dedicatoriis variarum Lucubrationum patet, quas sub finem operum a FORSTERO iunctim editorum, inuenies Erudite Lector,

que illuc ad celebrem nominis sui famam concurrentium, ut Gallorum dignitas, miram opinionis accessionem fecerit. In quo instituto, diutius forte perstitisset, nisi praematurus honestissimae Coniugis suae, *Catharinae Boyssoneae* obitus, *Tolosam* urbem suam repetere coegisset. Ab Italia ergo reuersus, cum funestae familiae suae, quaequale praesidium attulisset, aulam regiam inuitatus cogitauit: quo data sibi ab *Hercule Ferrariensi* duce, & *Hippolyto Cardinali*, fratribus illustrissimis ad HENRICVM Gallorum Regem, magnis de rebus, mandata diligenter perferret & exequeretur. Vbi sermonibus principum virorum, praesertim Cardinalium *Lotharingi* & *Castellionci* *, quantum in

* OTHO a CASTILLIONE, hic E. R. Cardinalis, Archiepiscopus Tolosanus & Franciae Par, cuius insignem in se humanitatem Epistola *Opp. T. II. p. 848*. Valentiae Calendis Martii A. MD XLVII. scripta, qua ipsi in Materiam de Seruitutibus Enarrationes, dedicat, impense laudat. Ceteri CORASII Patroni & Amici erant: *Franciscus Olivarius* Magnus Franciae Cancellarius; *Michael Hospitalius*, Libellorum in Regia Magister, & *Margarethae Ducis Biturigum* Cancellarius; *Paulus Fuxius* Consiliarius Regius & ad Venetos Legatus; *Laurentius Alemandus* Episcopus Gratianopolitanus & Abbas Ecclesiae Tolosanae S. Saturnini; *Iacobus*

in suo profitendi genere elaborasset, Henricus Rex fortissimus & sapientissimus intellexit, qui virtuti & ingeniis amplissima quaeque pro more tribuens, eum eiusque labores, Senatoria dignitate cohonestavit, in Tolosanumque Senatum aequitatis & iustitiae fontem vberimum & legum custodem fidelissimum, conscribi voluit, * vbi nunc, boni & aequi propugnator accerrimus, floret.

D 5

LE-

a *Turnone* Antistes *Valentinus*; *Ioannes Bertrandus* Praeses *Parisiensis*; *Iacobus Minutius* primus *Tolosae* Praeses; *Ioannes Masencallus* primus itidem *Tolosae* Praeses; *Antonius Santopolus* libellorum supplicum in regia magister; *Ioannes Bagis* Praeses *Tolosanus*; *Ioannes Boyssoneus* Senator *Sabaudiensis*; *Ioannes Daffis* & *Antonius a Paulo* Senatores *Tolosani*; *Antonius Solerius* & *Arnaldus Ferrerius* *ICti* & Senatores, *Petrus Faber*, Praeses *Tolosanus*, *Iacobus Faber* Abbas *Ecclesiae Casae Dei* Praeses *Parisiensis*, *Michael Faber* Subpraefectus *Tolosanus*, Fratres; quibus omnibus, lucubrationes suas dedicavit illorumque fauor multum ipsi profuit.

* *PANZIROLVS* l. c. *Postea in Patriam reuersus, praeclaris operibus in Senatum allectus est. Fertur cum pro more examinaretur obmutuisse, vel pauca & ea confuse protulisse. Sed cum nata iam esset eius eruditio, receptus est. Annis MDLVII. LXVII. Tolosae egit, vti ex duabus*

LECTORI
V S I L I V S.

HAec pauca, Candide Lector, de IO-
ANNIS CORASII vita, adscribere
placuit, tum vt amico optimo, eidemque
Praeceptor (cui bonam studiorum meorum
partem acceptam refero) quasi debitum
munus exoluam, tum vt habeamus omnes,
habeatque vtile exemplum posteritas, quo
ad laborem & virtutem accendatur. Quod
si parcius restrictiusque, de tanti viri laude
dixi: neque in commemorandis, honestis &
suauissimis eius moribus, singulari virtute,
syncero iudicio, & multiuga omnium bo-
narum artium doctrina *, largior, effusior-
que

Epistolis Dedicatoriis sub finem Operum a
FORSTERO relatis, adparet.

* ANDREAS ab EXEA Ictus Valentinus,
quum Commentaria CORASII in *Tir. I. Lib.*
VIII. π. & in L. Frater a fratre ederet, haec de
ipsum ingenii dotibus, & eruditione, intermix-
tis licet multis laudibus, protulit: IOANNEM
CORASIVM *IureConsultum Clarissimum*, prius
quam ex illo, *Tolosano sanctiori legum seminario*,
veluti ex *Helicone Valentiam* accersitus esset, de
nomine quidem cognoueram, semper tamen ex-
optaram nancisci locum, illum utique facie cogno-
scendi, utpote qui aliquot eius lucubrationes, iam

que fui sciens prudensque feci: tum assen-
tandi

um apud Typographos euulgatas perlegissem: in quibus singularem suam eruditionem, & latini sermonis puritatem maiorem quam quae in nostri Iuris interpretationibus, observari facile queat, non mediocriter fuissem admiratus. At simul atque peroptata successit occasio, eum ut ciues nostri Valentini ad quotidianas praelectiones, serendosque in Academia nostra nectareos solidae doctrinae latices magno etiam aere conducerent, & subinde in hanc civitatem se contulisset, dici non potest, quameius obtutu mea opinio confirmata sit, & quo diutius mihi cum eo praesente philosophari licuit, eo certe magis magisque in dies singulos conduplicata. Dum enim summum ingenii sui acumen, incredibilem dicendi facundiam, docendi peritiam, suavissimos mores, & singularem probitatem atque industriam contemplantur, protinus eum novum aliquod sidus & ornamentum omnisfariarum literarum, omniumque cohaerentium vndeunque virtutum ad nos attulisse putavi. Cum autem priuata sua studia mihi pro sua humanitate, & coita inter nos indissolubili amicitia communicaret, in eas interpretationes incidi, quas in primum octavi Pandectarum libri titulum edidit. In quibus Servitutum perdifficilem, necdum satis antea pertractatam materiam acutus nescias an ornatius, claram dilucidamque reddidit. In his autem commentariis, quae in Legem, Frater a fratre composuit, Africanum non

tandi veritus suspensionem (quod viuat adhuc)

modo ingenii excellentia fuit imitatus, sed etiam interpretandi facilitate superauit. Utque omnia vno sermone complectar, nihil ab ipso compactum, compositum inueni, quod non idem omni laudis genere dignissimum esse crediderim & subinde iniuriam fieri nostrae Rei publicae τῆς νομοφυλακίας, si diu lateret, publicisque (ut inquirunt) tabulis non describeretur & praeclara ingenia diu sine damno Reipublicae latere non posse. Qua propter eum rogaui & quotidiano prope conuicio efflagitavi, ut has suas elucubrationes Typographis traderet excudendas: quod cum ille recusaret, veritus ne tam doctae, aut elimatae non sint, ut peritiorum expectationi responderent, tandem impulsu meo coactum verius, quam suasu victum, se facturum testatus est. Habes igitur Candide Lector, haec Corasii IureConsulti Commentaria, non sinuosis ambagibus tumentia, neque barbariem redolentia, sed breui quidem compendio doctae, peracuteque, non solum ab omni barbarie repurgata, verum etiam omnibus eloquentiae numeris absoluta, quae secundum authorem accepta mihi non ingratis referes. Addo huius laudibus, VALENTINI GVILIELMI FORSTERI Editoris Operum, iudicia & elogia, quae passim is Epistolae dedicatoriae ad Christianum II. Saxoniae Electorem inseruit:

Fuit Corasius diligens in discendo, sedulus in docendo, de quo qui dubitat haec ipsius Opera sal-

huc) tum ne vel amicitiae, vel beneficiis
(quae

timintueatur, quae partim adolescentulus, partim Iuuenis scripsit, sed ita, ut non potuerint, nisi ab homine diligentissimo & doctissimo proficisci. Experimentum autem experientiae dare possunt Scita Tolosana, quorum Centuriam anno abhinc tertio BARTHOLOMAEVS VINCENTIVS edidit & spem fecit alias Tres apud doctos viros latere, quas vinam illi oleo cedri perungerent, aut foras potius darent ne tineas pasterent, aut cariam sentirent. In illis enim practicarum Quaestionum argumentis & auctoritatibus grauissimis a Senatu decisarum, quasi penus continetur. Neque dubito quin hanc ceptam viam ulterius persequi voluisset.

Vt autem in CORASIO tanta indoles & ingenii vis eluxit; sic in ipso simul ars & rationis bonitas extitit, siue sapientiam Theoricam consideres, siue practicam Prudentiam. De quo certius inter nos constabit tum, ubi dispexerimus quomodo rite functus sit officio, tum Iure Consulti, tum Tolosani Senatoris. Iure Consulti munus & virtus, eius quidem qui in Scholis versatur, si Doctor Iuuenis omnibus auctoritate libenter cedens recte sentio, est, ut sua bene proponat, ut aliena interpretetur & explanet bene: illud vulgo tractatus, hoc commentarios appellant:

Vlcera textus inquisiuit diligenter & erumpentia non indicauit solum, sed etiam detexit atque sanauit, non pro arbitrio quoties visum est, verum

(quae maxima profecto in me extiterunt)
 si quicquid de ipso conceperam , literis tra-
 didissem, me nonnihil concessisse, male fe-
 riati homines suspicarentur.

SUPPLE-

(qui modus & ars eius rei est) rationibus impul-
 sus, & librorum scriptorum auctoritate, non tam
 incidens vites a stirpe, quam putans. Explana-
 vit etiam obscuriora verba legum, & sententias
 obscuriores, secundum regulas tritas. Ritus et-
 iam atque aliam Iuris Historiam, ubi debuit, non
 omisit. Distribuit quoque plerumque Textus in
 suas partes, & quaestiones a Dd. motas attigit,
 quantumvis parce, easque decidit, refutatis con-
 trariis opinionibus; & usum argumentorum at-
 que testimoniorum hinc inde inculcauit. Sed &
 casus legum, quotiens rei conditio passa fuit, pro-
 posuit cum dubitandi rationibus & decidendi, at-
 que contrariis argumentis respondit. Extendit
 etiam (quod ampliare Doctores nominant) ver-
 ba Legis ad alios casus, & restrinxit, (quod illi
 dicunt limitare) adhibito tamen modo, id est, ubi
 mens & ratio poscebat. Breuiter omnes inter-
 pretandi modos rite & percalluit & usurpauit.

SUPPLEMENTVM
VITAE

IOANNIS CORASII

ex

MATTHAEI WESEMBECII

*Exemplis Iurisprudentiae**Lipsiae 1585. 8. editis.*

Natus est CORASIVS, *Realmontii Albi-*
ensium oppido, in agro Tolosano, cu-
 ius pater ὁμολογῶ Notarius, pragmati-
 cam egisset vitam, & hunc filium ex vxore
Catharina Termia, circiter annum huius
 seculi 1515 xv. genuisse fertur: quod col-
 ligitur ex centum Iuris problematibus,
 quae post *Patauii* anno xxxv. ingressu xxr.
 aetatis suae, feliciter disputando defendit.
Tolosae tamen educatus & institutus est,
 quo pater oportunitatem Curiae secutus, in
 vrbe Regni secunda, domicilium transtule-
 rat. Celeritatem indolis hinc aestimare li-
 cet, quod *tertium* & *decimum* vix numerans
 vitae annum de loco superiore ius docere
 coeperit. Vt est ab *Antonio* quidem *Vsilio*,
 eiusdem Curiae Consiliario, in literas &
 monumenta relatum, idemque publicis ac-
 citus stipendiis, *Andegani*, *Aureliis*, *Lutetiae*,
 ad annum vsque a suo ortu decimum & no-
 num, factitauit. Quo tempore motus Ita-
 lorum

lorum fama, *Patauium* concessit, vt FRAN-
CISCO CVRTIO MARIANOque SOCI-
NO, clarissimis tum legum interpretibus,
se, velut ipse scribit, recoquendum daret, v-
bi triennio prope transacto, postquam *cen-*
tum illas quae extant Theses, Adolescens, in
illo doctissimorum virorum Theatro, dex-
tre propugnasset, dignus est habitus, qui
a praecipuo tum Iuris lumine, PHILIPPO
DECIO, *Senis* extremam senectutem agen-
te, *Doctorem insulis* ornaretur. Ita peregre
honoratus, *Tolosam* rediit, & in Professorum
Iuris collegium est cooptatus: de quo sic
idem *Antonio Vssilius* scriptum reliquit; Ibi
Iura Ciuilia aliquot annos, tanta, quanta a-
lius vnquam auditorum approbatione, in-
terpretatus est, multitudinis adeo numero-
sae concursus audiendi causa, cum de iure
dicturus erat, tantus fieri solitus est, quan-
tus post hominum memoriã, vllò in loco
nunquam fuerit. Cui rei ego cum aliis
plurimis, vel potius innumerabilibus testi-
monio sum, qui eum in suggestu cum actio-
ne spiritus & animi plena docentem, ac vo-
cem illam suam lenitate quadam aequabili
profluentem, claram, suauem, & canoram;
in turbam duorum millium plus minus au-
ditorum, facile, solute magnoque cum o-
rationis splendore effundentem, vidi saepe
numero & audiui. Haec ille. Cuiusmo-
di verò fuerint istae recitationes ostendunt,
quae

quae tum inibi, circiter annum XL. iuuenis inuulgauit : quarum feruor scriptionum, tanquam a musto spumantium, acrimoni-
am ingenii coarguit. Inde *Valentiam Allobrogum* est euocatus, vt Academiam DECII & LANCELOTI GALLIAVLI discessu luxatam, instauraret, stipendium meruit, quale nec assequi, nec sperare quispiam in Cisalpina Gallia potuit. Nec spem praemiaeque fefellit, sed quod rarum est, absentis famam, praesens assiduitate, gratiaque docendi, duplicauit, omnium expectationi satisfecit. Atque hic plaeraque sub eius nomine, quae leguntur, edita sunt : quae si natu grandior accuratius ante mortem limare voluisset, studiis procul dubio communibus, & suae gloriae consulisset prolixius. Sed ipse memor officii quod in Scholis vixit, haec scholastica diligenter vrsit, nec auditoribus tantum voce, sed literis typisque cunctis legere volentibus studiosis communicauit. Post adhibitus Rei publicae negotiisque magis, quam scriptionibus expediendis deditus, praeclaras potius ad actiones, quam ad eruditas lucubrationum commentationes, finem virtutis & πολιτείας referens, illa non amplius magni fecisse videtur. Itaque ne cum reprehensoribus*

E qui-

* Hos inter & summus Ictus IACOBVS CVIACIVS erat, qui, teste VALENTINO GVILIELMO

quidem, qui publicis hominem & mordacibus

FORSTERO, Praefatione Operibus Corasianis praemissa, aduersus IOANNEM ROBERTVM, Aurelianensem infestissimum laudum suarum obrectatorem scribens: *ipsum mali corui malum appellat ouum; Robertum nimirum malum discipulum Corasii mali Praeceptoris.* Quibus tamen subiungit FORSTERVS: *Hic, dicere liceat, quod Wesenbecium aliquando dixisse scribit Vultei: Cuiacium saepe multa dicere, sed non probare.* Alius, PINELLVS & plures CORASIO obiecerunt, quasi vetera & noua sibi tribuat, idque censerent:

Monitum multumque monendum

Priuatitas ut quaerat opes.

Quibus etiam respondet editor Operum Corasianorum FORSTERVS: *Esse perquam dubium, an hoc ab ipsis vere & ex Corasii merito dicatur. Impossibile namque videri, ut is, qui multa scribat, in tanta scribentium multitudine, ab aliquibus non aliquid aliquando etiam ignorans mutetur, atque ita antea inuentis addat adimatque, quod ingeniosis, qualis ipse vel maxime fuit, quotidie contingere videmus, ut se primum ita sensisse credant, cum dudum ante ipsos alium hoc modo docuisse nonnunquam deprehendant, idque ideo fieri putatur, quoniam nullum est iam dictum, quod non dictum sit prius.* Denique

Indignor quicquam reprehendi non quia crasse

bus scriptis vellicauerant, se committi passus est, de quibus ipse sic in quadam praefatione refert: *Eorum, inquit quenquam nominatim perstringere, cum omnibus bene velim, nunquam apud me constitui, quod homine ingenuo ac liberaliter educato nedum Christiano indignissimum semper iudicaui.* ** **Honestavoxanimi**

E 2

nimi

Compositum, illepideve putetur, sed quia pridem

At errauit interdum & alucinatus est, fateor. Sed sunt haec delicta, quibus ignouisse velimus. Cuius vis enim hominis est, errare, in errore vero perseverare, nullius nisi insipientis

Verum Opere in longo, fas est obrepere somnum

Et quandoque bonus dormitat Homerus.

Hoc vitium, qui non fert, nullum hominem ferat. Haec in Defensionem CORASII Forsterus.

* Quam animi moderationem & candorem explicatius aperuit Epistola ad FRANCISCVM OLIVARIVM Magnum Franciae Cancellarium, Valentiae prid. Kalend. Nouemb. A. 1545. data. l. c. p. 896. qua ipsi Expositionem in L. filium quem habentem C. Famil. ercis. inscribit, his inter alia usus: *Sed nos neminem reprehendimus, aut vellicabimus, nulli suam laudem eripimus, suorum quisque laborum fructum ferat. Quid enim attinet, ex aliorum reprehensione famam sibi comparare? Iudicabit populus & de nostris, & de illorum scriptis: neque nostra de*

nimi moderati, iam tum significans, quo iste spiritu, quam ad τῆς δόξης coronam animosetenderet. Interim vero dum suarum rerum bene gerens, spartam quam nactus est, ornat, tanta commendatio prosequitur assiduum, vt primum *Auenionenses*, deinde trans Alpes, *Pisani*, & sub idem prope tempus *Veneti*, nec multo post *Ferrarienses*, ad publice docendum, in sua Gymnasia liberaliter nihil ambientem inuitarent. In quo cess-

illis oratio, si quid improbaremus, apud sanos & prudentes homines, praeiudicati quicquam attulerit. Qua in re soleo nonnunquam, etiam in doctis iudicium requirere: qui cum existiment, se tanto plausibilis scripta sua promulgaturos quanto acrius & ardentius in scriptores alios inuecti fuerint, non vident se in nauigio cum illis communi nauigare sibi que eandem apud posteros reprehensionis licentiam subeundam: & iis qui postea scripturi sunt, nomen suum insensius fore, quo maioribus immoderatus maledixerint. Idcirco eorum ego qui ante me scripserunt, nomini religiose peperi: ex quibus si qui minus docte scripserunt, omittamus male loqui, & censuram doctorum pertimescamus, neque quo minus de nostris quoque Scriptis iudicium fiat, recusemus. Sed tamen operam demus ne merito de nobis seuerè iudicetur, dum eorum, quibus hac in causa ius dicere permittitur, animos offendimus atque prouocamus.

cessit votis amici Principis *Herculis Estensis*, ac in eius vrbe *Ferraria*, magno satis Insu-
brum applausu concursuque lus aliquot an-
nos est interpretatus: Amisit hic coniugem
dilectissimam *Catharinam Briffonacam*, obitu
prorsus immaturo, cui praeter formam, mul-
tae quae diligentur inerant amoris gratiae.
Ad hoc domesticum vulnus & alia quae-
dam* accesserunt; quae genus eum vitae
locumque mutare coegerunt. Non addam
causis CORASIVM ad mutandam sedem
impellentibus, quod natale solum quadam
dulcedine cunctos ducit, & immemores
non sinit esse. Illud perspicuum est, DV-
CES FERRARIENSES CORASIVM de
magnis rebus ad HENRICVM Galliae Re-
gem ablegasse: cui cum officium, fidem,
studium, *Lotharingo* autem & *Castellionacò*,
praecipuis in aula proceribus, eruditionem
approbasset suam, inductus ab his est, vt
scholasticis operis valere iussis, in *Tolosanum*
Regii Consilii Senatum, cooptari se pa-
teretur. Vbi cum non minus in Re publi-
ca, quam prius in Schola lumen ingenii sui,
cum magna integritatis & iustitiae opinio-
ne laudabiliter extulisset, omnium ordinum
benevolentiam sibi prompte conciliauit, in

E 3 primis

* Forſitan & diſcipulorum in Auditoriis Itali-
cis proteruitas, quorum inclinare videtur WE-
SENBECKIVS excitatis Exemplis Iurispr.p. 228. 229.

primis *Nauarrae gentis Regiae* & Sanctae illius Reginae, quae cum esset Ecclesiae nutritia, pietate hominis explorata, Quaestorem eum sui Palatii (Cancellarium vulgo nominant) esse voluit : in quo munere non leue praesidium Gallicanae Ecclesiae miserrimo illo suo tempore, vir hic attulit : multos vbicunque versatus est relinquens testes eius spiritus & donorum, quae diuinitus accepta, quantum in se fuit, aliis communicauit, omnibus, quo ad permetteretur, benefecit, nemini nocuit. Hoc praecipue spectatus fuit, quod heram cum illustribus liberis suam, varie licet oppugnatam, & a marito distractam, in recto pietatis cursu, veritatisque confessione, retinuit. Cum qua ne longum faciam, ἀντιδωρα gratiae aulicae, & vñitata τῆς τυραννικῆς Φιλίας ἐπιχειρα, vita duci & conseruatori salutis nostrae Iesu Christo, fortiter impensa, in illa tragica Galliarum laniena anno 1572. recepit. Fiducia enim Regionum Edictorum domum ad officium & procuraciones suas reuersum, Tyrannis mox occupat. Quapropter irruptione facta, cum suos quoque obuios caedi percepisset in intimum se claue silentio proripuit, vbi foribus effractis repertum positis genibus, Iehouam fiducia redemptoris, in spiritu & veritate flagrantissime deprecantem, & in κοινωνίᾳ τῶ πνεύματι αἰγίς, spiritum suum patri spirituum pie

pie commendantem, immisſi ſicarii, nulla dignitatis, aetatis, meritorum habita ratione crudeliter interficiunt.* Ita iacet Vir clariffimus meliore vita dignus. Multaque viuendo vitalia vincere ſecula. Sic itur ad aſtra,

E 4

SCRIPTA

* IACOBVS AVGVSTVS THVANVS *Lib. LII. Historiarum p. 831. Edit. Geneu. C. ad An. 1672.* nefandam hanc caedem ſic mutatis paulisper circumſtantiis narrat: in carcerem Palatinum omnes (Proteſtantes) coniecti ſunt, vbi mox notu immiſſis ſicariis ex eorum praecipue numero, qui iuris ciuilis ſcientiae operam dantibus immiſſi gladiatoriam in ea vrbe faciunt, inter quos excellibat Turrius, & aliis perditae vitae hominibus, ad CC. crudeliter trucidati ſunt, & in iis aliquot Senatores, atque in primis IOANNES CORASILVS, qui poſtea immanitate geminata ad ultimum in Area Palatii Senatorio cultu ſuſpenſi ſunt corpora deinde caeſorum in foſſa in aedibus archiepiſcopalibus excuata terrae mandata.

SCRIPTA

IOANNIS CORASII

OPERA †, singulatim * primum edita, quae haberi poterunt OMNIA in *Duos Tomos* distributa; ab innumeris mendis, quibus prius scatebant repurgata, allegationibus deficientibus aucta, & diuerfitate Characterum variatis in Germania edita, cum Summariis & Indice locupletissimo rerum & verborum in calcem Tomi secundi reiecto. opera & studio VALENTINI GVILIELMI FORSTERI I. V. D. *Witebergae* sumptibus *Clementis Bergeri Bibliopolae*, Excudebat *Ioannes Schmidt*, Anno M DC. III. f. Christiano II. Saxoniae Electori inscripta.

* Quorum annos impressionis, collectae sub finem Operum, Epistolae, Dedicato-
riae docent.

To.

† De CORASII Scriptis IANVS VINCENTIVS GRAVINA de ortu & progressu Iuris Ciuilis, p. 134. Opp. Edit. Lips. iudicat, *eum iisdem, flores potius quam fructus attulisse*. Cuius rei experimentum Lectori relinquo.

Tomo I.

Commentarii * in *varios Pandectarum Titulos*,
quibus sub finem p. 853. adhaeret Tracta-
tus de *Inuentario*

* Singulatim editi, quod Epistolae Dedicato-
riae ad Viros illustres & doctos com-
monstrant, quas inter Epistolas Operi-
bus subiunctas, lege.

Huic Tomo Priori subiunxit Editor
Forsterus sequentia :

Lectori S.

*Si quid aduersus sinceram Augustanae Confessio-
nis Religionem, Ioannis Corasii Opere contine-
tur usquam ; illud ii, qui curam ac sumtus in
hac editione contulere, non agnoscunt : quibus
propositum fuit, opus hoc integrum, quale ab
Autore suo olim editum, iterum bono publico
euulgare. Hoc Te quisquis es Lector, admo-
nitum volunt, ne nescius ipsis aliquid imputare
possis. Vale.*

Tomo II.

Repetita Praelectio *Digestorum* s. in Duode-
E 5 uiginti

uiginti Titulos ex prioribus Pandectarum Scholia a p. 1. ad. 154.

Scholia in aliquot Leges Codicis a p. 155. ad. p. 374.

Commentariolus in Titulum Institutionum de Actionibus a p. 375. ad. p. 432.

Enarrationes in L. Si Emancipati C. de Collationibus a p. 433. ad p. 436.

De Iuris Arte Liber, Quatuor Partitionibus conclusus a. p. 437. ad p. 528. prodit singulatim *Lugduni* 1560. 4.

Paraphrasis in vniuersam Sacerdotiorum siue de Beneficiis Materiam a p. 529. ad p. 580. quae etiam adiectis flosculis Beneficialibus per *Martinum Ravault* exiit *Parisiis* 1551. 8. & sub titulo: *Tractatus de Officiis & Beneficiis Ecclesiasticis* praescripto *Corafti* nomine *Coloniae* 1596. 8.

Miscel-

Miscellaneorum Iuris Libri Septem, *a p. 581.
ad p. 761.

- * Horum Miscellaneorum Liber Septimus,
Epistolicarum alias *Quaestionum* titulo
inscriptus, per Literas enim ad Clarissi-
mos sui temporis Ictos exaratus. Pro-
diere alias hi Miscellaneorum Libri VII.
Coloniae Agrippinae 1581. & 1590. 8. ter-
tium *Ibidem* 1598. 8.

Arrestum * siue, *Placitum Parlamenti Tolosa-*
ni, continens Historiam (*in casu Matrimo-*
niali) admodum memorabilem, adeoque
prodigiosam: vna cum centum elegan-
tissimis atque doctissimis Annotationibus
IOANNIS CORASII, Consilarii Regii
& illius Processus Referentis. Omnia ex
Gallica lingua, in Latinam conuersa a
p. 762. ad p. 813.

- * Prodiit hoc Arrestum, Gallice his Titulis :
Arrest memorable du Parlemens de Tolose
a Lyon 1561. 4. & *Commentaires sur l' Ar-*
rests du Parlement de Toulouse touchant
Martin Guerre a Paris 1572. 8. Inde ex
Gallico, interprete HVGONE SVRAEO, La-
tine quoque singulatim *Francofurti* apud
Andream Wechelium 1576. 8. cura Philippi
Loni-

Loniceri, subiunctumque habet Arrestum
in eadem controuersia, ex IOANNIS PA-
PONIS XXII. Arrestorum Libro.

Senatusconsultorum Tolosanorum Centuria a
p. 815. ad p. 888.

Epistolae Dedicatoriae singulorum Corasii Li-
brorum ad Viros illustres doctosque ap.
889. ad fin.

* Plerisque suis Commentationibus adscri-
psit Corasius tempus, quo laborem fini-
uerit, quandoque iterum sub examen
miserit,

VITA HVGONIS DONELLI

ex

ORATIONE FVNEBRI *

SCIPIONIS GENTILIS

Discipuli & Collegae.

Natus est ** HVGON DONELLVS
(eius enim de Vita nonnulla, quae
ex familiaribus sermonibus a me hausta & ser-
uata sunt, commemorare mihi proposui)
in urbe splendida apud Burgundiones Gal-
lici Nominis, quam vernacula lingua Cha-
lon *** Latini Cabillonem appellant. Alia
est eodem nomine urbs in contigua regio-
ne, quae Campania vocatur. Itaque noster
hic, heu non amplius noster, origine Gal-
licana

* Habita die VII. Maii Anni clō 1591 &
adiecta est HVGONIS DONELLI *Opusculis Po-
sthumis* ex Bibliotheca SCIPIONIS GENTILIS, Ha-
noniae M DC. III. 8. editis p. 446.

** Anno M D. XXVII. v. *Icones & VITAE
Professorum Leidenfium*, quae *Lugduni Bata-
uorum* 1614. 4. prodire, & perbreues sunt.

*** *Chalon sur Saone* distinctum a Cata-
launo *Chalons sur Marne* in Campis Cata-
launicis Hunnorum strage nobilitatis, sito.

liacna fuit. Quod ego illi, ut initium vitae, sic gloriae puto. Neque enim sapiens quisquam unquam inficias ibit, terrae ac regionis cuiusque ingenium non modo in corporibus magnam vim, sed etiam in animis habere solere eorum qui ibi nascuntur. Cum autem innumera prope sint de Galliae terrae laudibus apud omnes Scriptores testimonia tum me in primis delictari solita est M. Catonis illa sententia, quam ex libris originum, vetus Grammaticus refert : *Pleraque Gallia inquit, duas res industriosissime persequitur rem militarem & argute loqui.* Taceo nunc de laude militari, quae semper in ea gente fuit illustrissima. Illud argute loqui totum ad ingeniorum bonitatem atque praestantiam referendum censeo. Neque enim argute loqui quisquam possit, cui ingenium deest, & vis illa animi, quam Aristoteles in Dialecticis ἀρχινοίας, Cicero, (ut opinor,) celeres animi motus appellat. Qua re nullam gentem Gallis praestitisse, prope est, ut mihi quidem persuadeam. Non longe abiuerim : hinc profecto est, quod a primis illis usque temporibus, cum Ius civile in Italia, sed hominum Germanorum beneficio, post multa Secula, quibus latuerat, denuo e tenebris situque emergeret, plurimique ad id illustrandum operas suas certatim conferrent, Gallorum tamen

in

in eo sic enituit industria, vt facile apud Italos cognomina illa sibi *Acutorum & Subtilium* repererint, ac deinceps velut haereditaria suis posteris reliquerint. Quam laudem, a maioribus acceptam, noster in primis Donellus ampliolem clarioremque reddidit. Parentem habuit Regiis praefecturis, atque aliis ornamentis domi militiaeque nobilem. Ab eo in ludum missus, magno amore complecti literarum studia coepit: quem tamen amorem praeceptoris nimia saeuitia semel extinxerat, nisi parentis ingenio atque astu reuocatus fuisset. Foedis modis eum lacerauerat praeceptor, * (vt plagosi isti plerumque Orbili solent) qua de causa, a literis plane abalienatus, nullis minis, aut blanditiis adduci unquam potuit, ad eas redire vt vellet. Forte accidit, vt parens eius pertranseuntem illac pastorem suarium cerneret: quo ad se vocato coram filio rogare institit, ecquid puero aliquo administro vel famulo opus haberet? esse sibi domi filium, quem ei tradere & mancipare cuperet, auersum a literis, inconditum, immorigerum. Ea voce adeo puer conterritus est, cum rem serio agi existimaret, vt parentis genibus aduolutus, ac flens

* Sequitur iisdem plane verbis PAVLVS FREHERVS *Theatra Eruditorum* p. 924.

flens eum obtestaretur sibi ut parceret, neue se filium suum in eas sordes proiiceret: velle se literis deinceps operam studiose dare. Cum iam robustiori aetate esset, iuris Ciuilis disciplinam aggressus est, in qua breui eos profectus fecit, ut vberioris culturae capeßendae gratia in remotissimas quasque totius Galliae Academias ablegaretur. *Tolosae* ius Civile profitebantur IOANNES CORASIVS & ARNOLDVS FERRERIVS, tanto adplausu & auditorum concursu, ut ad quatuor millia eorum numerum excessisse DONELLVS mihi idem ipse adseuerauerit. Verum cum illorum docendi ratio ei non admodum probaretur, inde se *Biturigas* contulit, quo in loco iuris Ciuilis clarissima illa lumina florebant, EGVINARIVS BARO & FRANCISCVS DVARENVS. Hos diligere & admirari statim Donellus, in eorumque amicitiam sese insinuauit, perfecitque, ut mutuo ab illis diligeretur. *Duarenus* in primis eius eximia indole perspecta, eruditione etiam supra vulgus studioforum, in dies sibi eum maioribus officiis deuinciendum existimauit. * Cuius

viri

* De sua in *Duarenum* obseruantia ipse optimus testis DONELLVS Epistola ad *Michaelem Hospitalium* excusatoria. *Huic enim Viro* scribit, *mea sponte tantum tribuo, ut nulli magis: huius prudentiam singularem & virtutem am-*

Viri DONELLVS opinionem de se non fefellit, sed superauit. Quo factum est, vt eodem anno *Doſtoratus* inſignibus tituloque publice a DVARENO ornaretur, cuius extat inter eius poſtumos Libros de Donelli laudibus, habita eo tempore * Oratio, ** &

F a Ma-

plector & ſuſpicio. Tum autem ea eſt hominis auctoritas, ea voluntatis erga me propenſio, ea merita illius haſtenus in me extiterunt, vt non modo coniunctionis iure quiduis a me impetret, ſed etiam ſuo, quem quidem ego prope in parentis alterius habeam loco.

* Anno M D LI die XVII. Iulii. Vitae Profeſſorum Leidenſium Lugduni Batauorum 1614. 4. editae p. 243.

** Quae adiecta quoque eſt ipſius DONELLI *Opusculis Poſtumis* a Scipione Gentili editis p. 437. Hac in laudatione Praeceptor Donelli Duarenus prouocat ad publicum omnium de virtute, eruditione ac facundia ipſius teſtimonium, iudiciumque cum primis ſummi excellentiſque Viri Michaelis Hoſpitalis. Mores DONELLI his verbis praedicat: Spero huius modeſtiam, ſimplicitatem, diligentiam, maturitatem, grauitatem, pietatem denique & religionem ita vobis probatam eſſe, vt vitam eius velut honeſtatis ac virtutis ſpecimen & exemplum iuuentuti ad imitandum proponere non dubitemus. Laudat in iuene adhuc conſilii maturitatem & prudentiam, egregiam quan-

a Magistratu urbis magnoque illo HO-
SPITA-

dam & plane heroicam indolem atque naturam; adiungitque: *eam in Donello fuisse naturae bonitatem & felicitatem, eam ad virtutem propensionem, ut a iuuenilibus vitiis, quibus magna pars adolescentum constricta, alienissimus, senilem plane, id est grauem, continentem, pudicam, frugalem, & ab omni leuitate stultitiaque remotam perpetuo vitam egerit.* Indeque ipsius Eruditionem amplissime commemorat. In Laudibus ergo Donellianis tota Praeceptoris haec Oratio Panegyrica, de Vitiis hominis tacere debebat. Constat tamen aliis argumentis Donellum, inter alia *Ambitionis* stimulis agitatum fuisse. Quod vel exinde elucet, quum *Jacobi Cuiatii* summi Icti, in locum *Francisci Balduini*, relicta tum *Academia Bituricensi*, in Germanicas *Argentinae* & *Heidelbergensem* concedentis, surrogationem, aequo animo haud ferret, reprehensus ob id a Patrono & Amplificatore *Michaeli Hospitalio*, cuius Epistola summa grauitate & elegantia scripta, excitationis iam *Opusculis Postumii* inserta est p. 269. qua Donelli ausum hisce inter alia coarguit: *Illud vero per-ridiculum, quod scire vis, priusquam Balduino succedatur, quo te loco habeam. Hoc quaeso, cuiusmodi sit, Donelle, considera: simul illud cogita, quid tibi quantumque arroges, quantum Principi nostrae Illustrissimae (Margari-*

tae Francicae Henrici II. Regis Sorori, Biturigum Duci) quantum mihi detrahas. Tu videlicet rogandus es, alium ut liceat Baldvino subrogare. Quid? nisi consensu tuo, nulli erit ad istum locum aditus? nam cur hanc tuam causam esse dicas, non intelligo, neque enim ille accersitur, tu ut eiiciare, neque in contentionem HONORIS ille tecum aut DIGNITATIS vocatur. Si meruis ignotum hominem amico veteri ne praeferam, iniquus aestimator es fidei constantiaeque meae, quam te aliquot iam annos expertum esse dicis. Sin aliud nihil agitur, quam ut SALARIUM augeatur, ignorare non debes, peti solere id, non exigi. Sed quoquo modo se res habeat, eadem semper in te mea voluntas erit quae fuit, quoad pudorem & modestiam retinebis: Cuius tibi ducem & magistrum velim adhibeas Duarenum, non minus quam docendi. Nulla mihi crede, virtus elucet in adulescente magis quam modestia, nullum contra vitium turpius aut odiosius quam ARROGANTIA, quam vitabis si me audies. Vale mi Donelle, Lutetiae Parisiorum 3. Non. August. 1555.

Tui Amantissimus

M. Hospital.

Cui, scitissima Epistola responderet, seque excusaret quae itidem *Opusculis* laudatis p. 276. adiecta est, legique meretur. Neque hanc mentis inclinationem dissimulavit ipse Donellus, quod Scipio Gentilis testatur Epistola

F 2

Dedi-

SPITALIO * dignissimus iudicaretur, qui in Collegium Antecessorum Amplissimum cooptaretur. Quare Ius Ciuile publico stipendio

Dedicatoria Postumis praemissa : *Audire me ab ipso iam sene memini, se, nisi aculeus ille Ambitionis ac Glorizae excitauisset a puero, nihil in literis futurum & iure ciuili fuisse. Fatebatur ergo Senex, quod Iuuenis tantopere dissimulat : ut se summo Viro & maximo Patrono purget. Frenum tamen progressu aetatis sibi ipsi iniecit, teste iterum optimo & locupletissimo Gentile : Nam pudoris quidem & modestiae usque ad extremam senectutem perpetuo eum retinentissimum fuisse, cognoui. nec reperies facile alium in tanto clarissimorum Iuriconsultorum numero, quos Gallia vno tempore, atque vno veluti partu edidit, qui hac laude cum eo conferri possit. Adeoque huius vnus prae ceteris, (quantum recordor,) ut vita, sic scripta nullis oblita maledictis & probris fuere.*

* Francia Cancellario prudentissimo iuxta & doctissimo. *Amabat inquit DVARENVS Oratione excitata, quae plena est Laudum DONELLI Hospitalius in eo nitorem & elegantiam orationis, scientiam linguarum, cognitionem antiquitatis, sine quibus praesidiis Ius Ciuile doceri non potest, probabat amorem veritatis ac simplicitatis in docendo, & quantum sophisticae illius odium animo concepisset, quae*

pendio magnae ingenii gloria profiteri coepit, etiam adolescens: * quippe qui vigesimum quartum aetatis annum supergressus nondum esset. Vigebant aliquando inter DVARENVM & BARONEM non paruae similitudines, ut fieri plerumque inter magnos consuevit, gloriae, quam amicitiae cupidiores. Baro, quo studia partium retineret, Donellum sibi fere obligauerat, cum aliis blandimentis, tum simulatione

F 3

tione

non Iurisprudentiam modo, sed omnes etiam disciplinas corripuit, vir sapientissimus intelligebat. Denique videbat, id quod praecipuam in hoc genere commendationem habet, quam apte, commodè, acute, prudenter, erudite Iuris nodos & legum aenigmata, (ut verbis utar veteris Poetae) dissolueret.

**** Quo tempore locoque pleraeque illae scriptae & propositae fuerunt Donellianae in Codicis Lib. VI. aliquot cum primis Titulos, Commentationes, quas uti iam indicaui Opusculorum Postumorum titulo edidit S. Gentilis Epistola Dedicatoria eorundem conditionem indicans his verbis: Est enim magna pars horum libellorum illic scripta atque etiam dictata publice ab adolescente Donello ut notae iis adscriptae indicabant auctoris manu. Annus quoque adnotatus est, quo haec profiteri coepit, LXI. supra quingentesimum quo tempore vix eum puto complevisse virilem vigorem.**

tionē religionis purioris, quam in Gallia Reformatam etiam tum vocabant : saepe ac multum monente DVARENO, ne fidem ei accommodaret. Quoniam de Religione sermo incidit, recte facturus mihi videor, si hoc loco vobis exposuero, quā ratione primum DONELLVS ad verae pietatis cognitionem olim peruenerit. Sororem antea habuerat, virginem piissimam, natu paullo, quam ipse esset, grandiore. Ea in animo fratris adolescentuli religionis sinceræ fundamenta princeps iecit, libellos quosdam pios, quibus illa delectabatur, lingua vernacula scriptos ei supeditando clanculum. Quorum lectione adeo tactus is fuit, ut maiori deinceps cupiditate inflammatus, studiose Latina quoque nostrorum Theologorum scripta conquireret, auidissimeque legeret. Saepe tamen dubitans ac resitans interdum etiam Monacho cuidam fido sese veluti contaminatum & obligatum scelere purgans, eo tandem deuenit, ut plane amore veri caperetur. Neque enim subito & leuitate quadam desultoria paterna superstitione abiecta, ad veram hanc & in Galliis inter media supplicia efflorescentem religionem conuolauit. Ut herbas & plantas crescere non videmus, sed creuisse : sic religionis & pietatis semina. Recte enim & ingeniose M. Wesembetius (quem hono-

honoris causa nomino) dicere solebat, religionis cognitionem suam Alluioni similem fuisse. Ita igitur Donellus ab adolescentia pietatem veram complexus, in ea constantissime deinceps ad extremum usque vitae momentum perseverauit. *Biturigibus* praeter illos, quos ante saepe nominavi, BARONEM & DVARENVM, *Collegas* etiam habuit FRANCISCVM HOTOMANNVM & IACOBVM CUIACI-VM: at quanta nomina! DVARENVM tamen prae ceteris semper dilexit & coluit. Aegrotanti & morienti assiduus adfuit, sermonesque illi multos instillauit verae pietatis, nec sine fructu, ut ab ipso accepi: aiebat enim, Duarenum in lectulo, cui morbus eum adfixerat, saepius exclamasse, veniamque a DEO Opt. Max. petiuisse, quod non maturius iis sese accommodauisset, non minus piis, quam amicis sermonibus. A Cuiacio non tam doctrina, quam religione ab illo saepe simulata & dissimulata, moribusque dissensit: postremo etiam nonnunquam Iuris opinionibus, ut non mehercule Proculus a Sabino magis. Hotomannum autem perpetuo amauit, quem etiam amicum suum appellat in Commentariis, quos in Titulum *D. de reb. credit.* reliquit sane luculentos. Atque haec sunt, quae de DO-

NELLI Vita in Galliis transacta * percepi. Nunc eum in Germaniam oratione nostra deducamus. Nemo vestrum est qui de infami illa Carnificina Parisiensi ** in religionis nostrae homines edita non audiuerit :

*Audiit enim & si quem tellus extrema
refuso*

*Submouet Oceano, & si quem extenta
plagarum*

Quatuor in medio dirimit plaga solis iniqui.

In ea laniena & strage quae eodem momento per omnes Galliae regiones vrbesque peruagata est, deprehensus hic noster fuit *Biturigibus*. Quanto ille tum in discrimine versatus sit, quid opus est verbis exponere? Illud potius commemorabo, quod tot volumina immortalitate dignissima composuit,

* Memorat Batauorum Varro PETRVS BAYLIVS in erudita de Vita rebusque Donelli Narratione, quae *Dictionary Tom. II. p. 1064. Edit. II.* comparet, Breuem Narrationem de Vita Donelli; quae inter *Vitas Professorum Leidenfium p. 243.* extat, aut *Ludouicum Iacob de Script. Cabilonensibus p. 43.* forte secutus Donellum & Aureliae Ius docuisse. Quum tamen Gentilis vitae rerumque gnarissimus de eo plane taceat, hoc silentium me mouet, vt de Aurelianensi statione dubitem.

** An. M D. LII.

posuit, id totum post DEVM Germanis aliquot studiosis tribuendum est. * Illi praeceptorem suum repentino casu percussum cum pro animorum generositate, sibi non deferendum putarent, eum Germanica veste amictum quo latere ficarios posset, atque in medium receptum ex vrbe infestissima eduxerunt, quiduis parati

F 5 subire

* IACOBVS AVGVSTVS THVANVS *Historiarum Lib. LII. p. 828. ad Ann. M. D LXXII. l. E. Franciscus Hotomannus & HVGONIS DONELLVS qui Ius Civile in illa Ciuitate profitebantur, discipulorum suorum ac praecipue Germanorum ope praesenti periculo crepti sunt. AVCTOR breuis Narrationis de DONELLO inter Vitas Professorum Leidenfium p. 243. Sed singulari pietate sua odium prouocauit eorum, qui religionis reformationem animis iniquissimis persequebantur, adeo, vt anno illo Gallicae funesto, multis crudelissime interfectis in nuptiis Nauarraei in manifestissimo quoque periculo fuerit, a quo mirabiliter tamen seruatus, fideli opera & felici ductu quorundam nobilium Germanorum, qui studiorum causa illic commorati, saluum atque incolumem in Germaniam abduxerunt. Bibliothecam tamen & Scripta omnia cum ceteris bonis deferere coactus est DONELLVS, quod Epistola, qua THEODORO WEIERO Consiliario Electorali Palatino, Libellum de eo quod interest, dicauit, indi-*

subire potius, quam eum deferere. Hoc loco mihi liceat fortissimis his Donelli sospitatoribus adclamare Ennii illum de Romanis versum :

*Optima cum pulcris animis Germana
Iuventus.*

Hoc modo eductus Biturigibus, deinceps eodem habitu *Lugdunum* vsque, si bene memini, incolumis euasit : relictisque a tergo truculentissimis Galliae procellis *Geneuam* se tanquam in tutissimum portum tandem recepit. Superiori anno, cum Legatus Regius, Dominus Sanceus, vir heroici animi in hanc urbem venisset, memini Donellum ei in arce commemorare, quemadmodum in Gallia a Papistis ficiariis in itinere captus atque in arcem quandam abductus fuerit, ibique cum ignoraretur quisnam esset, habitum se tamen & obiurgatum fuisse dicebat, tanquam *Hugonottum* (sic in Gallia Christianos vocant), quod in sermonibus suis nunquam audi-

tus

gitat, simulque memorat se Scriptum de re Iudiciaria Libris Septem comprehensum ac prope iam ad umbilicum perductum, reliquisse. Nunciatum tamen ipsi simul dicit, eo tempore, Anno nimirum 1574. quo Heidelbergae hanc Epistolam scripsit, ingenii haec monimenta adhuc salua esse.

us fuisset deierare : hac enim nota solebant atque etiam nunc solent in Gallia nostros a suis Papistae saepe discernere. Genevae cum diutule substitisset in Germaniam deinde venit : *Heidelbergam* accersitus ab illustrissimo Principe Friderico III. Electore piissimae laudatissimaeque memoriae. Vbi aliquot annos principem locum in Iure Ciuili profitendo tenuit, exemplumque omnibus religionis, integritatis, atque candoris nullis malis artibus, nullaque maleuolentia, infuscati, praebuit. Defuncto Friderico erat tunc temporis *Academiae Rector Donellus*. Qua etiam de causa multum molestiarum * sustinuit, peri-

* Hae molestiae causaeque dereliquendae Academiae Heidelbergensis luculentissime patent duabus ex Epistolis, NICOLAI CISNERI *Opusculis* p. 948. adiectis, quae integrae heic adiectae Tibi Lector non displicebunt, quum insigne Vitae DONELLIANAE momentum referant.

MAGNIFICO V. D.

HVGONI DONELLO

Inclitae Academiae Heidelbergensis Rectori &
Iuris Antecessori primario,

NICOLAVS CISNERVS.

*S. Amicus idem meus atque idem tuus, Vir
Clarissime*, IVSTVS REYBERVS *Iurisconsultus*

periculi nonnihil : vocatus saepius in Aulam,

nuper mihi significauit, quod vocatus a Leiden-
sibus & Professionis munere & Rectoratus Ma-
gistratu te abdicaris : Verum tanta humanita-
te & beneuolentia Principem Electorem tecum
egisse, ut consilium tuum commutaris & Heidelber-
gae manere constitueris. Heri vero a L. Willero
utriusque nostrum amantiſſimo accepi, te instituto
tuo discedendi persistere. Quod sane & propter
veterem coniunctionem nostram & propter Aca-
demiā, mihi carissimā, cui tu ornamento
fuiſti, grauiter fero. Ac cum, quod praecipue
spectare debemus ; cautum tibi sit, non modo
de libertate conscientiae sed & Religionis usu,
spes etiam facta sit, de accessione Salarii, quo
nemo ante te amplius Heidelbergae habuit : haud
scio, an ex re tua sit Leydam te ire. Ut
enim ibi uberius tibi honorarium sit promissum :
tamen dubito, an in illa Belgicarum prouin-
ciarum perturbatione semper integrum sis per-
cepturus. Deinde ex Gallia tanquam ex sacra
& exitiosa maris tempestate in Germaniam
quasi in Portum tutum te contulisti ; Nunc
vero ex loco pacato in regionem diuturnis bellis
pressam, & multis magnisque incommodis agita-
tam te recipis, quorum finem & exitum adhuc
prospicere non potes. Nam si in Conuentu Co-
loniae res Belgicae non componantur, & Paci-
ficationem illam non successuram, cum multis
aliis de causis, tum quod reformatae Religionis

lam, cum se nihil proficere propter crebras

exercitium liberum id flagitantibus non permittitur; non est difficile coniectare, multos adhuc annos illas provincias funestis bellis implicitas fore. Et quoniam non solum dissentientes verum etiam alieno inter se animo sunt Ordines illi: metuendum est, ne in dies magis atque magis Hispanorum res augeantur, ordinum imminuantur: praesertim cum pecunia ad soluenda militi stipendia, quam nervum Bellorum esse Demosthenes compertum habuit, destituantur. Ac ut per annum aut biennium Hollandiam non inuadant: tamen, si vicinas provincias Hispani, qui iam Geldriam oppugnant, in suam adduxerint potestatem, praesertim si nauigationem Rheni interceperint, maximis propinquiores Hollandiae Ciuitates rerum ad victum necessariarum difficultatibus conflctabuntur. Ac ne ea vel iam, vel futura sit annonae caritas timeo, ut duplo aut triplo emendum sit, quod simplò Heidelbergae comparare potes: id quod de vini pretio, mihi dubium non est. Accedit aër crassus & aequo humidior, qui ne constitutioni corporis tui conueniat vereor; cum iam in commodo & salubri loco degas. Adhaec plus Iuris studiosis Heidelbergae, quam Leidae prodesse potes. Neque enim isthuc tam multi ex aliis regionibus confluent, cum nec tuto undique isthuc proficisci queant, neque se facile periculis, quae imminere sibi metuunt, obicere

bras interpellationes videret, oratione mutata

velint. His omnibus de causis & tutius & satius esse existimo, ut Heidelbergae commoreris, quam ut in Hollandiam abeas. Et cum tot annos Academiam Heidelbergensem docendo interpretandoque iure illustraris, cogitandum tibi relinquo, an quam tua opera, & pro tuo officio Scholam excolueris eam nunc deferere, vel possis, vel debeas. Haec optimo & amicissimo animo erga te profecta, oro, ne in malam partem accipias: quanquam & pro sinceritate ac rectitudine mentis tuae & amicitia nostra sciam, te iniquo amico non suscepturum, mihi quoque veniam dabis, quod pro Gymnasio Palatinatus, in quo natus & educatus sum, & cui pro virili operam studiumque meum nauavi sim sollicitus. Molestum enim mihi esset, si quo tempore mihi ad vos migrandum sit eodem tu inde emigres. Cogitabam enim & iucundissima tua consuetudine frui, & Academiae vestrae, quibuscunque in rebus possem opera studioque meo adesse, quod a me illa quasi iure suo & postulat & flagitat. Neque vero ideo haec scribo, quod vel meas cogitationes vel λογισμὸς prudentissimis tuis anteponam consiliis, cum & ingenio me longe excellas & doctrina superes, aetateque antecedas, sed quod & sententiam meam tibi exponam & affectionem in te declarem, & quod, iuxta illud Thaletis Milesti, nihil sit difficilius quam in suis rebus sibi ipsi

tata Gallice loqui coepit, Principique se
Cle-

*consulere, nihil facilius quam alii in alienis.
A me si omnia officia veri amici expectaueris,
non fallam opinionem tuam. Bene vale, Vir
Clarissime, Spira VI. Kalend. Augusti. Anno
Domini 1579.*

His ita respondit causasque mutationis
aperuit Donellus Noster :

CLARISSIMO ET AMPLISSIMO V. D.

NICOLAO CISNERO

Imperialis Camerae Assessori aequissimo, Do-
mino & Amico obseruando,

HUGO DONELLVS.

*S. D. Accepi literas tuas, vir clarissime,
quibus me hortaris, ut deposita Leidenfis con-
ditionis cogitatione Heidelbergae maneam. Om-
nia in eam sententiam scripta, quae ab ami-
cissimo animo, & studiosissimo mei profecta agno-
sco & sentio: quo mihi fuerunt iucundiora.
Itaque ut huic animo responderem, cupiebam
statim rescribere. Sed inciderunt literae tuae
in id tempus, cum de eo quod ex me scire vo-
lebas, certi scribere nihil possem. Nam ad-
uersus illam inquisitionem, quae in Senatum
nostrum antecesserat, & quae me in instituto
plane confirmauerat, noua quaedam conuersio
institui videbatur; sed ita ut res adhuc pende-*

ret : quo fiebat , ut & ipse de discessu nihil certi aut constituti haberem. Nunc , cum in eo quod instituebatur , aliquid videre coeperim , iam facilius de iis , quae cognoscere velle visus es , tibi respondebo : & ita , ut sperem , me , quod scribam , & amicitiae nostrae & iudicio tuo esse probaturum. Audisti , ut video de Conditione. Exstitit deinde ea conditio , & quidem ita , ut omnia in eas leges , quas dixeram , sint a Leidanis & ordinibus Hollandiae delata prolixè , & publico Instrumento vna & Ordinum Hollandiae , Ciuitatis , Academiae , sigillis & subscriptionibus confirmata , quod Instrumentum apud me est , vna cum litteris publicis , quibus ab iisdem illis promissi admoner. Ea impleta conditione , nihil mihi relinquebatur , nisi ut de fide praestanda primo quoque tempore cogitarem. Ita Quaestio hac redit , non an fidem seruare debeam , postquam conditionem accepi & me obstrinxi ; sed an oblata initio conditionem rectè susceperim. Magnae vero causae fuerunt , cur susceperem. Vocatio erat honestissima , & cum dignitate , & quod ad significationem voluntatis DEI accedebat , a me nec expetita , nec cogitata. Quo tempore autem conditio oblata ? quo mutationem huic loco impendere ominabantur. Tantam commoditatem , tam in tempore oblatam reiicere hominis parum sani ; vocationem DEI in ea oblatione non videre , parum intelligentis , cognitam non sequi , etiam improbi & aduersus

sus benignitatem eius ingrati videbatur. Audiebantur praeterea hoc loco quotidie istorum hominum turbulentae conciones quibus falsae testimonia aduersus nostros dicendo, plebi persuadere conabantur, nostros & Iudaeis, & Turcis & Diabolis ipsis esse deteriores; se nostros Diabolo tradere dicebant; plebem aduersus nos, omni contentione concitabant. Et parum erat causae, cur tanta opportunitate recte discedendi oblata, ego illorum hominum clamoribus & falsis criminationibus cederem. Sed praecipue Religio me commouit. Didiceram enim a Legato eius vocationis, homine & docto & pio, & mihi amico, vocari me in ea loca, ubi & linguae Gallicae & Religionis eius, quam colo, publicus vsus esset. Quae cum omnia concurrerent ad amplectendi voluntatem, parui DEI voluntati, & benignitatem eius tam opportune se dantem religiose & cum gratiarum actione summi complexus. Nec dubium, quin factum meum omnibus bonis & amicis probaretur; quod & contigit, ac nisi me prudentia tua admodum fallit, rebus ita constitutis tu primus esses, qui consuleres, ne conditionem a me amitterem. Accepta conditione cum iam de fide soluenda ageretur, & tabellarius apud me hic esset, statim renunciaui locum Senatui, quo officium meum Leidensibus probarem. Rogatus postea Illustrissimi Principis mandatu, quas haberem causas eius renuntiationis, superiores illas & alias nonnullas reddidi. Quibus cognitis egit, fateor,

G

mecum

meum Illustrissimus Princeps quam clementissime & humanissime, ne vellem discedere. Egit autem ita, ut polliceretur & mihi & collegis liberum exercitium religionis: aduersus collegas nihil se statuturum contra leges & statuta Vniuersitatis; daturum se operam, ut fides mea apud Leidenenses quam honestissime liberaretur, & alia nonnulla ad stipendium & alias res pertinentia. Haec clementia facile me vicit, ut me ipsius Celsitudini istis conditionibus libenter subiicerem. Vide, quae sint sequuta. Vix intercesserant pauci dies, cum illa solennis Inquisitio in nos & Senatum totum Academiae instituta est: de qua, credo, nimirum audiistis. In ea quam indigna constituta sint aduersus Leges & Statuta Academiae, malo te ex aliis quam ex me cognoscere. Certe quidem haec acta sunt. Nos praesente quidem Principe, attamen non Principi, sed S. E. qui tam fere solus sedebat cum solo scriba, ad eius examen & inquisitionem de rebus non minus ciuilibus, quam diuinis traditi sumus. Petentibus nobis spatium vnius dieculae ad causas Principi maturius exponendas, propter quas talibus iudicibus respondere non deberemus; aequissima postulatio repudiata est. Hac repudiata iussi sumus respondere ad ea, se singulis seorsim proponerentur, & iussi nominatim pro potestate absoluta. Allegantibus fidem & religionem iurisiurandi, quae Academiae & Rector & Senatores obstricti sunt, responsum est magno supercilio, Principem pro eadem

eadem potestate absoluta remittere omnibus ius
 iurandum : & pro hac ipsa potestate iussi sumus
 respondere. at quibus iudicibus ? non modo in-
 dignis , sed etiam , quod omnes norunt , prae-
 cipa quadam ratione suspectis , nempe capitali-
 bus inimicis , ut quotidianae ipsorum conciones
 testantur. Rector autem seorsim vocatus , &
 interrogari coeptus , cum in fide & religione
 muneri manere constituisset , non modo pro Re-
 ctore habitus non est , sed ne probaiulo quidem ,
 ac diu protelatus diuexatusque ut responderet ;
 cum id ab eo obtineri non posset , non sine con-
 tumelias ac minis dimissus est ; scilicet quia no-
 lebat violare iusiurandum ; quia iura collega-
 rum & Vniuersitatis suae fidei concredita pro-
 dere nolebat. Cum pergeret Inquisitio in cete-
 ros omnes , idque tanto nostri ordinis contemptu ,
 ut nostri etiam in priuatas domos ab istis inqui-
 sitoribus pro imperio vocarentur ; cumque de
 indignitate ne querendi quidem locus esset : feci ,
 quod unum reliquum erat , ut , quoniam alia
 omnia denegarentur , in priore vocatione mane-
 rem , & ne eadem , quae prius , iterum audire
 aut pati cogerer , statim me Rectoratu , vel ve-
 rius Rectoratus titulo & umbra abdicarem , quod
 tribus diebus post illam Inquisitionem a me fa-
 ctum est , admittente & approbante Senatu Aca-
 demico. Eodem tempore moti superioris inqui-
 sitionis indignitate ac probro , renunciarunt lo-
 cum suum Senatui Academico D. Dobbinus , &
 D. Lanovius , & fecissent idem ceteri , si per

*facultates & commoditates rei familiaris facere
 licuisset. Si bene animum tuum accepi, non pu-
 to hic quicquam a me factum esse, quod tibi ipsi
 non probetur. Hortaris enim me, ut maneam,
 sed in Academia Heidenbergensi. Hoc ego sic ac-
 cipio, ut si nulla sit Academia, non suadeas
 esse manendum. Atqui superiore actione ea
 omnia, quibus ius & dignitas Academiae
 stabant, ita illi sunt adempta, ut iam illi liber-
 tate veteri praescriptione fori ante 200. annos
 usurpata, praeciso iureiurando, quo veluti ner-
 uo illa sustinebatur, iudicibus non tantum in-
 dignis, sed etiam animo infensissimis hostibus
 subiecta sit: Academiam si mihi dari velim,
 liberam cupiam, in serua nolo manere, ubi li-
 ceat contra leges, / quicquid libet. Suades
 praeter ea, ut maneam; sed quia Princeps su-
 periora illa, quae dixi, promiserit. Quid er-
 go, si illa non praestantur? quid si fiant, di-
 uersa omnia? Nempe hoc suadere te intelligo,
 ne sequar, neue priorem conditionem, quae in-
 tegra est, deseram. Et quaeso hoc est liberum
 religionis usum dare, ubi contra etiam religio-
 nem iurisiurandi facere cogaris? & dabunt
 isti perpetuo liberum exercitium religionis, qui
 religione uti volentibus, ne unum quidem diem
 ad deliberandum num recte vterentur, nec ne
 concesserunt? Quid: an nihil factum est ad-
 uersus Collegas contra leges & statuta Acade-
 miae, cum non dico manifestissima priuilegia
 his adempta sunt, sed ne ea quidem relicta,
 quae*

quae omnibus legibus & maleficis tribuuntur; qualis est modici temporis ad excusationes & causas iuris sui recte proponendas dilatio? Ergo cum certa sint, propter quae me admonendum hortaris, intelligo, his non secutis, tuo ipsius iudicio fieri, ne manere debeam, vere tibi adfirmo, si mihi in Academia libera, in timore DEI, & ea religione, quam colo, hic vivere licuisset, nihil mihi optatius fuisse, aut etiam nunc esse, quam ut Illustrissimo Principi gratum officium praestare possem. Nunc cum quidam Academiae libertatem suam non concedant, religionis etiam nostrae confessione & libertate offendantur, nihil restare video, nisi ut si etiam alia conditio proposita non esset, tamen nihilominus de discessu cogitem. Illud autem eo magis, quod non iam deliberatur, utrum eam suscipere debeam, sed cum recte susceperim, necessitas fidei praestandae imponitur. Atque ut de oblata, suscipienda tantum ageretur non video, cur ea quae posuisti, me ab ea cogitatione deterrere debeant. Liber Religionis usus mihi hic relinquitur. Quam liberum expectare postea debeam, si priora examina manserint, animadvertis: Quanquam illa libertas, quaecunque hic esse poterit, non alia futura est, quam ut propter longinquitatem locorum, quater ad summum in anno audiam alibi conciones & coenam Domini participem. Illic, quo vocor, quotidiana verbi auditio erit, quotidianae publicae preces; si non mihi linguae forte usitatae

G 3

impe-

imperito, at certe familiae, cuius curam gerere debeo. Honorarium hic non minus ostenditur. Utinam de honorario ageretur, tantum. Iam pridem sublata fuisset omnis deliberatio: Pro magna honorario fuisset optima voluntas principis. Si satis perspecti antea tibi fuerunt mei mores, confido me tibi ita innotuisse, ut animum ab avaritia & anxia quaestus cupiditate alienum agnosceres. Veni ex Gallia in Germaniam tanquam portum. Et mihi Germania portus fuit, sed quamdiu in ea bona conscientia Deo servire & tranquillo vivere licuit. Nunc postquam falsis criminationibus, turbulentis concionibus omnia infestantur adversus nostros, & nullus est defensionis, nullus honestae deprecationis locus: quibus in locis id sit, ea mihi portus esse desierunt: & si isti imperium, quod affectant, amplius sibi confirmaverint, haud scio, an apud istos, quam apud Papistas futurum sit clementius. Recipio me in regionem diuturnis bellis & magnis incommadis agitatam. Sed illa in Hollandia & Zelandia iam pridem desierunt, ut iam, uti nunc sunt res & tempora, nullus prope sit locus illis regionibus pacatior: Vbi inter ordines eorum locorum summa est concordia; ubi exterius procul eiectus hostis, nullus domesticus apparet. Sed metus est ab externo hoste Hispano. Et si, ut audio, Hollandia & Zelandia: dumerunt concordēs, & omnes ciuitates obtinebunt, ut nunc obtinent, non valde metuunt Hispanos,
ant

aut ullam facile externam vim : tamen cum de
 hosse quaeritur , satius ducoversari in iis locis ,
 in quibus externum hostem habeas , quam in
 quibus domesticum quotidie non sine periculi ,
 praesentis metu experiri cogaris. Atte-
 rentur commoditates illarum regionum bello ,
 & commeatu rerum necessariarum ex vicinis ciui-
 tatibus interclusio , magnis difficultatibus & ma-
 gna caritate annonae illae regiones prementur.
 Ut vilitas annonae eo me non attrahit ; sic nec
 inde deterrebit caritas annonae & victus non-
 nulla difficultas. Vino multo non egeo. Ad
 exiguum emendum semper satis futurum est. Ce-
 tera prope omnia audio illis viliora esse , quam
 in his regionibus. Et DEO gratia , quod tan-
 tum est stipendii , ut difficultates annonae tole-
 rare possim. Sed periculum est , ne in hac ea-
 rum regionum perturbatione non semper inte-
 grum sim percepturus. Ut praesentia se osten-
 dunt , non est , quod ibi metuam. Sed quid
 futurum sit , quod ignoramus , DEO commit-
 tendum est , non periculum antequam prospi-
 ciatur , metuendum. Quod si omnia non pro-
 nisa metuere volumus , non minus & hic erit ,
 quod metuamus , fortasse etiam magis , ut se
 factiosorum quorundam & turbulentorum ho-
 minum consilia progressus in Germania haecenus
 habuerim. Aërem crassum & humidiores in
 illis locis metuerem , nisi de Leida , quod ad fir-
 tum & elegantiam urbis attinet omnia salubria ,
 ornata , & ad admirationem usque etiam com-

posita omnium sermonibus nunciarentur. Dum autem tot annos ferre potui paludes Biturigum, fortasse & nonnullam crassitiem illius aëris ferre potero. Mallem Heidelbergae aere frui, sed ubi non licet, & me Deus alio vocat, delicatum me in hac re esse non conuenit. Quod scribis non tam multos auditores Iuris Leidae futuros, quam Heidelbergae; nisi me fallit genius utriusque loci, ego contra euenturum puto. Sed hoc incommodum (si quod tamen est dacenti) non moror. Vellem mille auditores quotidie docere, si fieri posset, ut ad plures opera mea perueniret. At si non contingunt, aut si etiam pauci contingunt, dum fidem praestem & diligentiam, didici esse securus, ut qui sciam hic seruire DEO, qui superiora illa tantum a nobis exigit: Vtrum autem multi sint auditores, an pauci etiam apud praestantissimos & fidelissimos, in eius esse potestate. Academiam Heidelbergensem non tantum amavi antea, sed etiam prope ut parentem colui & summum studium fuit, ut excolerem, nec unquam nisi inuitus ab ea discedam. Sed cum, ut dixi, res ipsae, propter quas manere velim ac debeam, sublatae sint, illuc redeo; manendi voluntas tollitur. Necessitate autem discedendi hoc amplius accedente, nihil relinquitur, nisi ut DEO paream. Haec scripsi non a te dissentiens, sed ut arbitror, idem sentiens maxime, si modo de conditione & praesenti statu rerum perinde tibi constaret ut mihi. Consilium quidem tuum
adeo

adeo mihi iucundum fuit, ut non potuerit quid-
 quid accidere iucundius. Nam praeterquam
 quod singularis doctrina, quae vere tua est, in
 eo mirifice me delectauit, ut cui ad bene suaden-
 dum nihil defuit: animaduerti etiam quam
 esses prudens, quamque ea scripseris, quae fa-
 teor imprimis esse expendenda. Sed praecipue in
 eo amicitiam perspexi, qui tam in tempore a-
 mici memineras, & tam, ut agnosco, salubriter
 monueris: ut si quae scripsisti, non sentiam, ab a-
 micissimo animo profecta esse, nec sim is, quem ista
 amicitia dignum iudicasti. A me vero dum viuam,
 eiusdem animi officia DEO dante tibi constabunt.
 Bene vale, vir clarissime. Heidelbergae Cal. Aug. 1579.
 Adde HENRICVM ALTINGIVM Historia Ecclesia-
 stica Palatina qui p. 231. haec refert: Cum DO-
 NELLVS Magnus Iure Consultus apud Principem
 optimam causam defendere voluisset, cum sedi-
 tiosum hominem noui eius Scholae Theologi
 calumniati sunt: etiam se principi opposuisse:
 suam causam voluisse aduersus Principem de-
 fendere. Paucisque de Collegii Sapientiae Hei-
 delbergensis alumnis, interiectis: Hoc modo
 florentissima illa vinea ab Electore Friderico III.
 ad Rheni & Neccari fluentia, summa cura con-
 sita & culta, subito deuastata fuit. AVCTOR
 Vitae Donelli inter Vitas Professorum Leiden-
 sium p. 244. aliquot annos in Heidelbergensi
 Academia sub Friderico & Ludonico Electori-
 bus, Ius Civile cum maxima Auditorum ad-
 miratione docuit. Inde ob graues Causas Lug-
 dunum

Clementissimo * purgavit. Simile exemplum memini in historia Italica legere Ludouici Sfortiae Mediolanensium Principis; is enim cum coram Imperatore Carolo V. qui tunc Bononiae erat, obiecta crimina diluere supplex conaretur, interturbante saepius Hispano, nescio quo, (Antonium de Leua fuisse arbitror) & quasi redarguente, ille repente Germanico Idiomate vti coepit, atque ita importuno illi interpellatori os obturasse dicitur. Facta est ab Illustrissimo Principe manendi & in munere suo pergendi Donello potestas: sed frustra. In Belgium vna cum coniuge,

ma-

dunum Batauorum commigravit. Illud ad postremum obsequio PETRVM BAYLIVM *Dictionary* hoc Nomine vocationem Lugdunensem in annum 1575. referre, quod si temporis annotationem praecedentis Epistolae respicimus, de eo intelligendum est tempore, quo primum cum DONELLO, de eodem euocando, actum fuit.

* Ludouico Electori, Principi vel Reformatis quibus satis erat infestus, laudato. Quibus de rebus compara omnino illustris Viri BVRCARDI GOTTHELFFII STRUVII, Patroni & Hospitis mei indulgentissimi *Historiam Palatinatus Ecclesiasticam Cap. XVI. §. cum primis VI. & VII. p. 301. seq.*

matrona lectissima*, quae nunc misera doloribus ac moestitia debilitata plane iacet, profectus est. Instituerant per ea tempora *Hollandi* Academiam *Leidae*, in Vrbe ampla & lauta. Ad quam ornandam & quasi extruendam vocatus statim fuit Donellus,** procurante & adiuuante fortissimo illo, sapientissimoque
WIL.

* Quam Anno M D LXXIII. duxit, quod Epistola PETRI FABRI Icti elegantissimi confirmat, hoc anno *Rupellae* Calend. Iun. perscripta, quae inter *Opuscula DONELLI Postuma* p. 288. extat, qua Coniugium ipsis animo atque ex animo gratulatur, *lectissimamque & optimam feminam* vocat, quam absentem continuo fuerit osculatus, confirmatque se, tum, quod DONELLI sit, tum quod ea *elegantia* sit, in ipsius quae nunc sit, magis potestate esse non posse.

** Adde HVGONEM GROTIUM & Academiae & DONELLI nostri grauem laudatorem *Lib. V. Historiarum de rebus Belgicis* p. 377. *Breui Batauorum Schola & fama praeceptorum & suae externaque inuenturis accursu multum praefulsit. Civile Studium Doctorem habuit Hugonem Donellum, qui Connani & Duareni uestigiis inhaerens, legum disciplinam in ordinem artisque modum composuit, recisis quae superioris aevi secura nimium imperitia turbabat, non tamen ut recentiori inertiae accederet, quae nudo verborum cultu ipsam eius sapientiae vim infregit.*

WILHELMO NASSAVIO, *Auriacae Principi*. Et iam in eo loco docebat IVSTVS LIPSIUS vir florentissimus. Horum duorum fama atque auspiciis dici vix potest, quam breui *Leidensis* Academia adoleuerit, confluente vndique ex omnibus oris Iuuentute. Hoc loco in Donelli notitiam ego quoque perueni, mox etiam in familiaritatem. Fuit enim, vt nostis, ad amandum valde pronus ac benignus, nec quemquam ego hominem magis liberum apertumque cognoui. Quare factum est, vt odiis nonnunquam & offensionibus patuerit, ignarus simulandi. Turbae* erant *Leidae* & in omni *Hollandia* tur-

* Ortæ hæc Anno M. D. LXXXVII. quum *Robertus Dudlaeus* Leicestriae Comes copiis auxiliaribus Brittanorum ab Elisabetha Regina missis, Belgisque deinde Federatis certa lege præfectus, maius adfectans Imperium, de interceptiundo astu Lugduno, vbi plures suæ habebat factionis, consilia agitare, de quibus omnibus copiose accurateque exponit EVERARDVS REIDANVS *Annalibus Belgarum Lib. VII. p. 157. seq.* nominaque coniuratorum recitat, quibus inter Adrianus Sarauia sacrarum literarum in Academia Lugdunensi Professor. TAMIANVS STRADA *de Bello Belgico Decade Secunda Lib. IX. p. 514.* nomina reticet memorat tamen: Leicestrio validiora, quam Alenconio idem molienti, adfuisse populorum studia, ac

turbulentissimae, nec minores, quam in
pro-

professoriae potissimum linguae concionalium ministrorum, a quibus auctoritatem ordinum in Anglos transferre, cupientibus, vltro incitabatur, vt aliquid supra inane Praefecti nomen auderet. Donellum autem nostrum ea Anglis studentium societate inclusum fuisse graues sunt testes HVGGO GROTIUS, qui Historiarum de rebus Belgicis Lib. V. post laudes Academiae Lugduno-Batauae, Donelloque nostro, qui singulare huius decus erat p. 377. scriptas p. 378. Edit. Amstelod. a. 1658. 12. excusae, subiungit. *Sed hunc contactu Licesbianarum partium eo abreptum vt sui studii haud minimum, quin & priuati, & inquilini officia obliuisceretur, & inde vilem Altorfsia exceperit.* VLRICVS HVBERVS *Historiae Ciuilis Tom. II. p. 413. his verbis: Insidiae quoque Ciuitatibus Hollandiae occupandis nominatim Dordraci Leidaque factae sunt, vbi proditores quidam capite, & Hugo Donellus Iuris Antecessor exilio mulctati sunt.* THVANVS Lib. LXXXVIII. p. 224. Edit. Geneu. ad a. 1587. HVGGO DONELLVS *Iuris scientia clarus, eamque diu Auarici Biturigum professus, qui ob religionem Lugdunum concesserat, quod consilio participasse CREDERETVR, a Senatu monitus, vt alio migraret, Altorfsium se contulit, vbi Norimbergensis Reipublicae stipendiis ad mortem vsque docuit.* De his omnibus autem AVCTOR *Narrationis Breuis, de Vita Donelli, quae inter Vitas Profec-*

proximo Oceano, fluctus. His ablatu ac pene absorptus Donellus fuit, alii que summi viri, quos in diuersas oras ea tempestas disiecit quosdam & merfit. Donellus in Germaniam, quam antea veluti parentem benignam expertus erat cursum direxit, eamque longo post interuallo (nam octo, ut opinor, annos, in Hollandia fuit) cupide tanquam regustauit. Vix pedem in ea posuerat, cum Amplissimus *Noribergensis Senatus* eum liberalissime *Altorfiam* inuitauit.* Cui Academiae iam pridem illum fata debebant. Nam ante aliquot annos eidem Senatui operam suam addixerat. Sed interuentione Auriaci Principis, fide eum & sponfione liberantibus Noricis, in Hollandia restitit, stipendioque auctus est. Inter ea quem adfectum erga nobilissimum illum Senatum diu inclusum animo gesserat, oblatione libri Commentariorum in praecipuos quosdam Iustiniani Codicis titulos pro-

forum Leidenfium p. 244. compareret, plane tacet.

* Anno M. D. LXXXVIII. in Germaniam abiit, a Senatu Norico Altorfium vocatus, vixque per triennium Ius professus, qua solebat fama, vitam cum morte commutauit Anno M. D. XCI. actatis LXIV. AVCTOR *Narrationis Breuis de Donello inter Vitas Professorum Leidenfium p. 244.*

prolixè testatus est, quem eundem adfectum vehementer in eo postea auxit, dum hic fuit, praestantissimorum in ea Republica Virorum in eum charitas * perpetuaeque munificentia, adeo ut saepe mihi dicere solitus fuerit, videri sibi *Noribergenses Dominos* consecutos difficilissimam illam societatem humanitatis cum gravitate. Maeste gloria & laudibus istis Senatus Amplissime! Tot honoribus ac beneficiis magis magisque incitatus Academiam hanc tenerrime complexus est atque ornauit, perfecitque ut brevissimo tempore celebritate nominis inter vetustissimas Germaniae Academias recens ipsa assurgeret. Vetus sententia est *ubi Imperator est, ibi & Romam esse*. Non iniuste ego quoque dixero: *ubi Donellus vixit*, cuius nunc mihi loquenti facies & os illud veregenerosum ac probum ante oculos obversatur: *ubi inquam vir ille vixit, eodem in loco simul Iuris prudentia celebritasque versata est.*

* Comiter admodum a *Dominis Noribergensibus* habitus, ita quidem, ut ipsimet Consules Norimbergenses eidem *Excellentiae* titulum tribuerint, uti ex Epistola patet, quae inter *Opuscula Postuma* p. 260. reperitur, qua illum de casu Iuris dubio consulunt, utque quid sibi de quaestione proposita rectum iurique consentaneum esse videatur, *benigne ostendat*, etiam atque etiam petunt.

est. * Vt reliqua ornamenta ac monumenta fileam, quantum hoc est, quod *Commentarios illos de Iure Ciuili* ** in hac Academia expolire & in lucem emittere coepit. *** De qui-

* De ingenii animique dotibus tacet Gentilis. Auctor vero Breuis Narrationis, quae inter Vitas Professorum Leidenſium cum Icone DONELLI p. 143. exſtat, memorat: *Memo-riæ prae ceteris adeo praecelluiſſe, ut totum Iuris Corpus a capite ad calcem verbo tenus recitaret.*

** In hos Commentarios, in breui Elogio ipſius Imagini, quae in IANI IACOBI BOISSARDI *Icon. Viror. Illuſtr. Parte III. N. XLIII.* compareret, Anonymi hoc Diſtichon refertur:

Quod voluit Cicero, Crasſus, Pompeius & ipſe

Caesar, qui nobis praestet, hic vnus erit.

*** Horum Partes duas Libros priores XI. complexas, Conſulibus Senatuque Noribergensibus dedicauit. horum in ſe humanitatem & munificentiam inſigniter praedicans *Saepe teſtibus Paulo Mondekens ceterorumque heredum Susannae Donelli Vxoris, Dedicatione Partis Tertiae, audita eius vox, id vnum optantis, ut Iure Ciuili Populi Romani, in quo omnibus rebus poſthabitis ſe totum collocarat, explicato atque deſcripto, tum demum ex his terris in beatam illam piorum vitam patriamque migraret. Pau- ciſque diebus ante quam diem vltimum obiret. in lectulo iacens & ab vxore interrogatus, quid*

quibus ita sentio, & vos pariter omnes mecum, nihil Rei publicae literariae adeoque communibus omnium vtilitatibus accommodatius, nihil perfectius ab vlllo homine inueniri potuisse. Quod ille opus si absol- uisset, vt facturus breui videbatur, nae infi- nitis molestiis, ac tot librorum coemendo- rum sumtibus Iuris Ciuilis studiosos suble- uasset. Adeo omnia vir ille ornate ac di- stincte veluti regionibus descripta dispo- fuerat, noua quadam, sed naturae tamen & rationi conuenientissima methodo vsus.*

H

Lucem

de libris, & commentariis suis fieri vellet, re- spondit, Tertiam Partem perfectam atque edi- tioni paratam esse, de aliis rebus ab vxore inter- rogatus, satis eam per se, sapere dixit, teste S. Gentile Praefatione Partis Tertiae.

* Spero, Tibi *Lector Erudite*, rem haud in- gratam esse, legere heic, nobilissimi Operis Oe- conomiam atque historiam, verbis Scipionis Gentilis exquisitissimi Iuris Consulti, editoris Praefatione Parti Tertiae praemissa, expositam: *Diuisit*, his Commentariis *totum Ius Ciuile*, in Partes Duas, *in cognitionem Iuris nostri*, & *in e- ius obrinendi rationem*. Priorem illam Partem, volumine (s. Parte) *tertio terminauit* atque ipse *absoluit*. Posterior *in Iudicii constitutione posita est*. In *qua Parte quousque Donelli industria progressa fuerit*; breuiter exponam. Est enim *penes me volumen quartum, siue Quarta Pars ho-*

Lucem nimirum illam artemque huc attulerat

rum commentariorum mole non inferior, huius quam modo editam vides. Scriptus liber est Donelli ipsius manu gallicis Characteribus, (pinxit enim & Latine elegantissime) sed manu nescio, antiquitatis curae: suspicor tamen ultimae. Nam & species literarum ita recens est, ut non multo ante scriptus videatur, & emendatus multis in locis atque interpolatus, nihil ad editionem defuisse ut videtur, praeter clariorem, mundioremque descriptionem. Cuius Partis deinde specialioris Dispositionem enarrat, quam hic recitare superuacaneum puto, subiungit inde: In hac Diuisione atque in hoc conatu Quartum Volumen Commentariorum, abscissum abruptumque est, nulla earum partium explicata. Sed venere in manus meas alii quidam libelli Chirographo illi quidem, ut adparet Donelli perscripti, sed ante annos, opinor triginta & amplius, ut & charta ipsa & literarum color vetustate fere oblitus facile demonstrant. Eos cum inspicerem, animaduerti ad Commentarios Iuris Ciuilis pertinere, ut hinc intelligas quanto iam tempore in hanc unam curam Donellus incubuerit Iuris Ciuilis in artem redigendi. Sed cum hi libelli diffusi atque confusi essent, neque ordo a me primo ullus perspiceretur, cepi diligentius eos euoluere ac recensere. Tandem sic reperi: De in ius vocatione, quae est prima ordinis iudicii pars aliquot titulis est in his Gallicis chartis explicata. Post hanc sequitur

rat propter quam tantopere Seruium Sulpitium
H 2

Pars de Litis contestatione, eaque etiam integra est. Inertia quae causae cognitionem disceptationemque continet locus est totus de Probationibus praetermissus. Sed qui aliunde, ex eius videlicet editis ad eos Titulos D. commentariis suppleri potest. Quarta eademque postrema ordinis iudiciarii pars diligenter ac prolixè in his libellis explicatur, sed non continenti oratione aut methodo, verum iusto (ut ipse auctor praescripsit) commentario in nobilissimum illum D. de Re iudicata, & de effectu sententiarum titulum, singulis legibus suo loco expositis. Ex quo titulo, & commentario quartae & postremae itidem partis totius Iudicii, quam in fine agendi positum esse supra diximus, cognitionem, nisi fallor, hauriri Donellus voluit. His rebus sic transactis, totoque iudicii primi tractatu sic explicato, ad iudicium appellationis egressus, integrum librum ei tribuit. In fine tamen de Arbitris titulum adiungit, qui est postremus titulus & clausula vniuersae commentationis de iure privato a summo viro constitutae, tantisque laboribus ac lucubrationibus elaboratae. Dixi de Iure privato. Nam de publico non instituerat, opinor, Donellus. Nul- lum certe eius vestigium in his Schedis vidi. Parte Quarta Gentilis, quasdam paginas quae perierant refecit atque restituit, uti ex Epistola ad Adrianum Borckium, Camerae Adfessorem cui dedicauit, patet, qui & Epistola ad Christopho-

tium Cicero commendauit. Quam artem
qui

rum Firx, Consiliarium Wittembergensem, cui
Quintam Partem consecrauit Scipio, scribit:
Opus magnam partem a me in lucem productum
est, resectum etiam ac perpolitum non paucis in
locis, tum certe haec postrema Pars non illum fere
magis auctorem agnoscit, quam me. Chartae e-
rant disiectae, mutilae, plurimisque in locis intul-
catae, ad hoc ab aqua pessime acceptae, prope ut
literarum aspectus aciem oculorum fugeret. Ita
factum est, ut & in legendo, & in describendo &
in componendo magnae molestiae exorbendae mihi
fuerint. quae deesse & latere in lacuna vidi, quae
multa erant, supplendi, ut potui: adieci etiam al-
que ad sui ex ipsis Donelli operibus editis titulum
vnum & alterum, quod ita res, & institutum au-
ctoris adscriptioque postulabat. Effeci denique
ut hoc Commentariorum Corpus omnibus si non
perfectis atque elegantibus, attamen partibus su-
is constaret. Nec poenitet molestiarum, aut labo-
rum. Tuli proxime insignem fructum pietatis,
cum hanc operam meam optimis & eruditissimis
viris non vulgariter probari, multorum literis
& sermonibus intellexi quamuis nec illud nesciam,
exituros aliquos, quibus Donelli hac in parte mi-
nus consuluisse honori mortui videar, eaque de
caussa ab iis etiam reprehendar, quasi iam vicer-
int, hanc partem dignam Donelli fama non esse,
quae ut plane non esset, tamen Iuris Civilis studio-
sis gratissimam rem me facere sum arbitratus,

qui spernunt, nec aliam requirunt, quam quae a Iustiniano, vel ut longius eat, a Saluio Iuliano adhibita est: imprudenter admodum, ne dicam maligne in ea re facere mihi videntur, quos ipse etiam initio tam excellentis operis proluxa & lacertosa oratione confutauit, aggressusque est magno animo opus arduum & summis viris antea saepe tentatum. Hoc enim ut reliquos nunctaceam, egisse Romanos illos ciuitatis principes legimus P. Crassum, Cn. Pompe-

H 3 ium,

vel ipsa clarissimi Operis extrema lineamenta, eis conspicienda proponerem. Quid? quod auctor ipse in Praefatione Commentarii sui De eo quod interest, non aliter fere huius iudiciariae partis, in qua & superius volumen continetur, meminit, quam elaboratae & perfectae? praesertim vero & nominatim expositionis Tit. D. de re indic. quae expositio totius penultimi libri locum sedemque sola occupauit. Scio, videri posse haec ab illo paulo aliter & numero librorum & ordine distincta esse, quam nos edidimus: sed mutauit & retexuit ipse multa postea, ut demonstrari liquido potest ex chirographis eius libris, quod si plus, non otii, sed temporis (valde enim Typographi vrserunt) habuisssem nitidius a me & plenius nonnulla exposita fuissent. Haec Historia Operis cuius compendium ab OSVALDO HILLIGERO factum, in omnium, qui Civilia Iura curate tractant manibus versatur. u. v. V. l. d. n. s. m. d. d. o.

ium, C. Caesarem, M. Tullium Ciceronem, cuius ex Libris de iure ciuili in artem redigendo exstat apud Gellium nobile de Aelio Tuberone testimonium, philosopho Stoico & Icto grauissimo. Omnes autem quominus id perficere potuerint, vel mors impediuit, vel iniqua Rei publicae tempora, aliaeque occupationes auerterunt. Donel- lum quidem ipsum in medio cursu incitatum & festinantem, iniecta manu mors stitit ac repressit. Cum eo animi roborē adhuc esset, ut mortī suae superstes dici mereatur, quia nunquam ne praesentem quidem eam expauerit. Scilicet hoc robur illi non corporis vires, quas & contumacissimus morbus & aetas plane iam fregerant: sed pietas in Deum & fiducia inconcussa addebant. Equidem a fletu vix tempero, cum cogito illum diem, qui proximus ab nouissimo fuit. Aderam illi grauissime anhelanti tacitus ac moerens: sed cum discederem eumque nomine compellans adiecissem haec verba: *Non in hoc mundo neque in hoc corpore salus nostra est, sed in Domino nostro Iesu Christo*: ille his verbis vehementer recreatus, saepius illud iterauit: *Christus fides, fidus*: tametsi propter tumorem & vlcus impedita illi peneque obsepta vox erat. O acerbissimum diem * & nullo vnquam tem-

* Obiit autem die IV. Maii Anni M. D. XCI.

pore ex animo meo delendum.

H 4

MO-

quem diem comprobat Programma funebre, sub nomine Rectoris Academiae Altorfinae EDONIS HVLDERICI Theologiae Doctoris & Professoris die VII. Maii quo iusta fiebant, publicatum, quo etiam vltima Viri ita exponuntur: *Sed aliter DEO visum fuit, qui cum ad se in vera agnitione Domini nostri Iesu Christi die IV. Maii, quadrante fere horae ante meridiem ex hac vita euocauit, sicuti studiosi Iuuenes, & alii viri docti, qui familiariter cum eo sunt conuersati, restatum faciunt, dicentes, cum huiusmodi dicta Scripturae semper in corde atque ore habuisse: Siue viuimus, siue morimur, sumus Domini: Qui habet filium, habet vitam: Beati mortui qui in Domino moriuntur: Iustorum animae in manu Dei sunt: Cupio dissolui & esse cum CHRISTO: Hodie mecum eris in Paradiso.* Pauculis quoque ante mortem diebus, saeuo & multiplici morbo implicatus Psalmum Dauidis Sextum sibi recitari iussit, cuius Epica Paraphrasis a SCIPIONE GENTILI eodem die scripta extat inter Opuscula Donelli Postuma p. 461, cui celeberrimorum Virorum in Donellum Epitaphia versibus carminicis comprehensa subiunguntur. Vir summus IACOBVS AVGVSTVS THVANVS victuris suis Annalibus Lib. C. p. 139. Lit. F. hoc ipsi monumentum fecit: HVGONIS DONELLI clarissimus Iuris Interpres, Cabilone ad Ararim natus, qui cum primum Auarici Biturigum diu docuisset,

MONVMENTVM * DONELLI

ALTORPHII IN TEMPLO.

D. O. M. S.

HUGO. DONELLVS. HEDVVS. NVLLI.
ICTRVN. NOSTRI. SECVLI. SECVNDVS.
IN. GALLIIS. INITIO. MOX. INDE. CI
VILI. BELLO. FLAGRANTE. SECEDERE.
COACTVS. EIDELBERGAE. DEIN. LVG
DVNI.

*post tumultum Parisiensem solum patrium vertere
coactus Lugduni Batavorum (stationem Heidel-
bergensem omittit Vir summus) aliquanto tem-
pore haesit, ac postremo, ob suspensiones de quibus
diximus (Lib. 88. p. 224.) in Altorphina Norim-
bergensis Reipublicae celeberrima Academia ni-
dum senectutis posuit, & pridie Eidus Maias fati
concessit, eodem quo Cuiacius aetatis (falso Cu-
iacius enim annos natus LXVIII. noster LXIII)
anno, eo minore fama, quod illius famae voce &
scriptis obsistere tota vita pro ludo habuerit.*

* Praefixum est Partii III. Commentariorum
de Iure Civili in Tituli parte aversa. Reperitur
quoque inter *Opuscula Donelli Postuma* p. 484.
*Breui quoque de Donello Narrationi inter Vitas
Professorum Leidenfium* p. 244. subiecta.

DVNI. BATAVORVM. DENIQUE. AL
TORPHII. MAGNA. CVM. ADMIRATIO
NE. OMNIVM. ET. CONCVRSV. EXTE
RORVM. IVRA. FACVND. ORE. DO
CVIT. OBQVE. PIETATEM. CANDOREM.
ET. HVMANITATEM. DEO. ET. HOMI
NIBVS. AEQVE. CHARVS. SENIO. TAN
DEM. CONFECTVS. VITAE. ET. MOLE
STIARVM. SATVR. PIE. ET. PLACIDE.
ANIMAM. CREATORI. REDDIDIT. AN
NO. REP. SAL. HV. MDXCI. MENSE.
MAIO. AETATIS. SVAE. ANNO. LXIII.
CVI. BENE. MERITO. DE. ACADEMIA.
ALTORPHINA. SCOLARCHAE. PEREN
NIS. MEMORIAE. ERGO. H. M. P. C.

SCRIPTA

HVGONIS DONELLI

*Commentariorum de Iure Ciuili Libri viginti octo
in quibus Ius Ciuile vniuersum singulari
artificio atque doctrina explicatum con
tinetur. Quinque Partes. Tomi Tres.*

H 5

Pars

Pars Prima, quae *Francofurti* apud *Andreas Wecheli Heredes Claudium Marnium & Ioannem Aubrium* 1596. f. prodit Libros Quinque continet.

Pars Secunda, Sextum, Septimum, Octauum, Nonum, Decimum, Vndecimum complectens ibidem apud eosdem 1597. f. recusa quae Partes viuo & procurante Auctore lucem adspexerunt.

Pars Tertia, Duodecimum, Decimum tertium, Decimum quartum, Decimum quintum, Decimum sextum refert, ibidem apud eosdem f. fed a. 1595. prodit cura Scipionis Gentilis.

Pars Quarta, Decimum septimum, Decimum Octauum, Decimum Nonum, Vicesimum, Vicesimum primum, Vicesimum secundum exhibet ibid. ap. eosd. 1595. f. itidem cura Scipionis Gentilis.

Pars Quinta Vicesimum Tertium, vsque ad Vicesimum Octauum. ibid. 1596. f. procurante S. Gentile.

Epistola de Iure accrescendi ad *Albericum Gentilem* IC. *Lugduni Batauorum* apud *Danidem Lopes de Hara* 1629. in 16.

Tractatus de Pignoribus & Hypothecis, *Francofurti* apud *Petrum Fischerum & Nicolaum Roth*

Roth 4. Coloniae apud Gymnicum f. de Aedilicio Edicto, De Euictionibus & Duplae stipulatione, De Probationibus, De Fide Instrumentorum, De Testibus ibid. apud eisdem.

Liber ad Legem Iustiniani de Senectute, quae pro eo, quod interest, proferuntur: siue de eo, quod interest. Lutetiae An. 1561. primum editus & Francisco Albaspineo dicatus, recusus Heidelbergae apud Matthaeum Harnisch 1574. in 8. & Neostadii 1580. 8. Altorfii 1589. 8. Excudit eundem porro a Donello recognitum & Theodoro Weihero Consiliario Electorali Palatino consecratum Gabriel Carterius 1596. 8. inde quoque prodiit Lugduni Basanorum 1630. 8.

Commentaria ad Tit. vii. de Rebus creditis seu mutuo, de Iure iurando, de in Lit. iurand. de Conditione ex lege, de Conditione Tritiaria, de eo quod certo loco dare oportet, Antwerpiae apud Christoph. Plantinum 1582. f. & Francofurti 1626. f.

Commentaria in Tit. vii. de Usuris, Nautica Foenore, de Fructibus, Causa & Accessionibus, & de Mora, Lutetiae Parisorum apud Michael. Vascosanum 1556. Francofurti apud Petrum Fischerum & Nicol. Roth. 4.

Commentarius ad Titulum Digestorum de Rebus

*Rebus Dubiis, Biturigibus 1571. 8. Anverpiae
apud Christophorum Plantinum. 1584. 8.*

*Commentarius ad Titulum π. de praescriptis
verbis & in factum Actionibus, Heidelbergae
apud Matthaeum Harnisch 1574. 8. & 1580. 8.*

*Commentarii ad Titul. Digestorum de Ver-
borum Obligationibus, Francofurti apud Sigis-
mundum Feyerabendium & Zachariam Pal-
thenium 1599. f.*

*Commentarius ad Titulum π. de diversis Re-
gulis Iuris antiqui, Anverpiae 8.*

*Commentarii ad Codicis Iustiniani Partes
quasdam Lugduni Batavorum ex officina
Plantiniana apud Franciscum Raphelengium
1587. f.*

sunt adhas Partes :

ad	{ de edendo.	} in hos du- os veteres Commentarii recogni- ti ab Auctore & repur- gati ab his, quae aliena irrepperant, in de in mul- tis accessionibus au- ctiores & meliores fa- cti.
Titulos	{ de inius vocando.	
Libri Se-	{ de Pactis	
cundi	{ de Transactionibus	

*Commentarii recogni-
ti ab Auctore & repur-
gati ab his, quae aliena
irrepperant, in de in mul-
tis accessionibus au-
ctiores & meliores fa-
cti.*

His

His adiunctus propter argumenti
coniunctionem

Liber de Praescriptis Verbis & in
factum Actionibus

ad	{	L. filium quem, Famil. erc.
infignes		L. 2. de resc. vend.
quasdam		L. precibus de imp. & aliis subst.
& praeci-		Auth. non licet
puae ve-		Auth. ex causa
luti notae	{	de Lib. praet. vel exhaer.
L. Codicis		L. eam quam, de Fideicom.
		L. si vnquam, de reu. don.*

Ad Lib. VIII. Codicis.

Post mortem Donelli autem prodire:

Commentarii absolutissimi *ad II. III. IV. V. VI. & VIII. Libros Codicis Iustiniani & Librum Digestorum XLV. de Verborum Obligationibus*, maxima fere ex parte postumi, minima viuo patre nati, a *Iacobo Schegkio*, Iacobi Schegkii, Nepote, Professore Academiae Tubingensis, Auditore Donelli attentissimo, in vsum Iuris prudentiae studioforum publicati, Summariis, Epitomis, indice locupletati, *Francofurti e Collegio Paltheniano sumptibus Ionaë Rhodii Successoris Petri Fischeri 1599. & 1620. f.*

Quum vero editorem fugisset plura in Codicem vel a DONELLO dictata, vel ex ore

ore eius calamo excepta apud alios latere,
subsequuta sunt post biennium:

**Paralipomena Commentariorum ad Librum IV.
Codicis, sine loci & temporis mentione**
certe tamen *Francofurti f. ** praemissa ad
Lectorem Praefaciuncula, qua dolet edi-
tor sibi haec non ad manus fuisse cum
priora in Codicem Collectanea digere-
ret.

* *Ludovicus Iacob a S. Carolo de Claris Scri-
ptoribus Cabilonensibus dum Lib. I. p. 45.*
Scripta Donelli recitat, memorat haec
Paralipomena e Bibliotheca Ieremiae
Reusneri publicata fuisse *Francofurti apud*
Ioan. Rhodium 1600. 1602. f.

**Singillatim prodiit Commentarius ad Titu-
lum C. de Pactis & Transactionibus Biturigi-
bus 1572. 8. Parisiis 1573. 8. Coloniae apud**
Gymnicum 1574. 8.

**Commentarius ad Titulum Institutionum
de Actionibus, Antverpiae 1581. 8. excudit**
iterum Gabriel Carterius 1596. 8. & Lugduni
Bataavorum 1630. 8.

Opuscula Postuma, & aliorum quaedam.
ex Bibliotheca Scipionis Gentilis, Hanoulæ
1604. 8. Typis Wecheliani apud Claudium
Mara

Marium & Haeredes Ioannis Aubrii quibus continentur:

Commentarii ad *Libri VI. Cod. Tit. IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. XXXVIII. a. p. 1. vsque 169.*

Commentarius ad *L. Gallus D. de liber. & postum. p. 131.*

Litterae ad *Albericum Gentilem*, qua quaestio iuris: *an verbis coniunctus re coniuncto praestatur?* pertractatur, singulatim alia ed. p. 215.

Consilium *Academiae Altorphinae* nomine scriptum de *Iure pascendi & aliis Iuribus pluribus in praedio Steinfels* p. 223.

Consilium ad *Noribergensem Senatum* de Testamento extranei secundum Statuta Urbis *Noribergensis* facto p. 262.

Epistolae duae ad *Michaelem Hospitalium* p. 266. 270.

Litterae ad *Martinum Iarrium*. I. C. p. 276.

Commentarius ad *Tit. XXXIV. Libri III. Cod. de Seruitutibus & Aqua* p. 287.

Commentar. ad *Tit. XXXVI. Libri eiusdem, Familiae erciscundae de Iudiciis diuisorii* p. 324.

Metho-

Methodicus Tractatus in Tit. XXXV. Libri
III. Codicis ad Leg. Aquiliam p. 413.

Adiecta his sunt aliorum quaedam:
Epistola Alberici Gentilis ad Hugonem Donel-
lum p. 210.

Litterae Michaelis Hospitalii ad H. Donellum
p. 268.

Binae Litterae Iuris Ciuilis Doctorum apud Bi-
turiges ad Illustr. quendam Principem p. 278.
& 281.

Epistola Petri Fabri ad Hug. Donellum p. 285.

Oratio Iacobi Cuiacii I. C. in promotione Ge-
orgii Heloanari Spikermanni Orientalis
Frisii habita p. 433.

Oratio Francisci Duareni habita in coopta-
tione Hug. Donelli p. 437.

Oratio Scipionis Gentilis habita in funere
Hug. Donelli p. 466.

Epicedia & Epitaphia in obitum Donelli
variorum doctorum Virorum Latina &
Graeca Scipionis Gentilis, Paulli Melissi,
Marquardi Freheri, Caroli Nüzeli, Lamberti
Ludolphi Pitbopaei, Ioannis Stammli, Simo-
nis Stenii, Nicolai Taurelli, Nicolai Hemeli,
Ludo-

ideoque iisdem inferuit, errauit tamen in eo, dum *Iacobum Cuiacium* primum in hac caussa scripsisse dicit. Pseudonymum autem hunc primus ni fallor detexit IOANNES DECKHERRVS *de Scriptis A. despotis pag. 263. Edit. Amstelod.* in eo tamen errans, dum scribit hanc Defensionem contra MICHAELEM SEVRVM Equitem Hierosolymitanum, qui laniam hanc coram Ordinibus Regni Poloniae, defenderit, fuisse directam. Adde VINCENTIVM PLACCIVM *de Pseudonymis. p. 296. n. 1132.* Indicat laboriosissimus Vir IACOBVS LONGVS *Bibliothèque Historique de France Libro III. p. 404. n. 7833.* Montucii & DONELLI contrarias Defensiones hoc titulo prodiisse: *Ioannis Montucii Episcopi Valentini, Defensio pro illustrissimo Andium Duce, aduersus calumnias quarundam. Alia, aduersus huius ipsius Defensionis Calumnias, Zachariae FVRNESTERI Defensio pro innocente tot millium animarum sanguine in Gallia effuso; in O. Etavo 1573.* qui inde diuersas de hac Laniena scriptiones curate recenset.

VITA GVILIELMI MARANI

Antecessoris Tolosani

a BERNARDO MEDONIO *

scripta

& per Nepotem

IACOBVM MARANVM

Tolosanae Ecclesiae maiorem ArchiDiaconum & Academiae Antecessorem edita.

GVILIELMVM MARANVM **, acer-
Grimi virum ingenii, variae & sum-
I 2 mae

* Haec Narratio Variis Tractatibus MARANI a Iacobo Nepote Tolosae 1684. f. editis praemissa, absque mentione Auctoris, hunc vero indicavit IACOBVS le LONG *Bibliothèque Historique de la France* Lib. IV. §. 3. p. 876. n. 17129. in simul adiiciens eandem etiam *Tolosae* 1679. f. produsse.

** Effigiei Marani, scite eleganterque pictae & aeri incisae, in fronte Narrationis huius de vita & rebus ipsius positae, ad latus adiecta verba, quae extremis vitae temporibus in ore saepius habuit: *Nihil praeter te Domine, Aut nisi propter te*, subiectique versiculi:

Ista quis artificem docuit compendia? certe angusta ingentem claudit imago Virum.

mae eruditionis***, consummataeque virtutis, Tolosanae olim Academiae lumen, & ornamentum, mihi tanti nominis studiosissimo placet, memoriae temporum commendare; eiusque cum corporis, tum animi effigiem, non fuculo villo aut pigmento inanum laudum corruptam, verum, viuis & natiuis coloribus adumbratam, Posteritati relinquere.

TOLOSÆ nascitur anno millesimo, quingentesimo, quadragesimo nono, pridie Kal. Iulii, IOANNE MARANO, & BERTRANDA VERGERIA, optimis honestissimisque parentibus.

Ab ipso vitae ortu Naturam expertus est liberalissimam; quae praeter morem eximia, illustrisque erumpens, Puero ingentes spiritus addidit; quibus ille ad virtutes & honores, maturissime properaret. Tenellus adhuc in gremio Parentum, blandimenta omnia, & delicias respuebat; nihilque non agebat, quod senilem sapientiam, & quod

addito insimul hoc vitae Compendio: Guiljel. Maranus Tolosæ, Academiae Tolosæ Decanus, in qua Ius vtrumque per annos 30 docuit. Vixit annos 72. menses 5. dies 11. obiit anno 1621. 3. Idus Decemb.

*** IANVS VINCENTIVS GRAVINA de orina & progressu Iur. Ciuil. Opp. Edit. Lips. p. 134. Cuiacii discipulum lucidissimum auctorem laudat.

nagis mireris, feueritatem quandam non edoleret. Libris solum inhians, quoties Mater, aut Condiscipuli, ludendi relaxantique animi causa, illum ab his auocabant, tanta molestia afficiebatur; ut eius os venustissimum, nube quasi obduceretur, donec ad genium rediret.

Virtutis, & vtriusque Linguae praeceptis, a *Patribus Societatis Iesu*, quos ciuium omnium desiderio, & precibus efflagitados, Tolosa paulo ante exceperat, primum imbuatur, deinde, *Collegii Squillani*, ut vulgo appellant, Professoribus, literarum laude adhuc florentibus, Rhetoricis, Philosophicis, aliisque Disciplinis instruendus traditur: is enim, qui tum huic Collegio moderabatur, a Patre sibi coniunctissimo, ut eo mitteretur, non sine vi obtinuerat.

Adolescenti immane quantum discendi cupido, magna Patris defuit nunquam indulgentia; illum quidem Squillanis Professoribus conuictorem fecerat; ne eundo & redeundo, temporis usuram perderet; quam in Aede Musarum, sede fixa, diuturniorem sibi largiretur. Harum vero Artium difficultates, incredibile est, quam facile omnes superauerit! Quibus apprimè instructus, domi statuit apud se, nondum enim in Schola, Literariam sitim suam expleuerat, & liberius philosophari,

& varias *Philosophorum* sententias perpendere. Et certe, si tam diu, haec Adyta rimatus esset, quam voluisset, sibi per Patrem licere, illum ad Legum studium, acriter impellentem, Philosophiae non minus, quam Iuris prudentiae nomine, nunc praeter ceteros excelleret, nemoque latius Sapientiae limites extendisset. Illum autem quis non miretur? cum diu multumque versatus esset inter Philosophiae Magistros, Graecis exceptis, ut plurimum barbaros, Latinae linguae puritatem retinuisse, & e tanta colluie intaminatum euasisse. Scripsit & dixit semper ornate, tam vero expedite, quam si longum meditatus esset, quae promeret. Desertis tandem Philosophiae partibus, non omnino tamen, nam illis, quae ad mores, & res naturales spectant, per intervalla studere, nunquam destitit, ad *Iuris prudentiam*, totum animum conuertit.

Incredibili auctoritate & gloria, florebat illis temporibus, *Academia Tolosana*, & quem olim Athenis Philosophia, eundem hic Iurisprudentia Principatum obtinebat. In illam, non solum iuvenes, verum aetate prouecti, nullis sumptibus parcentes, Legum interpretes audituri e remotissimis Regionibus confestim confluebant. Cum a Lectionibus recederent circumfusi, discessionem credidisses exercitus, cui Imperator potius, quam Professor praeesset. Trium

Scho-

Scholarum amplitudinem qui nouerit, rem recte nouerit; facileque intelliget, non tam vnus Urbis, quam Orbis vniuersi, hanc Academiam fuisse. Euanuit nunc quidem ingens auditorum numerus: etsi stat similis Antecessoribus: & habet adhuc etiam suos MARANOS: quorum ingenium, eruditio, & virtus faciunt, vt nihil sit, quod aetas nostra, praeter Scholasticorum numerum, illis temporibus inuideat. Nec profecto illorum culpa fit lugenda haec solitudo; alia tanti mali causa est. Cum enim sola pecunia, non literis, ad honores & Reipublicae munera detur iter, nihil mirum, si studia & Legum amor deferbuerint; meritoque illis parcendum est, qui improbis laboribus & vigiliis nolunt consumi, frustra & sine honorum emolumento; cum ignaros videant, praemia Iurisprudentiae, Magistratus, facile & sine Legum taedio plerumque aucupari.

Talis erat illis temporibus Academia Tolosana, cum ad illam MARANVS accessit; vixque Iuris Institutionibus delibatis, ante omnes auditores emicuit. Reliquas vero partes persequens, tanta argumentandi subtilitate pollere visus est, vt ipsos etiam Magistros saepe percelleret. Quos cum ita lacefferet, atque acrius, quam discipulum deceret, interdum prouocabat ad pugnam, ab ea nunquam recedebat;

quin commotos illorum animos vrbantate & sale multo quasi conditos, compescuisset. Postquam tandem famosum Legum illud profundum, eo ardore pertentasset, quo in ceterarum artium recessus penetrauerat antea, frustra tum fuit omnis Antecessorum cura & industria; & iam proprio Marte valens, Academiae vale dixit: dumque suo deinde arbitrato, omnia literarum monumenta consulit, quibus Iurisprudentiam illustret, tantae fuit sagacitatis, in veterum rimandis Auctorum locis, vt quae occurrerent corrupta, deprauata, luxata, & sede sua mota, vitio temporum, aut libroriorum, statim in integrum restitueret, tum ex ingenio, tum vtriusque Linguae beneficio, Graecae non minus, quam Latinae callentissimus. Horum, inquam, idiomatum, genium, indolem & aetates, sic exacte nouerat, vt leuissimam verborum mutationem, & quod cuiusque loci, & aut scriptoris proprium esset & peculiare, persentisceret. Hac arte multis Emendationum libris, Thesauros Criticos augere potuisset, quod quam plurimorum voluminum margines, relictæ Bibliothecae indicant; sed ille nimia modestia laborans, nulla, aut pauca quaedam vulgauit, eaque, urgente necessitate coactus: a scribendi nimirum prurigine, qua tot nunc semidocti insaniunt, alienum animum semper habuit. Verum Musarum pro-

providentia factum est, ut quae premebat ille, magno Rei Literariae damno, IACOBI MARANI eius Nepotis Antecessoris Clarissimi cura nunc edantur. Academiae frequentandi finem fecerat; ab Antecessorum tamen consuetudine, & latere, auelli vix poterat; tacito quodam impellente Numine, & intime subindicante, fore ut huic Ordini ipse aliquando adscriberetur.

Valentiae Canarum docebat tunc temporis IACOBVS CVIACIVS, & habebatur Iuriconsultorum omnium temporum, facile Princeps. Eius fama allectus MARANVS, & tanti viri explorandae eruditionis amore accensus, Patrem rogat continuo, detur sibi copia, illuc se conferendi; nec cessat; donec exire domo licuit. Proficiscentem, votis & commendatitiis literis, Alumnum suum prosequitur Tolosana Academia; ut illi tanto facilior, ad virum maximum, pateret aditus, quanto pleniores essent laudis, humanitatis, & officii.

Neque vero ubique gentium decantatum odium illud CVIACII in Academiam, Patriamque vnquam extitit: calumnia est, & PAPIRII MASSONI commentum; quod Professoris Cathedram ambientem CVIACIVM, Tolosana Academia vnquam respuerit. Tantam hominis impudentiam quis ferat? qui sine testibus, sine monumentis, aut leui praetextu, innocenti Aca-

I 5

de-

demiae, Patriaeque quae magnis viris semper fuit, atrocem iniuriam inferre ausus sit: dum CUIACIVS ipse filet *; quis vero in acerbissimo odio fileat? & ex actis Academiae liquido constet; illum nunquam ad disputandum prodiisse; his praecipue temporibus, quibus volunt, illi FORCATV-LVM fuisse praelatum. Nec quod idem scripserint IACOBVS AVGVSTVS THIV-ANVS, & SCAEVOLA SAMMARTHANVS, viri aeterna laude dignissimi, ideo culpandi: a vero enim uterque aberravit, ex infida alterius auctoritate. Annum integrum in eius celeberrimo Auditorio impenderat, cum a Parentibus reuocatur; noluit tamen hinc discedere, quin prius *Doctorem* munere, sub eius auspiciis augeretur; quo etiam nomine labores suos commendaret. Ad hunc autem honorem euectus est, post tri-duanam disputationem: non illam quidem, qua scenica ostentatione, e machina, auditorum fidei illuditur, sed summa contentione acerrimam; qua tota applaudente ciuitate, pugnae expectatione illuc adducta, quid homo homini, MARANVS cunctis praestaret, luculenter probatum est.

Quae

* Neque autem Cuiacium plane hac de repulsa filere indicavit iam FRIDERICVS IACOBVS LEICKHERVS Notis ad Vitam Cuiacii a MASSONO scriptam, aliosque huius rei graues testes citauit p. 268. 269.

Quae causa fuit, ut CUIACIUS in ipso amplissimo confesso, tantam gloriam, non minus sibi, quam MARANO gratulatus fuerit, dixeritque extemplo; *nihil sibi gratius fore, quam si ille in suum locum aliquando succederet.* Effatum fuit istud CUIACII, quasi ex vaticinatione & motu: nam cum se deinde Academiae Biturigum Cuborum reddidisset, mutato quasi solo, Iurisprudentiam propagaturus, ibique diem ultimum obiisset, per hanc Academiam, Biturigesque non stetit, quin in defuncti locum MARANVS sufficeretur. Sed haec alio.

Valentia Tolosam proficiscentem tenerime amplexatur CUIACIUS, rogatque bonorum reliquias, quas hic sparsas haberet, collectas ad se mitteret: quod, ut valeret exequi, illum authentica scriptura, Procuratorem sibi elegit. In Patriam reuersus, post amicorum officia, nihil habuit prius, quam CUIACIO morem gerere; quo in conficiendo negotio, taedium sane plenissimo, bonis misere exturbatis, propter Domini diuturnam absentiam, eius in rebus agendis industria primo se exeruit. Mirantur omnes illum interea, nihil literariae feritatis contraxisse; qua plerique iuuenum, cum e subselliis emittuntur, turpiter rigent, & dum vrbano virorum coetibus, ex officio permiscuntur, nihil nisi mores agrestes, & male defaecatam mentem exhibent, crudi-

cruditate sua spectatoribus stomachum mouentes. At ille seuere lepidus, non rudis & incomptus, ab Academiis exierat. Non vbiq̃ue etiam Doctrinam crepabat, luxuriante rerum copia, egregie doctorum virorum more importuno; sed amplissimam supellectilem erudito silentio premebat. Animo nunquam efferebatur; & singularis, ac prope diuina eius semper fuit modestia; qua facta, dictaque omnia sua aspergebat: sic a se liuorem omnem & inuidiam remouebat.

Per haec tempora in Album *Aduocatorum* nomen suum ascribi voluit, militiam fori sectaturus; quae etsi non versatur inter vitae discrimina, periculosissimae tamen aleae subiicitur, proindeque diu cunctando ad illam accesfit. Sic erat, vt si quid audendum, cum quodam famae periculo, nemo esset illo meticulosior; etsi nihil non audere poterat, virtute sua. Susceptae tamen rei euentus, non multum anceps fuit expectatio; nam statim ore, voce, gestu, rerum copia, denique limato in primis iudicio praeclare praeditus, non tam nouus, quam consummatus Orator apparuit; nec tam rudis, quam veteranus miles, in hac veluti acie, in qua ingenio & eloquentia pugnatur, visus est.

His dotibus conspicuus, & iam quotidianus *Causarum Actor*, cum quidem Iudicum aures

aures titillabat , tum animos suam in sententiam facile omnium trahebat. Auditorum certe nullus erat, qui illi intime non faueret, ex quo , Senatus Princeps , vir eximius STEPHANVS DVRANTIVS, quem Ritus Ecclesiastici, Religionis studium, & in Regem, Patriamque Tolosam, inconcussa fides commendant, valde illum amare instituit.

Nemo vero eius animi virtutes & ornamenta pluris fecit , quam IOANNES CATELLVS, Senator Tolosanus, Vir suis meritis clarissimus, & e nobilissima CATELLORVM Gente Scotica oriundus ; quae Amorum gloria, Literarum splendore, Senatoriis insignibus, & iam a multis saeculis continenti virtute decora eminet. Hic cum forte causam alicuius, cui Sacerdotium ademptum fuerat, ea ingenii felicitate dicentem audisset, vt esset omnium consensus, neminem clarius de aduersario potuisse triumphare ; Illum illico sibi *Generum* exoptauit : atque ita, qui paulo ante pro Tribunali iudex sedebat, ipse deinde supplex, ad eius triumphum gloriam accessit.

Eo animo affectus, & oestro quasi percitus, statim atque e Curia domum reuertitur, IACOBAE LAMAMIAE lectissimae Coniugi, quae MARANI in causis agendis esset praestantia, quamque illa die, eius decus nominis , in immensum creuisset, summa

summa cum voluptate commemorat. Tunc quidem effuse magis, quam vnquam antea, bonam indolem laudat; mores candidos, diuinum ingenium, ceterasque virtutes, quibus esse praeditum, ex vicinia nouerat, mentem illi denique aperit, cupere valde, etiam apud se statuisse, MARANO filiam suam collocare. Marito animorum aestimatori optimo, non dissensit vxor morigerā, ac proinde, sine mora, sine apparatu CATELLVS rem aggreditur: conuenit inter partes: non tamen Nuptiis dicta est dies; matura nondum Virgine MAGDALENA, quae nisi post annum Viro iuncta fuit. Peculiari Numinis prouidentia coniugium initum, praeclara deinde auctum prole, quae sua laude non carebit, stetit ad finem vsque vitae, sine controuersia.

Hic autem fileri non potest, Maranum in ipsis Nuptiis, de studio Literarum, deque officio forensi nihil remisisse, & incredibile est, illum inter teneros gratisimae Nuptae amplexus, non minus solito, libris adhaesisse. Culpae quidem omnes, immoderatam discendi cupiditatem, vitio vertere, ac probrum illi obiicere, quod duriter sic ualitudine abuteretur, nec se respiceret: verum ille ingenii vires altius intendens, amicorum querelas susque deque habebat. Quod cum DVRANTIVS, cuius in illum beneuolentia, ad summum vsque peruenerat,

rat,

tat, ferre non posset, essetque de amici va-
 letudine valde sollicitus, quam quotidie la-
 befactari videbat; MARANO tandem
 persuasit, in Senatorium Ordinem gradum
 faceret; quae statio eiuseffet tutior vale-
 tudini, & in qua potentius omnium com-
 modis inferuaret. Forte tunc vir clarissi-
 mus GARDESIVS, Senator simul & Ante-
 cessor Tolofanus, ex Senatus Decreto cogi-
 tur, vnum aut alterum munerum abdicare:
 sibi liceret quod vellet retinere. At ille
 maluit, Ius docere, quam dicere. Quo
 facto, DVRANTIVS ipse, MARANI no-
 mine, de pretio relictæ Magistratus, cum
 GARDESIO paciscitur, ea tamen condi-
 tione, a MARANO posita, vt nisi intra
 constitutum tempus, Regii Codicilli defer-
 rentur, acta, transactaque forent irrita:
 quod ideo voluit, vt hinc liberandae fidei
 amico datae occasionem caperet. Optato
 admodum res contigit: nam Codicillos
 procurantis indiligentia, & subita GAR-
 DESII mors, vacantem Cathedram expo-
 scendi, illi opportunitatem praebuere;
 quam tanto lubentius arripuit, quanto
 magis reluctanti animo ad Iudicis munus
 se comparauerat: a quo recessisse laetus
 saepe saepius aiebat se, metu periculi, in
 quo iudicandi Ars haec, alioquin omnium
 sanctissima versatur; vel cum maiori pru-
 dentia, & Religione, Ius, aequitasque ex-
 quiritur.

Solemnis

Solemnis disputationis ante decretoriam diem plures quidem competitores habuit, nec imbelles, ut fama erat; sed ut cominus de spoliis GARDESII cum tanto aduersario contendendum, subito omnes pedem referunt, quaesitoque defectionis praetextu, honori suo malunt fuga confuere, quam imbecilliter decertando turpiter cadere. Sed cum Academia, MARANI eruditionem alieno periculo experiri non posset, proprio experta est, ipsis Antecessoribus cum illo in arenam descendentibus; ibique nunquam acrius pugnatum est: quod ex decreto factum; ne humaniter magis quam iuste, si sine examine Antecessor fieret, allectus videretur. Ex tam insolenti conflictu, tantum gloriae MARANO accessit, quantum dici vix potest; & ipsa Academia mox praecinuit, se suum illi aliquando decus omne debituram. Anno millesimo, quingentesimo, octuagesimo nono in GARDESII locum inauguratur: * cui non magis, quam ipsi Aca-

* Quam fideliter prudenterque se in hoc Antecessoris grauissimo munere gesserit ipsum audiamus, cultissima Oratione, *De recta Iuris discendi ratione deque Antecessorum delectu*, Postridie Diui Lucae Anno M. D. XII. in Schola Iuris Ciuilis habita, ipsiusque Paratitulis praefixa, exponentem: *Ego, quidem ait*

Academiae, gratulati sunt omnes Ordines.
 Quod si minus in communi gaudio plau-
 sum, vnica causa fuit, multorum fortu-
 K narum

per annos viginti octo, summa contentione isto
 docendi munere in hac omnium celeberrima Aca-
 demia perfungor, & reliquum antecedentis aeta-
 tis in eodem studio pene consumpsi. Cumque in
 adolescentia, proprio periculo expertus essem,
 quam misera sit studiosorum conditio, quorum
 magistri incondite, perturbate & sine arte do-
 cent: cumque Iuris disciplinam alioqui per se
 difficillimam esse animaduertirem: omnes ani-
 mi & industriae neruos, in id potissimum An-
 tecessor factus, contendi, ut sagacissima, soler-
 tissimaeque indagatione, Iuris artem inuestiga-
 rem (quam quotidiana nostra dictata ad Pan-
 dectas praesertim, aperiunt) atque ut obscuriora
 quaeque, ita saepius animo volutarem, & assi-
 dua mentis agitatione apud me concoquerem,
 ut tandem probe subacta confectaue studiosis
 quasi mansum in os ingererem, eosque maxima
 laboris parte subleuarem. Sed hominem me esse
 agnosco, & si quis me saepius labi & errare
 dixerit, nunquam inficiabor. Verum tamen,
 si post tot tantosque labores, in hoc studio ex-
 haustus, qui mihi iam diu ante aetatem senium
 adsciuerunt, quid de hac re sentiam candidè &
 simpliciter exposuero, nihil alieni mihi arrogare
 videbor: saltem fungar vice cotis, ut ille ait,
 & ingeniosorem aliorum industriam, ad rei

narum ratio ; quorum maxime intererat, ne vir tantus ipsis eriperetur ; cuius, aut eloquentiae viribus, aut iudiciorum integritate, se resque suas incolumes habere arbitrabantur.

Ea aetate, cuique Cathedrae, Ius vnum, aut

tam necessariae inquisitionem, exemplo meo forte exacuero : ut ii quoque suam symbolam in medium conferant : illi praesertim quos de omnium Antecessorum docendi ratione sapientius quiritari intelligo, quos meliora vidisse consentaneum est : quae si Reipublicae non inuidebunt, vel exemplo non dedignentur, ego quidem summa cum animi alacritate, & gratitudine, obuiis quasi vlnis excipiam, amplectarque ac deosculabor : sententiam enim mutare in melius, senem quantumvis, nunquam pigebit pudebitque. Ad do testem laudatoremque EMVNDVM MERILLIVM discipulum, Ictum politissimum, Epistola dedicatoria ad IOANNEM BERTIERIVM Libris VII. & VIII. Observationum praemissa : A Cuiacio lampada accepit G. Marranus Academiae vestrae (Tolosanae) Antecessor, sub quo mihi tecum profecisse contigit. Vir ille praestantissimus expositiones suas perspicuas tradere accurate contendebat, tantumque ab eo lumen in Libris Iuris mihi accesserat, ut vix a Schola ipsius digressus in Antecessorem adlectus fuero. Quem locum GVNDLINGIANTIS elegantissima eruditione plenis, debeo Part. VIII. p. 219. 220.

aut alterum, non vtrumque, affixum erat docendi officium; haec autem quae MARANVM exceperat; Iuris erat Pontificii: in qua positus, statuit illico, quam alii operam in Ius Ciuile adhibuerant, eandem in Ius Canonicum conferre. Itaque in *Secundo Decretalium Libro exornando*, omnes animi neruos intendit. Et iam certe frueretur Literaria Respublica eius luculentissimis Commentariis; nisi maris inclementia, cui se, & tam eximios ingenii foetus, *Romam* tendens, crediderat, nobis illos inuidisset. Verum haec Fatorum iniuria, alium sibi locum postulat.

Dum susceptum vrget institutum, neque sibi quidquam otii indulget; omni cura Rei domesticae abiecta, & ea felicitate, quam pariunt Literae, cumulate fruitur, pro fluxam rerum humanarum possessionem? MARANO vxor charissima eripitur; cuius orbitas, pro amore, quo eam complectebatur, multum acerba, tanto etiam acerbior fuit, quanto magis inde Literarium otium tolli sibi misere videbatur. Quapropter taedio victus, cum absentis desiderium ferre non posset *Romam* eundi occasionem, quae se obtulit, leuandae aegritudinis causa, lubens amplectitur.

Intestini Belli incendio flagrabat Occi-

tana Prouincia *Hugonotorumque* Arma vbi-
 que impie grassabantur; & iam virtute bel-
 lica praestantissimus Dux SCIPIO IOYO-
 SA, in cuius Tutela & Populi & Religio-
 nis salus posita erat, immatura morte oc-
 cubuerat: cumque hinc communis cala-
 mitas propius immineret, nec haberet Res-
 publica in quem reclinata recumberet;
 ad HENRICVM IOYOSAM Bochagiae
 Comitem, qui ab aliquot annis, sub sacra
 Capucinatorum veste latebat ANGELVS,
 confugiunt omnes; inque vno, si misera-
 tione tangi velit, atque iterum Arma ca-
 pere, tota ponitur spes afflictæ ac fere
 prostratæ libertatis. Hunc certe commo-
 uere non poterat honorum gloria, aut im-
 perandi cupiditas; cuius animum, non
 Regis fauor, neque magnæ fortunæ ex-
 plere ante potuerant, diuino tantum Nu-
 mine exsaturandum: sola potuit laesæ Re-
 ligionis, & laceræ Prouinciæ ratio, He-
 rois mentem flectere, illumque e panno-
 so Franciscanorum sago, ad Imperatoris
 chlamydem auro grauem reducere. At
 ille militiae mutare genus noluit, sine
 summi Pontificis indulgentia: ea enim
 conditione tantum, & Prouinciā regere,
 & exercitui praeesse in se recepit. Quam
 ob rem Concilio habito, accurante Pro-
 uincia Occitana, MARANVS Legatus Ro-
 man

mam mittitur, * voti solutionem impetraturus, vnus egregie electus; vt ex tanto viro, res tanti ponderis, & causae fauor, plus gratiae, apud summum Pontificem obtineret. Sed in praecipiti loco sic res positae erant, vt MARANI moram reditus, sine manifesta ruina, ferre non possent. Idcirco tandem paterna charitate & miserae prouinciae lacrymis victus IOYOSA, ab Aede Capucinatorum rapi se fuit; fretus tamen prius Academiae Decreto sancientis, e Religione esse, Rei publicae clauo manus iterum admoueret, neque a crimine immunem esse omnem procrastinationem. Bellicis spiritibus reuocatis, quae facinora ediderit, aliis quorum partes sunt, haec dicere, commemoranda relinquo. Nunc nos, e medio itinere, in-

K 3 210 149 1006 felix

* Negotium omne grauitur quoque ad An. M.D.XCII. exponit IACOBVS AVGVSTVS THVANVS *Historiarum Libro CIII. p. 239. C. D. Edit. Geneu.* sed de Legatione Marani plane tacet, quod & FRANCISCVS BERTRANDVS Vita IOANNIS BERTRANDI Praesidis tum Tolosani, in *Collectione Leickheriana p. 342.* facit, qui tamen Epistolam elegantem ac tersam Senatus Tolosani nomine ad Clementem VIII. P. R. a Bertrando scriptam 3. Non. Decembr. An. Domini 1592. datam, atque MARANO nostro ablegato traditam p. 344. recitat.

felix Piratarum praeda MARANVS vocat, & inter irati maris fragores, horrendos cathenarum strepitus, barbarorumque infanos clamores miserabiles captiui voces iuuat exaudire. *Tunetum* deuectum lacrymis decet prosequi, inque tanta rerum omnium desperatione, qua nemo penitus non attritus fuisset, eius constantiam contemplari. E *Portu Massiliensi*, nauem, quam Urbis Consules magno illi militum & tormentorum numero instruxerant, vna cum duobus amicis, MARANVS conscenderat: coelo marique fauente, & secundis ventis soluerat: diuque felici & prospero cursu, recta *Liburnum* tendebat. Sed cum ad Corsicam nauis nimium deflexa esset, subitoque fatali malatia orta, nullam spem fugae vela darent; imminentibus iamiam Piratis, eunt ad arma milites, eo animo, vt malint honeste repugnando cadere, quam capti, durissimae seruitutis iugum ferre. Barbari, contra praenuntiant, nisi vltro sese dedant, spem nullam salutis fore; & si imbecilli ausu pugnae impares, armis concurrant, temeritatis poenas atroci morte luituros. Hae tamen minae, quantumuis crudeles, militum animos a proposito dimouere minime potuerunt: quare diu cruento & obstinato Marte hinc inde pugnatum: & cum iam tota tormentis excussa esset nauis, qua MARANVS

RANVSvehebatur, ille eiusque socii, nau-
 tarumque aliqui semianimes, & opimae
 merces, horrendi certaminis reliquiae, a
 Mauris tandem capiuntur. Horrendum
 dictu, vulneratos milites, immisericordi-
 ter trucidatos, in mare praecipites dant
 barbari, MARANVM eiusque socios ca-
 ptos nudant, vulneribus caedunt, contu-
 meliis lacerant, ultimo demum supplicio
 deuouent. Non tamen MARANI mens
 frangitur, aut virtus debilitatur: quin
 imo tanta in eius ore dignitas & constan-
 tia emicuit, vt immanis illorum feritas,
 subito quasi compressa, paulatim defae-
 uierit, eiusque causa, tam aliorum quam
 eius vitae pepercerit. Itaque cathenis al-
 ligatos (neque id sine fauore ac gratia) ad
 remos dant, seque valde humanos iactant,
 quod illis non omnino spem adimant re-
 cuperandae libertatis, si pecuniae magna
 vis intercedat, quae vitae necisque domi-
 nos valeat expugnare. Naui exonerata
 summersaque, triremes, Barbari praeda fe-
 lices; *Tunetum* versus impellunt. Capti-
 uorum interim sarcinas, MARANI in pri-
 mis scriptis, & quatuor nummorum milli-
 bus graues attentius lustrant: & quia ex
 Legationis causa, multaue pecunia, viri
 dignitas egregie sese aperuit, eius pretium
 redemptionis magis ac magis accenditur.
 Hanc etiam calamitatem multum auxit,
 K 4 iactura

iactura eius Lucubrationum Canonica-
rum, quas summo Pontifici volebat inscri-
bere, nullo deinde pacto restituendas,
amisso autographo. Quae cum accepisset
IOYOSA, per epistolas Massiliensium Con-
sulum dici non potest, quanta animi aegri-
tudine affectus fuerit. Nec mora, hu-
manissimis epistolis captiuum solatur, iu-
betque expectare, se nihil non effectum,
quo cito illum hinc eximat. Occi-
tana etiam Prouincia luctum suum testa-
ta, omnem non mouere lapidem statuit,
quo misero succurrat, suumque Romanae
Iuris prudentiae fidus, a tenebris Afrorum
carcerum vindicet. Sed dum Dux IOYO-
SA, & frater eius Cardinalis, Prouinciae
Procuratores, amici & affines, curis omni-
bus contendunt, vt in pristinum statum
MARANVM restituant, plures sensim la-
buntur menses, neque tamen res ad exi-
tum perducere potest: nam libertatis con-
ditionibus, saepius semperque in peius
mutatis, factum est; vt per octo menses,
harum ille belluarum praeda fuerit.

In quarum laniena, quam acerbe fuerit,
exceptus, quam diris & indignis modis
vexatus, quoties fuste percussus, detracta
caesaries, foetide olentibus sputis decora
facies contaminata, facies illa, in qua Ro-
mana Legum Maiestas insidebat, quoties
impurissimis tortorum manibus percussa &
cruen-

cruentata, horret animus meminisse. Ex his tamen tanti doloris caussis nulla crudelius eius mentem excruciabat, quam tenera liberorum recordatio; quos efflictim amans, illorum continuo eiulatus & lacrymas audire & videre sibi videbatur. MARANI tamen mens immota manet, nec unquam ab arce sua decedit: imo saepius exoptat, fidem hic suam Deo hominibusque testatissimam spontanea morte relinquere. Quod si aliquis esset vitae sensus, illum, cura vnica liberorum, & paterna acuebat sollicitudo.

IOYOSAEI interea Fratres nihil non agebant illius causa; sed, rerum fato omnia irrita fore videbantur; nisi Dux ESPERNONIVS * Gallo-Prouinciae Pro-Rex, Regem ipsum Tunetensem rogasset,

K 5

pro

* Quod Espérnonii beneficium, filius RAYMVNDVS magnifice praedicat Epistola, qua Paratitla Parentis dedicauit LVDOVICO Cardinali de VALETTE Espérnonii Filio, his inter alia verbis: *Tanti beneficii memoriam avidissime recolebat, quod piratarum manus euasisset, quod patriae velut postliminio redditus publice studiorum maximam frequentiam, priuatumque liberos instituisse: sed praecipue maximum redditae libertatis fructum in eo collocabat, quod Opus istud (Paratitla) affectum, non tamen confectum, cupidae legum inuenturi, bene-*

pro MARANI libertate, quam tandem obtinuit. Argenteorum nummorum tria millia, pretium redemptionis, Occitana Prouincia pependit, ingens, si commercii leges; leue ac tenue, si mercis dignitatem spectes.

E vinculis solutus, & ad optatissimum Galliae litus appulsus, Monspelio transfrens, HENRICVM MOMMORANTIVM Occitanae Prouinciae Pro-Regem IOYO-SAEIS studiis contrarium, salutare cogitur. Hic autem, illum non solum omnibus officiis, ac beneficiis exornauit, sed etiam summo opere rogauit, styllum pararet, ad tuendam Regis laesam Maiestatem: quod si vellet, pollicetur continuo effecturum se, vt Libellorum supplicum Magistrorum ordini, in gratiam suscepti operis, cooptaretur. Hanc quidem prouinciam (si Rex Haeresim exueret) non detrectauit; conditionem vero honeste repudiavit, addens, nullo sibi opus esse lenocinio, quo adscribendum pro Regia auctoritate adducetur: sed Regni pacatis rebus omnibus, scribendi occasio postmodum euauit. Monspelio Tolosam demum venit, & antiquos

uolentiae suae tesseram, prouectioribus, industriae suae specimen reliquisset. Id omne secundum DEVM Duci Espernonio, Parenti Tuo gloriosissimo, volebat adscriptum.

tiquos Lares reuifit. Tum ruere omnes in eius amplexus, stupere ac demirari, per innumeros tam aduerfae fortunae cafus, viri constantiam stare potuiſſe. Et vix ipſis oculis fides adhibetur: dum ſic emaciatum vident, & praematurum ſenio confectum: effigiem quandam dixiſſes ſpirantis mortui. Hunc autem Tolofana Academia, ea amoris ſignificatione recepit, qua tenera mater, ſaluum exoſcularetur alumnū, quem ſibi ademptum putarat. Non enim amplius illa, amiſſi decoris taedio ſqualiere, ſed nouos hilareſque vultus induit MARANI in aduentu, puriori a tenebris luce ſplendere viſa eſt. Ab hac die IOYOSAEI fratres, & Dux ESPER-NONIVS, vehementer illum amarunt, atque ita magni fecerunt; vt nihil agerent, ſine MARANI conſilio: quod eorum innumerae teſtantur epiſtolae, in quibus nihil tam frequens, quam acceptorum officiorum conſiliorumque commemoratio. Cardinalis IOYOSA praecipue, uſque adeo praeclara eius merita ſuſpexit, vt in Archiepiſcopalem ſedem ſuam Narbonenſem ſubrogari illum vehementer voluerit: qua mente de Religione ſe optime meritum putabat.

Verum enim vero, noſtra aetate, hoc quis credat, MARANVM a tanto munere voluiſſe & potuiſſe abſtinere? Ecquis diui-

diuinam illam animi moderationem valeat imitari ! Primis olim Ecclesiae temporibus, cum Religio esset nativae pulchritudinis, simplex & sine fuce, insignes pietate viri ad summa Sacerdotia, non nisi ab omnibus exoptati, inuiti tamen accedebant. At nunc, heu quo ambitu, quam saepe turpi quaestu, cunctis admotis machinis, plerique hominum quorumcunque ordinum, fortunarumque aucupes, sacrosanctas Sedes, ipsamque Ecclesiam expugnant ! dum interim iacet illa deserta, squalida & suis ornamentis viduata, frustra que fidem moresque antiquos contestatur, quos quidem in MARANO non desiderasset, si Cardinalis IOYOSAE precibus adduci potuisset, ut se tanto oneri supponeret. Sed inanis eius fuit omnis sollicitatio ; cui, veritus ille, ne tandem frangeretur, festinatis secundis Nuptiis, finem imposuit.

Se totum ergo ad officium reuocat, cumque veteribus amicis, libris scilicet, quorum iocunda consuetudine aegre diu caruerat, in gratiam rediens, duplicato studio lus, utrumque ornandum repetiit. Ac primum Leges & Canones celebriores, & maioris difficultatis, doctissimis Commentariis illustravit : deinde, studiosorum utilitati ynice inseruiens, aureum opus Paratitlorum aggreditur ; in quo concinnando, nimiam illam & obscuram breuitatem CV-

IACII

IACII moderata rerum copia temperavit. Merito namque suis laboribus, de utroque Iure optime mereri voluit; cum eo auctore Academia statuisset, ut unusquisque Antecessorum, alternis vicibus, Ius utrumque in posterum profiteretur. * Quod ut fieri posset maiori cum dignitate eius etiam hortatu IOANNEM a COSTA, & VINCENTIVM CABOTIVM, hunc Aureliae, illum Cadurci docentes, ad se Academia accersivit. Tunc certe talium virorum accessione, haud maior esse potuit Legum gloria & decus; quo in dies, magis ac magis, allecti Auditores, MARANVM in primis audituri, duo saepe mil-
lia

* Confirmat haec RAYMVNDVS MARANVS Filius, ipse Tolosanus Antecessor, Praefatione Paratilis paternis praemissa: *Ius quidem ait auctoritate publica per XXXVIII. annos frequenti auditorio exposuit parens: sed ita, ut decem totis annis intacta Ciuili scientia solis Pontificum Decretis incumberet. Quia iis moribus vivebatur Academia Tolosana; ut Professores non Nomocanonis promiscue, ut nunc obtinet, sed alterutrius tantum Iuris legerentur. Eo auctore Lex illa paulo durior abrogata est, quo facilius Viri numeris omnibus absoluti D. VINCENTIVS CABOTIVS & IOANNES ACOSTA ad nostram Academiam ab Aurelianensi, & Cadurcensi euocarentur.*

lia excedebant numero. Et cum, tot inter iuuenum copias, fieri non posset, quin innumerae suborirentur rixae, unde quotidie fere ad Arma venirent, ac in Platea Diui Stephani, loco pugnae ut plurimum designato, ubi MARANIANA Domus posita, crudeles & lugubres Tragœdias ederent, MARANI tamen apud eos usque adeo valebat respectus, ut si forte illum conspicerent, vel medio irarum in aestu, subito prae reuerentia mitescerent.

Ea tempestate infelicitur incidit, ut CVIACIVS apud *Bituriges* moreretur. Eius Cathedram GOTHOFREDVS & PACIVS, magno molimine appetunt. At MARANI celebritas Nominis pati non poterat, ut alteri deferretur, quam illi, qui meritis suis valeret vnice CVIACIVM repraesentare. Quare illico rogatur ultro, oblatum munus capeſſat; Ducis etiam IOYOSAE, qui se iam Capucinis reddiderat, accedunt preces; quibus exorat, viros haereticos ab hac Sede arceat: verum amor Patriae, & amicorum officia, *Tolosae* illum addixere: cuius tam bonus Ciuis fuit, quam praeclarus Academiae Antecessor: quippe qui, in augenda vtriusque utilitate dignitateque, semper inuigilauit. Quod interdum, a laboribus respirauit, cura minus pertinaci, vberima Iurisprudentiae latifundia excolens ad aliarum Artium, Disci-

Disciplinarumque arua, mutato tantum, non imminuto studio, non inelegans colonus se conferebat: sic quas ab initio, Scientiarum altas radices, in sinu conceperat, repetito deinde cultu, identidem refouebat, & ad primos amores suos Philosophiam, Artesque liberales, summa cum voluptate redibat.

Rerum Naturalium in primis cupidus, eam *Medicinae* operam collocavit, quae satis idoneum reddiderat, hanc si facere voluisset: qui cum eius partes omnes perlustrasset, intima quoque Naturae semina, ipsaque eius viscera rimabatur. *Ignis* quoque *miracula*, & metamorphoses, non impulsus explorabat. *Herbarum* etiam *indolem*, formas, potestates, usus, ac condituras, exacte callebat: nemoque erat, vel ipse CLVSIVS, hoc maxime laudandus nomine, qui MARANO herbam non porri-geret. Utinam in *Rem Herbariam Observationes* suas edidisset! nulli magis, quam illi nunc haec Doctrina deberet: quod eius Bibliothecae multi testantur codices; quorum margines, innumeris fere observationibus, manu propria exaratis, repleti sunt. Collegerat praeterea, herbarum vndecunque exquisitarum ingentem copiam, quas magni voluminis foliis interxerat, praeposita vnicuique notitia, qua facilius ipsae se oculis explicarent: sed
dum

dum huc illuc Bibliotheca saepe versatur, Naturae hic Thesaurus, misere distractus, volitantibus hinc inde foliis, totus tandem evanuit.

Agricolationis, quae proxima & quasi consanguinea sapientiae est, Prudentissimum fuisse perhibent, nihilque illi dulcius fuisse, cum per ferias Academicas Ruri degere liceret, quam Agricolarum operas spectare, designare & emendare, denique omnium insitionum genera, exercere. Hac arte, in Pago, cui nomen *Popignacum*, hortum & viridarium, florum, herbarum, arborumque mira varietate amoenum, instruxerat: in quibus educandis atque castigandis, artifices manus ipse suas tam feliciter adhibebat; ut picturatas luxuriantes Naturae diuitias, per areas discriminatas, ingens esset contemplandi delictatio.

Artium Liberalium nullam fere intetam reliquit: ex quibus *Musices* praecipue studiosus, tum vocalem, tum organicam tractabat. Nec alienum a severitate Legum putabat, verbis saepe numeros addere, fidibusque uti, quas sane quam perite pulsabat, more Lycurgi: qui cum Lacedaemoniis rigidissimas Leges condidisset, flexanimam Musicam sibi tamen permittebat. Verum ea facultate MARANVS nunquam usus est, ut ad lasciviam animos flecte-

flexeretur, sed ut sibi praeluderet, ad aeternam voluptatem haberetque in humana Harmonia, molle rudimentum diuinæ. Numeris omnibus absolutus & cunctis virtutibus addictus, ubique vitæ integritatem prae se ferebat, nihil nisi pietatem redolens. Quid mirum ergo? si de Religione bene merendi nullam occasionem praetermitteret. Quare cum religiosos Ordines Tolosæ plures vtriusque sexus, solutioris Regulae iam taederet, & seueriorem cuperent, vnus MARANVS praestitit fuit; qui pro auctoritate qua pollebat apud Cardinalem IOYOSAM, rem in securandam reciperet; quam tandem ad optatum finem perduxit. Hanc illi gratiam referant Franciscani Patres Recollecti, quos vocant, Carmelitani & Augustiniani: praeter ea Tulienses Virgines, & quae Diuæ Catharinae Senensis nomine nuncupantur, atque Andoina Societas: quibus omnibus oportune opitulatus est. Verum tamen, alienae non prius fauit emendationi, quam proprias Domos Academicas in meliorem statum redigere conatus esset. Nam ad hanc rem quam parauerat, annum continuum, curasque omnes impenderat, libellum quoque gallice elegantem Regis non indignum commendatione ediderat: sed mala alicuius mens, malus animus, infensio

L

literis

literis consilio, tam bonis auspiciis susceptum opus pessime euertit.

Neque solum, quos illi necessitudine aut communis vitae ratio coniunxerat, ornare conabatur; sed etiam neminem quod ad illum accederet, nisi auctum gratia dimittebat: quo fiebat, ut non magis doctrina, quam honestate, insigne MARANI nomen ubique gentium spargeretur, et resque in illum aequa semper omnium existimatio. Prae cunctis tamen Cardinalibus IOYOSAE & Ducis ESPERNONII, amor & obseruantia eminebant: quorum primus, cum ad Cardinalitii Ordinis Principatum peruenisset, ideoque grauiiores Religionis res, in eum deferrentur, inconsulto MARANO nihil agebat: unde saepe accidit, ut ex eius priuata sententia Diuina ipsa Ecclesiae Oracula ederentur. Neque igitur mirum, si Tolosanum etiam Archiepiscopus, cum Prouinciale Concilium moliretur, quo, deiectam Disciplinam Ecclesiasticam restitueret, illius maxime opera & stylo uti voluerit. Priuata beneuolentiae testimonia relinquo; quae sine dubio fuere innumera, dum secretiores animi sui sensus, in MARANI sinum effundebat.

Porro Dux ESPERNONIVS, clarorum virorum spectator optimus, postquam illum nouit, magnae esset auctoritatis apud se

se voluit ; neque solum semper in rebus domesticis , aut interdum Aulicis , sed etiam in his , quae sunt Religionis & conscientiae. A Fide Romana defecerat Dux CANDALA , quem ad Hugonotorum Haeresim infans amor allexerat. Hinc ESPERNONIO intolerabilis dolor , edax & immedicabilis. At dum questibus , & lacrimis indefinenter conatur filium delirantem reducere ; nihil habet prius , quam ad MARANVM confugere ; cuius ductu rem tantimomenti optime gereret. Rediit tandem ad rectam semitam Dux CANDALA , diuina opitulante miseratione. Tunc subito ESPERNONIVS laetitia totus gestiens , postquam DEO grates persoluit , nihil egit diligentius ; quam facta omnia sua ad MARANVM referre. Quae cuncta , eius virtutis & meriti , splendida semper erunt argumenta.

Ceterum in demerendis amicis illo nemo magis idoneus fuit. Hos inter peculiare habuit , quos numerem BARONIVM , PERRONIVM , OSSATVM , CASAVBONVM , FABRVM , Ludouici XIII. Praeceptorem , LOYSELLVM , RICHOMVM , SERRANVM , PITHOEVM , ARNALDVM , PAQUIERIVM , SERVINVM , BARCLAIVM , FABRVM , SANIORIANVM & BIGNONIVM ; quem non amabat solum , verum charitate paterna complecte-

plectebatur ; horum temporum nunquam
 immemor, cum illum Tolosae, confectis
 spatiis Iurisprudentiae, tertium Librum
 Decretalium suo suasu docte interpretan-
 tem audiret. Eius etiam filium **HIERO-**
NYMVM, iuuenem adhuc in deliciis ha-
 bere coepit. Is est **BIGNONVS**, qui in
 Senatu Parisiensi Fiscii Patronus, virtutum
 & doctrinarum omnium complexu, in ad-
 mirationem sui, Galliam nuper trahebat:
 quem extinctum nemo bonus non impen-
 se doleret haecenus ; nisi totus quantus
 erat, in filiis nunc quoque spiraret. **RO-**
ALDESIVM Praeceptorem olim suum, &
 eius immensam eruditionem, dum vixit,
 suspexit. Cum **FRANCISCO SANCHES**
 Medicinae Regio Professore, politicioris Li-
 teraturae perito, cui sororem coniunxerat,
 vixit vnanimis. **IOANNEM a COSTA**,
 & **CARDANVM** intimae habuit necessi-
 tudinis : in quorum sinu semper erat, &
 familiaritate. His etiam annumerem
ORONTIVM ; etsi obscurus iacet sine
 nomine & ornamentis : cum tamen ex **MA-**
RANI sententia, vir esset omni doctrina-
 rum genere excellentissimus. Infelix ! cuius
 gloria sub illorum tantum splendet cortice,
 qui eam sibi, non labore partam, sed furto
 subductam, nulla Domino habita gratia,
 in se transmouerunt : tanto Sicariis ipsis,
 alienarum Lucubrationum Praedones isti
 crude.

crudeliores ; quanto dulcius est, in hominum memoria aeterna virtute vivere, quam non diu frui vita mortali, plerumque misera, & aerumnosa. Ex illis est Aurelianus nuper ille Professor ; qui cum crederet MARANI Scripta, nunquam esse in lucem proditura, ac proinde se, impune posse eius diuitias inuolare ; plurimas paginas *Tractatus de Iure Patronatus*, auro, ut ita dicam contextas, vili suo panno asfuere minime veritus est. Denique PAVLVM CATELLVM fratrem vxoris quondam suae, quem Cardinalis IOYOSA in oculis ferebat, & quem PAVLVS V. summus Pontifex, ob multas bene obitas Legationes, Religionis ergo, in Cardinalitium Ordinem euexisset, tanto amore, quanto quis potest maximo complectebatur. Eius vero mortem adeo impatienter tulit MARANVS, ut ex hinc illum vitae suae multum taederet, parumque abesset, quin lux haec infausta vtriusque ruinam duceret. Caeteros illustres viros, quos usu, familiaritate, & fama sibi comparauerat, operosum nimis esset recensere : & sufficit compendiosa oratione dicere ; neminem ea aetate claruisse, qui MARANI beneuolentia, & laudibus clarere non studuerit. Nam seuerus licet multum haberetur, ac saepe rigidus, omnium tamen animos insigniter sibi deuinciebat : morum

L 3

nempe

nempe probitas, & candor micans, accessus eius omnem asperitatem lenibant. Sic amicitias, quas semel contraxerat, semper cum dignitate retinebat. Ad annum Aetatis suae sexagesimum septimum pervenerat, satis prospera usus valetudine, cum e sella retro imprudentius inclinata decedens, crus eius dextrum frangitur: quic casus, magis ex intermisso officio, quam ex dolore acerbus, vehementer illum perculit. Ingrauescente in dies malo, cum Medicorum ars & remedia incassum adhiberentur, nec nisi furcillis innixus stare posset, aut mouere se loco, munus suum deponere coactus non sine lacrymis Academiae extremam salutem dixit. Porro reiectis a se libris omnibus humanarum Literarum, totos quinque reliquos annos in emendationem vitae peractae insumpsit; nec alios, quam Sacros Codices, & quos Mysticos vocant, prae manibus habebat: in primis IOANNEM a IESU MARIA, & HARPHEVM quos solebat lectitare.

Cum vero amicorum plures ipsi quotidie assiderent, qui blandis verbis, & alloquiis eius dolorem mulcerent, nulli magis placebant, quam qui pietate spectabiles maxime, & qui de DEO, de Rebus Sacris, deque aeterna Beatorum felicitate sermones haberent: quorum fuere duo praecipui IOANNES PVTEANVS, &

GIRAR-

GIRARDELLVS, ille Auguftiniani, ifte Dominicani Ordinis Theologi, pietate non minus, quam doctrina inſignes: quorum verba, ea cum voluptate excipiebat, vt a crure, nullus ipſi tunc eſſet doloris identidem grauiſſimi ſenſus, nullasque alias voces emitteret, quam illas, in quas ſaepe erumpere ſolebat: NIHIL PRAETER TE DOMINE, AVT NISI PROPTER TE.

Per annos duos, ante obitum, mentem omnem in ſola mortis cogitatione fixerat, & continuo in actae vitae momenta ſcrupuloſius inquirebat. Sic vbi praeteritorum errorum, vel leuiſſimorum memoria recur- rebat, conſeſſus illico, a ſe delicti poenas repetebat, & ad Sacram Synaxim, ter ſaltim in hebdomada accedebat. Quare tandem digniſſimus, qui in Album Beatorum aſcriberetur, imminenti fatali die, poſtquam bis in illa conſeſſus eſſet, quae fuit tertia Idus Decembris, Anni milleſimi, ſexcenteſimi, vigefimi primi, mortalis vitae miſerias, cum ſeſci immortalitate, quam ſibi tot laboribus perpererat, Academiae tunc Decanus, ἀποπληκτικός commutauit. Eius oſſa Tolofae ſeruat Baſilica Diui Stephani; quae clariſſimi Viri HENRICI AVBERII Societatis Ieſu Presbyteri Epitaphio decorari potuerant; ſi defuncti mo- deſtia, huiuſmodi ornamenta ſibi poni non vetuiſſet. Illud tamen, pace quod Mani-

um tantorum fiat, placet hic apponere :

*Aeternae, heic in spem vitae magni Ossa MA-
RANI*

*Conduntur; qui dum Parcarum iura tulere,
CAESARIDVM & Iura Summorum oracula
solers*

*PONTIFICVM explicuit : Moriensque iam
praestitit olim*

*Quod docuit viuens OBSERVANTISSIMVS
AEQVI.*

*Numque ipse acceptum Terra, Terrae ipse Ca-
daver*

*Reddidit, aethereis Animum unde effluerat,
Astris.*

*Quasque facultates sibi transcripsere Paren-
tes,*

*Transcribens Gnatis SVA CVIQUE reli-
quit, Vbique*

*Viuens & Moriens OBSERVANTISSIMVS
AEQVI.*

Filios superstites reliquit, GERVA-
SIVM, FRANCISCVM, & RAYMVNDVM;
quos e prima vxore MAGDALENA CA-
TELLA susceperat; cum altera sterilis
fasset.

FRANCISCO MARANO fuit quoque
Cardinalis IOYOSA : nam Ecclesiae
Vatolanae diui Stephani Canonicatum, ut
diximus, illi impertiuerat, & erat plura largi-
turus; nisi liberalitatis suae cursum mors
intercepisset. Eo extincto non defuit fauor
subito

subito Cardinalis VALETAE ; qui plus eius iudicio tribuens , quam vlli omnium , quos haberet a consiliis , illum omnibus officiis , & multis Ecclesiasticis Beneficiis beavit. GERVASIVS & RAYMVNDVS vi-
uente adhuc & spectante Patre , Ius vtrum-
que diu , ex Doctoratus munere , docuere.

GERVASIVS post mortem Patris , To-
losanus Senator factus , cum LVDOVISIA
nobilissimi Viri IOANNIS a SANCTO
PAVLO Libellorum Supplicum Magistri
filia , coniugium iniit : ex qua habuit GVI-
LIELMVM & IACOBVM. Cum autem
vitae , & Sententiarum integritate in Virum
praeclarum euassisset , & a Curia secedens , vt
attentius pietati incumberet , GVILIEL-
MO , cum in illo , quae nunc est , summa ae-
quitas eluceret , munus suum & dignitatem
cessit. IACOBO diuinarum humanarum-
que rerum , & Ecclesiasticae disciplinae a
natura praesertim cupido , omnem operam
adhibuit , quo post RAYMVNDVM fra-
trem suum , qui Patris tunc Cathedram te-
nebat , tertius aliquando MARANVS ac-
cederet , in quo & Aui & Patruī gloria per-
ennaret.

RAYMVNDVS namque defuncti CA-
BOTII Cathedram vna cum VERGERIO
consobрино suo ambiuit. Hunc elegit A-

L 5

cade-

cademia, ex MARANI Patris votis, valde exoptantis, sibi iam morte proxima, filio sedem suam reseruaret. Quare non multo post, illo extincto, eius in locum statim successit RAYMVNDVS; qui solus potuit, praeclaris suis meritis, Academiae orbitatem solari. Lectissima Coniuge viduatus, quam e nobilissima BARTHOLOMAEORVM stirpe assumpserat, Sacerdotum munero addi voluit. Et cum triginta annos vtriusque linguae peritissimus Iuris prudentiam docuisset, iamque in eo esset, ut Patris *Paratitlorum* opus interruptum, quod ante ediderat, consummaret, occidit; relicto RAYMVNDO filio vnico, qui nunc in Senatu Tolosano hereditariae laudis tenax ius dicit, & numerosa Prole mascula, solus haecenus MARANIANAM Gentem gnauiter propagat.

Et haec est Effigies ingenii, & imago vitae viri celeberrimi GVILIELMI MARANI, eiusque posteritatis: quam si non in auro ut Gentem auream deceret, complexus sim; felix ego! si illam suis lineamentis in aere Typographico expressam, quod magnopere volui, exhibuero.

SCRIPTA

GVILIELMI MARANI

*PARATITLA, in XLII. Priores Libros Digestorum cum Triplici Indice, priore Titulorum, altero Legum & Paragraphorum, tum Digestorum tum Codicis & Institutionum, quae in Operis discursu ab Auctore explicantur, postremo vero rerum & verborum memorabilium, Prodiit opus hoc, ni fallor, primum Tolosae sumptibus & cura RAIMVNDI MARANI filii, Antecessoris Tolosani A. MDCXXVIII. qui illud LVDOVICO Romanae Ecclesiae Cardinali de VALLETTE inscripsit, inde recusum Tolosae Typis Iohannis Boude & fratrum Henaut, eo titulo quem iam recitavi, additoque Tomo Altero varios Tractatus Iuris Ciuilis Marani exhibente, Anno M DCLXXXIV. f. Primusque Tomus vsque D d d d. coniunctis tribus plagulis, alter vsque L l l, duabus iunctis plagulis procedit. Historiam Operis huius ceterorumque Scriptorum Editor Filius, Praefatione praemissa exponit, his verbis: *Nouo itaque vsu beneficio Parens, ad Ius Ciuile animum cum primum adplicuit, atque adeo eius artem, cuius necessitatem duobus de Aequitate siue**

ue

ue Iustitia commentariis, & Oratiuncula
 De recta Iuris docendi ratione, deque Ante-
 cessorum delectu, quae huius libri frontem occu-
 pant, demonstrarat, sibi putavit inquirendam.
 Nec vero certior ulla visa est, quam Paratillo-
 rum methodus a Iustiniano praescripta, qui-
 bus octo circiter annos impendit. Quod vitae
 superfuit in illustrandis viua voce Institutio-
 num Libris quatuor, aliisque miscellis scriptio-
 nibus ad varios Iuris virisque Titulos, co-
 rumque praecipua Capita serio collocavit.
 Quantam eruditionis accessionem fecerit per
 viginti annos, quibus huius conatui superstes ex-
 titit viri laboris improbi, cuius liquet, atque a-
 deo non esse hanc potissimae notae operam, vn-
 de auctori magna gloria suppetat. Et certe
 inter publicas occupationes, quibus multis &
 magnis distinebatur, priuatorumque officiorum
 molem, & corporis, non tam senio, quam im-
 modicis lucubrationibus effoeti, infirmitates,
 dum stata docendi tempora non intermittit,
 quaedam celeri consilio effusa exciderant, quae
 olim, si plenius otium emerito DEVS aliquis
 fecisset, sub incudem reuocaret. Haec te ne-
 scire nolui, Lector optime, ut si forte haec dicta
 expectationi tuae & parentis famae minus
 respondeant avtoχεδιδωματα esse intelligas,
 ab ipso auctore tenebris damnata, nec secun-
 dam, cui obnoxia erant curam consecuta. At
 inquires, quid causae fuit, cur per vicennium
 non vacaret, adfectum opus absolueret? Mul-

tae magnaëque, sed præcipua, quod parens, qui me non solum ad professoriæ dignitatis spem educabat, verum laborum suorum, & amoris in has literas æmulum esse cupiebat, partem extremam reliquit intentatam, in qua nostra sese experiretur industria. Hoc ipso anno (1628.) spartam ex Patris voto traditam ornare coepi, non ante depositurus, si per fata liceat, quam residuos Pandectarum libros accurate versauerim. Adde supra p. 170.

Præmissis his Paratitlis de Aequitate sine Iuris, Commentarius.

Itemque

Oratio perelegans de Recta Iuris docendi ratione deque Antecessorum delectu, postridie Diui Lucae Anno M. DC. XII. in Schola Iuris Ciuilis habita, quae etiam separatim prodit Tolosae 1615. 8.

Tomus Alter, Paratitlis iunctus

Varios Tractatus Iuris Ciuilis exhibens Tolosae eorundem typis eodemque anno f. prodit continetque :

Tracta-

Tractatum de Iurisdictione in genere.

Commentaria;

Ad Titulum de rebus creditis & de
Conditione, si certum petatur,
Digest.

Ad Legem XXXVIII. Frater a Fratre
Digest. de Conditione indebiti.

Ad Legem XXXI. Bona fides, Digest.

Ad Legem XCI. In quartam, Digest.
ad Legem Falcidiam & Legem
XXIV. Filium quem, Codic. Fa-
miliae eriscundae,

Ad Titulum, de acquirenda vel amit-
tenda possessione, Digest.

Ad Legem LXXVII. Actus legitimi
Digest. de Regul. Iuris.

Ad Titulum de Iudiciis, Cod.

Ad Titulum de Iure Emphyteutico,
Cod.

De Transmissionibus, siue ad Titu-
lum, de his, qui ante apertas
Tabulas ad Haeredes transmit-
tunt Cod.

Ad Titulum, de Sententiis quae pro
eo

eo quod interest proferuntur.
Cod.

Ad Titulum, de Pignoribus & Hypo-
thecis, Cod.

Ad Titulum, In quibus Causis pi-
gnus tacite contrahitur, Cod.

Ad Titulum, Si res aliena pignori
data sit, Cod.

Ad Titulum, de Actionibus, Institut.
Additi sunt Indices copiosi.

Horum monumentorum editionem Prae-
fatione Paratitlis praemissa, sub finem
promiserat filius RAYMVNDVS sed
morte impeditus fuit idque praestitit Ma-
rani nostri ex GERVASIO Filio primo-
genito, Nepos, IACOBVS MARANVS
Tolosanae Ecclesiae Maior Archidiaconus & Academiae Antecessor, qui Tolo-
sani Senatus Principi GASPARI FIEV-
BET eadem dedicavit, deque Vita Aui
adiecit Narrationem a MEDONIO ele-
ganter scriptam quam Tibi Benigne Le-
ctor exhibui.

De

VITA GUILIELMI MARANI.

De ceteris Marani Scriptis, quae vel adfe-
 cia huiusmodi spectant, consule prae-
 fatusque quae eius Narratio
 161. 165.

VITA

VITA IANI A COSTA

Antecessoris Tolofani

Scriptore

IOANNE d' AVEZAN

Antecessore Aurelianensi.

Cadurci, quod erat natale solum, bene-
positis, iactisque liberalium, & inge-
nuarum artium fundamentis, parta omni-
gena *Latinae & Graecae Linguae*, peritia, a-
moeniorumque musarum amne traiecto,
quorum omnium cognitio viam sternit ad
graviora, (nam vt rorem, & imbrem etiam
adultae fegetes poscunt, ita sublimiores sci-
entiae literas.) *Biturix* ciuitas IANVM a
COSTA prima vidit immensum Iuris pe-
lagus intrantem, ibique occurrentes scopu-
los, & vada obstantia superantem, hoc lite-
rario comitatu stipatum, & praesidio instru-
ctum suspexit. Fuerunt haec prima disci-
plinæ tentamina omni ex parte felicia.

Deinde, vt incepta ad optatam metam
perduceret, penitiora Themidis adyta,
multo sudore mixto labori perlustravit pe-
tusque suum legum sacrationum succo im-
M buir,

buit, eo voto, vt quidquid in iis operae & industriae collocaret, id totum DEO offerret, eique fementis suae frugem ac messem omnem deuoueret, floccipendens sine pietate literaturam quantumcunque excellentem, & eximiam, & merito certe: haec enim vere eruditionis basis est, quae lato & laeto tramite ad nominis aeternitatem ducit.

Quam egregie hodierni Iuris Studiosi iurent consultum, si eius in hoc premerent vestigia, virtuti, sapientiae & pietati litantes, ac legum scientiae, quae est res sanctissima, addiscendae, serio incumbentes. Hic enim Iurisconsultorum libros assidue legebat, illos in sinu, in oculis habebat, quod est vere Auctores imitari, non libere tantum, sed imbibere, & in succum eos vertere & sanguinem, ita vt non tam ille, quam Iurisconsulti loqui & scribere viderentur. Animum laborum & vigiliarum mole praegratuatum horulis aliquot subseciuis reficiebat consortio & conuictu quorundam nobilium, eruditorum & proborum adolescentum, a quorum consuetudine & affatu se meliorem semper & doctiorem rediisse saepe dicentem audiui, dum alii prodigi temporis, aut nihil agendo, aut male, non minimam aetatis suae partem deterebant.

Histandem gradibus, auspicante & ducente propitia manu praestantissimo CVLACIO, qui ei liberalissime opem tulit in ty-

roci-

rociniis promouendis, & maturandis, (ini-
tia salebras suas habent, & molestias: reli-
quus cursus in procliui est) intra vnus lu-
stri spatium ad arcem Iurisprudentiae festi-
nans ascendit, imitatus nauigantes, qui acri
malunt flatu in portum deuehi, quam segni-
bus ventis diu ludi, aut lentissimo tranquil-
latis taedio lassari, innumeris fere nocti-
bus sine somno & quiete operose transa-
ctis, vt quam citissime in oculis hominum,
& in luce patriae versaretur sui praecepto-
ris dignus aemulus.

Adeo laboriosa est, & exercita res cupido
proferendi ingenii, quae sic illum torfit, &
menti tam tenaciter adhaesit, vt sicut olim
trophaea Miltiadis non patiebantur ma-
gnum illum Graeciae ducem Themisto-
clem somno indulgere: ita hunc dormien-
tem excitabant e somno encomia & scripta
omni genere doctrinae referta *Magistri* sine
exemplo *maximi*, qui in nocte, & tenebris
sui temporis, singularis eruditionis artifex,
& maior genio saeculi existens, lucem & vi-
tam dedit renascenti in Gallia Iurispruden-
tiae. Neque vllus vnquam tam alte pene-
trauit arcana Iuris Ciuilis & Pontificii, inti-
mosque recessus, & latebras omnes indaga-
uit, cuius scriptionem adsimilare soleo Ti-
mantis pictoris tabulis, in quibus plus sem-
per aliquid intelligebatur, quam pingere-
tur. Hunc enim nunquam legeris sine
M 2 fructu,

fructu, & quo saepius legas, plus auferas, continua fertilitas est. Quum demis, nascitur, & cum omnia collegisse te putes, plus relinquis. Denique quicquid legitur in eius libris, nitet quidem & fulget in cortice, sed dulcius in medulla est; indeque fit, ut omnes candidi & aequi ingeniorum aestimatores eruditionem eius extollant, & suspiciant; ingenii illius monumenta, & labores in saeculi gloriam, & Rei publicae utilitatem emensos laudent, & virtutem colant, nisi forte illi, qui nimia sui fiducia freti, & emissitios habentes oculos, maligne aliena opera carpunt, & subsannant; vel ii, qui cum suis virtutibus litare non possunt per alienae existimationis ruinam grassari ad famam contendunt, nec unquam laudes alienas praedicant, nisi cum invidiosa exceptione; similes illis, qui naeuulos egregio corpori inspersos acribus oculis rimantur. Sed isti omnes frustra sunt: melius facerent, ne idem illis accidat, quod ignem gladio fodientibus, qui scintillas in se plures & strictiones excitant. Nam & ipsa inuidia etiam inuita fateri cogitur, setantum virum morsu suo appetere nunquam ausam fuisse, quod ab ea veritas, cui praescribi non potest, elicit, deterrita potissimum fulgore pietatis, qua fuit spectabilis, cuiusque vestigia ubique apparuerunt: sed in eo indubie eluxit, quod dile-

ctus

ctus & verax discipulus suis Studiosis saepe insinuauit, in familiari colloquio habito, cum iis de meritis & virtutibus Praeceptoris sui, deque cultu erga DEVM, se illum pluries vidisse affatim lacrymis effusis deflentem peccata sua post emissam confessionem poenitentialem, quam vocamus auricularem, quamque ipse agnoscebat esse, vt reuera est, efficacissimum remedium in Ecclesia DEI ad exonerandam & eluendam conscientiam scelerum sordibus, & solatium, perfugiumque tutissimum afflictis, & exulceratis memoria admissorum mentibus hominum vere Christianorum, & sine vllis pigmentis orthodoxam fidem profitentium.

Emenso fatalis & legitimi temporis curriculo, excusso puluere scholastico, quo IANVS A COSTA diu fuerat aspersus, editisque publice speciminibus insoliti, quem fecerat progressus in hoc arduo studio, ne aliquid honoris & gloriae cumulo deesse videretur, amplis, ac luculentis Professorum testimoniis & codicillis honorifice condecoratus, & *Magisterii* laurea donatus, dimissus est, ac demum patrios Penates repetiit, non segniter quiescendi, aut turpiter deficiendi animo, vt a plerisque malo more fieri solet, sed perrumpendi strenue quidquid se in iure offerret obstantium difficultatum; probe quippe nouerat, omnia maturitate & soliditate iudicii metiens, sicut agricola perdit,

dit, quod sparsit, si labores suos destituit in femine, nihilque in fructum peruenit, quod aequalis cultura non prosequitur : ita parili, id est, aequae iugi, & assiduo labore facpius recolenda esse praecepta artis aequibonique, ne elabantur, quo sunt quaesita & ut, quae in latifundio Iuris multa cura facta sunt, & cultura excreuerunt, perducantur ad segetem : in quo non mediocriter adiutus fuit familiaritatis usu intercedente, & inducente diurnum nocturnumque colloquium cum ROALDO Viro clarissimo, & penitioris, ac politioris rerum abstractarum scientiae supellectile instructissimum tunc *Tolosae* in iuris professoria statione collocato, spartamque suam mirifice excolente & exornante ; cuius literarii commercii commodo indefinenter usus est, donec colloredonatum est nobile illud pignus, ac depositum, quod terris commodauerat. Verum licet hoc fato superueniente triste senserit dispendium, tamen sicut cochleae cum sitiunt aëris ac illis de coelo nihil illiquitur, succo proprio victitant ; ita qui defertus fuit magni viri eloquii pastu, suo adhuc rore se sustentavit.

Quamuis autem hominem emunctae mentis non lateret primarios etiam saeculi viros ignorari, nisi suo indicio demonstrentur, & notoris vice fungantur ; maluit tamen se se submisisse sentiens, modestiae velo tegere,

&

& adumbrare insignem eruditionem continuis vigiliis, & laboribus a se partam, quam in publico famae theatro propalare, eamque tandem non tam pruriente cupidine ingenii ostentandi, & aurae popularis captandae desiderio, quam publicae utilitatis procurandae aucupio captus apud se consulto statuit eruere e tenebris in lucem: cuius laudabilis propositi exequendi ansam dedit cathedra *Cadurci* suo Doctore orbata, a pluribus quidem expetita, sed vnus dumtaxat pensandis, & remunerandis meritis destinata & debita. Et, vt illam apisceretur conuenienter rationi, & modo praescripto, totis animi viribus contendit, quod ei felici exitu successit; nam actu solemnibus & legitimo rite peracto, & expedito, in eum vnum omnium votis conuenientibus & concordibus suffragiis concurrentibus fuit *Antecessor* renuntiatus, solo merito ambiente, & virtute fauente, an. M. D. XCIII, vel XCIV.

Valde gloriosum est, & honorificum, ad hoc munus per legitimos tramites sine fuce & fallaciis peruenire: inglorium contra, & turpe per sutelas, & decipulas. Nec quiscquam dici potest huic obeundo idoneus, nisi prius indefesso, nullaue fere interiecti temporis quiete alternato labore, & in veste sudata sibi Iuris diuitias comparauerit, (hae merces, quae sunt sine pretio pretiosae, non

alio aere parantur) quae non solum in rerum cognitione , sed & in verborum proprietate consistunt. Quapropter assuescendum est purissimo Iurisconsultorum ore loqui, quod qui non faciunt, illos non tantum inepte loqui, sed etiam sentire necesse est, & a Iuris mente turpissime aberrare, cum verba sint rerum notae, & indices. Ideo enim nominum & verborum distinctio fuit introducta, ut rerum proprietas inter se distingueretur. Fatendum quidem est, cum natura rerum conditum sit, ut non possint omnes suis certis ac propriis vocabulis nominari, necessitatem aliquando cogere aliunde sumere, & contra naturalem proprietatem aliam proprietatem usu inducere, de qua verborum inopia ipsi etiam Iureconfulti conqueruntur ; quod interdum & absque necessitate contingit, usu scilicet pro arbitrio propriam significationem detorquente, quam licentiam, usu deficiente, ne maiorum quidem gentium interpretes sibi temere adrogare debent, & multo minus illi, qui sunt imi subselli.

Et dulces profecto sunt, atque suaues, sed ad ridendum garruli quidam & verbosi, qui sibi Iurisprudentiam vindicant, & praesumunt, lacerant, docent, antequam didicerint, adducto supercilio grandia verba, sed rebus explicandis minus apta, trutinantes inter imperitos, eoque audaciae profiliunt,

ut

vt edisserant aliis, quod ipsi non intelligant, doceant, quod ignorant, & ne hoc quidem sciant, quod nesciunt. Hi nunquam efficient, vt Academiae, in quibus se Ius docere falso putant & palam gloriantur, illustri fama sint, & optima opinione floreat, licet omnia sua studia, & conatus eo dirigant: quod tamen exposcit communiter *Antecessoris* officii ratio, cuius potissima pars est iuventutem plerumque natam ad purpuram, & patriae gubernacula, formare & imbuere veris & indubitatis sapientiae & scientiae Iuris documentis, vt semina literarum, doctam manu sparsa, subacto adolescentiae solo, ad solidam aliquando frugem efflorescant nec tantum ornamenta sint Rei publicae, sed robur & fundamentum stabilitatis. Atque in hoc omnes vires, & nervos ingenii exercuit IANVS A COSTA, vir nunquam laudatus satis, vt quod docebat, vel legum, vel iura constituentium auctoritate fulciret, resque discriminaret, subiecta verborum proprietate, exemplo veterum Iuris conditorum, qui eam semper affectarunt, & in ea scrutanda fuerunt anxie diligentes. Secus hodie plerique faciunt, adulterantes per summum nefas Iuris prudentiam, detorto in prauum sensum nativo verborum significatu, traditisque falsis axiomatibus, quae fingunt, & refingunt ad libitum, & e suo iecore promunt, speciosa qui-

dem incrustatione obducta, sed sine villo
Iuris testimonio, iisque pro veris obtrusis
decipiunt, & corrumpunt tenera adhuc a-
dolescentum ingenia. Haec vero a me di-
cta, ne quis quaeso, opinetur maleuolo
quodam alicui nocendi proposito, id fa-
ctum scribo, nulla notata persona. Mea
mens non est quempiam insimulare socor-
diae, vel infcitiae, carpere, notare, vel ca-
lumniari. Mea mens est aperire, quibus
dotibus praeditos esse oporteat Antecesso-
res, ut publice prodesse possint, sibi &
famae suae consulere & eos, qui iis destitu-
ti ad hoc grande munus accedunt, se cul-
pae reos facere, immiscentes se perperam
rei ad se non pertinenti.

Vix autem quadriennium, aut quin-
quennium vir magnae dignationis in Aca-
demia *Cadurcensi* exegerat, cum eo euocato
in *Tolosanam* Anno M. D. XCIX. cardo pub-
licae illius Scholae felicitatis ad fatalem
quendam flexum visus est vergere: istius
vero firmari magis, & stabiliri. Atque
haec extraordinaria euocatio singulari prae-
rogativa subnixae, & migratio in eam ciuita-
tem, quam legum nutricem vere quis ap-
pellat, ut *Berytum* olim *Iustinianus* Oratione
ad Antecessores Pandectis praefixa, facta
Principe iubente, Senatu auctoritatem prae-
stante, totoque Professorum Collegio ro-
gante & postulante, fuit nouus stimulus &
calcar,

calcar, quo incitatus ad hunc scopum collimauit omnes cogitationes & molimina, vt inferuiens publicae vtilitati in functione sui muneris, opinioni & expectationi, quam de se concitauerat, faceret satis, idque abunde impleſſe, vel ex eo conſtat, quod Iuriſprudentiae inter alios hoc ſaeculo famam ſuſtinuerit, in id ſtrenue deſudans, vt vtriuſque Iuris puriſſimos latices propinaret ſtudioſis, qui ipſius nominis celebritate illeſti cateruatim ibant Tolofam, tamquam ad nundinas optimarum artium ac ſcientiarum, maxime vero Iuris: quorum quaedam praeclara ingenia ita formauit & erudiuit, vt partim patriae columina in publicorum munerum ſuſceptione, partim Aca-
demiarum extiterint lumina. Nec illum vnquam deſtituit & contentio bene de omnibus promerendi. Et, vt erat candidi & ſinceri pectoris, toto ſinu in eos amorem ſuum effundebat, & ſumma comitate, quae ei erat innata, omnia ſuis diſcipulis indifcriminatim, ex ipſo velut ſapientiae penetrali partite ſuggeribat, & ſubminiſtrabat, quae erant conducibilia ad ordinanda & maturanda ſtudia, eoſque hortabatur, & excitabat ſaepeius, vt honeſtarum rerum, & ingenuarum artium amorem imbibere, ſed Iuriſprudentiam prae aliis amplecti praecipua eſſet cura, ne neglecta Penelope, famulis eius magis adhaerere viderentur. Nulli vnquam

unquam se asperum vultu, aut sermone contumaci praebeuit. Collegas suos semper obseruauit, carosque habuit quasi iure & nexu fraternitatis sibi coniunctos, & ne quid iurgii vel rixae suboriretur, quo dissociarentur, neque frequentia auditorum neque raritate quasi aduerso, vel ferente vento nunc extolli inani gloria, nunc moerore, ac tristitia deprimi visus est, quo tamen mentis & iudicii deliquio multi hodie laborant. Utinam omnium, qui iuuentuti erudiendae & formandae praeficiuntur, eadem esset ratio, & modus agendi: Praeceptorum quippe fere mores in adolescentum migrant ingenia, & ab iis mutantur, quod in omnem aetatem transmittunt. Beatum ego me iudico, cui tanti viri institutione per quinquennium integrum frui, eiusque disciplinae submitti, & viua voce sensa ipsius animi expressa accipere datum est; habet enim nescio quid latentis energiae viua vox, & in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat.

Quae vero, qualis, quantaque fuerit in illo non Iuris modo, sed liberalium quoque & ingenuarum artium peritia, liquido euincit accurate elaboratum, limatum, & omnibus numeris absolutum opus eruditissimarum *Notarum in quatuor Libros Institutionum*, in quo vis ipsius ingenii supereminet

eminet, & ita sentiunt, qui melioris doctrinae gustum, & sensum habent, quique talia suis pretiis arbitrari possunt: cuius operis editio, ut est omni ex parte expurgatum, & emaculatum, accepto ferenda est curae & operae exactissimae viri docti & de re literaria, literatisque optime meriti *Germani Nygard* in suprema Regni Curia causarum Patroni. Sunt & alia eiusdem Auctoris scripta, quae a pluribus priuatum, sed partite manu versantur, nondum publico monumento consignata, quae tamen, breui intermisso tempore, ut spes non fallax affulget; in ordinem congesta, & collecta lucem videbunt, victura, & robore suo permansura, quamdiu ars aemulatrix naturae & humanitatis genius in terris celebrabuntur; continent enim traditiones, ex quibus potest exsculpi foecunda Iuris Canonici, * & Ciuilis disciplinae seges

* De ipsius in Ius Canonicum meritis illustris Vir NICOLAUS HIERONYMVS GYNDLINGVS, eruditissimis observationibus quae *Gundlingianorum* nomine prodeunt *Parte VIII. p. 194.* haec verissime praedicat: Ianum hunc vestigiis Antonii Augustini ArchiEpiscopi Tarraconensis insistentem, eundem superasse; Eruditos hunc Cuiacio similem agnoscere; Ianumque in enarrando Iure Canonico eam attulisse eruditionem, quam in Ciuili Romano-

ges, indeque sumi possunt ineluctabiles rationes ad expugnandas & euertendas quorundam Interpretum opiniones, qui non tantum naeuos, sed etiam errores, stipulas, & fumos in Pontificiam & Ciuilem scientiam scriptis suis inuexerunt, eamque deturparunt, & impuris manibus contaminarunt, quae tamen maculae facile eluentur, & errores extracti e latebris suis euanescent statim, atque in lucem producentur.

Adeo autem eius nomen inclaruit etiam apud exteras gentes, ut Magnatibus & Optimatibus totius Europae non ignotum

nec

rum adhibuerit Cuiacius; *Ianum*, monstrasse qua ratione Decretales Pontificum Epistolae ex Historiae Ecclesiasticae monumentis, haecque ex istis insignem accipere possint lucem; Docere hanc viri solertiam Commentarios ad Decretales Gregorii IX. quas electissimis Graecorum Latinorumque cum sacrorum, tum profanorum Scriptorum locis, mirifice illustret; eum non admittere ineptas vulgarium Iuris Canonici Interpretum fabellas; Breues quidem esse ipsius Commentationes, vno tamen folio, meliora & selectiora adferre, quam integra volumina, vulgarium compilatorum, qui cuncta sine iudicio consarcinant, tandemque subiungit Tolosanam Academiam Iani eruditione & doctrinis solidissimis illustratam fuisse.

nec inuisum extiterit : vnde effectum est ,
vt quoties negotium magni momenti inter
eos vertebatur , in quo de Iuris apicibus
disputabatur , & ex subtilitate Iuris erat in-
tricatum , vt necessaria esset summa legum
notitia , consuleretur , & totius controuer-
siae decisio ex eius iudicio , penderet. Et,
ne fugitiua obliuio , aut taciturnitas sub-
ducat laudes debitas illius existimationi ,
praetermittere non debeo , saepe *Tolosae* in
coetu & conuentu consultiſſimorum Pa-
tronorum non solum exquisitae Iuris Do-
ctrinae , sed etiam vsus , triturae forensis
cognitionem in aspectum , lucemque pro-
tulisse cum astantium admiratione , & stu-
pore , palmamque tulisse , post exhausta , &
in medium emissa omnia argumenta , isti
intentionem suam fundari posse autuma-
bant , calculo suo indictis testimoniis ex
libris Iuris sumptis , & rationibus ex ipsius
causae visceribus ductis communito , rem ,
de qua agebatur , dirimentem & profligan-
tem. Addo non vna , sed pluribus vicibus
aditum fuisse , eiusque sententiam explora-
tam super quaestionibus suis difficultati-
bus nobilitatis , quae in foro ventilabantur ,
& in quibus definiendis Senatus Tolosani
diuisa erant Tribunalia , & Consilia. Re-
ticere non placet inuitatum , rogatumque
fuisse a *Summo Pontifice* propositis ingenti-
bus praemiis , oblataque dignitate illustri.
Con-

Confiliarii Rotae *Avinioni*, quae erant potentissima irritamenta & incitamenta, ut eo se conferret, ibique sedes suas figeret, Iuris publice docendi causa: atque ab *Academis Bituricensi*, & *Bononiensi* fuisse cum elogio euocatum: quibus tamen gloriae & lucri illecebris, ac delinimentis se vinctus non est, hisque postpositis, modeste tamen & comiter (ut erat prudentiae, & urbanitatis plenus) repudiatis, maluit patriae suae utilitatibus inferuire, & inter primarios sui saeculi viros non infimum locum obtinens, spartam, cui se totum addixerat & mancipauerat, noua Iuris opum adiectione ditare & locupletare.

Haec quidem magni fecit, sed multo pluris, se notum, gratumque fuisse viro praestantissimo & Illustrissimo *Hieronymo Bignonio*, in supremo Franciae Senatu Regis Aduocato Catholico, quo Gallia nihil vnquam tulit doctius, nihil vidit sol humanius aut melius. Dignus erat trium Nestorum aetatem viuere, si ita DEO visum. Vltimum tempus non expectant, quae in paruo maturuerunt, & ut ignis, quo clarius fulsit, citius extinguitur: sic ingenia quo illustriora, breuiora sunt. Occidit ergo fidus illud literarum, ornamentum Senatus, Galliae decus anno M. DC. LVI. Imo non occidit; viuit adhuc, duobus filiis illustrissimis & doctissimis superstitibus, paternae virtutis & probitatis

bitatis viuam & spirantem imaginem referentibus, nec non vbique indubia generosi spiritus argumenta edentibus, quorum vnus Patri dignus Hercules Atlanti successit in functione summi muneris; alius vero in Senatorio ordine agit, bono publico.

Exacto & absumpto a IANO a COSTA tricesimi vnus anni circulo, (qui volui coepit anno M D XCIX. & finitus est anno M. DC. XXX.) in excolenda, & exornanda Academia *Tolosana*, quo temporis decursu nihil prius & antiquius fuit viro magno, quam vt e suo seminario & palaestra iuuenes non doctiores solum, sed meliores exirent, nec praeceptis tantum, sed & exemplo suo, quod est efficacissimum docendi genus, intelligerent, quales esse deberent in publicis priuatisque muniis obeundis & exercendis, de ea dimittenda, & de reditu in *Cadurcensem* cogitauit, in qua primitus fuerat adscriptus & cooptatus in album Antecessorum, quod ei petenti, & postulanti sine mentis ingratae nota denegare non potuit, nec aliter effugere exprobrationem iacturae & labis non exiguae, quam illi intulerat recedendo & deserendo, multoque minus potis fuit resistere violento impulsui amoris patriae, qui naturaliter est omnium animis insitus. Et, vt deliquio diutino quod in eo non sola Academia *Cadurcensis*, sed etiam vniuersa

N

Pro-

Prouincia patiebatur, tandem medicina
 afferretur, solemni decreto statutum fuit
 in Comitibus totius prouinciae, id volente,
 & nominatim permittente Principe, vt euo-
 cato ex Academia *Tolosana*, & iure quasi
 postliminii restituto *Cadurcensi*, stipendia
 longe solitis vberiora & pinguiora adsigna-
 rentur de publico & soluerentur, non vt
 donum praestitum, sed vt praemium re-
 pensum quod fuit specimen florentis pro-
 uinciae, & virtutis amantissimae. Haec
 vero honorarii & palmarii opulentioris
 concessio fuit argumentum euidentissimum
 inaequalitatis merito constitutae inter
 hunc, & caeteros Professores, quorum
 nullus ei inuidere istam publicam liberali-
 tatem potuit, vel debuit. Inaequalitas est,
 vbi quae eminent, notabilia sunt, alias non
 est, si nimirum omnia vndique in vnā
 aequalitatem concurrant; veluti admiratio-
 ni non est vna arbor, vbi in eandem alti-
 tudinem tota sylua surrexit. Istius peritiam
 & merita supereminere notissimum erat, ac
 proinde cum regenda, & metienda sint
 praemia & mercedes secundum modum, &
 qualitatem meritorum & virtutum, aequum
 iustumque fuit, hunc maiori praemio &
 honore affici, vt hoc stimulo felicius incita-
 retur. Voluisset procul dubio, si potuisset,
 Academia *Tolosana*, totusque togatorum
 ordo taciturnitatis velo obumbrare conce-
 ptum

ptum intimis sensibus dolorem ob illius
 improuisum & inopinatum discessum &
 mutationem status & consilii; sed ita alte
 vulnus adactum erat, vt silentio, aut dis-
 simulationi locus non esset. Diu iacuit
 cathedra in squalore & moerore; mansit
 enim quatuor prope annos viduata tanto
 viro, nec ante passa est alium in eius lo-
 cum suffici, quam certo sciuiſſet, praeci-
 sam esse omnem spem futurae reuersionis,
 ita annuente Senatu & Academia optan-
 te, cuius praecipue caussa in eo verteba-
 tur; nam fuit fere exhausta & euacuata,
 Iuris studiosis vndique confluentibus &
 euntibus *Cadurcum*, cui plagae sanandae
 nondum inuentum est emplastrum satis
 aptum. Arduum est & difficile doctrinae
 & sapientiae parare famam, sed parata nun-
 quam intermoritur, & vbique terrarum
 comitatur, quae res vsu venit huic nostro
 Iurisconsulto incomparabili; ex cuius fa-
 ma & existimatione nihil decerptum, aut
 defloratum fuit, destituta & deserta Aca-
 demia *Tolosana*, imo magnum incremen-
 tum accepit, noui honoris & gloriae ac-
 cessione, quae ortum duxit ex amicitia con-
 tracta, & inita studiorum societate cum Il-
 lustrissimo & Doctissimo *Petro Habert de*
Montmor Episcopo Cadurcensi. Non igno-
 rarunt viri optimi, familiare esse virtuti de-
 linimentum exercitii rerum feriarum, &
 N 2 quae

quae sunt altioris disquisitionis, tractationi immixtum sensibus admouere, ideoque censuerunt viros quosdam selectos, eruditione insignes, & probitate morum commendabiles cooptandos, & asciscendos sibi esse, cum quibus certo loco, statisque horis conferre possent familiari colloquio habito: quae res fuit feliciter ad effectum perducta, conuenientibus in vnum viris doctissimis, in quorum coetu & conuentu varia de variis quaestionibus agitata proponebantur, maxime vero de iis, quae contingebant veterem Ecclesiae Politiam, & interpretamentum Conciliorum & Canonum, de quorum natiuo intellectu nondum conueniebat inter omnes; quorum actuum arbiter & moderator constitutus fuit communi caeterorum consensu Antecessor celeberrimus. Et, vt liquido constaret de iis, quae controuertebantur, unicuique dabatur facultas ordine suo promendi sensa animi, symbolisque a singulis prolatis & inuicem collatis, nec non diligenter mira ingenii soliditate & sagacitate excussis, ac libra iudicii ponderatis, ea potiora & pensiora habebantur, quae plus lucis afferebant ad illuminandam veritatem e tenebris erutam, & quod decernebatur, scriptis consignabatur. Vnam hae tam egregiae & perpolitae lucubrationes publici iuris & lucis essent, quae

Reue-

Reuerendis Patribus Carthusianis Cadur-
ensis Ciuitatis ex praescripto dicti Domi-
ni Episcopi traditae fuere ab ipsius nepote
viro illustrissimo & reconditae ac sublimio-
ris rerum disciplinae scientissimo *Henrico*
Albert de Montmor inter Comites Consisto-
rianos, & Libellorum Supplicum Magi-
stros praestantissimo, qui & alios plures
codices manu exaratos & compositos ab
eodem Praefule, iisdem Religiosis iussus
tradidit, in quibus agitur de rebus sacris &
diuinis, & ad Theologiam pertinentibus.
Quae omnia opera vitam solitariam viuunt,
& in vmbra delitescunt. Verum spes est
nec vana nec inanis, fore aliquando vt
Patres Carthusiani caritate moti, quae non
quaerit, quae sua sunt, sed quae aliis pro-
curra sunt, inspicit, & Rei publicae con-
templatione impulsus libertate donaturi sint
tam excellentes ingenuorum & nobilium
parentum partus. Patres Carthusiani ar-
tioris & sanctioris vitae instituto addicti
saeculo renunciauerint, vt Creatori
in arce contemplationis placere possint,
& in perpetuo susurro cum DEO toti de-
diti sint sacris meditationibus, quorum
claustum paradisus esse videtur, si in hac
vita esse possit, sciunt tamen publicam vti-
litatem praeferendam esse priuatae vtili-
tati, iuxta illud, quod vulgo iactatur, omne
bonum esse sui diffusium.

N 3

Post

Post recensitas virtutes & dotes IANI A COSTA Praeceptoris mei, quae in publicum spectant, reliquum est vt domesticas & larium, vt sic dicam, subiiciam, quae (summa sequar vestigia laudum) libasse mihi sufficiet. Multa in eum munera virtutum natura congefferat, quae si quis trutinet pensiore iudicio, nesciat, vtrum in eo dona corporis magis, an mentis excellerint. Fuit hilari & laeto vultu, oculis viuidis & rutilantibus, vim & aciem ingenii patefacientibus, denique perfecta pulchritudine & habitu corporis ornatus. Hoc viro non vixit sub sole officiosior & ad genus humanitatis accommodatior. Nunquam piget meminisse profusae comitatus, qua semper fui ab eo, exceptus haerentque meditullitus in animo meo suaues illi & bene conditi sermones, quibus me ad virtutem amplectendam & studium Iuris obfirmato animo capeffendum, hortabatur. Fuit ingenio felici, memoria tenaci, iudicio acri, & sagaci conspicuus; & nobili genere natus prudenter adiunxit maiorum imaginibus ornamenta doctrinae; tantum enim abest, vt insignibus natalium hoc consortio literarum sit offectum, quin imo illustriora sunt effecta; honesta quippe professio ornat potius omnem, quam destruit nobilitatem, vel dignitatem. Ceterum vt istius qualis qualis encomii rudi peni-

penicillo delineati vltima linea ducatur, dici potest non minus vere, quam belle in hoc Clarissimo Antecessore, quae in aliis fere singula, fuisse vniuersa. Vnum addam, illum post emensos & consumptos quadraginta tres annos in professoria Iuris publici docendi statione, extremum vitae actum peregrisse die XXVIII. Augusti Anni M. DC. XXXVII. nec diu colluctatum cum saeuitia morbi pie, placide constanterque decessisse e vita. Sic docuit vltimum diem non esse grauem optimo Viro, qui nemini vixerat grauis.

SCRIPTA

IANI A COSTA.

I. Interpretatio ad Capitulum: *Cum Martinus, IX. de Constitutionibus*, quam ipse Anno M. D. XCI. edi curauit, insertam postea a FRANCISCO de LAVNAY Summariis in Decretales Gregorii IX. p. 7.

II. Summaria siue *Dictata in IX. priores Titulos Libri Primi Decretalium*, quae totidem Tractatibus suis adiunxit Anno M. DC. XLI. FRANCISCVS FLORENS Antecessor Aurelianensis.

III. *Recitationes siue Commentarii in IV. Libros Institutionum priores & posteriores.* Has primum doctorum virorum consilio iunctim publici iuris fecit eruditissimus in Foro Parisiensi Causarum Patronus GERMANVS NYVARD vid supra p. 189. *Luætiæ Parisiorum Anno M. DC. LIX.* atque Hieronymo Bignonio Comiti Consistoriano & in Supremo Galliarum Senatu Advocato Catholico Regiæque Bibliothecæ Praefecto inscripsit, qui Nyvardo auctor fuit vt hæc Commentationes ederet. Iterum, cum fierent rariores prelo dedit IOANNES van de WATER Ictus Batauus, *Traiecti Batauorum, 1714 4.* cui editioni, quæ textum Institutionum ex Iacobi Cuiacii editione habet emendatissimum, accessere Annotationes & Notæ THEODORI MARCILII IC. & MARCI ANTONII MVRETI, vt & M. TATII ALPINI *Dissertatio de Furto per lancem & licium concepto.* Commentarium hunc IANI a COSTA editor secundus vocat : *excellentem doctrinaque & legum peritia refertissimum, qui ob insignes quibus supra ingentem Commentariorum cumulum eminet ingenii dotes in lucem fuerit protrahendus, tandemque subiungit: Eum qui attento studio hunc Commentarium inspexerit non posse non ingenii eruditi aciem, quæ in abditos Iurisprudentiæ recessus penetret,*
proin

protinus offendere, quique noherit, quid distent aera lupinis abunde deprehensurum hunc Iuris Romani explanatorem ad magni Ducis exemplum a communi & peruagato interpretandi more immane quantum recessisse, narisque emunctioris lectorem Institutiones perite, neruose ornatque tractatas conspecturum.

IV. *Summaria & Commentarii in Decretales Gregorii IX. P. P.* quae conseruauit idem doctissimus caufarum Orator G. NYVARD, in manus autem eruditorum lucemque produxit eruditissimus FRANCISCVS de LAVNAY, Andinus, in supremo Galliarum Senatu Caufarum Patronus, atque illustrissimo Senatus Parisiensis Principi Guillelmo Lamonio scita epistola inscripsit *Luteciae Parisiorum apud Viduam Edmundi Martini & Augustinum Besoigne M. DC. LXXVI. 4. Mai.* Vere hisce de Commentariis praedicat doctissimus LAVNOYVS editor: *Duplex huius nostri libelli dos est, quod Romanarum Legum & Iuris Pontificii miram collationem continet; & quod Ius Canonicum, opinione eorum, qui credi se cupiunt disertos, ex maxima parte Gothicum priorum & posteriorum temporum illustribus*

N 5

histo-

historiis fultum, Graecis Latinisque litteris ornatum, electissimis sanctorum Patrum sententiis illustratum exhibet. Omitto quod plures insulatos laureatosque viros manifesti furti insimulat. Addit: Ceterum si quid in his scriptis sanctissima Gallici Imperii Iura labefactare credas, id saeculo, id patriae condonabis. Adstipulatur elegantissimus Ictus IOANNES van de WATER excitata Praefatione: Neque tamen Romani, sed & Pontificii Iuris peritissimum fuisse IANVM A COSTA luculenter demonstrant doctissimi ad Decretales Commentarii, in quibus Iuris Pontificii rationes, naevi, errores, frigidaeque hallucinationes aperiuntur, eiusque arcana mysteria ex obscura seculi illiterati historia clare deteguntur, luceque perfunduntur.

V. Vne Consultation Françoise de Monsieur Jean de la Coste: Si l'Archidiaconé est incompatible avec vne Cure, quae Summarius in Decretales Gregorii IX. adiecta p. 596. extat.

VI. Commentarius ad Nouellam III. D. Iustiniani, vt determinatus sit numerus Clericorum sanctissimae maioris Ecclesiae & ceterarum Constantinopolitanarum Ecclesiarum, qui, itidem laudatis additus est p. 600. Summariis, sed perbreuis est.

VII. Commentarius ad Nouellam V. de *Monachis*, breuis extat l. c. p. 602.

VIII. Recitatio Solemnis *ad L. cum Societas* 69. π. *pro Socio*, in suo super Institutiones Commentario p. 363. Edit. Parisiam explicata, cum additionibus autem & correctionibus nonnullis, reperitur l. c. p. 605.

Alia IANI Scripta nondum edita latent, quorum editionem optat IOA. van de WATER his verbis: *Vtinam reliqua tanti Viri monumenta, quouis auro pretiosiora, aliquando ex squalore & sordibus in lucem*

tas luminis auras extraherentur, atque blattis & tincis, a quibus tales periturae chartae, tanquam res derelictae, occupari solent, liberarentur. De quibus laudatus iam supra FRANCISCUS de LAVNAY haec memorat: Supersunt non pauca IANI a COSTA in quosdam Titulos Digestorum & Codicis, quorum editionem cum aliorum Doctorum scriptis, sub titulo Reliquiae Iurisconsultorum, decora Fori Parisiensis ingenia adornant.

VITA

FRANCISCI FLORENTIS

Aurelianensis primum, deinde Parisiensis
Antecessoris
opera & stilo

IOANNIS DOUIATII.

IN *Alexiensi* * Burgundiae Ducalis tractu,
patre *Ioanne*, in Senatu Diuinionensi Ad-
uocato, matre Renata *Ardillionia* natus est
FRANCISCVS FLORENS, vergente ad
finem Seculo superiore. ** Is, emenso a-
pud Heduos suos Grammaticae curriculo,
ac solidae positus vtriusque linguae, omni-
que humanioris literaturae fundamentis,
Tolosam petiit anno M. DC. XV. in anti-
quissimo illo Musarum domicilio, ac Legum
prae caetetic altrice ciuitate, operam Iurif-
prudenticiae daturus; verae nimirum Phi-
losophiae, quae vitae dux, iustitiaeque re-
ctrix optima merito censetur.

Nobile illud Athenaeum sua luce tunc
feliciter illustrabant eximii Iurisconsulti,
quo-

* a Arnay le Duc en Auxois.

** Id est decimo sexto.

quorum elogia alterius loci & styli sunt, GVILIELMVS MARANVS; IOANNES A COSTA ex Cadurcensi Academia; VINCENTIVS CABOTIVS ex Aurelianensi euocatus; I. CADANVS aliique. Et ceteros quidem Antecessores audiuit: sed MARANO praesertim & COSTAE adhaesit, qui ambo magni quondam CVIACII Auditores fuerant, tanto digni Magistro. Hi prae ceteris, minus antea cognitam atque a praestantissimo Doctore suo acceptam vtriusque Iurisprudentiae, ex optimis Latinitatis auctoribus & prophana sacraque historia illustrandae atque interpretandae viam, praecclare triuerunt, & ex parte etiam amplificaverunt. COSTAE recitationibus per sex annos se assiduum interfuisse FLORENS ipse profitetur in Praefatione ad Tractatus Nouem in primos totidem Titulos Decretalium. Sed praeter quotidiana Antecessorum dictata, quae interdum excipiebat; praeteritas MARANI & COSTAE praelectiones ab aliis acceptas exscribebat nocturnis vigiliis; Tanta inerat discendi aviditas.

Inter condiscipulos, quos in palaestra iuridica nactus est PETRVM de MARCA, Benearum, FRANCISCVM BOSQVETVM Narbonensem, INNOCENTIVM CIRONIVM Tolosatem, scriptis suis omnes postmodum claros, memorare
liuati

inuat: cumque his TROCHAEOS Fra-
 tres Parisienses, PETRVM CHVPPAEVM
 & - - - MAQVINVM Andegauos.
 Horum prioribus, & Togae munia ad Ec-
 clesiasticas primi ordinis dignitates sua
 gradum virtus & eruditio fecit: MAR-
 CAE ad Episcopatum Conforannensem,
 deinde ad ArchiEpiscopatum Tolosanum,
 ac tandem ad Parisiensem; BOSQVETO
 ad Lutevensensem primo, inde ad Montis-
 pessulani Episcopatum. CIRONIVS
 Cancellarii Ecclesiae atque Academiae To-
 losanae munus egregie impleuit. TRON-
 CHAEORVM alter Praefidis, Consiliarii al-
 ter honore in Senatu Parisiensi fulserunt.
 CHVPPAEVS & MAQVINVS Iuris peri-
 tia excellentes, ille in Academia postea
 Tolosana, hic in Andegauensi Antecesso-
 riam Cathedram suo merito assecuti sunt.
 Innotuit praeterea FLORENS praecipu-
 is doctissimi Senatus Tolosani proceribus,
 hospitio imprimis exceptus a *Ioanne Gual-*
berto Căminăda, Praefide infulato, vt cum e-
 ius filio *Philippo*, praeclarae indolis tunc a-
 dolescente, postea cinguli paterni successore
 redignissimo, iunctus familiari consortio,
 per quotidianos sermones ipsius studia iu-
 uaret. Eum ego, vt ab vtroque perlibera-
 liter & honorifice cultus; ab aliis haud pau-
 cis benigne habitus fuerat; Tolosarum no-
 strorum singularem in literatos homine;
 huma-

humanitatem, nec ficto, nec perfunctorio elogio praedicantem non semel audire me memini. Sic Iuris vtriusque hausta puris e fontibus scientia, eiusque pleno quasi flumine inundatus FLORENS per Biturigas (ubi semel aut iterum EMVNDVM MERILLVM conuenit) in patriam redux, Aduocatorum in ordinem relatus est, atque annis aliquot in Senatu Diuionensi cum laude versatus. Id Vir Clarissimus *Carolus Ferrettus* testatur in *Dialogo de Claris Fori Burgundici Oratoribus*: ubi FLORENTVM cum *Benigno Millotetio* Senatore, & *Nicolas Cheuano*, Fori eiusdem Patrono, ea de re colloquentem inducit. Ibi apud Praesidem *Girustum* patrem, qui olim *Cuiacii* auditor, assidua lectione & meditatione in consummatissimum euaserat Iurisconsultum, familiariter vixit: siue ipsius Bibliothecae curator, siue filii studiorum rector, qui felici ingenio in propriam tandem perniciem infeliciter est abusus.

Verum ad maius Theatrum vocatus FLORENTVM natus ad maxima quaeque genius, & digna amplissimo quouis munere doctrina. Primo ferme *Lutetiam* aduentu Magistratibus primariis notus, atque in pretio fuit: ab *Henrico* in primis *Memmi*, Praetore tunc Parisiensi, ac postmodum Praefide primi ordinis, domum inuirtatus, quae (pro nobilis & eruditae gentis illius

more)

more) doctorum virorum, in quocumque scientiarum genere praestantium, commune semper ac nobile velut receptaculum fuit. Is, vt *Bosqueti* aliorumque, & postremo *Henrici Valesii*, sic intermedio tempore, FLORENTIS nostri opera, annis aliquot vixit. Hic ex *Memmii* amicitia facilem habuit aditum ad hominum eruditorum, quotquot fere Parisiis tunc agebant familiaritatem; *Hieronymi* dico *Bignonii*, *Hugonis* *Grotii*, *Iacobi* *Sirmondi*, *Puteanorum* *Fratarum*, *Petri* *Haberti*, pluriumque Aduocatorum, in quibus *Petrus Pithoeus* (*Antonio*, *Petri* & *Francisci Pithoeorum* fratre natus) *Ioannes Vassanus* (eorundem *Pithoeorum* sororis filius) *Nicolaus Rigaltius*, *Carolus Labbaeus*, *Ioannes Iobertus*, *Claudius Capellanus*, *Iacobus Bobaeus* *Caroli* *Molinaei* nepos, & *Guilhelmus Blüetius*.

His praefidiis, propriisque meritis sufful-
to *Aurelianensem Antecessuram*, quae aucto ante aliquot annos a quaternario ad senatum, ob concertantium copiam numero, tandem obitu *Radulphi Fornerii* vacabat, ambiendi sese obtulit occasio. Itaque post doctorales ex utroque Iure Theses propugnatas, obitasque publicas praelectiones, FLORENTI qui has velut probatorias Recitationes suas ediderit, Antecessorium munus adiudicatum est Senatufconsulto quod promulgatum fuit Maio mense M. DC. XXX.

O

Ab

Ab eo tempore in *Aurelianensi* Auditorio FLORENS Ius vtrumque magna cum laude per annos ferme quatuordecim docuit: sed ita, vt feriarum tempore *Lutetiam* subinde excurreret excolendis amicitis tum antea memoratis, tum recentioribus aliis, atque in primis *Ludouico Nublao & Aegidie Menagio*.

Ansa inde amicis data de eo ad *Parisiensem Scholam Iuridicam* euocando, cogitandi. Vacuum in ea locum fecerat mors *Alexandri Haenautii de Beauregard* Antecessoris. Itaque agente *Philippo Buisinio* Antecessorum superstitum postremo, qui apud *Matthaeum Molacum* Generalem eo tempore Regis in Senatu Procuratorem primum, postea Praefidem ac Sigillorum Custodem, in gratia erat, atque accedente *Nublaci* opera ea res faustum tandem habuit exitum; cum *Ioannes Dartisius* Antecessorum Primicerius & *Claudius Butellerius* Secundicerius tanto intercessori FLORENTIS cooptationem denegare religioni duxissent. Vt autem amplissimis conditionibus ea euocatio institueretur, per *Petrum Habertum, Vabrensem* postmodum Antistitem, apud *Petrum Seguierium* Franciae Cancellarium, propria eruditione aequae ac eruditorum patrocinio nunquam satis laudatum, effecere *Buisinius & Nublacus*: idque eo facilius a *Seguierio* impetratum, quod is FLORENTEM *Petro Seguierio*

rio *Tanaguidi* Praefidis filio, spei reliquae fa-
 miliae suae, Praeceptorem Iuris destinabat.
 Sic regiis Codicillis FRANCISCVS FLO-
 RENS Antecessor Aurelianensis ad similem
 in Parisiensi Academia dignitatem propter
 eminentem Iuris vtriusque scientiam trans-
 latus est. Regiae in eum annuarum mille
 ducentarum librarum munificentiae literas
 apud Rationalium tribunal, non sine grata
 iustaque FLORENTIS commendatione
Ioannes Bocheratius retulit, vir & ipse litera-
 tus, & literatorum amans, ordinis eius De-
 canus. Fixis in vrbe principibus,
 FLORENS ipso mense *Iunio* anni M. DC.
 XLIV. quo euocationis Rescriptum in Acta
 Senatus relatum fuerat, Recitationes suas
 in Auditorio Parisiensi est auspicatus. Hinc
 Academicis exercitationibus sic incubuit,
 vt paulatim haec ipsi occupationum pars
 non maxima fieret. Non quod functioni-
 bus suis deesset: sed eum eruditi pariter &
 eruditionis auidi, pro se quisque inuita-
 bant, adibant; non officii tantum & col-
 loquiorum iucunde miscendorum causa,
 sed vel magis consulendi, aut ex liquidis
 ipsius fontibus hauriendae doctrinae. Con-
 gressibus in primis prope quotidianis plu-
 res per annos cum primariis Libellorum
 supplicum Magistris *Guilielmo Lamorio*, *Mi-*
chaele Marilliac, *Ludouico Bocheratio* Ioannis
 ante memorati filio, (qui prima omnes in

Senatu, aut in Regio Consistorio loca dignissime postea tenuerunt, aut adhuc tenent) ardua quaeque Iuris argumenta disceptauit. Quin & non paucis priuatis sed selectis Auditoribus vacare coactus est Instituti ab eo tum alii, tum *Petrus Seguierus*, de quo mox diximus, Praepositus paulo post Parisiensis, & . . . *Turneuilla* Rothomagensis, *Emerici Marci de la Ferté* Cenomaniensis Episcopi Fratres, natus, acerbo uterque fato in aetatis flore abrepti; tum *Dionysius Talonius*, *Ioannes Doniatus*, (quem fas mihi pro gentis nostrae capite reuereri) *Carolus Raueria*, *Iacobus Verrerius*, *Ioannes Chuppaeus*. Hi tres in Foro principe florent causarum patrocinio: *Talonius* Audomari, Generalis in Senatu post *Iacobum* fratrem, Aduocati, filius, patrum nunc, patrique non magis nomen ac dignitatem successor obtinet, quam praeclaras laudes quasi haeres nominis implet, ac nobili velut accumulatione propriis cumulat. *Doniatus* vero paterni, ut muneris, ita ingenii (quod haud quaquam vulgare) heredem se praestat eximium.

Transactis publico applausu, in Antecessoris apud Parisios officio annis paulo amplius sex, fatali necessitati concessit, *Arreliani*, quo per ferias Autumnales ad visitandos veteres Collegas & componenda negotia domestica diuerterat. Ibi me aliud cogitant

gitantem paulo ante amica adhortatione excitauerat ad publicam Iuris interpretationem suscipiendam, quo me vocabat etiam eodem tempore *Ioannes Dartisus*, ostensa Professorii muneris spe, quo ipse Regio in Collegio fungebatur. Quorum vtrumque citius quam optaueram, amborum non tam ope ac suffragiis, quam obitu adeptus, hoc illis ingemina Professione decessoribus meis grati animi testificandi causa postremum officium debere putavi, vt eorum opera, quanta possem diligentia tanquam praetiosas reliquias vndecunque collectas, bono publico ederem.

Sepulturae honorem sortitus est FLORENS in Coemiterii maioris *Aurelianensis* fere medietullo addita hac Epigraphe : FRANCISCVS FLORENS * *ad Arnaeum*

O. 3

Ducis

* Summus Polyhistor CONR. SAM. SCHVRZ-
LEISCHIVS *Epistolarum Arcanarum* T. II. Epist.
CCLXXII. p. 556. ad Ioannem Georgium Eichor-
nium: De FRANCISCO FLORENTE Iureconsul-
to sic habet. Fuit is ortu Gallus & Antecessor
Aurelianensis & Iuris Pontificii Professor, histo-
riae & Iuris apprime natus, in hanc operam ma-
xime incubuit, vt de ordine & auctoritate collectio-
nis *Gratiani* commentaretur. Secutus est Anto-
nium Augustinum & monitore Ioanne a Costa
pleraque accuratius inuestigauit. Hunc imitati
sunt *Mastrichtus* & *Zieglerus*, qui Antiquitates

Ducis nobile apud Heduos oppidum honestis parentibus & probis natus, post nauatam per aliquot annos apud Teetosages Iurisprudentiae operam: primum Diuioni in Senatu causarum Patronus, deinde Lutetiam profectus, Acroamatus in Foro dicere coepit; mox in Aurelianensi ciuitate Antecessor, Ius ibi Ciuile & Canonicum docuit: & pluribus editis Operibus, palam fecit in Iure Canonico neminem ante se aut plus vidisse, aut potuisse. Aureliae fatali morbo interceptus,

Ecclesiasticas cum Iuris Pontificii disciplina non inutiliter coniunxerunt. Extant eius Opuscula Lutetiae Parisiorum edita, inter quae insigne est de usu & auctoritate Pallii. Nec praetereunda est eius Disquisitio historica de praerogatiua Alodiorum in Provincia Narbonensi & Aquitania quam nouissime recudendam curauit Argentorati Ioannes Sebilterus. (in quo tamen fallitur eruditissimus Vir, nam haec Disquisitio est Antiochii Dominici,) In Conciliis diligenter versatus est, non tantum in generalibus, sed etiam in Gallianis, ubi ducem Sirmondum habuit, ac iura Ecclesiae eiusdem regni modeste, & sine Pontificii institutione defendit adhibitis etiam historiae adiumentis sine quibus obscura est ratio explicandi huius Iuris. Inprimis Acta Innocentii III. & Philippi Augusti eiusque diuortium & poenam interdicti Ecclesiastici exquisiuit, rationibus & rerum argumentis cum antiqua Galliae consuetudine collatis.

his situs IV. Kal. Nouembris Anno M. DC. L. resurrectionem expectat. Vbi mirum sane auctores euocationis Parisinae, quasi dedecori esset, aut ipsi in urbem principem ascitum atque in ea docuisse, aut Aurelianensi Iuris Scholae eius primitias delibasse quid dignus fuerit habitus quem optaret Academicarum omnium parens.

FLORENTIS doctrinam & scribendi rationem eius ingenii monumenta testantur. Moribus fuit probis, candidus & vere Christianae pietati addictus, ut appareret eius menti alte infedisse Religionis Catholicae veritatem. Vnde & Apostolicam Sedem Romanam sincera veneratione colebat, sine detrimento tamen Iurium Ecclesiae Gallicanae. Quoad licebat in Parochia sua diuinis intererat; aut quando Conciones Ecclesiasticas non vacabat audire, earum loco S. Ioannis Chrysostomi Homilias lectitabat. Auditores suos, quos habebat peculiare, ante annum studii Iuridici tertium aegre patiebatur forum audiendis causis frequenter obire: iacienda prius affirmans Iuris Civilis fundamenta, quod sub haec initia alieni mixturam non admittat sine graui confusionis periculo. Cum vxore concordissime vixit. Nomen illi *Elisabetae Bordeausiae*, quam duxit Iulio mense Anni M. DC. XXXVIII. Ea soror erat nata minor . . . *Bordeausiae* nuptae *Iacob*

cobo Gyvezio Fisci Patrono Aurelianensi Na-
tae ambae . . . *Bordeaussio* Ciue & ipso
Aurelianensi, qui non mediocribus honesta
negotiatione partis opibus, mercaturae va-
le dixerat.

Filias FLORENS reliquit Tres : qua-
rum vetustissima *Rosa Maria* ab Illustrissimo
Guilielmo Lamonio, qui Senatus postea Prin-
ceps, ex sacro fonte suscepta, Viro nobili *An-
tonio Dammartino Gironuillae*, Legionis Ram-
buranae veteris Legato nupsit. Altera
Francisca meliorem partem eligens, DEO se
consecrauit, Sanctimonialium albo in *San-
ctae Ursulae Balgenciensi* Coenobio adscri-
pta, ubi sancte ante paucos annos mortali-
tatem exuit. Tertia *Elisabeta*, Viro illustri-
simo *Dionysio Talio* sponse sacris vndis lu-
strata, virtutis formaeque conspicuae, in
connubio est Viri nobilis *Iacobi Clerici* Domi-
ni de Douy, in Praesidiali Aurelianorum
Sede Consilarii dignissimi.

Vxor FLORENTIS alteris cum *Fran-
cisco le Grand* Fisci Aduocato in Tribunali
Aurelianensi initis nuptiis, non multo post
tempore nullis ex eo liberis excessit e viuis.
Haec propriis partim oculis colloquiisque
mihi cognita, partim ex familiaribus Auto-
ris nostri amicis, *Nublaeo* in primis, *Mena-
gio*, *Chuppaco*; partim ab ipsius in Aurelia-
nensi

nenſi Academia digno ſucceſſore, *Haymone Pruſto Camburgio* accepta, vti ad me peruenere, ita bona fide putaui reddenda.

SCRIPTA

FRANCISCI FLORENTIS.

OPERA OMNIA iunctim edita ſunt cura & ſtudio eruditiffimi Anteceſſoris Pariſienſis qui de Vita ipſius narrationem confeſcit IOANNIS DOVIATII, *Pariſii, M. DC. LXXIX. 4. duobus Voluminibus*, noſtrisque in oris eximiae plane ſunt raritatis. Quae cum adhibita licet omni diligentia exquirere non potuerim, accuratam eorundem recenſionem dare haud poſſum, qua in cauſſa, quum nulla mea negligentia interuenerit Tuam *Leſtor Benigne* indulgentiam mihi exoro. Ex his ſcriptis quae vno corpore exhibuit DOVIATIVS, ſingulatim prodire:

Difſertatio de Methodo & Auctoritate Collectionis Gratiani & Reliquarum Collectionum Decretalium poſt Gratianum, expreſſa iterum formis Noua variorum Scriptorum Collectione p. 299. vſque 337.

O s

Differ.

Dissertatio de Origine, Arte & Auctoritate Iuris Canonici recusa extat excitata Noua variorum Scriptorum Confectione p. 209. vsque 298. quae ante editionem omnium operum à *Donatio* facta, adeo rara fuit, vt nec eruditissimus Vir *Gerardus a Mastricht* Syndicus Bremensis, de Iuris Ecclesiastici Historia commentans, illam anxie licet quaesitam, inspicere potuerit.

Dissertationes de Lege Dioecessana & Exemptionibus Religiosorum, Parisiis 163a. 8.

Dissertationum Selectarum Iuris Canonici Libri Duo, quibus subiicitur Commentarius ad Tit. de Vita & Honestate Clericorum, Parisiis 1632. 8.

Oratio de recta Iuris Canonici discendi ratione in aperiendis Scholis Iuris habita VI. Non. Octobr. Parisiis 1634. 8. quam recudi fecit ex illustris *GVNDLINGII* commendatio-

datione forſan & Bibliotheca doctiſſimus
Vir qui *Nouam Scriptorum Variorum Con-*
lectionem dedit *Hatæ* 1716. 8. *Faſciculo I.*
p. 338. ſequ.

Diſputatio de Nuptiis Conſobrinarum prohibi-
tis aut permiſſis, Pariſiis 1636. 8. & *Franco-*
furti 1643. 8.

Tractatus de uſu & auctoritate Pallii ad Tit.
VIII. Libri Primi Decretalium, Pariſiis 1640.

Tractatus Nouem in IX. priores Titulos Li-
bri Primi Decretalium Gregorii IX. addi-
tis Iani a Coſta Summariis in eoſdem Titulos,
Pariſiis apud Cramoiſy 1641. 4.

Praefatio de Diſpenſationibus Eccleſiaſticis
1648. 4.

Memo-

Memorat R. P. IACOBVS le LONG *Bi-
bliothèque Historique de France Supplementis
Libri Secundi Hist. Eccles. Franc. p. 903. ex-
tare in Bibliotheca Mr. Ioly de Florent Procur-
ratoris Generalis Parliamenti MS Ct. Flo-
rentis hoc titulo : Discours de François
Florent Joris consulte au suiet de la Regale.*

VITA

IOANNIS DARTIS

Antecessoris & Comit̃s Regiique Sacro-
rum in Academia Parisiensi Professoris

auctore

IOANNE DOUIATIO

Regio Sacrorum Canonum Professore.

IOANNES DARTIS apud *Cadurcos* in
ipsa primaria Ciuitate Anno Christi
M. D. LXXII. natus est in aedibus pater-
nis, quae in Paroecia S. Andreae sitae,
uaenierunt Petro de la Fage in Curia Sub-
sidiorum Superioris Aquitaniae Confilia-
rio.

Ortus Parentibus Catholicis, iisque inter
mediū ordinis ciues honestis, ac re fami-
liari, quod pro loci & genii conditione
sufficeret instructis: Patrem habuit *Petrum*:
matrem *Burguinam d' Andral*: Fratres na-
tu maiores *Ioannem ac Petrum*, quemad-
modum ex eius Testamento & Codicillis
colligitur.

Postquam humaniorum Literarum, ac
pietatis in Cadurcensi Patrum Societatis
lesu Gymnasio tyrocinium, non mediocri-
iam

iam tum edito ingenii specimine, posuit ; ad *Rutenenses Scholas*, Philosophiae praeceptis informandus, a Parentibus missus est, hortante auunculo sacri ordinis viro. Ibi cum *Ioanne Tarisse* (qui tum Cessenonensis Prior, post Benedictinorum seuerioris disciplinae siue Congregationis S. Mauri Generalis per Galliam Praepositus fuit) arctissimam amicitiam Anno M. DC. contraxit : atque exacto Philosophici studii curriculo, cum eo Cessenonem est profectus, quod Occitaniae municipium est in S. Pontii Tomeriani Dioecesi ; vbi per triennium optimarum artium studio coniunctim incubuere. Inde reuersus ad suos Dartisius, Iuri operam nauauit in *Cadurcensi Academia*, quo in studio a N. le Franc Antecessore paterne adiutus, *Baccalaurei* titulum meruit. Verum, cum postea de Prioratu Cessenonensi orta lis esset, ac Tarrissii Ius in dubium vocaretur ; Aduocatus illico Dartisius, *Tolosam*, eius litis explicandae causa, cum amico accurrit. Qua occasione non modo clarissimos Antecessores, GVILIELMVM MARANVM in primis audiuit, & celeberrima in Academia, tum Iuris, tum Theologiae (cui operam eodem tempore dabat) Doctoris insignia consecutus est : sed & NICOLAO VERDVNO, eius tum Senatus Principi innotuit. Huic autem breui sic probatus est,

est, vt Bibliothecae * ipsi suae curam vir integritatis praecipuae, nec vulgaris eruditionis, offerret. Quod anno huius Se- culi XII. effectum habuit, translato Parisi-ensem in Senatum Verduno.

Tum vero contigit vt eodem tempore & ipse operam Verduno suam oblaturus, vi- tro *Lutetiam* cum *Tarrissio* proficisceretur; & *Verdunus* Literas daret *Tolosam* perfe- rendas, quibus DARTISIVM ad se inui- sendum adiecto viatico inuitaret. Coa- luit ergo statim inter eos societas sinceris- sima: neque enim famulatum DARTI- SII dici *Verdunus* pro sua benignitate vole- bat; comitem illum, & amicum suum pro- fitebatur. Huius ille officiis sic deuinctus, vt vinci nolle, pinguiore conditiones ali- unde oblatas constanter respuit; Ecclesia- stica praesertim Beneficia, quae in futuri laboris praemium ostentabantur; tum quod obsequiosum illud, vt ita dicam simoniae genus auersaretur; tum etiam quod forte de Nuptiis cogitaret; quod de Claudia pure amata circa id temporis scri- pta per eum Epigrammata suadent. Va-
cante

* Compara DARTISII Tractatum *de Bene- ficiis Parte II. Operum p. 1.* & Epistolam *IOA. Douiatii*, qua *Pomponio de Bellicvre* Senatus Parisiensis Principi, Opera Dartisiana dedica- vit fol. 1.

cante deinde per spontaneum *Nicolai Odini* discessum, Antecessoria *Parisiis* Cathedra, post aliquot Recitationes, ac solemnes Disputationes, adnitente quidem Patrono, sed suffragantibus maxime ingenii eruditionisque dotibus, anno Christiano M. DC. XVIII. die XXIX. Maii, Antecessor renunciatus est, & solemni ritu ab *Hugone Guijon* Facultatis Canonicae Decano inauguratus.

Ipio autem *Guijonio* post quinquennium mortuo, vacuam eius obitu Regiam Canonum Professionem est adeptus, anno currentis Seculi XXIII. Nec tamen his occupationibus districtus, a *Verduni* latere prius discedere voluit, quam ipse *Verdunus* e viuis Anno M. DC. XXVII. excessisset. Moecenatis sui funere plenae libertati redditus reliquae vitae rationem sic iniisse videtur, ut sese suscepta Iuris Professione quodammodo inuoluens, versandis assidue exarandisque Artis eius scriptis vniice vacaret.

Indefessum eius, tum in Recitationibus, publicisque aliis actionibus, tum in privata lectione ac scriptione laborem ex quo doctrinae sacrae ingentem cumulum & famam, restantur qui supersitem noverunt. Opuscula fere quotannis aliqua in lucem emittebat, Canonica imprimis, sed humaniorum disciplinarum, non minus quam

quam Ecclesiasticarum Antiquitatum necessario apparatu illustrata. Lufit etiam poetice non raro, aliquando & Gallice. Opera eo superflite edita, quae vix venata reperire erat, Tertia operum parte edita sunt, prout vnumquodque nancisci liuit.

Extat praeterea non vulgaris doctrinae Opus tribus Libris comprehensum, de *Ordinibus & Dignitatibus Ecclesiasticis*, in quibus breuiter respondetur ad Apparatum & Tractatum *Claudii Salmasii de Primatu Petri*, ad Illustrissimum Virum *Petrum Seguierum* Franciae Cancellarium, quod anno M. DC. XLVIII. editum adhuc facile inuenitur. Tractatum de *Consanguinitate & Affinitate* anno M. D. XXIII. typis mandatum, aliaque, praesertim oratoria, titulumtaxat tenus nobis nota, memorare necesse non fuit. Liber de *Canonica Ecclesiae Disciplina circa Poenitentiam cum Oratione* pro *Canonici Iuris Facultate* per
P Bene-

* Oratiuncula haec, siue potius *Epistola* ad *Vrbanum VIII.* extat *Part. III. Operum Edit. Paris.* p. 129, eaque summam sui desiderii his verbis epide exponit Pontifici: *Ita est ergo, PONTIFEX MAXIME, nos in tanto labore, quantum est cogitare, in hoc Iuris studio, quasi dormum habuerimus ad lumen, nullis sumus illuminati BONIS & Tibi, & Regi, & Ecclesiae, &*

Benedictini Ordinis Monachum Anno
M. DC. XXVI. summo Pontifici VRBA.
NO VIII. est oblatus, ab eoque laudatus
addi.

Rei publicae seruiantes nostris stipendiis militauimus, atque ut cochleae, quibus nihil de coelo illiquitur, succo proprio victitauimus, Isidem & Cererem legiferam coluimus, sed sine spina Cathedram habuimus, sed sine Cathedratico, Canones omnes Ecclesiae tenuimus, sed nullum canonem pecuniae; Adoptati honoribus sumus, sed abdicati bonis, filii luminum ut Benjamin propter doctrinam sumus, sed & filii doloris propter laborem, & in nostram perniciem veluti Bellerophontes Codicem Iuris perpetuo gestamus, ausimque dicere quod terra scholae nostrae pars est illius terrae quae spinas & tribulos peperit ac similes quae inde sequuntur querelae tandemque subiungit: Rogamus igitur hoc praecipue Iubilaei tempore (Anno M. DC. XXV.) quo portae gratiarum & indulgentiarum omnibus patent, ut defectui pastorum succedat ubertas, & eadem clauem referas horrea, qua condus nos in Musaeum occlusit Honorius. Inde expressis verbis: quaedam Britanniae Minoris beneficia pro Schola Pontificii Iuris Parisiensi expetit. Quum autem apud Pontificem frustraneae essent querelae, easdem ad Ill. Virum D. Nicolaum de Bailloul maiorum Gentium Praesidem Reginaldum

additis mandatis ne ab incoepto desisteret : & cum ex *Tolosana* Academia prodire auctor diceretur, redditum ei quoque Academiae luculentum ab eodem Pontifice testimonium. Sed de *Parisiensi Facultate* (quam nullis subnixam publicis stipendiis

P 2

diis

Cancellarium & summum utriusque Aerarii ac sacrarum largitionum Comitem & Super Praefectum detulit DARTISIVS, pro stabilitate Scholae Iuris Canonici mirifice sollicitus Libello supplici, P. III. Oper. p. 135. quo copiose de praemiis literarum literatorumquo, quos Mercuriales vocat, differit, tandemque subiungit: Quae cum ita sint Vir Maxime & summe reum ac rationum arbiter, Nos Regii Professores ad confugimus, & cum simus aves Parnassi a pens petimus auxilium, Nos Regii cum simus, Porro petimus, ut ab omnibus Regie actemur, & cum pauperes simus, cum Diogenes quoque petimus, ne, quid nobis auferatur. Accipite quietem, otium ac solitudinem ipsae literae requirunt & magni Principes.

Dum curam imponunt populis dant otia Musis. ubi vero haec quies, hoc otium, haec solitudo, si elictes Regii suis stipendiis & pensionibus praestentur. Et quibusdam interiectis: Adsis igitur nobis & praesta ut Scholae nostrae aeterna utilitas existat & ne nulla inquietudine, aut nostra minuatur utilitas, aut Parenti nostro Franco Primo gloria derogetur.

diis Auctor dolebat) collato Britanniae minoris aliquo Sacerdotio; aliisue quae stipendii loco essent, copiis subleuanda iniecta licet per *Nuntium Apostolicum* spe irrita cecidit. Nec meliorem exitum sortitus est in id longo post tempore comparatus supplex ad *Richelium* Cardinalem bellus, quem tanto viro porrigi, tum negotiorum continue sibi succedentium immensa moles, tum ipsius *Richelii* superueniens obitus prohibuere.

Deficiente itaque omni aliunde subsidio, ipse de suo Collegium iuuare constituit. Quamuis enim non ita magni reditus ex munere Professorio, Ecclesiasticisque aliquot beneficiis suppeterent, nihilominus frugalitate singulari ac diuturna effecera, ut tanto incoepto non omnino impares ipsius facultates viderentur.

Testamento die XIV. Martii M. DC. XLII. condito, ac tribus Codicillis partim confirmato, partim immutato, hoc supremum eius iudicium apparuit, ut haereditate Benedictinorum S. Mauri, ut vocant, Congregationi relicta, praeter pia in Ecclesias Beneficiorum, quae subinde obtinuerat, legata: viginti Librarum Francicarum Millia Facultati Decretorum, siue Iuris Canonici, legaret; cuius pecuniae, aut coemendorum inde praediorum reditus inter Antecessores, adiectis certis conditioni-

ionibus, pro virili quotannis diuiderentur, Praeterea, nullum sibi intra cognitos successuum gradus cognatum superesse professus, paucorum amicorum mentionem cum aliqua liberalitatis asperzione faciebat: duorum inprimis Clericorum, quorum opera usus domi fuerat; *Guilielmi Morin*, qui post in Paraecia Sanctae Mariae Magdalenae Parisiensi Presbyter, ante quinquennium obiit, & *Maturini Langlais*, de Montisfortis Rotrodi Cenomanensis Diocesis oppido orti, quem per annos vitae postremos duodecim famulum fidissimum expertus, literis instituerat, ac Baccalaurei honore decorari curauerat. Per eundem, utpote manui suae & scribendi rationi assuetum, lucubrationes suas nondum editas, in modum redigi mandauit, quorum typis commodius committerentur. Id *Langlaeus* praestitit in *Commentariis ad Gratianum & Tractatu de Beneficiis*, quae nunc in lucem prodeunt: Praestitit & in reliquis magna ex parte, vberioribus nempe in *Libros quinque Decretalium Commentariis*, *Epitome Canonica*, Notis seu *Commentariis ad Quatuor Libros Institutionum Iustiniani*, quae omnia suo tempore publici Iuris futura speramus, cura haeredum ipsius, apud quos in S. Germani Pratenfis Monasterio Schediasmata omnis generis & varii argumenti bene multa seruantur, tum la-

tina, tum gallica oratione ab auctore conscripta. In Decretalibus Gregorii IX. enarrandis, Sexti quoque & reliquarum Collectionum Quaestiones enucleauit. Vnde *primus omnium Interpretum* iustos, prisci Iuris Ecclesiastici, Historiaeque ac Philologiae luminibus instructos in vniuersum Iuris eius Corpus Commentarios scripsisse dici potest. Ex earum autem rerum notitia pendet verus haud raro canonum intellectus.

Supremae voluntatis suae procuratorem Clarissimo ac Reuerendo admodum Viro, IOANNI BAPTISTAE de CONDES Regi a sanctioribus Consiliis, Ecclesiae Parisiensis Decano, non sine honoris praefatione nominando, commisit; quem Ecclesiasticae dignitatis, perspectae omnibus prudentiae, doctrinae, pietatis nomine dudum colebat. Huic in Legati praecipui executione Clarissimos & Religiosissimos Viros adiunxit PETRVM LOISEL eiusdem Ecclesiae atque Academiae Cancellarium, & IOANNEM HAREL Benedictinorum Congregationis iam supra memoratae Superiorum Generalem, eorumque in his Dignitatibus Successores.

At ne de commodo tantum Scholae suae cogitasse, decoris ac gloriae oblitus videtur, defuncto *Alexandro Hainaut de Beauregard*, Facultatis Primicerio, *Franciscum*

FLORENTIEM *Augustodunensem*, Canonicae Iurisprudentiae laude celebrem, anno M. DC. XLIII. ex Aurelianensi Academia in Parisiensem transferendum opimis conditionibus curavit, Clarissimo Viro *Philippo de Buisine* Collegarum altero huius consilii actore & priorem FLORENTI locum ultro concedente. Cum vero vno eodemque autumno Anni M. DC. L. tum FLORENTIENSIS, tum tertius Collega *Gabriel de Bouillier*, geminatis funeribus elati essent, Dartius iam prope octogenarius, vigiliis praeterita laboribusque confectus; cum non intermissa prius (quod per *Comitiuum*, & vacationem, ex lege iam ante annos duodecim a Rege impetratam, licebat) Scholae munia obire ultra per valetudinem non posset, ad supplendum Antecessorum numerum animum adiecit, ne si ad vnum mortalia, quam imminentem agnoscebat, Facultas redigeretur, aduersariorum telis in illa arbitrate facilius pateret.

His ergo de causis, cum de asciscendo Collega cogitaret, IOANNEM DOUVIATIVM *Tolosanum* I. V. D. respexit, & FLORENTIS monitu iam antea excitatum, hortatu suo impulit ad eiusmodi provinciam capessendam. Idque quo certius procederet, e duobus muneribus, quae obtinebat, Antecessoris & Regii Professoris, hoc, ut viuo sibi statim sufficeretur enixis-

suma apud Eminentissimum Cardinalem Lugdunensem commendatione scriptis paulo ante obitum literis, contendit; alteri simile vt consequeretur, & tertiis Codicillis absente DOVIATIO exaratis, & confecto Postulationis instrumento pro virili cauit. * Prius statim sequutum, posterius dilatum, sed postea, partim omnium, quorum ea res est, consensu aut flagitatione, partim Senatus auctoritate effectum.

Obiit in suo Scholae Decretorum Superioris Conclavi, longa, ex aetate, abstinentia, labore, contracta tabe; obiit vero singulari, vt vixerat, pietatis vere Christianae sensu, & raro inter dolores, patientiae exemplo die XXI. Aprilis Anni M. DC. LI. atque in S. Stephani a Monte Parochialis Ecclesiae choro sepulturae honorem, mediocri vt mandauerat pompa, consequutus est.

Ingenii atque eruditionis, tum reconditae, tum elegantioris vim priora, postumaque ipsius Scripta testantur. Statura fuit paulo supra mediam, corpore macilento, capillitio raro ac fere ad senectutem vsque nigro, qui color oculorum fuit; subfusco

* Quam in se propensam DARTIS voluntatem DOVIATVS praedicat, Epistola, qua Pomponio de Bellièvre Senatus Parisiensis Principi, Opera ipsius Canonica inscripsit p. i.

vultu, naso, aquilino, totoque corporis habitu, pro indole animi, seueritatem quandam exterius praeferente, quanquam non defuerat iuueni morum grata citra scurrilitatem, amoenitas. Haec sunt quae de Viro eximio, memoratu digna hinc inde colligi potuere.

SCRIPTA

IOANNIS DARTIS

OPERA CANONICA, in Tres Partes distributa, *Parisiis, sumptibus Simeonis Piget, via Iacobeæ ad insigne Prudentiae M.DC.LVI.* cura Patrum Benedictinorum ex Congregatione S. Mauri cum primis Domni *Lucae Dachery* Viri Clarissimi & de orbe literato insigniter meriti, sed parum emendate typis impressa, quibus continentur :

Parte Prima :

Commentarii in vniuersum Gratiani Decretum *, Tres itidem in Partes distincti,
P 5 quarum

* De his Commentariis ipse DARTISIVS
Conclusione Libelli *de Statu Ecclesiae tempore*

quarum Parte I. Tractatus de Conciliis ad Distinctiones XV. & XVI. p. 53. Parte II. Tractatus de Poenitentia p. 360. & Parte III. Tractatus de Eucharistia p. 460. comparet.

* Obseruauit illustris Vir N. H. GUNDLINGVS Dartem nostrum hoc opere quandoque fuisse plagiarium. *Compara Gundlingiana Part. IV. p. 289.*

Parte

Apostolorum a. 1634. primum editi, p. 24. Part. III. Oper. nam mihi proposui aliquando Decretum Gratiani & Decretales Gregorii Noni, multa in iis vel supplendo, vel explicando, vel emendando in artem redigere, quod quantum sit opus, & quam utile & compendiosum ad nostram doctrinam celeriter addiscendam, nemo est qui cogitans non statim intelligat egoque perterreor referens, ac nisi me Ecclesiae amor aut quorundam summorum virorum & Episcoporum fauor, aut DEI gloria ad id efficiendum excitaret, a tanto conatu facile desisterem, sed his tribus adiutis, ut iam plurima in iis dilucidaui & diiudicaui, spero quod cetera DEO iuuante perficiam, qua propter vos etiam atque etiam rogo, ut faueatis: & quemadmodum sternutantibus omnes bene precantur, ita etiam vos idem honeste aggredientibus faciatis. Rogo insuper, ut me hanc & omnes lucubrationes meas, sine ulla conuiciatione Ecclesiae submittere credatio.

Parte Secunda:

Tractatus de Beneficiis Ecclesiasticis.

Parte Tertia:

Opuscula varia potissimum Canonica, nimirum:

Liber Singularis de Statu Ecclesiae tempore Apostolorum ad Illustriss. Virum D. Henricum Memmum Sacri Consistorii Consiliarium & in Senatu Parisiensi maiorum Gentium Praesidem Parisiis 1634. 8. apud Iacob. Dupont primum editus, p. 1.

Tractatus de Hierarchia Ecclesiastica enucleanda, ad Amplissimos Senatus Parisiensis Triumviros Regios, Parisiis 1639. 8. apud Iacob. Dugast. p. 25.

Tractatus de Canonica Ecclesiae disciplina circa Poenitentiam eiusque veteres ritus iuxta doctrinam Iuris Pontificii ad Clerum Ecclesiae Gallicanae Lutetiae tum congregatum Parisiis 1625. 8. apud Iacob. Duval primum editus. p. 45.

Animadversiones in Annales Ecclesiasticos Caesaris Baronii S. R. E. Cardinalis & Isaaci Casaubo-

sauboni Animadversiones, * in quibus (ad-
dunt Editores) Baronius quidem tan-
quam ab Aristarcho arguitur, sed a Ca-
sauboni tanquam Phalaridis sagittis libe-
ratur, ad *Antonium Seguerium* Sacri Con-
sistorii Consiliarium & Senatus Fran-
ciae Praesidem, *Parisiis* 1616. 8. p. 84.

Differ-

* *Hisc de Animadversionibus DARTISVS*
praemissa Praefaciuncula: Non hic toto ingenio
vehimur, nam suspensa est manu quod scribimus
in Baronium & tanquam ad clepsydram scribere-
mus: praecipitauimus has nostras Animadver-
siones, ut possimus dicere quod in Circensibus si
nos tantum pannos ostendisse, ubi signaremus et-
ra miniatula quae minus nobis probarentur.
paucisque interiectis: nos amplectimur & ven-
ramur Baronium, nec in his quae ad fidem per-
tinent vel latum quidem unguem ab eo differimus:
quin etiam asseueramus eius Annales sufficere ad
omnem Ecclesiasticam disciplinam perdiscendam.
subiungitque: Ceterum si deŷyua istud pla-
cuerit Animadversionum, plenas dabimus illas in
Baronium hac animi destinatione & propositi or-
dine, quo censura nostra non exibat extra sacra-
lineas fidei & Ecclesiae Romanae si displicuerit
de horreo plura non expronemus.

Dissertatio de Iure Naturali Gentium & Ciuili
 excerpta ex Commentariis Dartisii non-
 dum editis in Quatuor Libros Institutio-
 num Iustiniani *Parisiis 1622. 8. ap. D.*
Langlois p. 105.

*Ableta Christianus * Petro de Fleires Episco-*
po S. Pontii Thomeriarum & Sacri Con-
sistorii Consiliario dicatus. a. 1615. p. 117.

Praefatio in aperiendis Scholis habita: De
recta docendi & discendi ratione, & quod Ar-
tes nec sciendi, nec in Compendia traduci, sed la-
bore & legitimo tempore ab auctoribus & scri-
pioribus earum de integro debent disci & sine
frustratione doceri a. 1647. p. 125.

Epistola ad Vrbanum VIII. Pont. Max. pra
Facultate Iuris Pontificii in Vniuersitate Pa-
risiensi. a. 1623. p. 129.

Querela Fati inofficiosi, seu de Vindictis vir-
tutis a mala fortuna & de inimicitia inter Mu-
sas & Paupertatem. 1628. p. 132.

Li.

* In quo omnia extemporanea esse scribit
 ipse DARTISIUS *Epistola Dedicatoria p. 117. Part.*
III. Oper.

Libellus supplex pro Regiis Professoribus ad Ill. V. D. Nicolaum de Bailleul maiorum Gentium Praesidem, Reginae Cancellarium, ac sacrarum largitionum Comitem & superpraefectum. p. 135.

Libellus de Urbicariis & Suburbicariis Regionibus & Ecclesiis, in quibus ex Notitia Cluili & Ecclesiastica totius Orbis, quae fuerint illae regiones Ecclesiae ostenditur & quaestio nouantiqua de Canone Nicaeno & Paraphrasi Ruffini discutitur, *Parisiis 1620. 8. p. 139.*

Separatim excusi sunt inque Collectione Operum omissi, vide supra p. 225.

Ludouicus Decennis siue Panegyricus in Ludouicum XIII. Galliarum Regem, *Parisiis 1611. 8.*

Discours sur le Secours demande au Roy par l'Empereur, *Parisiis 1620. 8.*

Liber singularis de Consanguinitate & Affinitate, *Parisiis 1623. 8. apud D. Langlois.*

Libri

Libri Tres de Ordinibus & Dignitatibus Ecclesiasticis, in quibus breuiter respondetur ad Apparatum & Tractatum Claudii Salmasii * de Primatu Papae, Eiusque prima,

* His de Libris DARTISIVS Epistola Dedicatoria scribit: *Se traditam ab Apostolis & ab Ecclesia veritatem contra Salmasium defendere. Paucisque interiectis: Non erit vero superba, iracunda vel acerba nostra defensio & vitabimus illa quae accidunt parum cautis, ut de homine dicere, quam de causa malint, Cicero proferre solebat se Aristarchum non Phalarim probare in scriptis. Ego ausus sum, quia nemo prodibat, & cum fortassis impunitatem sibi aduersarius promitteret, ego ingenium obieci & post quatuor menses opusculum peregi distulique in hunc diem & infirmus ex graui & diuturno morbo, & ex aliis causis denique ut is facilius veritatem agnosceret, nunc quando calor ille quo scribebat, refrixit, & ne amplius crederet, causam veritatis non posse defendi, ut iam credidit. Et potuissem quidem illi ad contemptum Sanctorum Patrum Centauri-
te irruenti aliquid inclementius respondere, non faciam tamen, nec vrgebo maledictis, quia calumniae negotium non gero & ultionem non quaero, sed defensionem. Quod inde Praefatione
atius exequitur memoratque se cum primis Ar-*

ma, media & vltima, ad tres Quaestiones referuntur & refelluntur. Prima est de *Presbyteris & Episcopis eorumque differentia*; Secunda est de *Autocephalia Episcoporum, Metropolitanorum & Exarchorum*; Tertia est de *Patriarchis & Dioecesium*, ad Ill. Virum Dominum *Petrum Seguierium Franciae Cancellarium, Lutetiae Parisiorum* apud *Ioannem Billaine M. DC. XLVIII.*

4.

chi Episcopi Tolosani *Caroli de Monshal* auctoritate ad edendos hosce Libros excitatum fuisse, qui in publico Cleri Gallicani conuentu auctor fuerit vt ipsius nomine ederentur, quo tamen honore vti noluerit.

VITA

VITA IOANNIS FICHARDI

Patritii & Syndici Francofurtensis
collectore

HENRICO PETREIO*
HARDESIANO.

Praeclare semper a bene moratis genti-
bus fuit institutum, ut virorum de com-
muni hominum societate bene meritorum
memoria tum monumentorum operibus,
tum literis a posteritate celebraretur. Ita-
que non tantum magnificis sepulcrorum
extructionibus nomen illorum illustrabant,
sed anniuersarios quoque dies commemo-
randis eorundem meritis consecrabant: &
quasdam ipsis ludorum ferias tribuentes
pro-

* Qui ipsi perfamiliaris fuit, eidemque ele-
ntem de *Aulica Vita* & huic opposita *Vita pri-
ata* diuersorum Auctorum Collectionem
Francofurti ad Moenum 1578. 8. iterum excu-
sam, prima editione Anno M. D. LXXV. die
XVIII, Mensis Octobris inscripsit, qua Episto-
la Dedicatoria FICHARDI: *excellentem do-
ctrinam, sapientiam, moderationem, candorem,
humanitatem* laudat.

producebant saepe tum egregios in palae-
stram Athletas & Musicos, tum praeclaros
in conciones, qui rerum gestarum virtutum-
que praestantiam laudibus efferrent Ora-
tores. Vnde admirando saepe hominum
concurſu theatra quasi inundare, stipari
proscenia, certatim sedes occupari. Athe-
nis quidem recitata quotannis est concio,
quam Plato in Epitaphio exposuit. Pla-
taeenses vero Plutarchus in Aristide scribit
ceremoniis anniuerſariis celebrasse eos, qui
Duce Pausania contra Mardonium strenue
pugnantes mortem obierant. Quos mores
omnium prope & temporum & populorum
consensu comprobatos, pro iure & quasi le-
ge obseruatos fuisse a populo DEI etiam,
& multis scripturae sacrae locis ostendi
potest & exemplis. Sane *in memoria aeterna
fore iustum*, ait *Psalmus CXII.* & Iosiae Re-
gis praematuram mortem carmine lugubri
deflet *Ieremias*. Imo nostrae nobis adhuc
Ephemerides, nostri ritus, eandem quasi
legem assidue nobis in Ecclesiis nostris ante
oculos proponunt afferenturque eius ra-
tiones nequaquam contemnendae. Ne-
que enim defunctorum modo conseruan-
dae memoriae tribuuntur officia illa, sed
viviis etiam profunt & posteritati, quae non
tam honesti praeceptionibus ac regulis,
quam exemplis solet ad laudabiles vitae ac-
tiones excitari. Quid vero homines,
prae-

praecipue literatos deceat magis, quam perpetuam nosse & adspicere seriem eorum, quos DEVS Optimuster Maximus tum animi, tum corporis & fortunae boni magnificentius ornauit, *quique* (vt Virgilius Maro loquitur) *sui memores alios fecere merendo*. Etenim non solum excitamur aliorum laudatione ad imitandi studium, sed & benignissimam DEI prouidentiam gratis inde animis agnoscimus & illustribus diuinae bonitatis exemplis confirmati eundem DEVM nostrum confidentius inuocamus, atque concessa nobis dona ipsi quoque discimus conferre ad nominis Christiani gloriam & Rei publicae commoditatem. Quam ob rem merito laudantur & approbantur illa, quae passim extant orationum siue declarationum volumina, in quibus tum rerum tum virorum praestantium virtutes iustus ornantur praeconiis.

Cum igitur amici auctores mihi essent, ut quae de IOANNE FICHARDO Viro & Iureconsulto Clarissimo nota mihi essent commemorando perscriberem: equidem licet & onerosis forte iam implicatus essem negotiis aliis, & eum non esse me agnoscerem, qui summi Viri laudes & merita assidue praedicatione mea possem: tamen cum heredes quoque illius & propinqui me peremeranter interpellarent, vt haec manibus illius quasi iusta facerem, etiam atque etiam

Q 2

ora-

orarent, officii esse mei putavi debito potius obsequio his inferuire, quam committere, vt in aliqua negligentiae turpitudine deprehensus, parum gratus ac memor viderer eorum, quibus a *Fichardis* olim affectus fuisset officiorum immortalium. Et sum spe bona fore, vt, licet, quae tenuitas iam mea profert, meritis *Fichardianis* indigna sint, boni tamen consulantur ab iis, qui, vt quimus, aiunt, quando vt volumus, non licet. Vtque amplitudine argumenti huius superatus infantiam meam & audaciam prodidero, multaue dicendo plura dicenda reliquero, ita in assentationis suspensionem minus incidero. Imo quamuis re suscepta commemoratio haec maior videretur, metuërem nihil tamen Euripideum illud *Laudes immodicas iis, qui laudantur graues esse & onerosas* (quod ille apud Terentium, cui a pudore nomen est adolescens vereri se ait) *coram in os hic neminem sed mortuos laudem, quibus assentari velle stultitia fuerit.* Et veniunt in mentem hic mihi, quae de Pescennio Nigro Augusto memorantur, qui recitaturus sibi creato Imperatori Panegyricum, laudes inquit, *scribe Marii, Hannibalis, vel Ducis cuiuspiam alterius optime functi, quem imitemur: nam viuos laudare irrisio est.* Sed ne verbius huiusmodi de me quasi praenarrem, quae in manibus est rem aggressus, expositionis huius ordinem ita deducam, vt, com-
mu-

nunem naturae consuetudinem secutus, ex-
primam causas, & veluti fontes aperiam, de
quibus manarit illa virtutum *Fichardianarum*
erumque optimarum affluentia. Vbi pri-
mum occurrit: *procreatio*: secundo: *edu-*
catio: & denique *recte factorum laus & splendor*,
itaque maioribus & educationi conueniens.

IOANNES FICHARDVS natus est
ne ad *Moenum* vrbe, quae a *Francorum* va-
lo sortita nomen *Francofordia* appellatur.
Vrbs ea satis, tum ambitu est ampla, tum o-
peribus munita. Ad hanc & ultra citra-
que cum *Francorum* gens * rebus praeclare
gestis maxime inclaruerit, istam praecipue
regionem tenuisse recte putatur. Etenim
cum *Valer. Aureliano*, qui imperauit an-
no Christi 272. prope *Moguntiam*, cum *Clau-*
dio vero *Iuliano Apostata*, qui imperio prae-
fuit a. 362. ad *Iuliacum* conflixisse illam &
cum *Flauio Val. Constantino* belligerando
occupasse *Batauiam* *Galliaeque* litora iam
tam longe lateque vexasse, memoriae pro-
ditum est. Coniunxerunt vero se cum
Franchis illae, ex quibus orti prodierant a
propugnatae libertatis euentu deinceps ap-
pellati *Franchi*, gentes cognatae *Cayci* vt
Poetae efferunt, seu vt *Historici* *Cauci*, tum

Q3

maio-

* Vellem omisisset *PETREIVS* hanc excu-
sationem, quae plane huius non est loci, nec in
omnibus accurata.

maiores; qui incolebant terras inter Albim & Visurgim, quas hodie Duces Brunsvicensēs & Lunaeburgenses, & quidam Archiepiscopi & Episcopi Comitesque Hercinii tenent, tum minores, qui inter Visurgim & Rhenum habitabant, ac hodie parent diversis tum Archiepiscopis, tum Episcopis, tum Principibus & Comitibus, & mutatis temporibus non sedes quidem, sed cognomina mutarunt. *Franchi* autem etiam *Salingi* sunt appellati ab amne, quem etiamnum accolunt *Sala*, qui supra illud, de quo sermo nobis est, vadum, milliaribus non multis Moeno miscentur. Gentem autem hanc pro communi Germaniarum salute libertateque cum primis acriter propugnasse, & servitutem, quae obedientia dicitur fracti animi & arbitrio carentis suo, fortiter repulisse, nec dominationi cuiusquam paruisse demonstrat nomen, in quo significatio libertatis inest; quod & Iuris nostri interpretibus ignotum non est, qui, exempli gratia, Feudum francum appellant ab omni servitio liberum. Sane Graeci olim vocem Germanicam exprimentes *βέρυχας* vocabant, ut apud Strabonem videre est, qui eos inter Vindelicos & Noricos ponit: neque enim potentissima gens angustioribus se limitibus continuisse putanda est. Excellentem autem nationis huius virtutem aestimare inde licet, *Libanius Sophista* in Oratione super Funere

nere praenominati Iuliani Francos appellat
 inuictos & quasi arces inexpugnabiles. Ac
 licet Imperatores Romani cum Alemanici,
 tum Francici & Germanici audire volue-
 rint, ista tamen titulorum arrogantia saepe,
 ut Taciti verbis utar, in ludibrium versa est.
 Et ut cetera mittam, Imperatoris Iustiniani
 temporibus, Duce Theodeberto, die vno
 fuderunt ad confligendum paratos exerci-
 tus, tum Gothorum, tum Iustiniani, duos.
 Utque postea temere per Italiam infesto
 exercitu, Bucillino quodam Duce, vagan-
 tes, a Narsete Iustineanearum copiarum
 Imperatore sint, quae belli fortuna est, su-
 perati, tota tamen inde gens deuicta dici
 non potuit: & potius id agebant Impera-
 tores Romani, ut socios haberent Francos
 non hostes: iuxta Graecorum illud: τὸν
 Φράγκον φίλον ἔχε. Quin & Imperatorem
 non ex Romanis, non ex Graecis, aliisue
 nationibus, sed ex Franchis denique legit
 Italia Carolum, qui & *Francofordiam nostram*
 nimirum commodissimo loco sitam, plerum-
 que habitabat, & extructionibus fortunif-
 que magnifice locupletabat. Quae vero
 Franco huic Carolo per totam Europam re-
 rum perturbatissimarum fuerit moles susti-
 nenda superandaque, vel quam potius susti-
 nuerit & superarit, si commemorandum hic
 susciperem, sane tum intempestiuam Lecto-
 ri praestarem beneuolentiam, tum audaci-

Q4

am

am audaciae, onusque oneri longe maius adderem. Itaque ad *Fichardi* nostri Patriam *Francofordiam*, inde usque a Caroli temporibus, nomine specialis domus Imperii nuncupatam, & solam eligendis Imperatoribus Romanis adhuc destinatam, redeo. Oppidum igitur hoc, quod non condidisse quidem Francum Marcomiri Regis filium, sed instaurasse, & pro Helenopoli *Francofordiam* dixisse quidam putant, cum primis auxit Carolus ille Magnus rebusque omnibus ornauit atque instruxit. Et ut Maiestatem DEI Optimi ter Maximi pie cognouit & honorauit, suumque vniuerso orbi optabile & salutare Imperium praeclare auspicatus errores gentiles longe lateque profligauit, oppressamque vulgo iustitiam reduxit, ita suam quoque *Francofordiam* constituit, ut religiosae pietatis & aequitatis politicae foret tam domicilium, quam Imperii praesidium & propugnaculum. Vnde & memoria eius a posteritate ibi cum primis celebrata est, ut in eorum numerum, quibus dies anniuersarios consecrarunt *Francofordenses*, praecipue Carolum Magnum cooptarint, ita, ut ab antiquo ei feriarum honorem tribuant die XXVIII. Mensis Ianuarii. Sane & antequam Carolus ad Imperatoriam dignitatem eueheretur, praecipuae erat existimationis illud Francorum vadum, & ut refert *Petrus Gregorius Tholosanus* l. C. in *Syntagm. Iur. vnita*

*Part. I. Lib. I. c. 7. ex Tom. II. Concil. Anno 1551.
 Colon. edit. sub Zacharia Pontifice Anno C.
 742. Synodus ibi habita est, & damnati sunt,
 qui vetitis artibus & susurris magicis ele-
 menta turbare niterentur & ignes facerent
 sacrilegos, quod Nedsri vocabant. Porro
 cum non vni olim Seruio Sulpitio, cuius
 nota est ad Ciceronem Epistola Consolatori-
 a, sed nobis quoque multa, quae quodam
 tempore florentissima fuerunt oppida pro-
 strata & diruta, ante oculos iaceant, de Ci-
 uitate Francofordiense adeo diminutio nul-
 la facta est, vt in dies adhuc DEI benignita-
 te creuerit & verissimis excellentium virtu-
 tum atque fortunarum laudibus ciuitates a-
 lias superet. Etenim cum sit eo loco sita,
 vt vndique commeantibus & commercia
 cum externis habentibus, nullus reperiri
 possit commodior, Emporium ibi iam olim in-
 stitutum magna adhuc celebritate bis quot-
 annis frequentatur. Moenus autem prae-
 ter agri vbertatem atque singularem Magi-
 stratus prouidentiam, ingentem non tan-
 tum mercium, sed & ceterarum rerum ne-
 cessariorum omnium copiam vndique ad
 urbem asportat. Et terra commeatus ad-
 uehitur tantus, vt quoddam panegyri isti
 quasi cornu copiae diuinitus conciliatum
 videatur. Vnde, vt multitudinem ibi ho-
 minum & equorum nundinae maiorem in-
 nodum augeant, nulla tamen animaduerti-*

tur annonae penuria, nulla caritas. Cumque fiat saepe aliis in oppidis, vt adueniente Principe aliquo, suo cum comitatu vix trium dierum citra ciuium querimoniam hospitium reperiat & victum: ille Francofordiae, qui iustum etiam exercitum numero superet bis quotannis conuentus, tam commode habetur, vt peregrini quasi domi suae viuentes, tantum non habitare ibi videantur, nimirum vbi ciuitas non hospita modo, sed hospitalis est. De Magistratu vero quid dicam? Si cum ciue tibi lis sit, ac adundus Iudex, nihil metueris, ne minor tui, quam illius habeatur ratio, vel procrastinationibus delusus re infecta domum reuertaris. Ita nimirum & Plato maiorem peregrinorum quam incolarum haberi voluit rationem, quod propinquorum illi praesidio destituti ad iustitiae asylum confugiant, a quo eos qui abstrahat quasi ab ara auellat supplices. Et Nicocli Regi consulebat Iocrates, daret operam, vt peregrini tuto in vrbe eius versari atque negotiari possent. Eo vero maiorem illa Francofordiensium hospitalitas laudem meretur, quo vulgo rarior est. Sunt enim nostro quoque seculo, qui illam, cuius pro Archia Cicero meminit, quamque in Officiis detestatur Legem Papiam, atque Lacedaemoniorum misoxeniam imitati, peregrinos vrbibus vti prohibent. At Francofordienses Atheniensium
phi.

philoxeniam imo veterem consuetudinem institutumque tenent Maiorum suorum. Conuictibus inquit de his Cornelius Tacitus & hospitibus non alia gens effusius indulget. Quemque mortalium arcere tecto nefas habetur. Notum ignotumque quantum ad ius hospitibus, nemo discernit. Haec ille. Germanam igitur illam maiorum nostrorum humanitatem, illam proauitam hospitalitatem nobis sartam tectam praestat Francofurtum. Itaque extra etiam nundinas nemo hospitem exterminat, nemo ciuem peregrinumque ad ius hospitii quod attinet, discernit, nemo quemcunque mortaliū vrbe arcet: Itali, Galli, Hispani, Angli, Belgae, Francusque nullo (vt cum Didone Maroniana loquar) discrimine aguntur. Porro vigilantia Magistratus illa quoque in parte admirabilis est, quod in ista diuersorum populorum, linguarum, studiorum, morumque discrepantia rarae per urbem vias angiportusue rixae audiuntur, rari tumultus, caedes nullae: cum in aliarum urbium nundinis omnia plerumque strepant conuictiis & pugnis. De variis autem nobilissimi huius Emporii mercibus, cum eas Cl. V. *Henricus Stephanus* peculiari encomio antehac ornarit nihil hic dicam, saltem *Iulii Caesaris Scaligeri* Viri longe praestantissimi quoddam breue quidem, sed perquam elegans Epigramma visum fuit adscri-

scribere, estque id:

Multa laboratis debet Francfordia sulcis,

Multa racemiferis vinea culta iugis.

*Quid referam, quanta & quae conuexere me-
talla,*

*Quae Mars bellipotens, quae petis alma
Ceres?*

*Huc Italus patriis miratur partibus orbem,
Aduectum; huc stupida est Gallia magna
suum.*

*Hic Oriens, hic terra nouis comperta sub
Aris*

Agnoscit genii semina plena sui.

Nec tamen in brutis sola haec commercia nobis

Hic animi aeternae sed cumulantur opes.

Quod si res paucas operosa est dicere merces:

Non magis est cunctas res operosa dari.

In hoc igitur oppido pridie Ioannis Baptistae
XXIII. die Mensis Iunii circiter horam XI.
meridianam anno Christi M. D. XII. * in lucem editus est prima suorum parentum soboles IOANNES FICHARDVS **, natus

Patre

* MELCHIOR ADAMI Breui de vita FICHARDI Narratione, quae Vitarum ipsius Editione Tertia Francofurtensi 1705. inter Ictos exiit p. 113. natum eundem perperam scribit a. M. D. XI.

** Imaginem FICHARDI more istius aculi-
gno, non ineleganter tamen incisam, NICOLA-
VS REVSNERIVS magni nominis Ictus & Philo-
logus Iconibus Virorum literis illustrium Argem.

Patre cognomine *Ioanne Fichardo, & Margarita*

torati 1597. 8. editis p. 385. 386. inseruit, addito
Vitae Fichardianae Compendio, quod pace
tua *Lector Erudite*, huic ampliori de vita re-
busque ipsius Narrationi, veluti Summam prae-
mittam :

IOANNES FICHARDVS PATR.

Francofurtanus natus anno

M. D. XII.

Optimus & Vir & Iureconsultus:

multa doctrina, plurimo rerum usu:

sub Huldr. Zasio IC. doctore multis annis Fri-

burgi Brisg. in Iurisprudentiae studio ver-

satus: & vna cum Ioanne Sicbardo

summum Docturae bono-

rem consecutus:

Spirae Nemetum in supremo Imperii Ger-

manici tribunali aliquandiu feli-

citer exercitatus:

Patavii demum, ac Bononiae ceterisque Italiae

Academiis confirmatus plurimum:

Rei publicae Syndicus in patria per annos

XLIII. clariss.

Multorum praeterea Principum ac procerum

Imperii Consiliarius sapientiss.

Plurimis non modo veterum Iurecons. Com-

mentariis, sed & ingenii monumentis sui pul-

cerrimis & Collectaneis utiliss. in publi-

cum editis nobilitatus:

Decus & ornamentum eorum quibus cum

*rita Crotzenbergia Petri Crotzenbergii honesti
illic & laudati ciuis filia, matre. Pater au-
tem ille Fichardi tum rerum vsu, tum do-
ctrina Iurisque peritia praeftans, scriba Se-
nato-*

*vixit & patriae imo Germaniae
totius & seculi sui
functus vita decessit Francofurti ad Moenum
anno M. D. LXXXI. annum
agens LXX.*

*inde p. 387. 388. Ioannus Lauterbachii, Francisci
Modii & Nicolai Reusneri sequuntur Elogia
FICHARDI Carminibus. Secutus Reusnerum
paucis additis IANVS IACOBVS BOISSARDVS
Iconum Virorum illustrium Part. III. Edit.
Francof. 1598. Num. XIX. p. 133. Grauiissimus
Historicus IACOBVS AVGVSTVS THYANVS Hi-
storiarum Lib. LXXIV. sub fin. p. 534. F. Edit.
Geneu. sequentibus nostri memoriam commen-
dauit: IOANNES FICHARDVS, qui HVLDRICO
ZAZIO maxime illustri inter Germanos Iuris Pri-
burgi Brisgoiae operam dedit, idem Patanii &
Bononiae eandem scientiam professus, Francofur-
tum quae illi patria erat, reuersus, in eaque urbe
Syndici munere XLIV. annos magna fidei & in-
dustriae laude functus ibidem septuagenarius de-
cessit, & a Bernardino Rutilio Vitas veterum Viri
sapientum descriptas ad ipsum Zazium usque per-
secutus est: hoc certe facto meritis, ut qui tot
clarorum virorum memoriam in occulto latere
passus non est, silentio minime praetereatur.*

natorius erat existimationis praecipuae ac multis grauib. negotiis fides eius industriaque fuit perfecta. Praeter sorores autem tres, *Ioannes Fichardus* fratres habuit *V. Conradum, Nicolaum, Stephanum, Casparem & Balthazarem*: quorum vnus *Caspar* ad summos honorum gradus euectus mortem obiit *Spirae* compluribus optimae spei relictis liberis, ceteri aetate immatura decesserunt.

Elucebat autem statim in *Ioanne Fichardo*, qui natu maior esset bonitas indolis, inque communem Ciuitatis ludum puer missus, celeriter quae traderentur percipiebat, fideliterque meminerat. Ceterum reuocata iam tum erant studia artium optimarum & linguarum puriora, discendique ardore discipulorum animi flagrabant. Et *Senatus Francofordiensis* animo perpendens, quantum in puerili institutione fitum esset, accersierat paulo ante Viros doctos & literarum peritos, qui ludum ibi aperirent nouum. Ac primus tum fuit, qui Ciuitati illi in iuuentute accuratius erudienda & scriptis, veterum Auctorum exquisitius enarrandis operam daret *Wilhelmus Nefenus* qui singularis eruditionis doctrinaeque laudibus suum illud tum *Gymnasium*, tum nomen illustrabat. Exat inter *Erasmi Roterodami*, quae cum *Thomae Mori* edita olim sunt epigrammata, quod-

quoddam ad hunc *Nesenum*, ex quo facile apparet, quanti eum ille fecerit. Et *Philippum Melanchthonem* ac *Ioannem Camerarium* aliosque Viros summos eiusdem huius familiaritate iucundissime vti solitos eundemque propter ingenii bonitatem inque iudicando prudentiam, & multarum rerum cognitionem atque experientiam magnificisse & denique ex tristissimo obitu ipsius acerbissimum animi dolorem concepisse ipse *Camerarius in Vita Melanchthonis* ostendit. Hic igitur *Wilhelmus Nesennus* *Frankfordiae* illum, qui studio deinceps & opera *Ioannis Fichardi* in Monasterium Franciscanum translatus est ludum primus aperuit, & cum *Frankforto*, discedens conferret se *Wittebergam*, vbi tandem animi gratia traiciens *Albini*, ac lintrem forte iub aqua latenti trunco impingens interiit, successorum habuit instituti Gymnasii *Ludovicum Carinum* virum ex eruditae doctrinae famularum, quo nomine & ipse *Melanchthoni* *Camerarioque* cum primis carus fuit. Et ita quidem studia tunc literarum excitabantur *Frankfordiae*, & vberiore in dies quasi mercis Musicae copia ludus ille crescebat: sed IOANNES FICHARDVS per aetatem illis artium optimarum & virtutis Magistris vti nondum potuit, in inferiori illa patriae schola adhuc institutus. Quo autem & ad quod vitae genus se pos-

ste

ea contulerit *Carinus* compertum mihi non est: sed postquam aliquot ibi annis linguarum & artium liberalium interpretationem esset professus Scholae administrationem tradidit *Iacobo Micyllo*, quem *Catherarius* in *Vita*, quam dixi, *Melanchthon* Antistitem vocat rectorum & liberalium studiorum, atque in Epistola quadam sua ad *Petrum Lotichium* morte eiusdem ita se perturbatum, vt carissimae, quae anno eodem obierat, filiae obitum vix grauius ualerit. Quae vero *Philippi* in *Micyllo* fuerit existimatio, vel vna illa ostendit praefixa grammaticis ad *Christianum Egenolphum* Epistola. *Lotichius* quidem, qui sub *Micyllo* eiusdem Collega *D. Adamo Lonicero* V. C. Francofordiae in literarum studiis educatus esset merita illius & beneficentiam nimis grati memoria & immortalibus carminum elegantissimorum monumentis celebravit. Porro iactis iam literarum fundamentis hunc nactus est Magistrum *Iohannes Fichardus* singulari discendi cupiditate incensus. Neque solum monitis huiusmodi parebat, nullisque eius castigationibus refragabatur; sed sibi etiam ipse quaecumque calcar admouebat, & continua studiosum cura sollicitabatur, efferre se ad liberum artium praestantiam ingeniique viis experiri gestiens. Itaque summopere illum diligebat *Micyllus* & publice priuatim-

R

que

que studia eius informando ad exercendum stilum atque ad Graece Latineque scribendi rationem deducebat. Et mentem Praeceptoris huius *Fichardum* perquam honorificam saepe facere mentionem, sermonis utriusque cognitionem versusque scribendi facultatem huic referre acceptam. Animaduertit quodam tempore *Micyllus* angli FICHARDVM adolescentem & mente contrahi, quod cum solutam orationem scribendo Praeceptoribus satisfaceret, in componendis carminibus non eosdem experiretur successus. Iussus igitur ille *Micyllo* Poetas legendo reddere sibi familiares tum versus deinceps scribere elegantiores tum Poetarum vbertate & copia suam eloquentiam colorare, grauesque saepe disputationes eorundem dictis & gnomis elaborare didicit. Utriusque autem Linguae comparata facultate & praeter doctrinam Grammaticam Dialecticis quoque & Rhetoricis praeceptis sub *Micyllo*, qui iam rursus vidit praedixitque multis, quis futurus esset *Fichardus*, ad vberiore quasi doctrinarum mercatum profectus est in celeberrimam ac in omni disciplinarum genere Eruditionum Virorum copia florentem vicinam *Heidelbergae* Academiam deque voluntate Patris non humanioribus tantum litteris sed artis boni & aequi, cuius usum per apuero, ut ipse quadam in operis *Sichardus*

ani Praefatione scribit dōmi suae cognos-
set, operam dedit, & ibidem quoque
raeclaram de se Praeceptorum opinionem
commouit. Porro cum amplum illud ge-
nerosi animi pectus omnia conari & per-
peti paratum foret, ob acquirendam maio-
rem in dies eruditionem & cupiditate ar-
deret plures illius temporis Viros celebres
actuendi audiendique, *Basileam* quo &
immigrarat deinceps praecipuus Heidel-
bergae liberalium disciplinarum Professor
non Grynaeus Praeceptor eius carissimus,
e contulit. Utque coniunxerat ad Ni-
drum Iurisprudentiae studium Philosophiae
in *Basileae* quoque cursum eundem tenuit,
& nullarum rerum cognitionem non attin-
gendam putans, non Iurisconsultos ibi mo-
do sed vndique sapientiae quandam quasi
possessionem occupando, *Theologos* etiam au-
diuit & *Medicos*: inque sermonem Lati-
num quosdam conuertit Libros *Galemi*, qui
nunc cum ceteris Interpretum translationi-
bus extant.

Incidit autem in haec tempora fatalis
laterum Ecclesiasticarum conuersio, & *Basileae*
quoque mutari incipiebat religio.
Quae res cum turbulenter primum geri vi-
deretur, quidam Academiae *Basiliensis* Pro-
fessores ista offensi plebis audacia insolentia-
que parabant abitum & *Friburgum Bris-*
gouicum secedebant: erantque horum prae-
cipui

cipui *D. Erasmus Roterodamus*, qui superstioſam ſe religionem malle diceret, quam nullam, & *Henricus Glareanus* Poeta, & *Ioann. Sichardus*. Eodem quoque ſtudioſi ut commigrabant, iisque *Fichardus* etiam, qui praecipue Iuri ciuili operam nauaret adiunxerat. Etenim Academia illa cum ſecularium Literarum reiſque Medicae, & ſtudiorum humaniorum Profeſſores habebat excellentes, tum Iuriſconſulti ibi docebantur quorum etiam nunc opera in ore ſunt & manibus omnium, qui in boni & aequi diſciplinam ſtudiumque incumbunt. Hoſpitio autem & amicitia conuiſtuque *FRICHARDVS* coniungebatur *Friburgi* cum optimis quibuſque & liberalium diſciplinarum amantiſſimis. Ex his praecipue eum praedicare memini, genere, virtute, eruditione dignitateque Nobilem *Georgium Ilſungum*, Auguſtanum, Sueuiae deinceps Praefidem; *Conradum Hombrachtum* ICrum Patricium Francofordienſem, Senatoremque Primarium; *Melchiorum Schvvarzenbergium*, IC. Imperialis Iudicii Spirae Aduocatum cauſarumque Patronum, & eum quem ſupra dixi *Ioannem Sichardum*. Curas igitur cogitationeſque omnes in Iuris vtriuſque ſtudium conferens, mane, ſtipatus ſuis commilitonibus ſuis, primum audiebat *Georgium Amelium*, Morauum V. I. D. Praeficiarum Conſtitutionum ordinarium, & poſtea illum

lum modis omnibus Virum incompara-
 lem, vt *Erasmus* vocat, *Vldricum Zasium*
 interpretantem *Pandectas* * A meridie ad
 electiones conueniebant *Sebastiani Der-*
ri, qui *Codicem Iustinianum* explicabat,
 ius de Iuris prudentia Libri Tres extant,
 is luculenti. Inter ceteros vero commi-
 ones FICHARDVS laudare solebat *Io-*
annem Sichardum, qui vt serius in Iuris stu-
 dum, ita felicius incubuerit, & biennio
 multo ampliorem, quam alii toto decen-
 io cognitionem artis eius consecutus fu-
 it: nimirum quod Iuris Consultorum
 cholas ingressus, afferret tum ingenium
 philosophiae doctrinis diu feliciterque ex-
 altum atque expolitum, tum iudicium
 maturum ac sincerum. Hic igitur quod
 tate esset prouectior, petere instituit
 R 3. sum-

* MELCHIOR ADAMI breui de vita Fichar-
 Expositione p. 114. Ibi inter alios, ern-
 tione insignes Viros ZASIVM Germanorum
 zorum facile Principem, ei audire contigit,
 m prope septuagenarium, quo tempore quan-
 iam ob senium, multa fuere in eo remissiora,
 iam vox ipsa, quod tum edentulus esset, blaesi-
 ; ita tamen adhuc dicendo scribit (Fichar-
) eum viguisse, ita, quae dicebat, vixisse
 mia, vt iuratus confirmet, neminem se ex Ger-
 miae & Italiae Doctoribus audiuisse, qui Zasi-
 v viuida illa docendi ratione superavit.

summos, qui meritis decerni solent, scho-
lasticarum dignitatum titulos, atque **FICHARDVM**, vt sibi se adiungeret, inter-
pellabat. Annos vero natus tunc erat
FICHARDVS XVIII. & **Menses VI.** ideoque
vtrum *Sichardo* obsequeretur non te-
mere animi pendebat. Licet enim diutius
quam ille in Iuris, vtriusque studiis
diuersis Praeceptoribus, esset versatus &
vsum artis huius prope a puero domi
informatus, adolescentem tamen se esse
meminerat, cui, vt cetera non desint, au-
toritas, certe sit nulla. Neque Aristote-
lem ignorabat rerum imperitum Adolescen-
tem Iuris prudentiae ne auditorem quidem
nedum Doctorem putare idoneum. *E*
Advocatum Iuuenem ab *Angelo* vocari consue-
rem *litium*: atque apud Ciceronem ma-
ximas saepe Res publicas per adolescentem
labefactatas affirmare Catonem Maiorem.
Nec non in mentem veniebat illud, quo
scriptis longo post tempore mihi versibus
epithalamiis inseruit, ἔργα νέων, βέλ-
μίσων nimirum adolescentum partes esse la-
borare, non dare consilia, quae & in Iuueni-
bus esse leuissima ait ille secundum Iustini-
num Imp. omnis virtutis pater *Homerus*. Ne-
que temere fieri posse verebatur, vt respo-
dentem de Iure homines auersarentur eum
qui forte laesus ex interdicto restitutionem
vt minor, obtineret. Nouerat ab *Alicio*
Paradoxorum Libri VI. Prooemio adductum
Phi

Thidippi illud iuuenes stultitia opinionum-
 que vanitate affici, & quod *D. Hieronymus*
 ut, debilitate vitulos fortius boues lassos pe-
 tem figere : Daretisque iuuenili feruori
 traferri senioris Entelli grauitatem. De-
 que ad sequens vitae suae curriculum fi-
 gli gloriosum, atque ad omnem studiorum
 rationem vtile fore existimabat, si
 ante, quam honores illos peteret, profe-
 ctus in *Italiam*, cuius perlustrandae cupi-
 ditate iam dudum flagrasset, Iuris ibi audi-
 ret Professores multorum sermone coram
 e magnopere celebratos. Haec quidem
 & huiusmodi cum animo cogitaret nonni-
 hil in ista *Sichardi* interpellatione primum
 ergiversatus est. Sed cum instaret tamen
 ille cunctantemque vrgeret & praeter ra-
 tiones alias illam quoque afferret : matris,
 quam pater anno superiore decedens vi-
 duam reliquerat, esse habendam rationem,
 quae in institutionem alterius iam filii *Ca-*
sparis Fichardi, ad insignem artium libera-
 tum cupiditatem excitati adolescentis, sum-
 ptus non exiguos faceret. Par esse vt ipse
 suis studiis colophonem adderet & minue-
 ret matri charissimae impensas. His igitur
 rationibus inductus, & quod memi-
 nisset Neruam filium anno aetatis XVII.
 de iure responsisse, & Papinianum, quem
 Imperator *Iustinianus in L. 30. C. de Fidei-*
commis. acutissimi ingenii Virum & merito
 R 4 ante

ante alios excellentem appellat, mortuum esse iuuenem, anno scilicet XXXVII. vix dum completo : & *Cervotum* quoque *Accursii* filium, adolescentem creatum Doctorem : & de *Bartoli* & *Baldi* aliorumque nonnullorum aetate prope eadem quosdam affirmare : tandem, vbi & Praeceptorem, quem vt alterum parentem coleret, *Zasius* consuluisset, monitis *Sichardi* cessit. *Zasius* sane vt ab illo gradu *Fichardi* aetatem abesse videret, & verum nosset illud *Ioannis Petri* Practici Papiensis : *Doctoris gradum redigere hominem de libertate in seruitutem* : & magno sumtu quaesitum cum anxietate teneri : tamen praeclaros animi generosi impetus reprimendos & cursui instituto moram inferendam non putauit. Neque enim dubitabat optimus studiorum atque ingeniorum censor, quin eam ornaturus aliquando esset *Fichardus*, qua ipse tunc ornaretur, dignitatem. Doctores igitur Iuris vtriusque *Fichardus* & *Sichardus* creati renunciatiue sunt ab illo, quem supra nominaui Iureconsulto eximio *Sebastiano Derrero* Codicis Professore ordinario IV. Calend. Decembr. Anno Christi M. D. XXXI. *Zasius* enim, quem *Matthias Garbicius* * Illyricus, Graecarum

* Quem forte secutus MELCHIOR ADAMI breui de vita FICHARDI narratione p. 114. scribens : Contulit ibi tum ZASIUS in Fichardum

carum literarum Professor, Vir a Camerario & aliis saepe laudatus, haec insignia praenominatis duobus competitoribus tribuisse ait in oratione quam super funere *Sichardi* habuit *Tubingae* XVI. Kalend. Octobr. Anno M. D. LII, vt solennibus istis actus publici ceremoniis interfuit, ita prae senectute suggestum ascendere nequit. Quamuis enim ratione adhuc & animo esset acri, tamen cum aetatis annum ageret LXX. corpore erat imbecilliore, & quadriennio post diem suum obiit. Hic parentibus honestis erat natus in celeberrima ciuitate, quae *Vitodura* quibusdam, *Nantuatium* aliis, nonnullis *Harudum* olim vocata, hodie dicitur, *Constantia* sita praeter complura oppida alia ad lacum, per quem Rhenus amoeni tractu quasi spaciando, vt loquitur Praeceptor meus *Camerarius* manans, suo deinde alueo defertur. Cumque eum mores sui & singularis modestia, maiorefque aetate virtutes eximie commendarent, eaque propter a Praeceptoribus summo opere diligeretur, tantos fecit adhuc adolescens

R 5

in

discipulum suum tantum benevolentiae, operae ac studii, quantum vix in alium quenquam. Itaque eodem *Zasio* instigante, summum Doctrinae honorem petiit, atque vna cum IOANNE SICHARDO summum eum honorem, promouente *ZASIO* ibidem est consecutus.

in studiis progressus, ut ubi vixdum excessisset ex ephebis ludo literario praeficeretur *Friburgi* & paucis post annis ex Ludimagistro factus ibidem Scriba senatorius, Statuta Urbis eius in ordinem redigeret, omnium vere consiliorum in Senatu auctor & administrator. Et vero Ius civile iam ante aliqua ex parte degustauerat, tamen ad studii eius perfectionem contendens ex Scriba denuo fit Scholasticus, & aetate prouectior ad augustam illam disciplinam iudicium acrius atque certius, & differendi facultatem praeclariorem afferens, is euasit Iurisconsultus, quem omnes quibus curae est Iuris prudentia, admirantur adhuc & amant. FICHARDVS sane hunc suum Praeceptorem, quem & iis annuere solebat, qui serius studium illud, sed felicius ingressi sunt, pie semper veneratus est, ut tum ex aliquot modo editis Iuris Responsis aliisque monumentis, tum ex epistola * carminibusque Latinis & Graecis,

* Vitae quoque ipsius potiora memorabilia, amplo Elogio *Vitis recentiorum Ictorum* ab se concinnatis addidit inque sine *Edit. Panziroli Hoffmannianae* p. 434. ampliorem de Vita rebusque *Zasii* narrationem promissit: Haec ego ex plurimis de Praeceptore optime merito, paucis propterea sum prosecutus, quod dudum in animo gero aliquando iusto quodam

cis, quae intellectibus Zafianis singularibus
praefixa leguntur, videre est, ubi vocat:

Ζάσιον ἀκρόσοφον, βαθύμητιν ἀμύμονα,
βηλαῖς

Νέστορα καὶ μύθοις, Ἰηλίανόν τε νό-
μοις.

i. e.

*Zasium summe sapientem, abdite prudentem,
inculpatum*

*Consiliis Nestorem & verbis, Iulianum-
que legibus.*

Porro Fichardus illis honoribus ornatus,
tum primum attendere diligentius & confi-
derare cum animo suo, quae *Doctōis* par-
tes, quam graues & laboriosae! quam eae-
dem honorificae & splendidae! quam tur-
bulentis denique & atrocium malorum labe
foedatis temporibus haec sibi esset imposita
persona! Itaque ad pleniorē ingenii cul-
tum in *Italiam* profecturus, & Iuris ibidem
vtriusque, nec non studiorum humaniorum
Professores auditurus a Praeceptoribus suis
consilium petiit, praecipue ab illo cuius an-
tememini *Simone Grynaco*. Is *Basilicam* *Hei-
delbergae* commigrarat ibique ut aliorum
summorū hominū frequentia, ita huius
quoque splendore Academia celebrata est.
Obiit.

*commentario, vitam eius omnem, & quae plurima
ab eo crebris colloquiis nostris benedicta sunt, ex
ordine commemorare.*

Obiitque Vir de literis earumque Studiofis optime meritis Anno M. D. XLI. relictis posteritati cum eximiis egregiae doctrinae monumentis, tum praeclaris humanitatis virtutis patriae haeredibus filiis. Hic igitur per literas a *Fichardo* consultus respondit XX. Martii Anno M. D. XXXII. cuius responsi summam si breuiter hic ostendam, neminem opinor digna vituperatione esse reprehensurum. Quaesierat autem *Fichardus*, vtrum *Grynaeus* Doctorem aliquem adolescentem aut iuuenem, qui vberioris ingenii cultus gratia Italiam Galliamue adire plane constituisset, rectius facturum putaret, si prius in forum prodiret, atque vsu ibi & exercitatione quasi subactus, exteras tum demum terras perlustraret? an vero si continuum studiorum suorum cursum persequendo recta ad externos disciplinarum Professores audiendos contenderet? Ad hanc quaestionem ille tum ex tempore respondebat; Istorum ad quos *Fichardus* aspiraret honorum, videlicet vt cuiquam vel Principi, vel Rei publicae esset a consilio forum esse quasi tirocinium. At tiro, inquit, eris honestius nunquam, minori totum hoc tedium nausea nunquam deuorabis, quam aetate hac. Etenim vide, quam hanc in arenam, hoc in tirocinium, sit turpe redire ex amoenissima Italia nominis atque eruditionis fama auctum te & ornatum. Contra vero fori fastidio exantlato, rerumque v-

su

su acquisito, liber in Italiam iueris, liber ad studia redieris, maximum quodque munus, vel patriae vel optimo cuique Principi inferuendo, honeste deinceps obiturus. Eaque propter consulo, ut primo quoque tempore forum, id est, summam studiorum tuorum difficultatem superes, eamque rem in tempora tuis honoribus incommoda ne differas. Haec fere Grynacus a Fichardo consultus, tunc respondit, quae licet postea huic rerum usu corroborato confirmatoque & rem totam exactius perpendenti, visa non sint omnibus numeris absoluta, tunc tamen secutus est, & domi, quo nundinis vernis Friburgo rediisset, rebus suis compositis Spiram venit, ab amplissimo ibi Romani Imperii Tribunali XV. die Mensis Iurii in Advocatorum, & anno deinceps altero, a nato Christo M. D. XXXIII. Maii die XXIII. in Procuratorum etiam numerum aggregatus.

Vtenim semper antea vixerat laudabiliter, fueratque in puero pudor, in adolescente singulari cum studio literarum coniuncta probitas & eximia rerum expetendarum vitandarumque scientia: ita in honestissimorum illa munerum & officiorum occasione campum se nactum esse ratus, in quo sua virtus, parta vigiliis beneque agendi consuetudine confirmata excurreret, tum de lure respondendo, tum clientes ad aequitatis asylum confugientes defendendo, qui esset,

esset, quique futurus aliquando, patefecit. Quamuis autem haec, ad quam contendere, quo eius spectarant curae, ingenio ipsius & studiis dignissima videretur esse provincia, in qua declararet, quae suae esset non modo voluntatis sed eruditionis praestantia: tamen eiusdem anni Mense Septembri, cum iam per se sibi annuū se ad praxin exercuisset, a Prudentissimo *Civitatis Francofordiensis Senatu* XXIII. Sept. Anni M. D. XXXIII. reuocatus, Spiram reliquit & consilii *Grynaci* memor, studia sua non ad propriam vtilitatem & commodum, sed ad patriae salutem conferenda putauit. Factus igitur patriae *Aduocatus & Syndicus*, ante oculos adspexit viam, qua suus iuisset pater. Extabant vestigia, qua eunti sibi rectissimum esse ad gloriam cursum videbat, & agnoscebant in ipso *Francofordienses* effigiem non minus animi, quam corporis patris, & ut principia se dabant, fore sperabant, ut nunquam a se discederet. Verum cum illud peregrinationis desiderium nihil dum remitteret, sed in dies potius ingravesceret, ac forte id explendi acerrimamque videndi *Italiam* cupiditatem satiandi, contingeret occasio, nundinis vernis Anni M. D. XXXVI. valedixit Senatui Amplissimo, cui inserviuisset iam biennium & semestrem. Etenim *Caroli V.* Imper. Procancellarius *D. Matthias Heldus*, quem Ictum absoluit.

lutissimum appellare solebat, & omnium hominum quos ipse nosset facundissimum, aliquoties ipsum per literas vocarat ad *Aulam Caesaream*. Itaque cum praefatus Imperator *Carolus* ex victoria Africana rediisset in Italiam, mense Aprili *Fichardus* iter ingressus, sequenti Maio, cum Imperatore *Heldum* in Pedemontanis offendit *Astac*, ubi ab hoc amantissime fuit exceptus. Ceterum cum Imperator ibi Galliae Regi *Francisco* bellum faceret acre ac magnum, & hic tandem provinciam Massiliensem illum ingressum a comaeatu omni interclusisset: *Fichardus* postquam trimestre *Aulam Caesaream* secutus esset, tandem legibus ibi, ut inter arma, silentibus aulaque belli strepitu & horrore perturbata, *Italiam* auctore *Heldo*, interim dum pax fieret, perlustravit *Neapolim* usque uniuersam, & multorum clarissimorum hominum sibi cum notitiam, tum amicitias comparauit. Mense autem Nouembri reuersus *Patanium**, ex amicorum literis cognoscebat, *Imperatorem* belli difficilimi pertae-

* Neqtamen solum auditorem egit, sed teste ADAMI p. 114. quoque hic & *Bononiae* in Ius Recitationes instituit. Quo tempore & *Periochen Vitarum recentiorum* *ICtorum* concinnauit, *Patau* 1565. 4. formis expressam. Compara elegantissimam Praefationem HOFFMANIANAM *Panzirolo* praemissam f. 5.

taesum rediisse in *Hispanias* eiusque nomin-
 missum *Heldum* Oratorem vniuersalem a
 Imperii Ordines in Germanias. Itaque in
Patauii celeberrima illa Academia per hie-
 mem istam & subsequentem aestatem man-
 sit, vsque in mensem Augustum Anno
 M. D. XXXVII. & quasi diuturnam situm
 explere cupiens, auide audiit, quod sum-
 mopere semper optarat, Iuris Interpretes
 los, *Marianum Socinum* Iunior, *Ioannem An-
 tonium Rubeum* Alexandrinum & *Marcum Man-
 tuam*. Humaniorum autem studiorum, vt &
Artis Medicæ, Professores Schola illa semper
 habuit, quorum eruditionem tota non me-
 do Italia, sed Germania est admirata & Gal-
 lia. Inter quos tunc quidem eminebat *La-
 zarus Bonamicus*, ille, in quem quodam tem-
 pore *D. Erasmus Roterodamus*, ab eodem no-
 tatus vt parum expolitus, retorfit illud
Lazare prodi foras. Hunc igitur etiam *Bona-
 micum*, FICHARDVS, qui Philosophiæ &
 Eloquentiæ studia neutiquam adhuc in-
 termitteret, assidue affectabatur: Tandem
 vero vbi desiderio suo satisfecisse videretur
 sub autumnum in patria rediit, & paulo post
Spiram profectus, vixit ibidem cum iustitia
 quiete & libere vsque ad Pentecosten Anno
 M. D. XXXVIII. Iamque elucebant non
 ad Rhenum modo sed in tota Germania
 virtutes IOANNIS FICHARDI egregiæ
 nomenque eius praeclaris passim erudito-
 rum impressum monumentis, per omnem

vbi humanitas colitur Europam fama diffi-
 pabat. Et patebat ipsi non modo reditus
 in *Aulam Imperatoriam*, sed &, cum a vita
 aulica esse videretur alienior ab *Academia*
Viennensi ad docendum ius non contemnen-
 dis praemiis inuitabatur. Et honestis pro-
 positis stipendiis alliciebant ipsum tum Ci-
 uitates aliae tum *Passauensis* & *Memmingen-*
sis. Nec non Principes quidam Illustrissimi
 de Consiliario asciscendo cum eo clemen-
 ter agebant, praecipue *ArchiEpiscopus Treui-*
rensis Princeps Elector, & *Episcopus Bamber-*
gensis. Sed cum primis operam eius expete-
 bat rebus omnibus anteferenda patria. Eo-
 demque etiam ipsum vocabat mater vidua,
 propinqui, familiares. Quod igitur iam o-
 lim ex *Cicerone* puer didicisset; *patriam es-*
se cariore nobis, quam nosmetipsos, eique nos
totos dare, in eaque omnia nostra ponere. Et quasi
consecrare debere, delatam sibi denuo a Fran-
cfordiensibus, salario quidem conduplicato
Aduocati conditionem accepit non inuitus
 Mense Maio Anno M.D. XXXVIII. Itaque
 cum omnem vitae suae rationem eo dirige-
 ret, vt aliquam ex suis in patriam meritis
 tamam posteritati relinqueret: & eam quam
 multis laborum vigiliis esset consecutus do-
 ctrinae copiam in ciuitatem suam confer-
 ret: & vero tot distractus assidue negotiis,
 sine vitae torique consorte ibi bene viuere
 non posset, suadentibus tum matre sua, tum

S pro-

propinquis & amicis, in matrimonium duxit patritiae apud *Francofordienses* & vetustae gentis virginem *Ioannis Grumbergii* & *Annae Bromiae* filiam *Elisabetham* pudicitiae pietatisque laudibus insignem. Utque *Plato* ait, in constituenda Re publica primas tenere νόμος γάρμους; quos & in primis ad Magistratus curam pertinere, atque vnde natura vitam nostram auspicatur, inde ferendarum etiam legum fieri initium vult *Dionysius Halicarnassens*: ita & domus constituendae rationem matrimonium, venerabile illud fidei & honestatis templum, ut disertissimus seculi sui Ictus *Iason* appellat, vitaeque condimentum, & consortium diuinum, in primis requiri existimabat. Incidit autem illud sponsaliorum tempus in IV. mensis Augusti diem, qui D. Oswaldo sacer est, eundem scilicet quo ante annos XXVIII. Pater eius *Ioannes Fichardus* Sponsalia contraxisset, cum supra nominati *Petri Crotzenbergii* filia *Margarita*. Vnde scilicet videre est, quod modis omnibus fato conubia sunt. Caeterum statim a celebratis sponsalibus in febrem quartanam incidit, eaque laborauit ad Paschatos vsque ferias proxime sequentis anni M. D. XXXIX. Nuptias tamen amicis suadentibus celebrauit decem ante septimanis die scilicet XXVIII. Ianuarii, qui, ut supra memini Carolo Magno sacer est, & habuit se postea melius.

Cum-

Cumque in Ciuitatem se patriam penitus dicasset, XXVII. Maii Ciuis factus est Francofordienfis, die deinceps Iunii VIII. in veteris ibi *Limpurgi societatem patriciam* admissus. Etenim oppidi huius Ciues tributum sunt in Ordines Tres. Primus est Patritiorum illa quam dixi *Societas in alten Limpug*: quae aedes Curiam siue Praetorium contingunt a dextra. In alterius ordinis quasi Collegium siue sodalitium cooptantur ii, qui proximi Patriciis in manuariis sese artibus non exercent, sed tum negotiationes tractant maiores, tum redditus patrimoniorum habent ampliores: atque his a laeua Praetorii domus est, quae vulgo appellatur *Freuenstein*. Reliqui Ciues in suas quisque Tribus translati sunt, suaque habent Monopolia, quae ibi *Zünfte* alibi *Gildae* appellantur. Atque ex his tantum Senatores, ex illis Scabini etiam & Consules creantur.

Honoribus igitur, matrimonio, ciuitate, societate patricia auctus Ioannes Fichardus Collegas suos D. Hieronymum zum Lamm alias Agninum, & D. Nicolaum Burchardum Iuriconsultos Clarissimos aetate & loco superiores studiose obseruare, Senatores colere, ciuibus hospitibusque omnia humanitatis officia praestare, nec non beneficiis multis afficere & promere ex animo suo, praedaras illas quas puer atque adolescens colle-

S 2

lege

legerat opes disciplinarum, commendatam sibi iustitiam fideliter tueri, animum sic moderari, vt nihil a se ipse expectaret, sed a DEO Optimo Ter Maximo manare putaret omnia, bonorum omnium fonte perenni & aeterno. Qua propter neminem fere maleuolum, sed sui potius amantes & studiosos expertus est bonos omnes: neque repertus quisquam est, qui, vt saepe fit, de suis commodis, vel laudibus, alterius huius fama & emolumento quid decedere metueret. Ea vero erat in ipso humanitas, & facilitas, vt suauitate sua solennes plerumque conuiuiorum congressus exhilararet, cumque nihil ab ipso fieret dicereturue peperam, conuiueret tamen, praesertim in nuptiarum atque aliis solennium ceremoniarum epulis ad aliorum laetitiam aliquando etiam nimiam. In vita autem domestica nequaquam sui erat dissimilis. Cum enim iustitia vitaeque innocentia & temperantia summa praeditus esset, vitam domi agebat placidam, atque ab omni dictorum factorumque asperitate abhorrentem. Dumque suis ipse Rei publicae salutaribus sibi laudem & utilitatem afferentibus curis laboribusque vacaret, interim conseruandae rei familiari operam dabat coniunx & liberos ad pietatem morumque probitatem informabat. Haec illi peperit *Raimundus Pium, Mariam, Ioannem Hectorem, Elizabetham,*

tham, Iulium, Margaritam, Christophorum, Ioannem Iacobum: quorum Ioannes Hector, Iulius & Margarita in complexu Parentum expirarunt aetate immatura. Christophorus & Ioannes Iacobus spei optimae adolescentes studiorum caussa missi in *Italiam*, febris uterque sublatus: ille *Patau* die XVIII. Octobris Anno Christi M. D. LXXIV. aetatis XXI. hic *Estae* III. die Decembris Anno Christi M. D. LXXVI. aetatis eodem, quo ille. Sed *Raimundus Pius* natus VII. die Mensis Maii inter horam XI. & XII. merid. Anno Christi M. D. XL. amplissimos honores & fortunas in patria consecutus, viuendo in his terris Annos XLIV. compleuit, & triennio postquam pater decessisset, Anno scilicet M. D. LXXXIV. contagio in aedes ipsius a peste infecta famula illato XXVI. die Nouembr. pie obdormiit, magno Senatui Amplissimo & amicis dolore, coniugique ac liberis desiderio relicto maximo, Is cum a puero pietatem & literas amaret, & sensus eo omnes suos cogitationesque conuerteret, ut patris euaderet quam similimus, nactus etiam esset Institutores industrios, & *Basileae* denique *Coelum Secundum Curionem* Praeceptorem & Hospitem aliosque liberalium artium ac Iuris vtriusque Interpretes idoneos, eas fecit progressiones, ut tandem perlustratis *Galliis* & *Italia* auditisque celeberrimis ibidem Professoribus, Iuris v-

S 3

triusque

triusque Doctor crearetur *Ferrariae* XXIII. die Aprilis Anno Christi M. D. LXIII. In patriam autem reuersum, & peregrinationes maiores animo concipientem retinuit parentum carissimorum auctoritas: quorum voluntate studioque & opera amicorum, matrimonium contraxit cum honestissima veterisque & patriciae familiae virgine *Catharina*, Domini *Ioannis Volckeri* Viri Consularis & *Catharinae Stumphiae a Destingen*, quae nobilis & equestris in *Wederavia* familia est, filia vnica, quam vxorem duxit XXV. die Iunii, eodem illo, quo ex Italia redierat anno. Cumque hac in matrimonio suauissime, sine vlla acerbitate vixit annos XXI. susceptis vtriusque sexus liberis, compluribus. Horum *Daniel Pius* optimae spei puer obiit die XXV. April. Anno Christi M. D. LXXVII. aetatis XII. *Ioannes Osswaldus* & *Ioannes Christianus* matris viduae, singularis exempli foeminae, cura instituti liberaliter educatione doctrinaque puerili ad patris auique imitationem & quasi imaginem adhuc effinguntur. *Catharinam* in matrimonio habet Dominus *Philippus Ruckerus*, Patricius & Senator, Domini *Nicolai Ruckeri* V. I. D. germanus, prudentia & humanitate paterna auitaque praeditus. Et enim Auus horum *Francofordiensis* Reipublicae Aduocatus olim erat, & *Archiepiscopi Moguntinensis* Principis Electoris

Con-

Consiliarius praecipuus, patruus Camerae,
 ut appellant, Imperialis *Spirae* Adfessor. Pa-
 rens vero eiusdem Ciuitatis Senator ac Sca-
 binus, Viri Clarissimi, & immortalis memo-
 ria digni. Ex hac autem narratione appa-
 ret IOANNIS FICHARDI ea quoque fe-
 licitas, quod cum liberali educatione atque
 obsequio liberorum delectatus, tum ex eo-
 rundem successibus & honoribus laetatus
 est plurimum. Etenim, quod filias etiam
 attinet, natu maiorem *Mariam* duxit uxorem.
D. Arnoldus Engelbrechtus, honesto & praecla-
 ro Aquisgrani loco natus, I. V. D. ipsius FI-
 CHARDI Francofordiae Collega fidelis,
 Virutis Iuris prudentiae, sic & Linguarum
 multarum maxime peritus, morumque ele-
 gantia & humanitate praestans. Alteram
 vero, *Elizabetbam*, in matrimonium colloca-
 uit *Georgio Mengersbusio*, qui & Senator de-
 inde factus est, & Consul. Itaque breui
 tempore Generos suos ambos gerere vidit
 summos in Re publica celeberrima honores
 vno Aduocato & Syndico, altero Senatore
 & Consule. Et ille quidem viuo Socero
 decessit, sed fuit tamen in locum statim de-
 functi sororii suffectus, *Raimundus Pius Fi-
 chardus*, quo cum Patre ius dicente, suum
 gerebat Magistratum *Mengersbusius*. Ve-
 rum hic, ut sunt res hominum fragiles, post
 Soceri obitum, menses vix septem super-
 fuit: cum enim ob grauiam quaedam nego-
 tia,

tia, atque vt vna reduceret filium suum optimae spei adolescentem *Hieronymum Mengershusium*, in *Italiam* profecturus *Lichstalum* duobus vltra *Basileam* milliaribus situm oppidulum peruenisset, in morbum, tum ex equi iactatione, tum ex coeli gravitate, vt putabatur, contractum incidit. Erat autem in comitatu eius doctissimus & humanissimus Iuuenis, qui studiorum causa iter istud suscepisset, *Iacobus, Henrici Filius a Roda*. Is vbi imbecilliorum illum videret, quam vt posset Alpium istas difficultates superare, subsistendum & prius adhibendam putauit curationem. Cumque de inexpectato casu hoc Dominum *Christianum Dannonem* natione Italum, ciuitate Basiliensem, Virum integerrimum, *Mengershusii* amicum singularem & hospitem atque Clarissimum Virum *Adamum Henricum Petri I. V.* Doctorem & Professore, cui & ob Socerum *Fichardum, Mengershusius* carus, & a me quoque ad omnia humanitatis officia per literas commendatus esset, certiores fecisset, nihil isti cunctati Dominum *Theodorum Zuingrum V. C.* qui tum in Academia illa Magistratum gereret, maximaque cum laude & multorum salute artem medicinae faceret, interpellant. Hic igitur pro humanitate sua singulari cum illis *Lichstalum* pedes statim profectus, in grauiori, quam creditum fuerat, morbo, *Mengershusium Basile-*

am referri cupientem, offendit. Qua propter, licet a vicino praeclarae existimationis ac humanitatis Viro nobili accepta lectica *Basileam* illi relato *Dn. Zuingerus*, adiutore Clarissimo Viro Domino *Thoma Erasto* medicinam adhiberet, tamen ingrauescentis morbi vis, eius statim diei, quo *Basileam* reductus esset nocte, inuocantem DEVM trinum & vnum, atque in nomine IESV Christi huic sese pie commendantem sustulit. Quamuis autem procul a suis obiret, honorificis tamen sepulturae ceremoniis & exequiis non caruit. Nam die sequenti, qui erat XII. Ianuarii Anni M. D. LXXXII, tum Senatus Populusque Basiliensis, tum Academia & studiosi funus ei fecerunt amplissimum, singularis affectionis & συμπάθειας plenum. Locum autem sepulturae dederunt in Parochia Diui Petri, ubi & reuerendus Vir Dominus *Huldricus Coccinus* Theologiae Doctor & Professor, concionem funebrem habuit: quam deinceps ad Basiliensium beneuolentiam declarandam typis excusam edidit. Sane istis de improvviso hoc & inopinato casu nuntiis tristissimis Francofurtum allatis, immatura haec illius mors a vidua liberisque relictis atque a propinquis & amicis omnibus maxima animi perturbatione commotis, deplorata est. Et ut acerbis doloris iusta ei ab his quoque fierent, cum antiquae familiae & fidei Viro

Daniele Stephaneo, Patricio Francofordienfi defuncti illius ex sorore nepote ipse quoque *Basileam* sum ablegatus. Vbi & Amplissimo Senatui tum Urbis, tum Academiae, pro summae humanitatis, defuncto illi praestitis officiis, gratias, non quas debui-
mus, sed quas potuimus egimus: & monu-
mentum sepulto faciendum locandumque curauimus accepti tractatique publice ac priuatim a Senatu, quem dixi, vtroque per-
quam humaniter & benigne. Porro ex hac quasi digressionem, variam videmus vi-
tae humanae commutabilemque rationem, vbi paruo momento laetitia pellitur moero-
re, moerorque laetitia. Atque hinc etiam fortunatus putandus IOANNES FICHARDVS, quod ante & generum & filium dece-
dit, quorum vterque ipsum breui sunt suble-
cuti. Etsi enim fortunam vtramque modera-
te ferre didicerat, & nihil esse in hominis vi-
ta, diu nouerat, homo tamen erat nequa-
quam ferreus, & memini illum, vbi post praemissam coniugem carissimam, cum fi-
lia *Maria* generum quoque suauissimum *D. Arnoldum Engelbertum* amisisset, & aliquot
ex *D. Raimundo Pio* Nepotes, & fratrem ger-
manum *D. Casparem Fichardum* Cam. Imp.
Aduocatū causarumque Patronum & de-
nique breui tempore in Italia Filios duos
consolanti mihi ipsum, & ad illas suorum
mortes fortiter ferendas cohortanti occine-

re descripta a Poeta Satyrico senectutis incommoda illa:

*Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen
sunt*

*Funera natorum; rogos aspiciendus ama-
tal*

*Coniugis & Fratris; plenaeque sororibus
urnae.*

*Racet data poena diu viventibus, ut (reno-
uata*

*Semper clade domus) multis in ludibus in-
que*

Perpetuo maerore & nigra velle senescant.

Sed pergamus enarrare breuiter reliqua.
Dum IOANNES FICHARDVS non exiguam rei Politicae curam laboremque in speciali illa, quam supra dixi Imperii domo sustineret, interim magis magisque mutabatur passim administratio *Rei Ecclesiasticae*, quae variis affecta detrimentis, tanquam verus ruinosumque aedificium ad interitum procumbere videbatur: quod cum aliquarum partium demolitione instaurandum quidam, alii sarcienda saltim vitiola, nonnulli regenda putarent, animorum contradictionibus distractis mutuisque officiis interruptis, coeptum est indulgeri simultatibus & odiis manifestis. Utque in aequo-
re rabie concitato vnda vndam percellendo, viget, ita animis hominum maiorem in motum perturbatis crescebant alienationes.

&

& miseriae miseriis accumulabantur, ac mala praesentia cladem in posterum minitabantur horribilem. Cumque eodem quo Nuptias celebrasset Anno M. D. XXXIX. coniunctis in Augustana, ut appellant Confessione ordinibus visum esset *Francofurti* conueniri * & iniuriarum metu, de legitima contra violentam forte oppressionem defensione deliberari: Comitia haec magnam illum sollicitudine affecerunt, neque de talibus congressibus unquam bene sperauit. Licet enim animus illis esset, rebus laborantibus succurrere & ad opem ferendam plenis qualis velis contenderent, tamen ut secundum Nasonem:

Curando fieri quaedam maiora videmus

Vulnera, quae melius non tetigisse sunt.

Ita ista Rei publicae non quasi vulnera non modo sanata, sed grauius semper irritata sunt. Et metuebat FICHARDVS ne ea rebus exulceratis adhiberentur remedia, quae plus nocerent, quam prodesse, curareturque malum malo. Ideoque tales actiones magnopere ipsum excruciabant, & cum Anno M. D. XLIII. *Schmalkaldiae*, quae vrbs est sita in Hassiae & Duringiae Franciaeque Orientalis finibus, rursus conuentum

* Compara IOANNEM SLEIDANVM Commentariis *de Statu Religionis & Rei publicae* Lib. XII. p. 341. ad an. 1539. Edit. Argent. 1555.

uentum esset, & istae tandem Tractationes in armorum perniciem euasurae viderentur, variis animi perturbationibus curisque vexatus in febrim ibi tertianam VIII. die Iulii incidit: qua tamen sub mensis eiusdem finem, cum conuentu soluto domum reuerteretur, liberatus est. Equidem de temporum istorum tristitia & eventus querelas hic deplorare nolo. Sed illud ad ostendendam *Ioannis Fichardi* prudentiam pertinet, quod eas, quae paucis post annis consequebantur res, praevidit. Nam ista inclusa exacerbatis vtrinque animis odia, quae, tanquam praecedentia tempestates, murmura, iamdudum sapientiorum animos percellebant, in subiti belli tandem motum, & horribilem eruperunt procellam. Ea vero procella cum in tota prope Germania strages dedit immanes, tum Francofordienses, quorum salus tunc & fortunae in extremum periculum summasque angustias adducebantur, afflixit vehementer. Itaque cum iam de sacris & profanis non verbis amplius, sed armis acerrime disceptaretur & aliqua tandem copiarum hostilium pars *Duce Comite Burano* Francofurtum obtineret *Ioanni Fichardo* publicas istas & priuatas miseras attentius animaduertenti, nihil reliquum fuit quietis. Cum irati victoris animus deprecatione esset placandus ad illum ire iussus
lega-

legatus & deprecator, nullo salutis suae priuatim habito respectu, media hieme medios per hostes transiens, offendit Imp. *Heilbrunnæ*. Anno igitur Christi M.D.XLVII. die Saturni proxime tunc trium Regum ferias sequente, vbi circiter horam quartam pomeridianam e Caesareae Maiestatis Palatio per Vice Cancellarium *Naues* reducerentur foras *Baltazar a Gutlingen*, *Ludovicus a Fravvenberg* & *Ioannes Fesslerus* V.I.D. qui pro suo Principe *Vldrico Duce Wirtembergensi* suppliciter deprecati essent, admisus ille quoque est suo cum comitatu, suaque supplex deprecatione ibi consecutus id est, vt mitigatus *Caesar* Francofordiensibus clementissime ignosceret, & benignissime erga Ciuitatem se illam affectum esse ostenderet. In hac autem legatione & deprecatione supplici, **FICHARDVS** Comites sociosque habuit *Hoierum a Melheim*, & *Danielem Zum Iungen* Patritios & Consulares, atque *Ioannem Vetterum* Senatorem, Viros prudentia atque virtute excellentes maximosque amatores patriae qui non tantum illustrium meritorum posteritati memoriam, sed & filios reliquerunt partim ad amplissimos Rei publicae honores progressos, Viros summos & integerrimos: partim adhuc progredientes & vestigia paterna obseruantes. Porro vix ac ne vix quidem, sedata erat horribilis

lis rerum perturbatio cum noua existerent
 contra Imperatorem eundem *Carolus*, ab
 Illustrissimo Saxoniae Duce *Mauritio* Prin-
 cipe Electore, sociisque belli Principibus,
 Expeditionis susceptae pericula. Quam-
 uis enim Imperator nullis parceret labori-
 bus aut impensis, ut in pristinum statum
 restitueret omnia, tamen animaduersum fuit
 eam ad rem fuisse remedia adhibita minus
 idonea. Etenim aegra Res publica non
 modo non sanata illis est, sed magis de-
 bilidata, Germaniaue rapinarum & caedi-
 um immanitate misere dilacerata ferroque
 vastata & igni. Cumque Francofordia in
 fide Clementissimi Imperatoris permane-
 ret, & quae ad sustinendam obsidionem
 necessaria forent, appararet, Caesareis quo-
 que praesidiis munita fuit, oppugnatio-
 nemque hostilem fortiter sustinuit. In qua
 obsidione & *Georgius Dux Megalburgensis*,
 is, qui ante biennium Magdeburgenses
 inopina clade affectos, primus obsederat,
 globo tormentario ictus interiit XIII. die
 Iulii Anno Christi M. D. LII. His igitur
 continuo molestiis & curis imo & pericu-
 lis maximis exercebatur IOANNES FI-
 CHARDVS, neque vero ubi Martius ille
 furor desaeuisset, curarum tamen publica-
 rum expers erat, nouas usque & usque so-
 licitudines afferendas tum variis legationi-
 bus, tum crebris Ordinum Imperii Comi-
 tiis,

tiis, quorum celeberrima illa habita sunt
 Francofordiae Anno Christi M. D. LXII.
 in quibus XXIV. die Nouembris *Maximi-
 lianus* Bohemiae Rex, Austriae Archi-Dux
Ferdinandi Imp. Filius, consentientibus
 Electorum Principum suffragiis solenni ri-
 tu publice renuntiatus ac XXX. die mensis
 eiusdem, patre praesente coronatus est Rex
 Romanorum. Sed persequamur, quod
 restat paucis vitam FICHARDI ceteram,
 praecipue domesticam. Etenim non mi-
 nus domi, quam foris laboribus negotiis-
 que perpetuis distentus, omnis erat remis-
 sionis expers. Si a Comitibus aut aliis le-
 gationibus dabatur vacatio, suoque in Cu-
 ria fungèretur munere, domum redeun-
 tem audiendo ac dicendo, non etiam nun-
 quam stando circumeundoque fessum,
 magna excepit plerumque omnis tum con-
 ditionis, tum nationis clientum turba, in-
 nundinis praesertim operiebantur, quide-
 rebus suis & negotiis consilium ab eo pe-
 terent: alii qui aut ab aliis afferrebant, aut
 ad alios requirerent literas: nonnulli ver-
 bis aliorum salutem plurimam dicentes,
 & colloquia ipsi cum eo rerum familiarum,
 saepe etiam prandium aut coenam ex-
 petentes: quidam stipem flagitantes. Ho-
 rum cum neminem tristem dimitteret, fe-
 cit, ut veteres molestias patienter ferendo,
 quotidie inuitaret, novas. Cumque po-
 stremis

stremis vitae annis coniugem carissimam amisset, illis, qui aliis non parum graues sunt, interpellatoribus viduitatem suam & solitudinem leuabat. Itaque nunquam vidi solum ipsum vel prandere, vel coenare, eaque ex consuetudine & conuictu amicorum percepta voluptas animi eius recreabat vnica. Animaduerti autem potuit benignitas, &, vt loquimur, benedictio diuina, quod in promiscua liberalitate illa, nunquam deficeret ipsum vel crumena vel penus. Et licet in re familiari augenda, vel saltem asseruanda, ista aetate, tot assidue domi forisque negotiis occupatus, viduus, non ita multum attentionis posset adhibere, in dies tamen affluebat, quorum vsus indigeret copia. Facile solebat eorum qui egebant affici mercedibus, horumque plurimos non consiliis modo & opera iuuat, sed opibus suis & facultatibus. Quam ob rem DEVS optimus Ter Maximus qui istam illi mentem, istas dederat fortunas, annos quoque dedit, quasi vitae spatium cum bonis illis adaequans. Vere enim Dauid eum, qui intelligit super egenum & pauperem, beatum DEOque carum praedicat. Et enim quo aetate fieret prouectior & auergerentur anni, eo valebat rectius. Et quamuis Podagra tandem ipsi videretur fore molesta, nunquam tamen ex ea prostratus decubuit. Cibos fastidiebat nul-

T

los:

los : a deliciis autem epularum abhorrebat. In magnifico Belgici conuiuii apparatu recordor ipsum ad mensam, ciborum praeciosorum copia abundantem accumbere, & deliciarum istarum gustantem nihil, sed pane saltem vinoque contentum, suauitate sermonis conuiuas lautè vespentes exhilarare, ac post illata tandem bellaria, quae & ipsa mero saccaro & exquisitis aromatibus opipare condita cerneret, modeste atque urbane caseum requirere, eoque allato solo vesci. Verecundia in ipso erat eximia, comitas atque affabilitas suauissima, animus candidus & apertus, nullaue inuidia aut odio suffusus : optima non tantum rerum, sed verborum quoque memoria : vox tum animo, tum corpori formaeque consentanea, natiua grauitate sine vlla ostentatione virilis. Sermo planus & disertus. In seriis tractationibus loquentium argutias figurasque orationis ambiguas oderat. Si cum altero de tempore aliquo constitueret, semper horae momentum & nominari & obseruari voluit, omnia confusa indefinitaque in rebus etiam leuioribus auersatus. Religiosae pietatis erat obseruantissimus : neque ipse tantum scrutabatur scripturas, sed in tota quoque sua familia Verbum DEI, secundum Apostoli praeceptum, habitare volebat abunde. Itaque tum ipse, tum amanuenses ad prandia & coenas dicebant preces, & Psalmos sacros recitabant,

ac

diebus Dominicis ex Doctorum Eccle-
 asticorum libris illis, qui vulgo *Postillae*
 dominantur, explicationem textus Euan-
 gelici clara voce praelegebant eiusque ge-
 neris Interpretes non quaerebat, ut alias
 nouos, sed obseruabat, veteres. Eos
 vero, qui Iurisconsultos quasi malos Chri-
 stianos a rerum sacrarum scientia exclu-
 unt, eamque sibi solis arrogant, in nu-
 merum hypocritarum referebat, & in epi-
 grammate quodam, quod cum *D. Heinrichi*
Asani Icti disertissimi, carminibus sacris
 editum est, nugatores esse ostendit. *Leges*
Iura Ciuitatis Francofordiensis, quam *Re-*
formationem vocant, iussus recensere, ita
 cognouit, ut nullis ea *Reformatio* Ciuita-
 tis alterius institutis siue Ordinationibus
 equitate cedat, neque minorem FICHAR-
 DIO Francofordienses, quam Soloni Athe-
 nenses, Lycurgo Spartani, Decem viris
 Romani gratiam debeant. Scripsit plura,
 quae sine Auctoris nomine typis excusa-
 rant, interque eos *Carminum Libros* ali-
 quot Iuuenis edidit: *Artem* item *Notariatus*.
Communium in Iure nostro *Opiniones*, ut
 vocant, vno Volumine colligendarum e-
 ndandarumque apud nos Auctor fuit. *Iuris*
 item *Responsa* post obitum Patris, *Raimun-*
di Pius Fichardus, cum aliis rogantibus,
 in me instante, colligere, atque ad edi-
 tionem adornare coeperat, sed morte in-
 iuncta praeuentus, quod instituerat, non

T 2

per-

perfecit. Saepius igitur *D. Henricus Keln-*
rus V. I. D. Patricius Francofordiensis &
 Syndicus, *Fichardi* vtriusque Collega & a-
 micus fidissimus, a me per literas interpel-
 latus, vt, quod praenominatus eius Colle-
 ga inceperat, ipse absolueret, obsecutus
 tandem aliquam *mibi* operis partem recen-
 sendam & *Teutonica*, quae Consultoribus
 Auctor inseruiens inseruerat, in sermo-
 nem Latinum transferenda, committebat.
 Nam *Raimundo Pio* placuerat, vt Tomus
 vnus prodiret totus Latinus, alter, vt pro
 Consultorum qualitate scriptus erat, La-
 tino-Germanicus. Responso interim omnia
 distribuenda, summaria vbi deessent con-
 ficienda, reorum siue partium nomina in-
 ducenda, ipse susceperat. At omnia sunt
 hominum tenui pendentia filo. Vix haec
 vbi attigisset, ipse quoque morte immatu-
 ra interceptus die XVIII. Mensis Ianuarii
 Anno Christi M. D. LXXXIX. annos na-
 tus LII. Menses IV. magno dolore affecit
 cum propinquos & amicos, tum Senatum
 Francofordiensem atque ciues vniuersos
 moerentes ob fidelissimum & consiliorum
 curarumque omnium participem Aduoca-
 tum amissum. Vir hic, doctrina, huma-
 nitate, dignitate omniue genere laudis
 excellens, cum vtroque FICHARDO vi-
 xerat cumprimis familiariter, eosque prae-
 mortuos breui secutus, spectatissima cum
 fide

de diligentiaque singulari officio suo functus est annis aliquot. Coniugem reliquit multis virtutibus praeditam viduam, tum vtriusque sexus liberis, quorum natu maiorem *Georgium* a pueritia in literis veratum, patris fore similitimum iamdudum mihi persuasum est. Ceterum paucis post mensibus frater quoque illius natu maior ex hac vita migravit *Ioannes Kelnerus* Praeceptor aequissimus, qui & eum suis in patriam meritis colophonem addidit, ut filios reliquerit unum Senatorem, alterum Advocatum, tertium summae expectationis juvenem. Porro Consiliorum Fichardi editione illa bis iam summorum Virorum obitu retardata, premere illa posthac *Haeredes Fichardiani*, neque in vulgus edere constituerant. Nam ad recognoscenda ea describendaque sumtus erat impendendi non exigui: & Socero *Fichardo* in ista quotannis in nundinis novorum Consiliorum affluentia non placuisse audierant Noctuas Athenas: & fore ut de talibus Responsis summi Viri ingenio doctrinaque & eloquentia iudicium fieret. At pleraque tum ad Consultorum captum accommodata, tum non tam scripta, quam ex tempore effusa, nulla cum Auctoris laude posse divulgari, cui gravissimis publicorum negotiorum assidue tractationibus distento, nunquam otii tantum fuisse concessum recordarentur,

T 3

quan-

quantum ad libros eiusmodi requireretur elaborandos. Verum licet non viderentur nullius haec esse momenti, tamen ipse ad illos superioribus nundinis vernis profectus persuasi ipsis adiutore *D. Nicolao Ruckero*, ut quod tum *Raimundus Pius*, tum *Henricus Kelnerus*, inchoatum reliquerant, nobis deinceps perficiendum mandarent. Quam igitur *D. Kelnerum* huic Consiliorum elaborationi operam daturum fuisse supra memini, eam nobis dedit *D. Ruckerus*, qui praeterea quasdam, quae inter relelegendum occurrebant, adiecit in Consilia aliquot (in omnia enim propter temporum angustias non potuit), annotationes, futuras Candido Lectori non ingratas. Utinam vero & mea probetur Lectoribus opera. Equidem edita maluissem *Consilia* ita omnino omnia, ut ab Auctore scripta erant Latino-Germanica, neque in Latina transferendi necessitatem fuisse mihi impositam. Sed cum *D. Raimundi Pii* vel Typographi potius, voluntati parendum esset, istam, in qua Latinitatis purioris rationem observare minime potui, linguae patriae translationem suscepi prope inuitus, quae si tantum mereatur probationis, quantum mihi peperit taedii, nihil querar. Ut autem constaret Lectori, quae verba sint Auctoris, quae autem Interpretis, signis ea convenientibus notanda putauimus. Cumque

que non ad nominis nostri famam, sed ad communem studiorum usum illa suscepta a Nobis opera sit, neminem, fore speramus, qui aliquid hinc criminis inferat, & vel maledictis contumeliosue Nos apertis incessat, vel tacitis cogitationum conuiciis verberet. Sane iis, qui se ad praxin exercent, hoc Responsorum genus plurimum esse profuturum spero. * Quamuis enim

T 4. non

* De usu & praestantia *Consiliorum Fichardianorum*, ad commendandam eorum iteratam Editionem excitatus IOANNES STRAVCHIUS subacti Iurifconsultus, iudicii, praemissa Praefatione, qua de Responsis cum Veterum tum recentiorum Ictorum breuiter neruoseque agit haec praedicat : *Quo nomine non dubito laudare FICHARDI, ὅς ἐστιν ἐπιεικής τινὸς νομικῆς, sed eximii atque exercitatissimi Iuris Antistitis Responsa, quibus Doctorem quondam suum VALRICVM ZASIVM at quantum Ictum imitatus fuisse videtur. Eminent in his iudicium in rebus forensibus subactissimum : Eminent argumentum de his in primis, quae communi vitae usu comprehenduntur, vel vt Theophilus appellat τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν νομικῶν πραγμάτων ; Rebus, vt Gaius Ictus appellat, quotidianis, qui libros hae inscriptione olim dedit aliquot, quas & reliquis quoque Icti praecipua cura tractandas putauere vt videre est e L. XXV. ff. de liber. leg. & L. I. pr. de susp. Tut. Imo Iustinianus ipse*

non tam composita, vt dictum est, quam raptim in chartas coniecta, nec tam edita quam Consultoribus vrgentibus extrusa sint; tamen ne sic quidem vel ingenium FICHARDI, vel sapientiae & doctrinae vis atque copia latet, dum nunquam a re proposita sermonem abducit, nihil alienum intexit, sed tanquam intra septa orationis flumen coercet, in rebus exponendis luculenta breuitate perspicuus, in confirmandis confutandisque acutus & animosus, nunquam eneruatus: ita vt quasi aurificis

*indidem se condendarum legum ansam arripuisse, idque sibi solemne fuisse Nouella CVIII. prae-
statum. Eminent rationes Iuris solidae & ex ipsa argumenti sede depromptae. Non ibi frigidae nullius momenti auctoritatum falsarumque aut captiosarum allegationum syluae reperiuntur. In elaboratione simplex & purus stylus & perspicuitatis lumen apparet. Non verbosis famam capiat strophis*

*summa delumbe salina
Nil natat in labris, nec in vdo est Moenas &
Artis.*

Non lapidat legentium animos brocardicorum ineptorum grandinibus, quibus deplanat notiora pleraque: sed quae suadenda, quae vel probanda, vel improbanda sumis, haec limpidis maximam partem Iuris fontibus lustrat atque perfundit.

cis statim tum perpendisse videri possit
 verba singula, tum sententiarum pondera
 cautione singulari examinasse. Equidem
 cum sermonibus de FICHARDO interfue-
 rim multorum, neminem adhuc audii,
 qui, quae inspicienda sibi contigissent, eius
 Consilia illam quam modo dixi praestan-
 tiae laudem, non mereri putaret. Ex qui-
 bus si vnum illum non *Hassiae* tantum, sed
 vicinarum terrarum Iurisconsultum praeci-
 puum *Regnerum Sixtinum* dicam, omnes di-
 xero. Vt igitur Nobilis & Amplissimi Icti
D. Modestini D. Simonis F. Pistoris Collegii
 Iuridici in Academia Lipsiensi olim Praesi-
 dis Ordinarii, meique ibidem Praecepto-
 ris & Hospitis, filii patri suisque maioribus
 digni, Responsorum paternorum editione
 de Iurisprudentiae studiis praeclare meriti
 sunt, ita & *Haeredes Fichardianos* praefata
 illa Editione Iuris atque Praxeos studiosos
 non leuiter esse demerituros confido. Sed
 ut finem huic tandem & modum narratio-
 ni faciam, breuibus quoque exponam mor-
 tem IOANNIS FICHARDI & obitum. Is ut
 laborum & defatigationum suarum operam
 communi patriae libenter impendebat, ne-
 que vnquam valetudinem suam ac vitam
 pluris putabat, quam commoda sui, ut
 scripturae loquuntur, proximi: tamen
 aetate profectiori quietis liberalioris, imo
 & placidae ex hac vita commigrationis te-
 nebatur desiderio: ut apparet ex edito

primum Anno Christi M. D. LXXVIII. & biennio post iterato voto, cuius conclusio ista est:

Vixi huc usque aliis, curis exercitus atque Sollicitudinibus variis, non absque periculis, Quae mihi non raro Legato obeunda fuere. Iam rude donari, iam dulcis amore quietis Vivere quod superest cupio tranquillus & opto. Quando autem dabitur tandem, MIHI vivere posse?

Imo CHRISTE TIBI? qui solus terminus atque

Vnicus es vitae scopus, in quem figere oculos Et sensus animi debemus, & intima cordis. O bone, cum soli cupiam Tibi vivere posthac, CHRISTE, pia (tua quae bonitas est). amare voto.

Et tandem merito optatam concede quietem, Inque tuum post hanc me vitam suscipe regnum!

Etsi enim nulla tum tristiora senectutis experiretur tædia, neque vel animi, vel corporis viribus destitueretur, non tamen voces eius, senectutem grauiorem deprecantes nullæ auditæ sunt. Cumque, ubi quem nostrorum defunctum esse audimus, perturbari nos soleamus, ille non modo moliter ferebat amicorum obitus, sed ad finem etiam paratum se ostendebat. Memini praestantissimum Iurisperitum Ludovicum Grempium amicum praecipuum, notare per

per literas familiares scriptas illud, quod modo dixi, votum, quasi propinquae praesagitionem mortis : at illum praelectis nobis literis accinere :

Vera precor fiant nostrae praesagia mentis :
& addere illud, quo magnopere delectabatur, Distichon :

Securus Mortis, qui scit se Morte renasci :

Non Mors haec dici, sed nova Vita potest.

Postquam igitur compleret iam annum aetatis LXIX. quem nostris temporibus multi non attingunt, finem ei Christus, quem optauerat largitus est VII. die Mensis Iunii Anno Christi M. D. LXXXI. Decendum autem prope ante, quam mortem obiret, domo se continebat. Eo tempore Ego ruinoso aedificio instaurando occupatus, cum ab *Andrea Lonicer*o Archiatro Francofordiensi, affini meo & amico praecipuo, certior fierem, non belle valere illum, & requirere congressum meum & colloquium, idemque mihi eodem prope momento significaret sacrorum Antistes Dominus *Petrus Eltvelidius*; ibam statim, & solum offendebar, decumbentem non in lecto, sed grabato. Tum accedentem prior ille me salutare, &, ut se res habeant, ut valeam, quaerere. Sibi quidem nihil admodum molestum esse praeter vnam insomniam : nihil ferre se grauius praeter vnam istam soliti laboris vacationem. Utque non nihil sentiat dolorum

lorum tamen aliorum comparatione eos sibi videri leues. Cum autem paratum interea esset prandium, nobiscum accumbebat, & licet nihil cibi caperet, affabilitate tamen solita mensam condiebat & humanitate: & praecipue ex sacris literis, quae erant ipsi familiaria, exempla proferebat consolationis plena, neque mortem cuius metum iamdudum repulisset horrere se aut, si illius aduenisset dies, fugere ostendebat. Atque ita quidem ista, qua affectus obiit infirmitas nihil neque solitos ipsius sermones, neque praeclaras pietatis Christianae cogitationes impediit. Quin & iisdem diebus, bene de ciuib. merendi studium non intermisit. Et vidi in grabato tunc interpellatum cum ab aliis, tum a *Sigismundo Feyerabeno* Bibliopola, quo familiariter semper usus esset, omnia, quae petebantur, praestare officia: & quibusdam egentibus non contemnenda pecuniae summa mutuando benigne succurrere. Ex inedia vero, & illa, quam vnā sibi molestam aiebat insomnia, viribus corporis debilitatis, & apoplexia tandem laeui lateris linguaeque & palpebrarum nervis resolutis, auditu tamen sibi constante & salua, quod dextra significabat, mente, mortem in Christo obdormiscendo obiit cruciatus & horroris omnis expertem. Corpus autem in Templo, quod communi coemiterio contiguum,

tiguum, Diuo Petro sacrum est, human-
 dum efferebant moestissimi & dolorem su-
 um lugubri habitu profitentes Typographi
 vniuersi, ad cohonestandas funeris exe-
 quias magna omnis ordinis ciuium conue-
 niente frequentia & lugente non tam mor-
 tem FICHARDI quam Reipublicae Fran-
 cofordienfis detrimentum: Ab externis
 quoque iusta illi facta sunt Epicediis scri-
 ptis ac versibus Epitaphiis. Cum maxima
 enim eorum parte, qui aetate nostra aliqua
 eruditionis fama clari fuerunt, notitia illi
 intercedebat & amicitia: & inuitabant hos
 ad illum amandum cum aliae illae, quarum
 supra memini, virtutes, tum liberalitas ac
 beneficentia.

SCRIPTA

IOANNIS FICHARDI

*Consilia, siue Responfa Francofurti ad Moenum
 1590. f. apud Sigismundum Feyerabend, Hen-
 ricum Tacquium & Petrum Fischerum duobus
 Tomis, quorum Primus Consilia Latino
 sermone scripta continet; Secundus vero,
 eodem anno impressus, Teutonice ha-
 bet, de qua prima Editione vide quae su-
 pe-*

periori allata sunt Narratione p. 291. seqq. Iterum prodire, cum breui, pereleganti tamen Praefatione IOANNIS STRAV-CHII exquisitissimi Iurisconsulti de *Veterum Ictorum Romanorum Consiliis & Responsis Darmstadii & Gieffae 1677. f.* quam Editionem procuravit suo sumtu operaque ALBERTVS OTTO FABER Collega Gymnasii Francofurtani, qui exterorum in gratiam quae in Consiliis his vernacula lingua scripta erant, latina reddidit inque *Tres Tomos* distinxit, quorum *Terium* in Schedis delitescentem ab interitu vindicauit lucique restituit. *Tomo I.* Feudalis Iuris Consilia plura extant; *Tomo II.* potissimum Ciuilia; *Tomo III.* admixta varia Iuris Criminalis cum primis in Inquisitionis Processu contra Sagas, cuius *Tomi* tamen potissima Pars aliorum celebrium Ictorum Consilia siue Responfa exhibet Hieronymi scilic. Scharffi, Ludouici Grèmpii, Petri Bremi, Philippi Reinéri., Galli Tuschelini, Conradi ab Ofenbach, Ioannis Molitoris, Adolphi Knoblauch, Arnoldi a Glau-burg, additis singulis Tomis Indicibus copiosis.

Singularim prodiit *Consilium Matrimoniale Francofurti ad Moenum 1580.*

Vita

Vitae recentiorum Iureconsultorum, qui post recuperatam Romani Iuris prudentiam eandem & docendo & scribendo professi sunt, Patauii apud Iacobum Iordanum ad signum Aquilae 1565. 4. iterum Venetiis 1584. 4. & nouissime Guido Panzirolo de Claris Legum Interpretibus cura celeberrimi Viri CHRISTIANI GODOFREDI HOFFMANNI iuxta editionem Patauinam p. 397. additae, qui & Praefationis praemissae fol. 5. de iisdem Panziroli Iudicium adfert. Irnerius FICHARDO primus est in ZASIO Praeceptore optime de se merito finit.

Indices duos omnium Scriptorum in Iure tam Pontificio quam Ciuili, a veteribus & recentioribus Iurisconsultis ad sua tempora editorum a Ioanne Neuizano & Ludouico Gemesio coeptum suppleuit & continuauit, quos, si fides habenda est IANO IACOBO BOISSARDO Iconum Virorum Illustrium Parte III. Elogio nostri p. 134. impresit Ioannes Oporinus Basileae vna cum veterum Ictorum Vitis per Bernardinum Rutilium descriptis & Fichardi Perioche Vitarum. Recusus auctior ex schedis & annotationibus Fichardi cura Ioa. Wolfgangi Freymonii in Obernhäusen, Francofurti ad Moenum sub Titulo: Elenchi omnium*

um Auctorum Iuris Ciuilibis & Canonici, Francofurti ad Moenum 1579. 4. & ibidem 1585. 4. nostro Fichardo inscriptus.

* Quod etiam testatur Freymonius Epistola Dedicatoria his Indicibus a se auctis praemissa, annumque 1539. designat, quo primum hi Indices a Fichardo suppleti, prodierint.

Eodem Boissardo indice & teste ex *Claudii Galeni Libris Graecis latinitate donauit: De Libris propriis: De ordine librorum suorum: De Praesagiis ex insomniis: Quomodo morbum simulantes sint deprehendendi: De exercitatione paruae pilae. Consilium in Morbo Comitiali. Sequitur iisdem plane verbis ADAMI p. 114.*

Variorum quoque de *Cautelis* Scriptorum Tractatus iunctim edidit, praemissa praeclara Praefatione de recto & vero usu *Cautelarum* Lugduni 1572. & *Francofurti ad Moenum* 1575. f. ex Typographia Nicolai Bassaci cum noua Praefatione Filii Raimundi Pii Fichardi, qui ab se obseruatas collectasque Cautelas addidit. Recusi Lugduni 1577. f. & *Francofurti* 1582. f. Senioris vero FICHARDI excitata de recto veroque

que Cautelarum vſu Praefatio etiam aliorum de *Cautelis* ſcriptionibus eſt praemiſſa, nimirum *P. Cornelii Brederodii Eurenati-
κων ſ. Cautelarum Tomis III. Baſileae 1590. 8.* impreſſis.

Sicetiam de *Magis & Maleficiis* Scriptorum Collectionem procuravit, quae ſub Titulo: *Mallei Maleficarum de Lamiis & Strigibus & Sagis aliisque Magis & Daemoniacis eorumque arte & potestate & poena*, apud *Lazarum Zetznerum* prodiit *Francofurti ſ. potius Argentorati 1620. 8.* recuſa inde au-
ctior *Lugduni 1669. 4.* Recenſionem Scriptorum iisdem collectorum vide in illuſtris *B. G. STRUVII Bibliotheca Iuris Selecta Cap. XI. §. IX. p. 442. Edit. V.* quo etiam indice *IOANNIS BODINI Magorum Daemonomaniam* germanice vertit *FICHARDVS* noſter excuſam *Argentorati 1586. 8.* *

* Compara ill. *THOMASII* Diſſertationem elegantem de *Origine ac Progreſſu Proceſſus Inquiſitorii contra Sagas*, *§. LXIX. P. 57.*

In THOMAE HYDE *Catalogo Bibliothecae Bodleianae* p. 251. FICHARDO nostro ascribitur: *Onomasticon Philosophico-Medico-Synonymum, & alterum pro vocabulis Paracelsi* 1574. 8. excusum, quod tamen nec vidi, nec ab aliis memoratum deprehendi; eodemque eidem *Vitas Virorum*, qui nostro & superiore Seculo Eruditione claruerunt, *Francofurti* 1536. 4. excusas, video esse attributas, quas & Michael Hertzius *Bibliotheca Germanica* n. 442. excitat, iisdemque X. Germanorum VI. Italarum & II. Anglorum Vitas a variis Scriptoribus conditas contineri dicit, quae, cuius sint commatis, eademque an diuersae a Vitis Ictorum dicere non possum, quum easdem non viderim.

VITA NICOLAI CISNERI

annotata

a

QVIRINO REVTERO *

in Academia Heidelbergensi Professore.

Natus est NICOLAUS CISNERVS
Anno a salutifera D. N. IESV CHRI-
TI natiuitate M. D. XXIX. XXIV. Mar-
tii, V 2. tii,

* Propinquus CISNERI & beneficiarius.
compara *Opuscula Cisneriana* p. 972. 974. Hanc
narrationem REVTERI more suo ad verbum
descripsit MELCHIOR ADAMI *Vitis Germanorum*
Storump p. 115. Breue Elogium Imagini adpo-
sit NICOLAUS REVSNERVS, quem teste fratre
Reusnero, in suis familiarissimis & maxime
necessariis atque singulari concordia coniun-
xis CISNERVS habuit, *Imaginibus Virorum illu-*
strum p. 390. ita conceptum: NICOLAUS CISNE-
rus Mosbachii Palatinatus Electoralis oppido
natus anno M. D. XXIX. spectatae Vir industriae
virtutis: qui multiplice exquisitaque omnium
tene literarum praestans scientia, Philosophiae
Iurisprudentiae Doctor celeberrimus Acade-
mae primo Heidelbergensis Antecessor Iuris Cui-

tii, Mosbachii, familia vetusta eaque honestissima

lis solertissimus; dein supremi Camerae Imperialis Iudicii Assessor per annos XVIII. integerrimus ProIudex tandem & Senator Illustrissimae Sapientissimae Curiae Palatinae dignissimus, perennis in omni doctrinae genere, ac praesertim in Iure libris scriptis immortalem sui nominis laudem & gloriam apud omnes mortales reliquit sempiternam: Iustitiae & Aequitatis Antistes ac Praefes Opt. Max. Musarum & Historiae cultor eximius pie sancteque mortuus decessit Heidelbergae Anno Sal. M. D. LXXXIII. Prid. Idus Martii Aet. Anno LIII. M. XI. D. VI. adiaciuntur inde Ioannis Posthii, Pauli Melissi, Ioannis Lauterbachii, Paschasii Brismani, ipsius Reusneri, quae illa eiusdem elegantiae, & Opusculis Cysnerianae plurima sunt adiecta, quae tamen, quum a generatione nostri Seculi sint aliena, describere nolo. Sequitur IANVS IACOBVS BOISSARDVS addit Effigiei Elogio, quod adiectis quibusdam Scriptis eadem habet Parte II. Iconum Virorum illustrium p. 179. PHILIPPO MELANCHTHONI Testimonio Georgio Eschingero anno M. D. LVII. Calend. Iuniis, dato, Opusculor. p. 92. audit: integerrimus & doctissimus Vir. DAV. CRYSTAEVS in Descriptione Chreicgcae Vitae M. D. LI. edita, cum nominat: Clarissimum Virum & omni doctrinae & virtutis elegantia praeditum & paulo post vna cum Francisco Baldurino in Academia Heidelbergensi Iurisprudenciae

lissima. Fuit haec vrbs olim vna ex Imperialibus, at ante secula plura, Imp. consentiente, iurisdictionis Principum Palatinorum effecta: & quidem annis abhinc ducentis aulae sedes *Otthoni, Ruperti* Romanorum Regis filio (qui post mortem primogeniti Fratris *Ludouici Barbat*i, licet ceteris fratribus aetate iunior, Administrator Electoralis Palatinatus ob virtutes est constitutus usque ad maturam aetatem *Ludouici Palati* A. C. M. CCCC. XLII. item *Otthoni II.* Filio, Principi docto, & tum aliarum scientiarum studioso cultori: vnde hi Mosbacenses Palatini sunt cognominati; quorum stirps cito desuit: eo quod *Otthoni* huic, &

V 3

tri-

rudium lumen vocat: *Michael Neander* Ilfeldensis Scholae illustris Rector in Chronico praecipuis Germaniae lCtis annumerat *Virumque praeter Iuris cognitionem doctrina varia & veterum historiarum scientia eccellente.* Et *Orbis Terrae Descriptione*, egregio ob multa singularia quae inserta sunt libello, p. 53. *Iurisconsultum dignitate & auctoritate praecipua in Aula Palatina praestantem, indeque laboriosissimum & doctissimum* vocat. Sed iam satis est *Eloquiorum!* Vellem, & de *Vitiis* hominis non ta-
cuissent, qui de *Vita* ipsius quaedam prodidere. Sed de iis altum est silentium, nec mihi hac de causa studiose perquirenti, obtrahit vel leue indicium.

tribus fratribus ἀγάποις, ac his quidem Ecclesiasticis esse luberet, *Rupertus* enim Episcopus Ratisbonensis; *Albertus* Argentinenfis item Episcopus, *Ioannes* Augustanus Praelatus esse maluit, quam profapiam in Germania nobilissimam propagare: pro eius seculi mores, aut potius superstitione ferebant.

Iam autem est ea ciuitas vna e praecipuis Electoralis Palatinatus municipiis, sua praefecturis, & caput vicini territorii: a Nicro vel Neccaro flumine celeberrimo distat vno lapide, loco sat fertili, atque irrigua & amoena valle sita, Franconiae montibus plerisque viniferis, pene cincta: Dioeceseos Herbipolensis in Ecclesiasticis olim habuit Ecclesiam collegiatam, vt vocant, sua congregationem Presbyterorum complurium: Templum *Friderici II.* Imperatoris aetuo, magnifice extructum, & munifice tum ab aliis, tum ab *Ottonibus Palatinis Mosbachensibus* est locupletatum. In ea ciuitate iam ab aliquot seculis eminuit *Cisneriana Familia*, quae praecipuas etiam & consulares dignitates gessit. Ac vt alios maiores omittam, auus *NICOLAI Ioannes* vir ordinis Senatorii Anno M. CCCC. XCIV. in extrema senectâ, praeter laudem magnam, reliquit ex se natoꝝ quatuor filios, *Iodocum*, *Adreanum*, *Ioannem*, *Wilhelmum*. *Iodocus* genuit hunc *NICOLAVM* Iuris Vtriusque Doctorum

orem, de quo agimus, Professore & Con-
 siliarium Electoralem Palatinum, & *Pau-*
*l*um Iuris vtriusque Licentiatum, itidem
 professorem in Academia Heidelbergensi
 in Curia Palatina Aduocatatum atque Con-
 siliarium, qui post se reliquit filios duos *Jo-*
hannem Conradum, in Neuhusiano Gymnasio
 studiosum, sed tristi fato, dum aquam e cir-
 cumfluo stagno haurit, summersum: alte-
 rum *Georgium*, Ducis Pomeranorum Steti-
 ni Secretarium & Quaestorem, ac *Iodocum*
 iuuenem & senatorem Mosbacensem: quo-
 rum filii iam defuncti, nepotes autem ex fi-
 liabus superstites sunt, ut & neptes hono-
 ris viris elocatae. Alter filius *Andreas* qua-
 tuor itidem filios habuit, & sobolem nume-
 rosam. Ex *Andreae* filio *Andrea* natus est
Jonas Consul & Senator Heidelbergae, cu-
 jus soror *Cunegundis* nomine *D. Richardo He-*
melio Illustris Paedagogeï Heidelbergensis
 Rectori nupta fuit. Tertius filius *Ioannes*,
 avus meus maternus, copiosae quoque pro-
 lis parens extitit, quam longum sit enume-
 rare. Quartus *Wilhelmus*, primus Euangelii
 restituti praeco & pastor in oppido *Lorbach*,
 ubi luculenta arx ab *Aemylia* siue *Amalia* vi-
 duæ *FridERICI III. Pii* &c. plures annos habi-
 tata, altero lapide a Mosbachio: & ipse
 foecundus, praeter alios nepotem supersti-
 tem habet *Christophorum Heimbergerum* Se-
 natorem Wormatiensem. Sed omnia Ge-
 nealogia,

nealogia, ad NICOLAVM redeo. Is a parentibus & patruis inde a pueritia bonis in schola patria literis imbutus, & in omni virtutum genere educatus, cum ingenii & indolis praeclarae specimen egregium edidisset, *Heidelbergam* missus est, ubi primum in *Gymnasio Nicrino*, quod ab alluente Nicro sic etiamnum vocant, & tum illustre Paedagogeum erat, antequam hodiernum institutum fuit: quod a *Friderico III.* factum, Anno XLII. operam studiis aetati convenientibus dedit, ex qua quidem schola non paucos doctos Viros prodiisse saepe dicebat, post anno M. D. XLIV. in *Collegium Dionysianum*, quod nunc ab illustrissimo & fortissimo Duce, *Ioanne Casimiro*, qui ex fundamentis aliud aedificauit splendidissime Anno M. D. LXXXVIII. *Casimirianum* dicitur, ascitus, insignes tum in literis humanioribus in primis Latinis & Graecis, ac Poesi, tum in Philosophia progressus fecit, adeo ut primam lauream Anno M. D. XLV. XVI. Iunii, post XLVII. VI. Iulii Philosophici Doctoratus, siue ut vulgo, Magisterii insignia consequeretur, adeoque in Senatum Philosophicae Facultatis cooptaretur. Atque tunc quidem, ad docendum alios animum adiecit, omnemque suam operam & ingenii vires ad instituendos studiosos contulit; *Aristoteleam Philosophiam*, & alias, etiam *Mathematicas disciplinas* explanando, multa legendo

scribendoque, clarum sibi nomen paravit. Post profectus est *Argentoratum* & studiorum, & aliorum doctorum virorum notitiae, vsusque maioris comparandi causa; sed absenti tamen locus in Academia patria nihilominus integer ad reditum seruatus. Illic *Martinus Bucerus* doctissimus & pacis studiosissimus Theologus CISNERVM humanissime complexus est, vt qui ipsi iunctus affinitatis quoque vinculo esset. Nam *Buceri* coniux, Mosbacensis, & CISNERI auiuae ex sorore neptis erat, eique locum apud se studiis aptissimum & a domesticis negotiis alienum, cum summa testificatione honoris concessit. * Nec *Bucero* solum, sed

V 5

&

* Audiamus ipsum CISNERVM huius commoditatis beneuolentiaeque testem & laudatorem Epistola an. 1548. ad *Martinum Bucerum* perscripta & *Opusculis Cisnerianis* p. 921. subiecta: Quod nisi tanta res mea ageretur, nunquam adduci potuissem, vt a Vobis discederem. Et si enim & hic aliquam habeamus Euangelii lucem, neque conditio satis prospera sit: tamen longe mallem vobiscum esse, vbi cum alia studia, tum vel maxime PIETATEM magis excolere possim. Sed quia id in tanta temporum perturbatione fieri nequit, nisi fortunam florentem, inclinata & iacente permutare velim; illud a te peto, vt si certo loco res tuae fuerint & commode facere possis, mei rationem habere velis.

& Petro Martyre; Paulo Fagio, Ioanne Sturmio, ceterisque luminibus Argentinenſis Rei publicae familiariffime eſt viſus Cifnerus: & illorum in ſe beneuolentiam & virtutes faepius praedicauit; ac ſacrarum quoque literarum & purae religionis cognitionem ex ore illorum hauſit, de quo ſibi plurimum eſt gratulatus. Ad amicum * eo tempore ſcripſit: *Argentinae Religio adhuc integra eſt neque perditum illud commentum (Interim vulgo dictum) promulgatum. Legatos ad Caſarem miſit Senatus, qui peterent, vt recepto deterzimo monſtro in Collegiatis templis; reliqua pu-*

rae

* GEORGIVM EISCHINGERVM Moſbacenſis Eccleſiae Miniſtrum, Epistoſta Heidelbergae 1548. perſcripta, quae inter excitata Opuscula p. 922. extat, qua & Bucer in ſe adfectum ſingulariter laudat, his verbis: *Argentorati omnia mihi ex animi ſententia ſucceſſerunt. Cum Bucero de rerum mearum ſtatu ita ſum locutus, vt mihi videretur animum hominis omnino ad me tuendum traduxiſſe. Humaniffime me excepit, familiariffime me complexus eſt, locum apud ſe ſtudiis meis liberum, & a domeſticis negotiis alienum, cum ſumma teſtificatione amoris in me ſui, conceſſit. Itaque quam primum potero, Argentinae rediturus ſum, ibique cum linguarum cognitioni, tum ſacrarum literarum ſtudio operam daturus. Inde quae iam attulit REVERTERVS ſequuntur.*

ae verbi DEI praedicationi & vero Sacramen-
 orum vsui conseruarentur. Haec tum Cis-
 nerus. Veruntamen paulo post dis-
 cedente M. Bucero in Angliam*, ab ami-
 cis religioni puriori fauentibus ad do-
 cendum Heidelbergam reuocatus, & ab Illu-
 strissimo Principe Electore Friderico II. sti-
 pendio liberali dotatus est. Ac cum ve-
 ratatis, literarum, & in primis Philippi Me-
 lancthonis, vtpote ciuis Palatini, Germa-
 niaequae Phoenicis, desiderio flagraret, ab-
 it hinc Wittebergam: vbi quanto sit Phi-
 lippus illum amore complexus, ostendunt E-
 pistolae** & Carmina, quorum aliqua nunc
 in lucem proferimus. Witteberga rediit huc
 Anno LII. & de voluntate Friderici Principis
 Electoris primus Ethices Professor publicus,
 extra ordinem, & praeter morem antiquum
 maio-

* Potiora haec vitae suae memorabilia CIS-
 NERVUS Literis ad Leonhardum Engelhardum
 Scholae Studgardianae moderatorem exponit,
 quam Opusculis p. 975. insertam, secutus auctor
 huius Narrationis QUIRINVS REVERTERVS.

** Melancthonis Epistola paucis ante obi-
 tum summi Viri mensibus, Kalend. nimirum Ia-
 nuar. 1560. perscripta, qua CISNERVM Fratrem
 suum appellat, subiecta est Opusculis iam saepe
 excitatis p. 924. qua patriae videndae se deside-
 rio teneri fatetur & Sigismundum fratris filium
 commendat. Responsoria Cisneri p. 925. extata

maiori salario, quam alii Philosophiae doctores, constitutus, interpretando *Graeca Aristotelis ad Nicomachum Ethica*, & *Ciceronis de Finibus libros*, expectationi ac muneri suo praeclare satisfecit: in quo perstitit usque dum saeva pestis Anno sequente M. D. LIII. Scholam dissipavit. Itaque tum agmine multorum discipulorum nobilium, in quibus *Ioannes Landschad a Steinach*, post Aulae Electoralis Marchallus & Mosbachensis Praefectus, alii, atque etiam *Iulius & Antonius Geuderi* Patritij Noribergenses, tantum non oneratus (ipsius CISNERI verbis utor) in Galliam post in Italiam se contulit; ac in istis regionibus amplius quadriennio commoratus Iuri Ciuvili, & praestantissimis Iuris operam dedit, & in Academia *Pisana* Doctor renunciatus*, nec eius solum scientiae, sed elegantium etiam literarum Professoribus *Petro Victorio*, *Francisco Robortello* ceterisque clarissimis Italianis,

* Quod anno M. D. LIX. contigit. Adhibe Lector Erudite, Epistolam CISNERI excitatam iam ad *Engelhardum* p. 976. aliamque quam *Petro Calefato*, Equiti Aurato & *Hieronymo Maleuoltae* Patritio Senensi, Antecessoribus *Pisanis* suisque Promotoribus, *Francisco Robortello* & *Petro Victorio* enixe ipsum commendantibus gratias agit, *Opusculis* p. 943. Adde aliam ad *Petrum Victorium* p. 977.

lis, carissimus imo admirationi fuit: *Bituribus* autem in primis: *Francisco Duareno*, *Hugone Donello* * reliquisque Iure Consul-
tis ** familiariter vsus. Vixit etiam *Andibus*
& *Pictauii*, *Rupellam* Santonum portum adiit.
Bibliothecas in illis regionibus praecipuas in-
quisiuit diligenter, ita iubente & petente Il-
lustrissimo Electore *Ottone Henrico* Palatino,
qui libris raris antiquitatibusque venerandae
Palatinam Bibliothecam instructurus, nulli
sumptui, nulli labori pepercit: quo glori-
am immortalem & sibi & Bibliothecae Pala-
tinae peperit.

Anno M. D. LIX. reuersus e Gallia CIS-
NERVS I. V. D. & multiplice ac exquisita
scientia auctus, *Heidelbergensis* Academiae
Professor Pandectarum, simul Electoris Pa-
latini *Friderici III.* Consiliarius est designa-
tus: *** nec multo post *Francisci Balduini* suc-
cessor,

* Compara Epistolas *Cisnerianas* ad *H. Do-*
nellum Opusculis p. 947. seq. & huic libello ex
parte p. insertas.

** *IACOBO CUIACIO* Ictorum Principe, vti
ex Literis *Cisnerianis* patet Opusculorum p. 945.
quibus tum *Theophilum Dasypodium* commen-
dat, tum Commentarios Cuiacianos in tres po-
steriores Libros Codicis impense laudat.

*** CISNERVS ad Amicum in Gallia, Ka-
lend. Nouembr. 1559. Opusc. p. 940. De mea con-
ditione sic habet. *Iam mihi & vt officio fungar*

cessor, & Iuris Ciuilibis antecessor, a proceribus Academiae, ob praeclaram docendi facultatem, industriam & promptitudinem ac integritatem vitae, constitutus.

Duxit sub id tempus, anno nimirum LXII. Coniugem *Annam* filiam *Hartmanni Hartmanni* ab Eppingen I. V. D. quondam Imperialis Camerae Assessoris, post Consilarii & Cancellarii *Friderici II.* Electoris Palatini &c. Istum *Hartmannum Solonis Palatini* cognomine nostrates indigitarunt, ob Iuris scientiam, consilii praestantiam, iustitiae tutelam, agendi dexteritatem: quibus virtutibus adiunxit verae religionis studium & assertionem, vt Epitaphium eius ostendit: in quo Vir in rebus agendis animi & consilii praestantia conspicuus, veritatis iustitiaeque assertor strenuus appellatur. In *Analibus* etiam laudatur, quod artes & literas elegantiores Academiae, Ecclesiis Palatinis Euangelii doctrinam, restituerit, vt qui totus in id incubuit, vt a Papatus fordibus eae repurgarentur. Obiit V. Non. Quintil. Anno Christi M. D. XLVII. eo quoque nomine felicior habitus, quod similem sibi filium

Consilarii & Professoris Iuris a Principe Illustrissimo iniunctum est, & decretum honestum salarium. Sed me quid amplius consecuturum ex sponse spero. Cominodorum etiam Academiae, atque alii Professores, non minus particeps sum,

um reliquit *Hartmannum* & ipsum I. V. D. Imperialis Camerae Assessorem, post Triumlectorum Palatinorum Consiliarium, Inyiti Consistorii Electoralis Palatini Praedem, siue Iudicem aulicum, ac Heidelbergensis Dioeceseos Praefectum, affinem CISNERO multis nominibus coniunctissimum. At matrimonium istud fuit orbum beris, unde postea CISNERI haereditarium nepotes ex fratribus adierunt.

Reſtoratum Academiae gessit, anno M. D. LXIII. aliasque dignitates cum comodo Scholae: cui quidem per octennium splendoris & laudis plurimum attulit: qua discessit Anno M. D. LXVII. in amplissimum Imperatorii Iudicii Collegium Camerae Spirensis Adsessorem cooptatus. Itaque Serenissimi Principis Electoris *Friderici III.* permissu, imo voluntate*, vt

* Ipse noster CISNERVS Epistola ad *Ioan-*
em Posthium Medicinae Doctorem & Archia-
trum *VVirzburgicum*, amicum singularem, *Spire*
ae VIII. Octobris 1571. signata: *Audito mihi*
ingrato obrectari, quod *Heidelbergae* discesse-
rim: cum tamen non solum *Illustrissimi Principis*
Electoris permissu, sed & beneficio, qui me
ominavit huc venerim: ubi ea & didici & ob-
ternavi, quae maximi redimere nolim. Neque
maestus causa, sed exercitationis, hunc appeti-
i locum, ut maiori postea vsui patriae esse que-

vt qui illum ad eam prouinciam nominasset, *Spiram* se recepit, vt exercitationi Iuris in summo tribunali se dederet, & patriae maiori vsui esset. In ea statione permansit Annos XIV. omnium ordinum summa gratia & approbatione : & summi illius tribunalis honori & emolumento : iustitiae & aequitatis antistes integerrimus. Historiae simul & Musarum cultor eximius. Nam ibi quicquid ab ordinariis laboribus vacui spatii habuit, legendo, scribendo, varios auctores euoluendo, & edendo consumpsit, omne tempus se perditum ratus, quod libris non impendisset. Collegis Assessoribus & nominatim *Reinhardo a Sickingen* : *Melchiori a Feilsch* ; *Henrico Ramel* ; *Renato a Duyn* ; *Reinhardo a Oldenhusen* ; *Iona Weidenkopf*, *Ioan. Wagener* ; *Theodoro Appiano* : ceterisque valde carus & acceptus fuit, quos inter *D. Ioannes Hartlieb* cognomento *Walsporn* Argentinenfis Reipublicae Consiliarius fidelissimus, & C

ner

am. Et alia ad Engelhardum 8. Nouembr. 1579. p. 976. Ac licet mihi tum ab Academia tum a Principe optimum esset stipendium : tamen vt exercitationi Iuris in summo tribunali me dederem, cooptatus sum in amplissimum Assessorum Imperatorii Iudicii collegium, in quo nunc annum decimum tertium ago.

ero familiarissimus *, adhuc viuit, & ipso rebusque eius testificari potest. Ac si quidem CISNERVM libenter & cupide eum *Spirae* retinuissent, cuius sapientiam, aequitatem, ἀγχινοίαν, integritatem, multo tempore cognouissent *: sed eum Anno M. D. XXC. Illustrissimus & optimus Princeps *Ludovicus* ** Elector
 X Pala-

* Inter singulares CISNERI Amicos quoque referendus IOANNES POSTHIVS, doctrinae cultissimae Medicus & Archiater VVirzburgicus, quem subinde insigniter laudat & ad eundem litteras misit epistolas, cunctaque consilia iis communicavit, quas inter Opuscula edit *Reuterus*.

** Quam Anno M. D. LXXV. de munere Professoris Cameralis Iudicii deponendo confusa agitare, certatim a diuersis expetitus fuit, quem rerum suarum statum *Posthio suo p. 999.* proponit hisce verbis : Heilbrunnenses valde sollicitarunt, ut ad ipsos irem. Itaque rursum ad eos profectus, Syndicatus munus, quia ultimum negotii habet, repudiaui, & ad id *L. C. C.* Procuratorem Heidelbergensem praestitui, & Aduocati officium suscepi : quod placidum est & tranquillum. Sed quando huc profecturus sum, non constitui, sed meae salutati reliqui. Palatini Electoris bona gratia mihi Heilbronnae agere licet : qui in optimis causis tractandis opera mea in aduo-

Palatinus Heidelbergam reuocauit, vt eius
confilium

cando & consulendo vult vti, eoque nomine, *meum* mihi decreuit honorarium. Actum *vero* cum quoque est de suscipiendo Patrocinio Comitatus VVertheimensis & pro eo oblato 300. talentis. Verum contenditur, vt Wertheimi habitetur. Desertur habitatio commodissima, cum aliis quibusdam ad victum pertinentibus. Iam etiam indicatum mihi est Marchionem Brandeburgicum, VVirtebergicum & Carolum Badensem Marchionem mecum acturos, meam vt in operam in quibusdam causis nauem. Puerum quoque a me. Philippus Comes Ebersteinus, Ludouicus Comes Leonsteinus, vt in controuersiis, quae in hoc tribunali disceptantur, adsint. Sed nullus eorum egit adhuc de certo salario. Itaque nondum loco meo remunerari nec ante finem feriarum Canicularium remunerare cogito. Porro sex menses post remunerationem hic me commorari ex Constitutione Imperii oportet. Quare hoc anno hinc discedere non potero: idque propterea, vt interea mihi thesaurum omnis generis actionum & processuum colligam. Aliaque Epistola ad Eundem p. 1001. VVertheimium vt eam, nec Illustrissimo Principi meo Electori Palatino placeat, nec ullus amicorum, quibus res meae sunt exploratae, suadet. Paucisque interiectis: Aliquet Principi meo obligatus non sum, tamen velim in eius offensionem incurrere. Quo circa

filiiis, quae Pater *Fridericus III.* salutaria
X 2

omnem differo. Neque enim temere hoc munus deferam. Rursusque alia 8. Sept. us Anni perscripta, qua *Posthum* ad Poesin plus excolendam hortatur, postquam inuisset, sibi lectione barbarorum Iuris Interpretum multum de stilo detrahi, subiungit: *non dum constitui priuatam vitam degere, amnis eae mihi sint facultates ut commode sim.* Inter ea aliae mihi sunt oblatae conditiones prioribus ampliores. Vnam recusavi pro longinquum admodum iter; de altera ad delibero. Si quid erit certi, faciam, ut *Nullam vero eiusmodi suscipiam, quae penitus abstrahar.*

* Cum vero Princeps hic Elector restitutus in Palatinatu Electorali sacris Euangelio-Lutheranis summam adhiberet operam CISNERO *Confessionem de Coena Domini* extendendam sibi curauit, quam *Opusculis* ipsius 960. insertam, tua Lector Benigne, pa- dignam censui, quae iterum expri-

SVMMA SENTENTIAE MEAE

De Sacra Coena Domini nostri Iesu Christi.

Credo Eucharistiam, iuxta verba Irenaei, tribus rebus constare, Terrena & Coelesti. Ter-

ria fuisse fuerat expertus, in Re public
patri

rena : scilicet pane & vino : Coelesti, scilicet corpore & sanguine Domini : & cum pane & vino vere & substantialiter adesse, exhiberi & sumi corpus Christi & sanguinem ; Et quidem in hoc mysterio diuino ac coelesti, vero tamen & substantiali modo, non transubstantiatione, nec locali inclusione, nec durabili aliqua extravasatione Sacramenti coniunctione, sed sacramentali unionem. Credo verbis Domini, Accipite & manducate hoc est corpus meum &c. Credo iuxta D. Paulum panem, qui frangitur in Ecclesia, esse communicationem corporis & sanguinis Domini. Ac propter hanc sacramentalem unionem, quae est inter panem & corpus Christi, sancti Patres dixerunt, sumi corpus Christi in os nostrum, licet, ut & D. Lutherus scriptum reliquit, os nostrum ad corpus Christi per se non possit pertingere. Sic sacra scriptura tradit Ioannem Baptistam vidisse Spiritum Sanctum ascendentem tanquam columbam, & venientem super Dominum Christum ; cum per se Spiritus Sanctus oculis corporis videri nequeat. Et huius Sacramenti institutionem valere in Ecclesia, nec pendere ex dignitate Ministri, aut sumentis, sentio. Ac indigne accipientes, reos fieri corporis & sanguinis Domini, statuo. Quod si controuertatur, quo modo hoc D. Pauli dictum sit intelligendum ; communem primitivae Ecclesiae & sanctorum Patrum interpretationem sequor. Quod si fusior a me declaratio petatur, subinjo

atria gubernanda commodius vteretur :

X 3

eique

ectorum Patrum sententias, non vlllo studio
artium conquistatas, sed, vt ex iis a Gratiano in
rragine Decretorum sunt collectae, ita tamen
si quaedam ab ipso vel Pontificibus sint inter-
lata, vt nonnullis in locis factum esse animad-
vertere licet, nullo ea modo approbem : sed ad
forum Patrum scripta genuina & integra, non
depravata vel mutilata hac compilatione Decre-
torum, me referam.

Cum vero & hoc ipsum Sacramentum, vt
Augustinus tradit Tractat. 26. ad c. 6.
pannis, signum sit unitatis & vinculum,
charitatis, DEVM oro, vt nos regat, qui in
fundamento & plerisque articulis fidei secundum
Augustinae Confessionis formulam, convenimus,
vt concordiae verbo Dei congruenti potius stu-
leamus : vt a primariis nostra patrumque me-
moriam reformatae Religionis Theologis factum
idemus, quam dissidia alamus ; vt deposita
animorum acerbitate caritati & conciliationi ope-
am navemus, vt gloriam DEI, Ecclesiae Chri-
stianae utilitatem, nostris siue cupiditatibus siue
affectionibus anteponamus, Scriptum 1580.

Cui addendae omnino mutuae inter NOSTRVM
& DAVIDEM CHYTRAEVM Rostochiensem Theo-
logum magni nominis, Epistolae, de Contro-
versis Theologicis cum primis Sacramentariis
horum temporum, lectu sane dignae quae
Opusculis a p. 962. ad p. 972. sunt insertae ex
quibus, quae in hoc Religionis negotio conten-

eique tum Curiae Palatinae Iudicis Vicari
tum Extraordinarii quoque Professoris Iu
ris in Academia prouinciam duplicem, de
mandauit: Vtramque praeclare gessit, quo
ad vires sinebant. Valetudine enim anni
duobus insequentibus afflicta fuit: * cum
que paralyfis accessisset tandem extre
mum diem clausit Heidelbergae Anni
M. D. XXCIII. VI. Martii intra quintam
& sextam vespertinam, qua eadem die
Mense & Anno doctor *Zacharias Vrsinus*
Theologus celeberrimus & illi Witteber
gae studiorum socius, Neustadii expirasse
fertur. Lubet hic inferere Magnificentissi
mi & tum Illustrissimi Rectoris Academiae
Programma publice affixum, quo ad iusta
CISNERO persoluenda, subditos inuitauit:

FRIDERICVS

DEI GRATIA HAERES NORWEGIAE
DVX SLESVICI ET HOLSATIAE

Academiae Heidelbergensis Rector.

*Obiit heri circiter VI. vespertinam diem suum
collectus nimirum in sanctissimam coelestis para
disi Academiam Magnificus & Consultissimus*

so senserit CISNERVS perspicui potest. Adde
illustres B. G. STRUVII Patroni mei summi, His
toriam Ecclesiasticam Palatinam Cap. VI.

* Hanc calamitatem auxit obitus Vxor
matronae ornatissimae qui anno 1582. contigit

Vir D. NICOLAUS CISNERVS I. V. D.
 qui & olim in inclyta hac Academia, maxima
 laude docuit publice, & postea in summo
 Camerae Imperialis Iudicio inter Adfessores exi-
 tium & praecipuum quendam locum singulari-
 um dignitate per multos annos obtinuit. Et
 de rursus ex sententia Illustrissimi Electoris Pa-
 sini, Domini nostri clementissimi, ante triennium
 reuocatus, inter ceteras plurimas easque ma-
 ximas & difficilimas occupationes iterum Aca-
 demiae operam egregiam fideliter & feliciter
 faciendo nauauit, donec tandem morbi grauissi-
 mi impetu fractus, postmodum & Rem publicam
 & Academiam & denique iam vitam huius
 mundi a DEO ipso ἐργαστὴν euocatus reliquit.
 Hic huic summo & venerabili semper memo-
 riae Viro, omni eruditionis laude, omni virtu-
 tis, integritatis, candoris, iudicii, consilii & dexte-
 ritatis atque etiam felicitatis gloria, quam ad-
 mirabili cum grauitate & auctoritate, nec mi-
 nori cum emolumento publico gessit & tutatus
 est, cumulatissime ornato atque aucto, fiet in-
 quimus, ei funus hodie ad horam quartam.
 Cuius honor solus est, in quo tum officium pie-
 tatis, tanta nomini pro maximis laboribus &
 meritis extremum praestare: tum etiam deside-

X. 4

ex Epistola Paschasi Brismanni Icti, con-
 stat, qua illum de hoc excessu solatur, p. 1016
 Opusculorum; Ipse vero p. 1007. de aduersa
 Vxoris valetudine, narrat.

rii erga ipsum & simul animi nostri. erga alios eius similes, quicunque sunt in vita superflui, indicium facere quæamus. Quare hortamur omnes, non tantum Iuris Antecessores & Studiosos, qui hoc lumen suum ingens ultro agnoscunt & venerantur, sed & caeteros Iurisdictioni nostræ subditos, apud quos doctrina, virtus & sapientia in honore est, ut dicto tempore ante aedem defuncti ad comitandum officiose & ornandam funus conueniant & simul diuinæ Maiestatis ac potentiae vim, omnem gloriam atque virtutem humanam sub peccato & morte concludentis, & vicissim ineffabilis misericordiae atque bonitatis abundantiam & praeeminentiam ex profundissimo interitu, credentes omnes reuocatis & in statum multo gloriosiore vindicatis, pie expendant, & pro Re publica, cui DEVS non obscure minatur, cum tam grandes & fortes columnas ei subducit, vota religiosa faciant. P. P. VII. Martii Anno Saluatoris 1583.

Sepultum autem est illius corpus in choro Templi ad Spiritum Sanctum iuxta Coniugis, paucis ante Mensibus defunctæ, focerique Hartmanni monumentum, Vir Clarissimus Iustus Reuberus hoc illi Epitaphium in pariete adscribi curauit;

PERPETVAE, MEMORIAE, NICOLAI,
CISNERI, MOSBACENSIS, IC, SVA, AE
TATE CLARISSIMI, QVI, PRIMVM, HEI

DEL

DELBERGAE, MAGNA, CVM, LAVDE, DO
CVIT, DEIN, SPIRAE. ADSESSOR, TAN
DEMQUE, IN, SVPREMO, PALATINA
TVS, IVDICIO, PROIVDEX, CVM, OMNI,
ADMIRATIONE, IVS, DIXIT, HAEREDES,
GRATI, CVRANTE, IVSTO, REVBERO,
POSVERVNT,

VIXIT, ANNOS, LIII, MENS, XI, DIES,
VI, OBIIT, PRIDIE, NON, MARTII, POST,
ANNAM, HARTMANNAM, CONIVGEM,
MENS, IV, DIES, XX, ET, CVM, EA, HOC,
SEPVLCHRVM, SIBI, COMMVNE, ESSE,
VOLVIT,

Haec de curriculo Vitae CISNERI Viri
multiplici & exquisita omnium pene lite-
rarum scientia praestantis, Φιλοπόνος & in-
defessi laboris & industriae summaeque vir-
tutis & sinceritatis, dixisse sufficiat. In-
genii monumenta lubens recitarem, si ad
manus meas, omnia peruenissent; Prae-
ter enim *Opuscula* ista nunc a me diuulga-
ta, scripsit plurima, tum in *Iure*, tum in
Historicis, tum in *humanioribus disciplinis*, vti
Commentaria in Ethica Aristotelis; de ratione
exercendi *stili ad imitationem veterum in pri-*
mis Ciceronis Libros Quatuor, in quorum
X 5 primo

primo de Epistolis ad genus deliberativum
 pertinentibus egit : in secundo , de iis , quae
 sub laudatione continentur : in tertio , ge-
 neris iudicialis materias tractavit : quar-
 tum attribuit mixtis : sicut ipse ad amicum
 scripsit. Sed deplorandum hic est fatum
Bibliothecae CISNERI, quam reliquit instru-
 ctissimam , & manuscriptis refertissimam.
 Accidit ei , quod de *Aristotelica* referunt au-
 tores vetusti : quae cum ad Haeredes Theo-
 phraستي , discipuli Aristotelis , homines *δ' αὐ-
 τούτους* , nec tanti thesauri gnaros , vel di-
 gnos aestimatores peruenisset , carie situ-
 que periisset , nisi Sylla Romanus , captis
 Athenis , Apellicontis Bibliothecam , in qua
 latuerunt Aristotelis & Theophrasti monu-
 menta , magno pretio redemisset : eaque
 doctis Grammaticis & Philosophis , recen-
 senda commendasset. Sic iacuit & *Cisne-
 riana* plures annos abdita , gurgustio humi-
 do reclusa , squalori , putredini , tineis &
 blattis obnoxia : post longe distracta , ve-
 nit aere , nonnulla sui parte , in potesta-
 tem Clarissimi & Consultissimi Viri , Domi-
 ni *Philippi Hoffmanni* I. V. D. & Professoris
 in inclyta hac Academia , collegae hono-
 randi , qui pro sua humanitate mecum a-
 liquam farraginem chartarum CISNERI
 communicavit , sed adeo confusarum , mul-
 tilarum , foedatarum , ut opiner minori la-
 bore & molestia Maronem olim e quisqui-
 liis

lis Ennii (sicut aiebat) aurum legisse. Tanta quoque *καλογροφία* fuit auctoris, ut a nullo manus eius satis posset agnosci, sensumque subinde diuinare oporteret: cui tamen incommodo remedium petiui a Reverendo V. Domino *Andrea Haugio* Pastore & Inspectore Billigheimensi, quem CISNERVS sex postremis annis vitae librarium habuit fidelissimum: Quemque *Paschasius Brismannus* IC. manus, oculos, aures, linguam & pene mentem *Cisneri* vocavit; populari & a pueritia commilitoni familiarissimo: qui gratam & utilem in explicandis obscuris & describendis *καλογροφίαις* operam nauavit. Itaque si cui quaedam minus elaborata in hoc Libro videbuntur, autorem excusatum habebit: cui si vita longaeua contigisset, tum haec recognouisset, tum multo plura, partim perfecta, partim affecta, ex diuitis ingenii & Bibliothecae penu protulisset: & rei literariae plurimum potuisset. Ast aliud visum vitae Domino semper optimo, Maximo, Iustissimo.

SCRIPTA

NICOLAI CISNERI.

OPUSCVLA Historica & Philologa tributa in
Libros IV. edita studio & opera *Quirini*
Reu.

Reuteri, qui & *Vitam Cifneri* praefixit.
Francofurti ad Moenum in Bibliopolio *Ionae*
Rhodii M. DC. XI. 8. continentur autem.

Libro I.

Oratio de *Othone III.* Saxone Imp. p. 11.
 & Septemvirovum instituto, vel Electorum
 Principum Germanorum origine p. 25.

Oratio de *Friderico II.* Caesare p. 73.

Conrado Sueuo siue *Conradino* p. 183.

[*Henrici VII.* p. 223.

[*Ludouici Bauari* Gestis pro Imperii Ma-
 iestate contra Pontifices Romanos
 p. 256.

• Priores tres Orationes Historicae prodie-
 re *Francofurti* 1570. 8. emendatius recu-
 sae *Argentorati* sumptibus *Lazari Zex-
 ri*, 1608. 8. *Christiano I.* Saxoniae Prin-
 cipi Electorali a *Cifnero* inscriptae.

Libro II.

Oratio in Obitum *Hermani Ludouici* Palati-
 ni p. 283.

Memoriae & Honori *Friderici III.* Palatini
 Electoris & Coniugis *Mariae Brandenburgi-
 cae* & Filiorum *Hermani Ludouici*, *Christo-
 phori*, *Ludouici* Electoris, *Ioannis Casimiri* di-
 cata Carmina p. 299. 315.

Oratio

Oratio *Christophori*, Palatini habita in Academia Heidelbergensi & ad eundem Carmina p. 323. 332.

Descriptio Nuptiarum *D. Philippi* ab *Hanaw* &c. & *Philippi* a *Leiningen* &c. cum *Helena* & *Amalia* Palatinis &c. Equestrium Certaminum Nobilitatis, insertis aliquot Historiis Palatinorum Rheni p. 345.

Praefatio de *Historiae* laudibus & *Ioannis Auentini*, Annalibus ipsius Boiorum praemissa p. 395.

Quos *Auentini* Annales castrate editos ex authenticis Codicibus Manuscriptis restitutos edidit Latine *Basileae* 1627. f. & Germanice *Francofurti* 1622. f.

De *Saxonibus*, *Cattis*, *Anglis* & *priscis incolis Germaniae* ac migrationibus populorum variis & *Alberti Kranzii Historia Saxonica* Dissertatio huius *Saxoniae* praemissa p. 418.

Epistola de *Historicis Germaniae* & Opere Historico *Simonis Schardii* iisque legitimo ordine disponendis ad *Henricum Petri Basileensem* p. 465.

Libro III.

Oratio de *Origine Iuris*, & *Quaestione naturae Ius, an opinione constet?* habita *Heidelbergae* a. 1580. p. 491.

Epistola de *Iurisprudentiae dignitate* & *Francisci Duareni Operibus* Tomo I. praemissa p. 536.

Epi.

Epistola de Iure Consultis praestantibus tum antiquis Romanis, tum posterioribus & neotericis Interpretibus Iuris, eiusque recta interpretandi ratione modoque emendandi Ius & Iudicia forensia siue practica, eorundem Dnarenii Operum Tomo II, Lugduni edito, praefixa p. 546.

Epistola de obitu Ioannis Mylaei Iureconsulti Heidelbergensis p. 627.

Oratio nomine Studioforum Nationis Germanicae in Schola Biturigum de caede & interitu Danielis Schleicheri Germani, ad Senatē Parisiensem p. 648.

Oratiuncula de Gradibus Iuriconsultorum in promotione Doctorum a. 1562. p. 661

Orationes Tres de Legibus p. 672.

Oratio de praestantia & utilitate Ethices p. 699.

Libro IV.

Declamatio de vocatione Gentium p. 741.

Idyllion ac Oratio de veris & Autumni colatione p. 761.

Varii Generis Carmina

ac

Epistolae Cisperi & quorundam ad Cisperum

de:

demum

Epitaphia Carminica in Cisnerum
continentur.

Singulatum prodire:

Commentarius de Iure Vſucapionum, ad Tit.
n. de Vſurpationibus, & Vſucapionibus, ad-
iunctis aliquot praestantissimorum Iurif-
consultorum Nicolai Reusneri, Oberti Gr-
phani, Georgii Obrechri Disputationibus,
quibus tota Vſucapionum materia ex Bi-
bliotheca Nicolai Reusneri continetur: edi-
tus opera & studio fratris Ieremiae Reusneri,
Leorini, Spiraë Nemetum 1588. 8. & Franco-
furti 1611. 8.

Commentarius ad Tit. Institutionum de A-
ctionibus, item & de Exceptionibus cum Prae-
fatione Nicolai Reusneri, recognitus & in
lucem editus opera & fide Ieremiae Reuf-
neri, Spiraë Nemetum 1588. 8.

Commentarius de Operis Noui Nuntiatione
apud Oporinum primum, inde Francofurti
1611. 8. editus.

De Iudiciis, Basileae 1588. 8.

Decreta Visitationum Cameralium collegii
& edidit hoc Titulo: *Visitations-Abschie-
des*

des Kayserlichen Cammer-Gerichts von Anfang desselben, Francofurti 1570. f.

Commentaria ipsius in *Pandectas & Codicem Francofurti 1578. f.* in Catalogo *Bibliothecae Edinghianae p. 20.* deprehendo, sed Librum non uidi ipse, qui an idem sit cum *Cyni Lecturis in Codicem* a Cisnero, indice *Quirino Reutero*, Catalogo *Scriptorum Vitae* subiecto, *recognitis & notis marginalibus auctis*, definire non possum.

Operi *Antiquitatum & Historiarum Germaniae Simonis Schardii*, negligenter & inordinate admodum digesto, post mortem meritissimi huius Viri, precibus *Henrici Petri Typographi & Bibliopolae Praefationes, Indicesque* adiecit, praeter ea *Narrationem Historicam rerum sub Maximiliano II. Imp. gestarum*, a Schardio ad medium saltem Annum M.D.LXXII. perductam, ad Annum LXXIV. exemplo *D. Hieronymi, Eusebii, Prosperi Aquitanici, Ioannis Tili*, qui summa rerum capita eodem modo annotarunt, continuauit, & Epistola sub nomine *Sinceri Calonii* transpositione literarum ex proprio & cognomine confecto, *Erasmo Neustettero* Decano Comburgensi & Canonico Bambergensi & Wirzburgensi Patrono summo, quem Graece *Amandum Neapolitanum*, appellauit, inscripsit vt ex *Opusculis p. 993.* patet hacque
occa-

occasione *Epistola* supra iam indicata, suum de *Schardianis* istis *Tomis* iudicium aperit, quidque in iis desideret, quoque ordine Historici, qui de Germania scripserunt, iusta & luculenta methodo disponendi sint, ostendit: operamque suam in adornando & edendo meliori *Thesauro Antiquitatum & Historiarum Germanicarum* pollicetur. Quae salutaria monita vellem, vel sciuiisset, vel obseruasset *Hieronymus Thomae*, Augustanus, qui *Giesae 1673. f. Schardium Redivivum* produxit, sed eundem confusum minusque apte digestum, cum id tamen leui potuisset fieri opera.

Memorat idem *Reuterus* Cisnerum & alia plura scripsisse, quae perierint, additque: Superesse quasdam ad *Plinium Annotationes*, de quarum editione *Epistola* ad *Erasmum Neustetterum p. 1005. Opusculorum* agit, quas hisce *Opusculis* adiacere primum habuerit in animo, sed quia limam, vel saltem collationem accuratorem requirere ipsi visae fuerint in aliud se tempus distulisse.

Ex *Epistolis* quoque CISNERI patet, eum diuersa Scripta sub manibus habuisse. Sic Literis ad *Petrum Calefatum* & *Hieronymum Maleuoltam* *ICTos* & Antecessores *Pisanos*, de *Opusculo iuridici argumenti p. 944. Opusculor.* exponit: Cuius tra-

Y

Etatio-

Stationem in duas dispertiri partes voluerit, quarum priore ex veterum monumentis repetita, quid olim florente Romanorum Imperio, cuius Populo in iure statuendo licuerit: posteriore autem, ex recentiorum interpretum commentariis delecta: quid in hoc rerum statu eodem in genere liceat. Nam quia diuersa antiqua tempora ab his nostris, cum alijs multis in rebus, tum praesertim in hoc instituto fuerunt: conferenda ea inter se esse, non confundenda puto. In alia ad Iacobum Cuiacium Epistola p. 945. mentionem iniicit: Libri sui primi, de origine eorum Beneficiorum, quae vulgo Feuda vocantur.

VITA *

IOANNIS OTTONIS
TABORIS

scriptore

genero

IOANNE LVDOVICO PRASCHIO

Rei publicae Ratisbonensis Exconsule &
Curiae Tutelararis Praefide

IOANNES OTTO TABOR, Iurecon-
sultus, patriam fortitus est *Budissinam*, ca-
put *superioris Lusatiae*, cui, vt est in Program-
ma

Y 2

ma

* Edita sub elogio: *Mausolei V. Cl. Io. Ot-
tonis Taboris, Ratisbonae, Litteris Pauli Dalh-
steineri M. DC. LXXV. 4. additis Ioannis Alber-
ti Portneri a Theuren, Confiliarii Imperialis
Aulici, Auditoris Taboris; Io. Iacobi Kerschbe-
ri; Christophori Arnoldi: Ioa. Iacobi von
Berg; Georgii Christophori Hansemanni; Io.
Christophori Wendleri; Ioannis Iacobi Fuchsi;
Sebastiani Kirchmeieri; Georgii Henrici Vrsi-
ni; G. F. Fuchsi in TABOREM Epitaphiis
Carminicis & Emblematibus affabre & scite
aeri incisis, non addito tamen Auctoris nomi-
ne. Praemisit eandem Narrationem AN.*

mate, * Argentorati A. C. M. DC. LV. edi-

to,

DREAS MYLIVS *Tractatibus Taborianis Lipsiae*
1688. f. iunctim editis. Effigiei TABORIS, quod
cum Epitaphio habet exemplar Ratisbonense
subiecti versiculi :

Hunc Argentinae pia Budissina Budacum

Protulit & Iuri magna Patrona dedit :

Quicquid habet vetus atque recens iux numi-
nis eius

Effigies huius mente serena nitet

Hos oculos & hanc faciem mens ista gubernat

Quae in se oculos rapit & docta tot ora
mouet

I. G. D. D.

Accessit huic Mausoleo, cultissima PRASCHU
scriptio, quam Charites inscripsit, quaque TA-
BOREM, Praeceptorem suum, Socerum, Parentem
amoenissima ratione laudat. Panegyricus in
Mortem Taboris a IOANNE SEBASTIANO GAM-
SIO Argentoratense scriptus, praemissus *Taborici*
Decisionibus & Consultationibus, nil nisi laudes
habet.

* IOANNES HENRICVS BOECLERVS in Elo-
gio Gregorii Biccii Icti, more oratorum : Pa-
tria quoque Budissina non eo magis, quod Lusa-
tiae superiori caput daret, quam quod vno seculi
tempore tot illustria & omnem laudis humanae
mensuram expletura germina emitteret, & in
arce ac specula Germaniae Argentina collocaret,
ad fastigium assurgere visa est. Neque quit-

to, cum *Consultissimo D. D. Tabore* alios quoque magnos viros debet *Argentoratum*. Parentes coluit *Tobiam Taborem*, rationum in eadem *Lusatia* magistrum, nec non Iudicii Aulici a-
ctuarium, & *Euam, Ioanne Ludouico*, merca-
tore inter primos, *Euaque Breuningia* fatam.
Auum, *Blasium Taborem*, Consulem dixit
Hoierfuerda. Natalem egit III. Septem-
bris, ab anno recuperatae salutis M.DC.IV.
Schola, Senatoriam quam vocant, coetibus
innutritus, Iuris etiam Candidatos, vt do-
mesticos praeceptores (quam parentum
curam atque impendia, satis se laudare pos-
se negabat) ex *Academiis* accepit. In his
fuerunt *Tobias Grundelerus, Caspar Schillerus*,
non humillimi spiritus poëta, *Samuel Geisle-
rus*, qui *Illustriissimis Malzaniis* in *Miliz* post-
modo a secretis fuit: ex quo iam tum pu-
sillus Libros Institutionum Iuris, lucido
commentario expositos, audiuit. Aetatis
anno tertio & decimo Orationes Graecas
Latinasque, tam ligato, quam soluto con-
formauit sermone, recitauit ex memoria,
Philosophiam quoque attigit, & disputatio-
nes

Y 3

quam fuit ad Cathedram capessendam Biccio
uspiciatius laetiusque quam quod ciues suos in
eodem meritorum publicorum spatio decur-
rentes, Theologorum Chrysostomum Schmi-
lium; Iureconsultorum Papinianum TABOREM
Modestinus ipse admiraretur.

nes ausus est. Qua in re gratissimam operam ipsi praebeuit institutio *Leonhardi Genselii*, quem Gymnasium primo *Budissinense*, dehinc *Ruthenium Gerae*, moderatorem sibi praefecit. Is puerum hebdomadariis exercitationibus acuit, & ad *Electa Scaligerea*, quae post demum ab Amplissimo Viro, *Christophoro Preibisso* IC. & Academiae Lipsiensis Antecessore publici iuris facta sunt, molienda hortatus est. Processere Francofurti, ex Officina Schleichiorum, sub nomine *Itabyrionis*, quo nomine *Tabor* montis Arabice signatur. Anno C. M. D. XIX. in nobile Gymnasium, quod *Halae Saxonum* pater, missus, *Sigismundo Euenio* Paedagogiarchae operam dedit: cui se adeo probavit, ut exemplar reliquis discipulis barbarisque tyronibus proponeretur. Optimis ergo auctum omnibus in Academiam *Lipstatam* transtulit, aetatis anno circiter XVI. Philosophiam ibi colere perrexit, annoque primo, primam eius Lauream, altero honores Magisterii inter primos tulit: & inter XLVIII. Competitores minimus aetate fuit. Candidatus Magisterii, dissertationem de *Hominis* ab se conscriptam publice defensitavit. Tum in ipso Magisterii actu recitavit Poema, quo prauitas monetae & nequitia aeruscatorum, sub titulo *Vacuum Mercurii*, perstringebatur. Utque iam olim Candidatus Philosophiae, complurium disputationibus iuueniunt

iuuenum in publico praefuit: sic sub tempus illud, quo honoris insignia adeptus est, colloctioni solenni *de causis Res publicas corrumpentibus*, praesidium suum commodauit. Aderant plerique Professores Artium, & chorago iuueni, cum totius caueae plausu, omne felicitatis genus precabantur. *Lipsiae*, Philosophicis studiis forensia iungens, publice *D. Ioannem Curtium* Institutiones, *D. Guilielmum Schmucium* Pandectas, *D. Sigismundum Finckelhusium* Codicem Iustinianum explanantes audiit. Priuatim sub *D. Preibisio* Theses Institutionum *Einemannii*, quaestiones *Cubachii* & alia huiusmodi, sub aliis, grata auscultandi & repouendi vice hausit. *Wittebergae* super lectiones publicas, a Consultissimi Viri *D. Cremergeri*, Digesta enarrantis, ore pependit. Seda aërem loci male ferens, ultra annum ibimoratus non est. *Ienae*, sub Praesidio Viri nominatissimi *D. Georgii Franzkii* Treutlerum disputando percurrit. Dehinc Paratita *Wesenbecii* commilitonibus oratus enucleauit; monentibus cum maxime *D. Valentina Riemero*, & *D. Georgio Franzkio*, ut personam ducis & praesidis, annos licet non amplius vnde viginti natus, caperet. Qua occasione Ius vniuersum bipartito in tabellas contulit, & Ordini Iurisconsultorum recensendum obtulit, quod opus postea sub titulo *Fili Ariadnei* lucem est expertum. Quippe

pe parum se proficere ratus, si vulgi more in his securius verlaretur, & dictatis tempus consumeret, certiores subinde viam atque ordinem disciplinae Iuris cum M. Cicerone, desiderabat. Et cum, moderante *Frantzio*, Treutleri Positiones excuteret, nouissimo concertationis actu praeses iuueni singulares egit gratias, quod solus saepe per tres horas, deficientibus aliis, partes aduersarii sustinuisset. Increbescente ea fama, hominum fauorem & desideria mouit: praefectusque studiis *Georgii Poseri & Martini Guilleri*, nobilium ex Silesia iuuenum, horum in gratiam Iuris Institutiones pristina legendi & disceptandi consuetudine, alia item ad ius pertinentia, cum delecta studiosorum manu perlustrauit. Ipse vero morem atque ordinem tot inclytorum *Lipsiae* (nam huc remeauerat) Dicasteriorum contemplatus, successiuas horas diu studio pragmatico tribuit. *Argentorati Guilleri* erudiendo potissimam dependit operam; cuius rei fidem facit tyrocinium, sub Praesidio D. *Bitschii* ab hoc editum, *de seruitutibus personalibus*. Cum eodem mox *Gencuam*, inde in *Galliam* (ex damnato postea seculi more) pergens, quo tempore Christianissimus, ut vocant, Rex, *Rupella*, *Lutetiam* victor atque triumphator redibat, Tractatum *de Iure Armorum ad L. vi.*

C. ut armorum usus, proferenti alumno ad-
fuit: quem & domum *Vratislaniam* vsque
deduxit. Inter haec multis innotuit, mul-
tos noscitauit, omnia absque sumtu paren-
tum. An. M D. XXIX. domum repetitus,
studio Iurisconsulti celebris sed in religioni-
bus ambigui, *Reinhardi Bachouii* Aulae Impe-
ratoriae commendari coepit. Origo facti
& necessitudinis haec fuit. Scripserat TA-
BOR Commentarium *de ciuili poenitentia &*
mutatione voluntatis: quod argumentum per
omnes actus humanos, licitos atque illicitos,
inter viuos pariter ac mortis causa, per-
que omnem Iuris ambitum, priuato studio
extenderat. Eum misit *Heidelbergam*, vt
Bachouii, acutissimi quippe viri, iudicium &
consilium experiretur. At ille nescio quid
magni de auctore concipiens, ac promens,
& utroque pollice pressit scriptum, & obla-
tam amicitiae tesseram auide amplexus est.
Agnouit *Tabor* viri errorem, seque non nisi
studiosum Iuris esse, qui sub tanto doctore
proficere cupiat, ingenua confessione ex-
posuit: addito, se optare, vti propius illi
haerere liceat. Delectatus homo respon-
santis candore, haud dubitauit intimos ani-
mi sensus ipsi recludere & fateri, id agere
se, vt pedem ex illis locis referat: modo tu-
tum sibi receptaculum *Argentorati* pateat, &
facultas obtingat priuata legum praelectio-
ne vitam tolerandi. In negotio Religionis
Y 5 grauem

grauem futurum nemini, neque abhorrere a doctrina Lutherana : decretum absolutum quod vocatur, toto animo damnare : in S. Eucharistia corporis salutiferi praesentiam credere, modum ignorare. Ea res cum Academiae notuisset, omne *Bachovius* studium pollicita, gratum eius fore aduentum, per TABOREM renunciauit. Venit ergo, quo voluit *Bachovius*, cum vniuersa supellectile libraria, ibique perstitisset procul dubio, nisi aliae eum causae, quas referre abstinemus, * exegissent. Heidelbergam

* Aperuit easdem ipse REINERVS BACHOVIVS *Praefatione Commentarii Institutionum* : *Ibi vero (Argentorati) cum iam in portu me esse putarem, saeuior tempestas, & quae me paene merfit, excepit. Et quamuis enim in omnibus aliis & fere totius Europae Academicis, his qui fiduciam studiorum suorum habent, priuatim studiosis operam dare liceat : Professores tamen Iuris Argentinenses hoc mihi licere voluerint, sed (ut ne quid desiderari possint) submisit etiam hoc petenti, & fortunae nouercantis iniquitatem, quae me premebat exponenti, (indignantibus licet studiosis, qui opera mea priuatim uti volebant) intendixerunt. Quem locum illustri Viro NICOLAO HIERONYMO GVNDLINGIO debeo, qui *Ociis suis Parte I. cap. V. Vitam Reineri Bachovii* eleganter accurateque exposuit p. 238.*

bergam proinde retulit se vitaeque praesidiis defectus, religionem omisit. * Interea dum TABOR sesquiannum peregrinationi Gallicae indulgisset, non neglexit *Bachonium* redux visere. Inuenit autem *Heidelbergae* morbo articulari implicitum, & conquerentem multa de praeteritis malis. Eius igitur commendatione postmodum Legatis Caesaris innotuit: traductusque ad Consiliarium Imperii Aulicum, *Iustum Gebhardum*, extrahendis, ceu loquuntur, processibus, conficiendisque relationibus, animum exercuit; lustrata ante *Silesia, Bohemia, Moravia* atque *Austria*. Desiderio tamen captus reuertendi ad suos, usus est consilio amicorum, & occasione, quae commode se offerebat, accedere Italiam cogitantibus eximiae nobilitatis iuuenibus *Sebaldo & Alberto Saurma* in *Sadeuiz*: quorum prior Argentorati illigatus peste interiit. Quamuis igitur eodem tempore inuitaretur ad praelustris herois filium, quem ut morum studiorumque rector in Hispaniam perueheret: minore tamen provincia anteposita, iuvenes, quos dixi, primum *Ratisbonam*, ubi Concilium habebatur Electorum (anno id actum M. DC. XXXI. exin ad Conuentum Lipsiensem, visendorum tot magnatum virorum-

* Compara omnino excitata *Otia GVNDLINGIANA* p. 240. 244.

rorumque praestantium, nec non cognoscendi status publici gratia, duxit. Argentoratum inde contendit, Doctorisque appellationem & honores, die X. Nouembris anni memorati, suscepit. Ne vero solum titulum quaesisse videretur, actum forensem partim, partim prudentiam civilem, discipulis & sibi tradidit. *Amatorium* quoque, hoc est de arte animos hominum conciliandi Libellos quinque effudit: quibus praeceptorum moralium, civilium & familiarium usus demonstratur. Italiam deinceps, cuius videndae miro studio flagrabat, aggressurus fuit. Sed quoniam interibi, germanus eius vnicus *Tobias Tabor* I. V. Licentiatus & Aduocatus ordinarius, vita cesserat, expetiuerunt reditum eius Anno XXXII. orbi parentes. Disputatione proinde celebri, *de officio Iudicis*, quam *Georgius Guolframus Nostiz* Eques Lusatus, ex nobilitate praecipua, in congressu solenni ipso praefide sustinuit Musis Argyropeis vale dixit: quarum Gubernator primarius, *Hel-lerus* COS per *D Froereisenium* iam tum percontabatur, an professoriam cathedram desideraret. Ceterum, domi pestililitate furiente, paulo post regressum, vtrumque parentem vnus hebdomadae spatio extulit. Accessere in cumulum bellicae calamitates: per quas non modo vtensilium optima amisit, sed & breui quatuor aedes, haeredi-

tate

tate ad se transmissas, populatrice flamma *
 cinctas vidit, deflagrante etiam tota Biblio-
 theca, vna cum multis speciminibus ac tes-
 timoniis industriae probitatisque, & MSS.
 codicibus ac commentariis. Effecit tamen
 caritas patriae, vt pedem figeret, Praefuli-
 busque & Ordinibus Prouincialibus, ob ra-
 ras ingenii dotes, coniunctas cum amabilitate mo-
 rum & dexteritate actionum (ipsum verba
 reddo) Aduocati & Syndici munus defe-
 rentibus, quod Adamus Thomas Lancenhardus
 antea curauerat, obtemperaret. Quam
 quam multo verissimum solet esse, quod ipse
 binis distichis enunciauit:

*Maximus est nummi valor, in qua cuditur
 vrbe.*

Disparis a nummo conditionis homo est.

Saepe hic ignotum suscepit Ariona delphin

Quem socii inter aquas interisse volunt.

Mansionis certus, coniugem sibi sociavit
 Annam Elisabetham, Tobiae Sshoenlebbii Centu-
 rionis atque ciuis, & Annae, Benedicti Richt-
 vi, filiam virginem, Budissina ad diem alterum
 & vicesimum Februarii A. C. M. DC. XII,
 ortam: quam matertera Catharina Hartui-
 gia,

* Quod Anno M. DC. XXXIV. contigit, cum
 impio Golzii consilio & iussu, urbs Lusatiae
 princeps omnis conflagraret, vide V. C. SA-
 MVELIS GROSSERI *Memorabilia Lusatiarum*
 Parte III. p. 59.

gia, adoptione asciuerat, heredemque ex as-
 se scripserat. Huic cum Annos XXII. sua-
 uiter conuixisset, ante diem XV. Iunii A. C.
 M. DC. LV. pie defunctam *Argentorat* lu-
 xit. At vrbe patria in cineres collapsa, &
 gliscente belli discrimine TABOREM ite-
 rum respexit Numen: dieque a fatali in-
 cendio octaua, aliis in fauilla confidenti-
 bus, eruit inopinantem, & accersiuit *Argen-*
toratum in locum *Ioachimi Clusenii*, notissimi
 Iureconfulti. Quem licet aegre dimitte-
 rent Prouinciales Ordines Circuli *Budissinen-*
sis & Ecclesiae Capitulum, amplissimis ta-
 men testimoniis, literisque commendatis
 ad inuidiam vsque ornatum Lyceo *Argen-*
*toraten*si tradiderunt. Petitionis causas
 Rector Academiae, *D. Melchior Sebizi*us *Ar-*
chiater & Professor P. in Programmate A. S.
 M. DC. XXXIV. a. d. XXX. Quintilis po-
 sito, hunc in modum explicauit: *Elucebam*
inquit in isto viro omnia requisita quae doctores
boni esse indicantur: vitae sanctimonia, morum
amabilitas, ingenii excellentia, eruditionis em-
inentia, iudicii dexteritas, laboris amor, in docen-
do perspicuitas & facilitas, in communi-
cando fidelitas, in interpretando felicitas
in faciendo officio assiduitas: & quae
sunt eiusmodi. His stimulat, Academia
 commodis laudibusque bona fide se inten-
 dit. Nec multo post oblata ipsi Iuris Pro-
 fessio primaria, quae aliqui clarissimorum
 senio

seniorumque Iureconsultorum praemium est. Et in Iudicio Camerae Caesareo delegato, quod ibidem exercetur, Consiliarii (Referentem appellant) partes annis XIII. egit. Quos in Academia deinceps honores gesserit *M. Sebitius* in Onomastico Professorum Argentoratensium consignavit. His rebus fama Viri in tantum se diffudit, ut certatim a Principibus Ordinibusque Imperii ambiri coeptus sit. Oblata Syndici, Consiliarii, Cancellarii munia: uti literae autographae, quae manent, docent. Provincias enumeraremus plus tres & vicens, quas obtinere, si voluisset, potuisset; nisi taedium lectoris, vel invidiam metueremus. Multae ipsum Academiae, Catholicae etiam, Reformataeque optauerunt. Ad Imperialem quoque Cameram inuitatus, renavit. Donec Serenissimo Principe *Megapolitano*, *Gustavo Adolpho*, regimen Cancellariae & secreta consilia exposcente, paruit, viamque mense Februarii A. C. M. DC. LVI. ingressus est; desilentibus abiturum eius praeter ceteros per carmina, magnificarum laudum titularumque plena, Viris egregiis, *Balthasare Scheidio* Theologiae Doctore Linguarumque Orientalium Professore, & *Ioanne Sebastiano Gambsio* D. Iuris & Professore Institutionum Imperialium in Parnasso Argentoratensi. Quo libentius Dei nutum in opere tam arduo & ancipiti seque-

sequeretur, fecit restituta pax, erepta coniux, & hinc innatum loci taedium, tum causae aliae, quae insectari solent magnas virtutes. *Gustrouii*, quantam opinionem* obtinuerit, indicio est Poema, quod honori ipsius consecrauit ediditque M. *Christianus Andrae*, cum felici anagrammate.

NITOR ET DOS IN TOTO ORBE
NOTA ex verbis, IOANNES OTTO
TABOR DIRECTOR. Vbi etiam hic loci a Marte periculum esse coepit, ordinatis ex sententia Principali rebus, rursus ad Artium penetralia confugit. Tunc quoque satis luculentae conditiones ipsum pellexerunt: sed in gremio Musarum praeoptavit consenescere. *Gustrouio* abscedentem prosecuta est Meclenburgensium natio carmine & anagrammate:

AH CVR IS ALIO? TVN' TOTO
NOTVS ES ORBE? Nec minus Natio
excellse Germanica Rostochiensis voluntatem suam misso Propemptico declaravit. Prius tamen quam literato otio se redderet, *Aulam Electoris Saxonici*, dein *Cæsarem Palatium* adire iussus est, veterique domino secreta mancipare consilia. Paruit hic quoque Optimo Principi, in eaque velut peregrinatione maxima cum voluptate incidit

* Confer tamen & *Conringiana* verba & *Thomasianam* Relationem infra p.

idit passim in discipulos, amplis honoribus florentes, & officii accepti insigniter nemores. Quo in numero laudare non destitit prolixam comitatem Ratisbonensem. Epistolis quin etiam non pauci Consilarii, Syndici, plurimae denique dignationis viri, Doctoris merita recoluerunt. Ex quo apparet, non Vacunae ipsum litasse sed Strenuae. Hinc tot eius Scripta, quorum partem publici, vel potius communis iuris fecit, partem aliquot comprehensam voluminibus curae filii transcripsit. Legationibus, quas memoravi, exantlatis A. D. M. DC. LIX. *Gießam* intrauit: ubi a studiosa iuuentute permagno gaudio plausuque poetico & musico exceptus est, ac vicissim perhumane eam excepit. Nec illi utique sparta excessisset, licet Numini visum fuerit sobolem eius alio transferre, ex quo necesse habuit, peregrinae familiae se credere; nisi certae rursus causae * coegissent loci mutationem. Dimissus

Z

* Has vellem indicasset candide Gener PRAESCHIVS vti quidem veritas historiaeque lex poscit. Hac de mutatione sequentia aperit summus Vir CHRISTIANVS THOMASIVS *Paulo pleniori Historia Iuris Naturalis Append. II. p. 205. Memini me audivisse in Iuventute, quod Tabor circa annum 1660, vel paulo ante ex Academia Argentoratensi in Aulam Darmstadien-*

sus ergo placide mense Octobri, anni supra millesimum LXVII. ad filium *Francofurti* agentem se recepit, quasi ad tranquillum fessae senectutis portum. Quo

loco

sem vocatus fuerit, ut inter Consiliarios non solum Iustitiae, sed & intimioris admissiois vota ferret. Sed hunc honorem non diu durasse. Cum enim subditi Hassiaci conquesti essent de damno aliquo a vicino quodam Imperii Statu ipsis dato, & in consilio deliberandum esset, quavia brevissime & subditis & interesse Principali consuleretur, Consiliariorum vero unus hoc, alter aliud medium proposuisset; TABOR cum ordo votandi ad eum peruenisset, fertur, multis verborum ambagibus dixisse, se mirari, quod Collega tanquam de re dubia deliberarent, & consilia plane illegalia afferrent, cum tamen diuina Iurisprudentia Iustiniana iamdudum litem omnem sustulerit, secundum quam videlicet instituenda sit vel in Camera, vel in Iudicio Aulico, nulla alia Actio quam Legis Aquiliae eumque in finem non solum multos textus Iuris Civilis sed & Iurisconsultos nouiores illum allegasse. Cum vero Princeps in hac deliberatione praesens nauseam non leuem ex hoc voto Taboris susceperet & reliqui Consiliarii Leguleiis Taboriani iam diu impatientes, gauderent, se occasionem nactos esse, Principem in illa nausea confirmandi, dicitur, illud medium excogitatum esse, ut Tabor bona cum pace iterum ex Aula dimittere-

co piis obseruatum est, cum in templo
Catharinae eo tempore sacrum epulum
spensari inciperet, primum illum fuisse
anti muneris participem. Ceterum cum
quoque sua spe diutius viueret, varios
stinuit labores, varias aduersitates. Ex
udata Coniuge liberos suscepit omnino
es: quorum in ordine Filius *Tobias Otto*
ost expugnationem atque incendium me-
orabile vrbis *Budissinorum*, Camentii in
aufatia superiore, A. C. M. DC. XXXIV.
d. XXIII. Sextilis, in hanc lucem edi-
is, & a Senatu Vrbico, per Syndicum,
asparem *Trojum*, nec non a pernobili vidua,
ma *Lottizia* ex sacro fonte leuatus est.
lic, vt peregrinationibus exactis, *Basileae*
Z 2 gra-

ur & in Academia *Giessensi* retento Titulo Con-
siliarii Principalis, Cancellariatus & Professio-
is in Iure primariae dignitate fungeretur. At-
que ista Relatio vel ex eo mihi semper visa fuit
verosimilis, quod valde illustret controuersiam
Taboris cum *Conringio*, & in ipso Taboris ex-
emplo confirmet sententiam *Conringii*, Iuris pe-
ritos non semper esse prudentes. Ex ore autem
magnae dignationis Viri audiui, Tabori haec in
ula *Gustrouiensi* contigisse, in qua, si fidem *Ge-*
neri hac narratione sequimur, consiliis tantum
fuit adhibitus. De *Darmstadiensi* Curiali munere
autem plane tacet PRASCHIVS rerum Tabori-
arum optime natus.

gradum ascendit Doctorum, *Frankofurti ad Moenum* vxorius confedit, causisque frequens aduocari coepit. Maritae nomen est *Susannae Vrsulae, Ioannis Festeri*, ciuium atque mercatoris & *Annae Catharinae Zangiae* toto natae: quam in matrimonio prius habuit *Daniel Brunus* I. V. L. & Senator Amplissimus; matronam certe virtuti firmillimam, ac phoenicem sui seculi. Ex illis geniti *Ioannes Daniel, Susanna Elisabetha, Ioan. Benedictus, Philippus Iacobus, Tobias Otto*, & alia *Susanna Elisabetha*. Verum omnes, praeter *Ioannem Benedictum*, cui nunc stirps *Taborica* omnisque spes incumbit, & *Susannam Elisabetham* alteram, mors occupauit. Nam & genitor nuperrime, (vererat fessus valetudinibus) & cum eo spes paternorum operum, quae nondum vulgata superius dixi, expirauit. * A. C. M. DC. XLI. a. d. XXIIIX. Maii nata est TABORI nostro, apud Argentoratenses filia maior *Anna Elisabetha*, ** ac renata

* Extat in hunc TABOREM Filium, Elegia *Ioan. Ludouici Praschii* auctoris huius enarrationis subiecta editioni Ratisbonensi *Mausolei Taboriani*.

** Elegantissimi ingenii & cultioris doctrinae femina, quam declarauit libello gallico idiomate exarato Maritumque suo inscripto: *Reflexions sur les Romans par Madame S. E. P.*

Cal. Iuniis in Templo S. Thomae. Nupsit
 aec *Ioanni Ludouico Praschio* Rei publicae
 atisbonensis Ex-Consuli & Praefidi Curiae
 Tutelariorum A. O. R. M. DC. LXIII. die Iouis
 X. Iul. in vrbe *Gieffa* : ex quo peperit auo
 nepotem vnicum, *Ioannem Ottonem Praschi-*
m, a. d. XX. Iun. Anno M. DC. LXIX.
 ui & ipse patrinus assumptus est. Sed
 post paullo a. d. XVIII. Aug. mortalitatis
 regem expleuit. Minorem gnatam dedit
 DEVS A. C. M. DC. XLIII. ad d. XX. April.
 qua lustrica tinctam tertio post die, & *Euae*
Catharinae vocabulo insignem. Recepit
 hanc in matrimonium *Augustae Trebocorum*
 Fir & Medicus spectatissimus *Ioannes Ada-*
mus Beza, *Ioannis Friderici*, nobilis item Me-
 dici progenies. Incidere nuptiae in A. C.
 M. DC. LXIV. & lucem primam Martii.
 Ab his defluxere, *Maria Elisabetta*, *Eua Ca-*
 Z 3 *thari-*

atisbonae 1684. 12. quo, in recentiores *Fabu-*
rum Romanensium scriptores eleganter censu-
 ram exercuit, suo sexui, nimium isti vanitati
 truenienti, consultura. Recensetur Libellus
etis Eruditorum Lipsiensium Anni M DC.
XXXIV. p. 433. Adde CHRISTIANVM IVN-
 KERVM *Centuria Foeminarum eruditione &*
scriptis illustrium, de *Diariis Eruditorum Sche-*
lasmati adiecta p. 60. 61. V. C. GOTHOFREDVM
 LOCKERODT *Commentatione de Eruditorum*
Societatibus Parte II. Cap. II. p. 101. 102.

tharina, filius exanimus, *Maria Salome* filia sine vita, gemellae *Maria Barbara* & *Margaretha* alteraque *Margaretha*. Omnes hi partus, si duas exemeris filiolas, magnae matris gremio sunt redditi. Parens ipse praematurum nuper excessum (non enim nisi quatuor & triginta annos impleuerat) civitatis non minus, quam infelicissimae coniugis luctum accendit. De quo plura in Programmate, a Rectore Lycei, *Iulio Reichelto* Mathematico a. d. XVII. Febr. anni huius LXXV. perscripto. Quod ad Religionem nostram pertinet, iam pridem D. *Dannhauerus*, in Praefatione Partis secundae Lactis Catechetici, Nobilissimis *Brocdorffiiis* dicatae, publicum hoc testimonium dedit, cum non Professore modo celebrem, sed & Consultum Iuris Christianum exemplo fuisse studiosis, quo pietatem virtutemque caperent. Idemque Theologus cum A. C. M. DC. LIII. Rector Academiae renunciaretur TABOR, hanc programmata laudem ipsi tribuit: quod in superioribus eiusdem Rectoratus gesti muneribus effecerit, & nunc quoque effecturus sit, ut neminem piguerit, ac pigere possit, sub tanti Viri religiosa, zelosa, ac prudenti oeconomiae publicae moderatione vixisse, & halitus bonae spei ominosos inque publicum fructuosos hausisse. Similis formae testimonia ab aliis quoque insignibus Theologis, imo ab amicis, iuxta ac inimicis, tulit.

Quae,

* Haec, nisi amor Generum retinisset,

Quae, licet modica, Vitae eius tradendae
 Z 4 poste-

post Elogia Viri, quæ cumulare nolo, etiam, Vitia indicanda, inprimis vero mentio facienda, grauissimae concertationis, quam cum HERMANNO CONRINGIO summo Viro, de vsu potissimum Iuris Iustiniani in publicis Imperii Romano-Germanici caussis, mixtura Iuris publici Germanici male a ICtis cum doctrina Politica facta, & distinctione in Iurisperitum & Iuris prudentem, exercuit, quae & CONRINGII, potissimum tamen TABORIS recessus animi patefecit, docuitque fastum & impotentiam animi Taboris. Dabo Historiam certaminis, Conringii verbis. *Conringianis Epistolicis V. C. CHRISTOPHORI HENRICI RITMEIERI* cura, noua auctiorique editione, editus p. 147. De illa, quae me inter, & Taborem vertitur lite, ita habet, quoniam intelligo Historiam eius te desiderare. Cum ante annos viginti (1635) Praefatione illa, quam libello Taciti de Moribus Germanorum praemissi, inter alia prolixè ostendissem Ius Publicum Imperii Germanici, non ex Iustiniano Iuris Corpore petendum esse, neque illas Iustinianas Leges ulterius obligare quam sint receptae liberrimo arbitratu: TABOR edito Commentario de Metatis & Epidemetis (Cap. V. p. 4. p. 19. Edit. Tractatum TABORIS Mylianae) ante hos decem circiter annos (1645) Serenissimo Principi Augusto consecrato, non tantum mea illa disputata multis

posteris sufficient. Nam & vltimis manda-
tis,

conuitiis infectatus est, sed etiam non obscure,
apud Principem me detulit, tanquam Iuris ar-
tem imo ipsam Iustitiam & aequitatem impu-
gnauerim. Respondi homini vna & altera pla-
gula, annexa iteratae editioni Libri mei de
Origine Iuris Germanici: conquestus de calumniis
praecipue & provocans hominem, ut seriis ar-
gumentis, non conuitiis & mendaciis, sententiam
meam falsi conuincat. Ille vero argumento nul-
lo producto, ad solitas artes delapsus, grauissi-
mis denuo conuitiis & calumniis me petit in
Racemationibus suis Criminalibus (p. 199. Edit.
Tractatum Mylianae) Ego purgandae famae
(1652) reposui haud pauca in Praefatione ad Le-
ctorem iteratae Editionis Taciti de Moribus Ger-
manorum. Inter alia vero disputaui nonnulla
de liberrima testamenti factione, quam ille na-
turalis Iuris esse, me oppugnans asseruerat: si-
mulque hominem monui, ut daret operam verae
Iurisprudentiae, hoc est illi, quae simul nouit,
num leges quae obtinent utiles sint an noxae
Rei publicae: hanc enim in illo me desiderare.
Huic opposuit mox Tabor longum Programma
Academicum adeo maledicum, adeo foetidum ut:
Non sani esse hominis, non sanus iuret Ore-
stes.

Sic ego denuo coactus morum innocentiam ab
improbissimis calumniis defendere, apologiam
aliquam addidi (1654) Operi de finibus Imperii

is, quae sua manu scripta reliquit, conti-

Z 5

ne-

Germanici: verae autem Iurisprudentiae quam ille magnis clamoribus infectatus est, Specimen dedi (1654) in Dissertatione ad L. I. Codicis Theodosiani de studiis liberalibus Urbis Romae & Constantinopolis, nunc vero de eadem latius quoque differui (1656) in Prooemio ad opus Ioachimi Hopperi de vera Iurisprudentia; quod hac hebdomade, nisi fallor, prodibit in lucem. Haec fere est summa meae cum Tabore contentionis: quae tota fere constat ex Taboricis calumniis & mea illarum depulsione. Ut rationibus pugnet, sepositis conuitiis adduci homo non potuit, ne quidem a Senatu Argentoratensi grauitur increpitus. Quid in posterum futurum sit, docebit dies; ego ab homine animi impotentissimi nihil benignum expecto. Paucisque interiectis; Saenit ille atrocissime non in doctrinam duntaxat meam, sed in omne honestum nomen & boni viri estimationem idque publice in libris & chartis passim terrarum sparsis. Tantam iniuriam quisquamne prudens dissimulauerit, aut tacite concoxerit? an quis ferat se publice accusari Atbeismi, Stellionatus, infectatae iustitiae & ad omnia vitia conniuentiae? qui tacet, consentire videtur ait ille. Si tacuissem annon visus fuisset agnoscere? at in publica haec fieri indecens est. Criminari sane & calumniari indecens est, praesertim in publico: acriter vero refellere calumnias, non item, sed pium & iustum. Si ab-

netur hoc, quod ab exequiis suis nimiam
pom-

sinuisset publico TABOR, & nonnisi illa abs me de Iuris Publici Iustiniani autoritate differa-
petiisset, putasne silentium mihi fuisse? Ego sa-
ne secus sentio. Ad illos errores itaque non
profecto est conuiuendum, non silendum, non us-
certe, quorum in officio est docere rectiora probe
perspecta. Profligaueram ego illos in Prooemio
ad Tacitum idque quam fieri licuit modestissime.
Mordere me statim Leguleii & obrectari viola-
tae Iurisprudentiae nomine, sed clanculum o-
mnes. Vbi TABOR publice me esset adortus &
receptos errores defendisset, mirum quanto cum
applausu illorum Legulejorum sic exceptus, aut
deferenda itaque veritas & bona causa & Rei
publicae utilitas mihi fuit, aut TABOR refutan-
dus. Prius cum esset nefas, egi posterius. Et
quidem ita egi, ut nemo Legulejorum ausu bi-
scere. Tam graues & perniciosi errores dissi-
mulando, silendo & obsequendo non tolluntur:
& tamen interest publice tolli atque eradicari.
Et p. 153. TABORIS res omnis atque existimatio
denique intra angustos redacta est Cancellis, quos
ille angustos haecenus affectauerat. Ridetur a
prudentibus quibusque Leguleii supercilium cum
summa ineptitudine Rei publicae regendae con-
iunctum. Redeundum homini est ad Scholam,
relicta Aula, saltem ut existimationi eius nomi-
hil consulatur. Ἰὼ Παῖσιν! Cum incidissent in
manus excerpta quaedam ex nescio qua Dispu-

pompam atque carmina remouit, ac de se
pauca

ratione eius de Cereuisiis, quibus & Hopperum &
me momordit, ego vicissim hominem excepi (1656)
prout inscitia ipsius postulabat in solempni illa in
Hopperi Opus Praefatione. Certum enim mihi est
non pati, vt inscitia Leguleiorum, quamuis ma-
xime superciliosa & turgida fastu, efflorescentis
Ciuilis Philosophiae studiis quidquam adferat
detrimenti. Eoque rem & mihi gratam & pu-
blico utilem fecerit Boeclerus, si curauerit ulti-
mos, quos in me euomuit homo ille thesuum libel-
los. Vidi vero & Rebhanii cauillationes in li-
brum de Origine Iuris Germanici, simul vero in-
cidit illud Martialis:

Rustica sum perdix, quid mirum si sapor idem.
Proxima tertia Libri mei editione faxo, vt di-
gne vapulet Taboricus illius etiam hominis stu-
por, idque quod videam publico idem ὀνόματι
ῥοῦ virum eximium HENRICVM ERNSTIVM ad-
uersus Taboricas ineptias. Et si enim sint non-
nisi stupidae ineptiae, serpsit tamen earum virus
per omnes fere legulejos & quasi pestilente side-
re eos affluit, non sine graui reipublicae damno.
Haec CONRINGIVS. Multo tamen accuratior
& copiosior in enarranda huius memorabilis
sane controuersiae Historia est illustris VIE-
summorumque meritorum CHRISTIANVS THO-
MASIVS praeclara Paulo pleniori Iuris Naturalis
Historia Append. II. p. 198. 199. seqq. cuius verba
nisi Liber vtilissimus in omnium manibus esset,

pauca scribi edique voluit. Potissimum animi sui votum tali disticho expressit:

Hoc unum te, Christe, rogo, nec plura deinceps;

Da mihi tranquille, da sine morte mori.
Compos huius muneris factus est a. d. XII.
Decembris anno superiore M. DC. LXXIV.
cum

vel omnino esse deberet, Tibi darem. Certe CONRINGIVS bonam defendit causam, falsis tamen sui diſtertiis, additis quibusdam personarum TABORIS tangentibus irritauit magis magisque Virum in Iure Ciuili Iustiniano forique vsu versatissimum. Hunc enim in scriptis istis criticis passim vt *ambitiosum Virum* & quidem vt *stulte ambitiosum* descripsit. Enim vero TABOR cum causam iustis argumentis tueri non posset impotentia animi abreptus *Racem. Crim. p. 379. Edit. Argent.* Scripta CONRINGII in hac causa vocat, *famosos & atroces libellos*; eundem; *inaudite procaciae contra omnes Christianismi Regulas commissae*, accusat. Contestatur, se non magis in dedicatione ad Augustum Ducem Brunswicensem de CONRINGIO (qui paruac erat Staturae) cogitasse, quam de *ludione Argentoratenſi, an das kleine krumme Geigerlein zu Strassburg.* Adde p. 314. 442. 544. *dictar. Racemat.* His multa reposuit CONRINGIVS, quae de *Origine Iuris Germ. Libro, Edit. III. 1665. p. 273.* subiecta sunt, cumque de TABORE acre iudicium tulisset: *Eum sane sic satis doctum leguleium,*

cum variis antea morbis, asthma, podagra, vitio splenis, calculo, postremo senectute esset conflictatus. Hunc exitum habuit Vir haud dubie acerrimus: quem *Brunnemannus Comm. C. de Suffrag.* appellat *Lumen Seculi*, *Clarissimus Boeclerus: Iureconsultorum Papinianum.* *Dietherus* vero in *Addit. ad Thesaurum Besoldi* non minores ipsi lau-

& lati iuris peritum sese ostendere, prudentem suae latius ferendi iuris, perquam raro; hic proposito a. 1653. 12. Sept. *Programmate de Testamentis* in traducendo *Contingio* totus fuit, non quidem prout suenerat alias, sed plane enormem in modum, iis calumniis, quas ne a scurra quidem aliquo, aut homine nequam, vel scelestissimo nebulone se expectasse dicit *CONRINGIVS*, l. c. p. 310. quia non falsis dictariis eum exceperit, sed in corporis Staturam, in doctrinam, in vitam & mores eius infami more inuectus fuerit, ac in fine *Programmatidis* annunciauerit, sequenti die *Candidatorum* aliquem inquisitum esse: An probabilis sit nouatorum distinctio inter *Iurisperitum* & *Iurisprudentem*? Denique in ipsa *Panegyri* tum a *Tabore*, tum ab aliis *Nouatoris*, *Stellionis* & aliis conuictis maculatus fuit. Sed iam satis est *Lector*! Ex his quae allata sunt, de ingenio moribusque *TABORIS* iam potest fieri iudicium. Plura qui desiderat finemque *Controuersiae*, legat *Thomassianam Historiam*, fidam illam & a partium studio remotam.

laudes congerit: alique passim testem ci-
tant, passim honorant. Quid de Epistola
V. Cl. *Henrici Ernstii* dicam, scripta *Sorae*
a. d. XII. Febr. M. DC. LIII? qua *eximium*
ICtum, *virum summum*, & *de publico bono*
optime meritum inter alia exquisita, nomi-
nat, eiusque amicitiam appetit. Et nunc
prudenterissimum quenque iactantem audi-
as, quod *Romae L. Bruti* Statuae subscri-
ptum est: VTINAM VIVERES? Quod-
si tantas virtutes aliquo *Vitiorum consinio*
laesit, si in Vita nonnunquam vel doctri-
na offendit, aut iustam causam * paullo
acrius defendit, exemplo docuit illustri, ni-
hil in humanis rebus perfectum, aut super-
biae concessum esse: quo maneat

SOLI DEO GLORIA.

SCRIPTA
IOANNIS OTTONIS
TABORIS.

TRACTATUS, antea singulatim editos,

* Controversiam cum Contingio hic intel-
ligit, quem amor Generi, Viri alioquin boni &
docti *iustam* vocat. Ipse tamen quam diversa
de hac inter Contingium & Taborem agitata
caussa sapiat Libello *de verb & personato ICto*
1664. edito, qui plenius bonae est frugis, lucu-
lenter monstravit,

in quibus *varia & difficilima difficilima*
Iuris Themata, ex Iure Publico & Priuato,
Feudali & Canonico, explicantur & ad
usum fori subinde accommodantur iunctim
cura & opera ANDREAE MYLII * ICI
 & Professoris Lipsiensis duobus Voluminibus
 editi, Lipsiae apud Ioannem Fridericum Gle-
 ditschium 1688. f. indicibus locupletissi-
 mis tum textuum, tum rerum & ver-
 borum per Matthaeum Blechium Lunebur-
 gensem confectis, additis. Recensetur
 in *Actis Eruditorum Lips.* Lat. Anno. 1688.
 p. 291.

* Praefatione more solito, singulariter lau-
 dat Taborica Scripta Editor, seque cum
 praestantia tum raritate quorundam ad
 collectionem excitatum fuisse, scribit,
 ordinemque non adeo iustum collector-
 um excusat, cum successiue saltim diuer-
 sisque e locis adferri potuerint, tandemque
 subiungit : *Sed & omnes, aut certe pluri-*
mos, quos Dominus Auctor vnquam
edidit, hic inueniri spero. Non equi-
dem diffiteor in perlustratione horum alios
atque alios quos hic adiectos non reperi-
es, me allegatos obseruasse; attamen re-
cum iis, qui Scholas eius quondam fre-
quentarunt communicata, nunquam tales
lucem vidisse, non semel per literas accepi.
Cui rei tanto magis fides habenda, quo-
certius constat Dominum Ioannem Ludo-
vicum

uicum Praefidium Reipublicae Ratisbonensis Exconsulem & Curiae Tutelaris Praesidem, Virum de literis praeclare meritum & Dn. Auctoris Generum, in Mausoleo eodem Anno 1675. posito & huic Praefationi subiecto, satis restari: Per mortem filii Dn. Tobiae Ottonis Iurium Doctoris & apud Francofurtenses causarum Patroni celeberrimi, spem paternorum operum nondum vulgatorum, expirasse. Hoc amplius, nec eas Dissertationes, quae interdum a Respondentibus compositae, inveniuntur, praetermisi. Nam & ibi multum raritas, & quia multum laboris Dn. Praesidem saepe numero attulisse, ex accurata methodo, & styli elegantia non diffacile colligitur, hanc necessitatem mihi facile imperare potuit.

Volumine I
continentur:

Paratitla ad Titulum Codicis Lib. X. de Fide & Iure Haereticis & de Adiectionibus p. 1. vsque 9.

Commentarius ad Tit. Cod. de Metatis & Epidemeticis Von Einquartierungen, ad usum temporum, quibus editus, accommodatus p. 9. vsque 126. prodiit singulatim Argentorati 1631. & 1645. 4.

Tractatus de Contractu & Iure Societatis siue Commentarius Synopticus ad L. si pascun-
dar

dae 8. C. de Pactis a p. 127. vsque 151. alias Argentorati 1646. 4.

Expositio Paratitularis L. vn. C. de Suffragio, in qua praecipue agitur de Suffragatorum Opera & Remuneratione, vulgo dicta Affection-Geld ap. 152. 186.

Tractatus de Obligatione Successorum in officiis occasione Analyseos L. 21. C. de Decurionibus delineatus ap. 186. adiunctum Examen Quaestionis: An mutuum sit alienatio? a p. 211. ad p. 246.

Consultatio Academica de Praesidiis debitorum infelicium: & in primis de exceptione Alterius Tanti Usurarii ad L. 27. §. 1. C. de Usuris, ac textus parallelos accommodata & Exercitationibus ventilata a p. 247. vsque p. 398. separatim excusus Argentorati 1646. 1652. 4. & Giesae 1686. 4.

Armamentarium Iustiniani s. Vniuersum Ius Romanorum ex ipsis Iurisprudentiae Iustinianae penetralibus depromptum & vsui praesentis Seculi accommodatum expositumque a p. 398. vsque p. 548. prodiit alias Argentorati 1654. 4.

Dissertationes Academicae de Regimine Imperantium Ecclesiastico Praelectionibus in Codicem Synthetico-Analyticis praemissae a p. 548. vsque p. 575. separatim Argentorati 1657. 4.

Tractatio Analytico-Synthetica L. XIX. C. de Testament. De Testamento Principi aut Communi oblati ap. 575. vsque 602. alias Argen-

A a

torati

torati 1658. 4.

Commentatio Synoptica de Iure Cerevisario
a p. 603. ad p. 645. singulatim Argentorati
1663. 4.

ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ De Ad modiatione ad L. Si olei 21.
Cod. Locat a p. 646. ad p. 665.

Diatriba De Iure Obstagii a p. 665. ad p. 692. &
singulatim Argentorati 1668. 4.

Specimen Iurisprudentiae Analyticae adintellectum L. 3. C. de hered. instit. & quae
personae heredes institui non possunt a p. 693.
ad p. 701.

Progymnasinata de Officio Iudicis e Iure Civili,
Canonico, Camerali & Saxonico decerpta a p.
701. ad p. 739.

Collationis Iuris Romani & Hungarici prima
Iuris Principia a p. 739. ad p. 776. singilla-
tim Argentorati 1651. 4. Giessae 1666. 4.

Specimen Collationis Iuris Romani & Franco-
furtici a p. 776. ad p. 789.

Paratitla ad Tit. Digestorum de Pactis Dotali-
bus subiecta omnium legum dispositione a p.
791. ad p. 835.

Commentatio Synoptica de Substitutionibus
Responsis Practicis illustrata, a p. 835. ad p. 890.
alias Giessae 1672. 4.

Dissertatio de Pacto Retrovendiitionis des Wie-
derkauffs L. 2. C. de Pact. inter Empt. &
Vend. Theoriam & Praxin exhibens a p.
891. ad p. 898.

Dissertatio de in Litem Iurando a p. 898. a p. 915.
Para-

Paratitla in Tit. Cod. de *Donationibus* a p. 916.
ad p. 929.

Dissertatio de *Patria Potestate* a p. 929. ad p. 938.

Commentatio Synoptica de *Contractu & Iure Colonario Prouinciali von Landsiedel-Leibe und Landsiedel-Recht* ad illustrationem *Constit. Solmens. Part. II. Tit. VII.* composita a p. 938. ad p. 955.

Volumine II.

Criminalium Definitionum Racemationes
Gustavo Adolpho Duci Megalopolensi dicatae,
a. p. 1. ad p. 299. singulatim prodire *Argentorati* 1651. 4.

* Scribit Editor *Mylius* praemissa Praefatiuncula: Has singulari artificio & admiranda plane industria concinnatas esse.

Racematio Extraordinaria ad Tit. D. & C.
de Crimine Stellionatus a p. 299. ad p. 317.

Dissertatio de *Repetundarum Crimine* a p. 317.
ad p. 348. alias *Argentorati* 1653. 8.

Diatriba Iuridica de *Conatu* a p. 348. ad p. 360.
alias *Giesae* 1669. 4.

Tractatus de *Confrontatione* a p. 361. ad p. 435.
singulatim *Giesae* 1663. 4.

Tractatus de *Tortura & Indicis Delictorum* a
p. 435. ad p. 545. alias impressus *Giesae*
1666. 4.

Aa 2

His

His accessere alii diuersi Tractatus qui sero
in manus Editoris venerunt:

*Dissertatio De Constitutione, Repetitione & Pri-
uilegio Doris* a p. 545. ad p. 560.

Epitome Aureae Bullae Methodica cum abster-
sione Macularum SacroSancto Corpori
nuper imputatarum a p. 560. ad p. 581. qua
tantum Pars I. vsque ad Titulum XXIII.
ab auditore, consentiente tamen auctore
edita; post mortem vero & Pars altera a
Titulo XXIV. ad Tit. XXX. Ienae 1690. 4.
prodiit. Optime de hac Epitome iudi-
cat illustris & generosus Vir IOANNES
PETRVS a LVDEVVIG elegantissima
Praefatione *Partis Secundae Commentario-
rum in Auream Bullam* p. 11. 12.

Exercitium Iuridicum de Refutatione Feudi a
p. 582. ad p. 594.

Ichnographia Doctrinae Feudalis, metho-
do quali hodie in Scholis tradi & tractari
solet ex Antonio aliisque delineata a p.
594. ad p. 611. alias *Giessae* 1666. 4.

*Disputationes Wesenbecianae siue Selectae
Iuris Quaestiones ad faciliorem Paratit-
lorum Wesenbecii intellectum directae*, a
p. 612. ad fin.

Singulatim prodire
& hacce Collectione non comprehen-
duntur:

Par-

Partitiones Elementariae Iuris prudentiae
Methodicae *Francofurti 1660. 8.*

*Relationes Argentoratenses in supremo Rei
publicae Argentoratensis Dicasterio Cae-
sarea auctoritate confirmatae, lectae, ap-
probatae atque Decisionibus gravissimis
corroboratae collectae opera & studio
Nicolai Thileni, I. V. L. Ienae 1670. 4. &
Francofurti 1675. f.*

*Decisiones atque Consultationes de variis selectis-
que Iuris Publici, Feudalis ac Privati argu-
mentis, opera ac cura Ioa. Conradi Sonders-
hausen V. I. D. Summariis & Indice lo-
cupletissimo instructae Francofurti ad
Moenum, sumptibus Friderici Knochii 1702.
f. praemissus est Ioannis Sebastiani Gambsii
Argentoratensis Panegyricus in TABO-
REM.*

Sic quoque :

AVGVSTINI BARBOSAE *Thesaurum lo-
corum communium Iurisprudentiae* auxit, e-
ditum *Argentorati 1657. 4.* inde cura Filii
TOBIAE OTTONIS TABORIS *Fran-
cofurti 1670. f.* nuper magna ex parte au-
etior factus ab *Andrea Christophoro Roc-
senere*, Quinta Editione prodit, *Lipsiae
1719. f.*

*Friderici Husani, Hippolyti Bonacossae & Ioan-
nis Eucharrii Erhardi Tractatibus de Seruis,*

Aa 3

Ho-

Hominibus propriis & famulis Praefationem praemisit, qui editi sunt Gießae sumptibus Hermannii Velssteini 1663. 8.

Diatribam de Pactis Gießae 1664. 4. editam; De Admodiatione Dissertationem; aliamque de Clausula Codicillari, quas quidam excitant, non vidi, id autem apud MORHOFIVM Polyhistoris Tomo III. Lib. IV. Sect. VII. §. III. legi:

Commentarios TABORIS perpetuos in Leges singulas π . inter Haeredum manus latuisse, quorsum autem post mortem Filii TOBIAE OTTONIS peruenerint, quaeue ratione elaborati digestique fuerint, cum ignarissimis scio.

INDEX

Nominum celebrium & Rerum.

Lit. n. addita Notulas significat.

A <i>Cademia</i> Altorf-	164. 186. 193. 195.
<i>fensis</i> 110	205. 227
<i>Argentina</i> 82. 340.	<i>Valentina</i> 34. 53.
341. 350	<i>Valentia</i> 54. 65
<i>Auenionensis</i> 2. 17. 24	<i>Cauarum</i> 137. 139
27. 55. 68. 192	<i>Viennensis</i> 273
<i>Aurelianensis</i> 51. n.	<i>Academiarum</i> solitu-
52. 63. 209. 214. 215	do vnde ? 135
<i>Bituricensis</i> 34. 55.	<i>Accursius</i> , 20. n.
80. 82. 87. 88. 139	<i>d' Achery</i> Lucas 233
158. 177. 192. 317	<i>Acuti</i> Iuris Civilis in-
<i>Bononiensis</i> 192	terpretes Galli 79
<i>Cadurcensis</i> 183. 186.	<i>Adami</i> Melchior 307
193. 194. 221. 222	<i>de Aequitate</i> libellus
<i>Ferrariensis</i> 55. 68	Marani 173
<i>Heidelbergensis</i> 82.	<i>Adolescens</i> an fieri de-
93. 95. 98. 100.	beat Iuris Doctor
104. 105. 307. 315	262. 263
317. 326. 327. 333	<i>Aduocatus</i> iuuenis quid
<i>Paduana</i> 35. 52. n.	sit? 262
<i>Parisiensis</i> 51. 52. 210.	hoc munus suadetur
215. 227. 228	Doctori iuueni
<i>Pisana</i> 34. 55. 68. 316	268
<i>Tolosana</i> 53. 80. 134.	egregii exemplum,
137. 144. n. 147.	140. 141
149. 155. 157. 161.	<i>Agricolatienis</i> peritus
	Aa 4 ICrus

INDEX.

ICTus	160	Applausus quorundam
Albaspinaeus	34	ICTorum 19. 53. 65.
Alciatus Andreas	27.	157. 158. 188. 320.
	30. 162	Argumentandi subtili-
Alemandus Laurentius		tas in ICTo lauda-
	56. n.	tur 135
Alexander ICTus	54. n.	Ariadneum Filum Ta-
Allardus notatus	5. n.	boris 343
Alpinus M. Tati	200	Aristoteles 316
Amandus Neapolita-		huius Bibliothecae
nus	336	fata 330
Anatorium Collegium		Arma de eorum tra-
Taboris	348	ctandorum ra-
Ambitio laudabilis ICTi		tione scribit IC-
	179	tus 38
Ambitiosus ICTus	82. 84	de eorum vsu Ti.
Amelius Georgius	260	Taboris 34. 345
Andoma religiosa So-		Arnaldus 163
cietas per ICTum e-		Arnay le Duc 205
mendata	161	Athleta Christianus
Angelus ICTus	262	Marani 237
Antecessor verus quis?		Auberius Henricus 166
	184. 186	Auentinus Ioannes 333
de eo deligendo ad-		d' Auezan Ioan. 177. 188
monitio	144. 145. n.	Augustinus Anronius
Antiquarius ICTus	20	189. 213. n.
Antiquitatum & Histo-		Aulica vita non placet
riarum Thesaurum		Fichardo 271. 273
promittit Cisnerus		Axiomata iuris falsa 185
	337	B Achonius Reinhar-
Appianus	320	dus, ipse fata,
		religio

INDEX.

- religio 345. 346. n.
Baderus Stephanus 22
 29. n. 36. n. 45
Bægis Ioan. 50. n. 57. n.
de Bailloul Nic. 226. 238
Babylus 264
Baldwinus Franciscus
 82. 83. 307. 317
Barclaius 163
Bæro Eguinarius, 80.
85. 87
Baronius Caesar 163.
235. 236
Bartolus 10. n. 30. 264
 eius Euerriculum
 Liber Ferretti 35
de Beauregard Alexan-
 der Haenautius 210.
230
de Bellieure Pomp. 232
Bertierius Ioannes 146
Bertrandus Francis-
 cus, 149. n.
 Ioannes 57. n. 149. n.
Bibliothecæ Aristotele-
 æ & Cifneria-
 nae fata 330
Palatina incremen-
 ta a Cifnero
 procurata 317
Taboris flammis
 perit 349
Bignonius Hieronymus
163. 164. 192. 209
Bitschius 344
Blæcus Guilielm. 209
Bobæus Iacobus 209
Boccatius 39. 48
Bacheratius Ioan. 211
 Ludouicus 211
Bodinus Ioannes, 305
Boeslerus Ioannes Hen-
 ricus 340
Boissardus Io. Iac. 308. n.
Bonamicus Lazarus, 272
Borckius Adrian. 115. n.
Bosquetus Franciscus,
206. 207. 209
Botanices Studiosus IC-
 rus 159
Bouillier Gabriel 231
Boyssonens Io. 50. 57. n.
Brederodius P. Corn. 305
Brem Petrus 202
Brismannus Paschasius
 308. n. 331
Bucerus Martinus 312.
314. n. 315
Bucillinus Francorum
 Dux 247
Budiffa 339. 340. 349. 350
Buisinius Phil. 210. 231
 A a 5 Bur-

INDEX.

<i>Burchardus Nicol.</i>	275	<i>Cathedra Iuridica A-</i>	
<i>Butellerius Claud.</i>	210	<i>uenionensis cum</i>	
C <i>Abotius Vincen-</i>		<i>memorabili Inscri-</i>	
<i>tius</i>	<u>157. 169. 206</u>	<i>ptione</i>	24
<i>Cadanettus Alziarius</i>	<u>4</u>	<i>Catti</i>	333
<i>Cadanus</i>	<u>206</u>	<i>Cauci</i>	245
<i>Caesar C. Iul.</i>	<u>118</u>	<i>Cautelae Iuris</i>	<u>304. 305</u>
<i>Cagnolus Hieron.</i>	<u>34</u>	<i>Cayci</i>	<u>245</u>
<i>Calefatus Pet.</i>	315. n. 337	<i>Celsus Cornelius</i>	22
<i>Calonius Sincerus</i>	336	<i>Ceruotus Accursii filius</i>	264
<i>Camera Imperialis Spi-</i>		<i>Cheuanius Nicolaus</i>	208
<i>rensis huius. Asses-</i>			
<i>sores celebriores ae-</i>		<i>Christiani mali a qui-</i>	
<i>uo Cifneri</i>	<u>320</u>	<i>busnam habeantur</i>	
<i>Camerarius Ioach.</i>	<u>256</u>	<i>ICti</i>	291
<i>Caminada Ioa. Gual-</i>		<i>Chuppaeus Ioannes</i>	212
<i>bertus</i>	<u>207</u>	<i>Petrus</i>	<u>207</u>
<i>Philippus</i>	<u>207</u>	<i>Chytracus Dauid</i>	308.
<i>Candala Dux</i>	<u>163</u>		<u>n. 725. n.</u>
<i>Capellanus Claud.</i>	<u>209</u>	<i>Cicero M. T.</i>	<u>20. 118. 316</u>
<i>Cardanus</i>	<u>164</u>	<i>Cironius Innocentius</i>	<u>206. 207</u>
<i>Carinus Ludouicus</i>	<u>256</u>	<i>CISNERVS Nicolaus,</i>	
<i>Carolus M. Imp.</i>	<u>247. 248</u>	<i>huius patria, paren-</i>	
<i>Carolus V. Imp.</i>	<u>15. 16.</u>	<i>tes, natiuitas, fami-</i>	
	<u>n. 285. 286. 287</u>	<i>lia</i>	<u>307. seq. 310. 311.</u>
<i>Casaubonus Isaacus</i>	163	<i>educatio, studia gy-</i>	
	<u>235. 236</u>	<i>mnastica, schola-</i>	
<i>Castilione Otto, Car-</i>		<i>stica, academica</i>	
<i>dinalis</i>	56. 59	<i>312, fit Magister, do-</i>	
<i>Catellus Ioannes</i>	<u>141</u>	<i>cet</i>	
<i>Paulus</i>	<u>175</u>		

INDEX.

cet Philosophica & Mathematica [212. 313](#)
 Argentorati apud Bucerum agit [313](#).
 Theologiae dat operam [314](#). Wittebergam concedit aestimatur a Melanchthone [315](#). fit primus Professor Ethices Heidelbergae [315](#). in Galliam & Italiam proficiscitur [316. 317](#). Pisis fit Iuris Doctor [316](#). Patroni & Praeceptores [316](#). Bibliothecam Palatinam Heidelb. auget [317](#). fit Professor π . & Consiliarius Electoralis [317](#). ducit uxorem [318](#). Rector Academiae [319](#). Camerae Spirensis Adfessor [319. 320](#). Donellum de non deferenda Academia Heidelbergensi monet [321](#). a diuersis Principibus Consiliarius ex-

[petitur 321. n. sententia eius de Coena Domini 323](#). fit Pro-Iudex Curiae Palatinae & Profess. Iuris Extraordinarius [326](#) moritur [316](#). Epitaphium [328](#). Scripta [329](#). [317](#). Bibliothecae ipsius fata [330](#). Elogia [47. 307. 309. n. 313. 320. 326. 327. 329](#). Antiquitatum & Histor. Germ. Thesaurum promittit [337](#)
Cisnerus Paulus, Frater Nicolai [311](#)
Claudia Dartisii, [223](#)
Clericus Iacobus [216](#)
Clusius Botanicus [159](#)
Clutenius Ioachimus, [350](#)
Coccius Huldricus [281](#)
de Coena Domini Confessio Cisneri [323](#)
Compendia in artibus damnat Dartisius [237](#)
Conciliorum Interpretatio, de ea agitur in

in Societate literata
 Cadurci 196
 Condes Ioannes Bapti-
 sta 230
 Confessio auricularis,
 iudicium de ea Cu-
 iacii 181
 Conringius Herman-
 nus ipsius concentra-
 tio cum Tabore 359.
n. seq. 364
 Constantia vrbs, huius
 statuta ordinat Za-
 rius 266
 Conuersatio erudita 23.
178
 Corasius Iacobus, 49. n.
 CORASIUS Ioannes,
 parentes 49. 63. e-
 ducatio, studia aca-
 demica 50. 51. n. 63.
 in diuersis Acade-
 miis cum Applausu
 docet 51. n. 80. Se-
 nis fit Doctor Iuris
52. 64. fit Professor
 Iuris Tolofanus &
 Valentinus 53. 54. 64.
 in varias Academi-
 as vocatus, Ferrari-
 am concedit 55. 69.

uxorem amittit 56.
69. Ducum. Ferrar-
 iensium res in Au-
 la Gallica agit 56. fit
 Senator Tolofanus
57. 69. in examine
 pauca confuse re-
 spondet 57. ob-
 trectatores, obiecta
65. 66. n. ingenii
 dotes 58. 59. 61. mo-
 destia eius, censori-
 bus non respondet
67. fit Cancellarius
 Nauarræus 70. in
 laudena San- Bar-
 thelomæa misere
 trucidatur 70. 71. n.
 laudes, virtutes &
 elogia 49. 58. 59. 60.
61. Scripta horum-
 que qualitas 61. 62.
65. 72. seq. praece-
 ptor Donelli 80
 a Costa Ianus, genus,
 patria, Studia iuue-
 nilia & academica
177. 198. pietas, le-
 ctio librorum, con-
 uersatio 178. praece-
 ptor eius Cuiacius

INDEX.

178. summa diligencia, ambitio **178.** fit Magister **181.** Antecessor Cadurcensis **183.** methodus ipsius docendi & fides **185.** 187. in Tolosanam Academiam euocatur **157.** 186. cum Collegis amice viuit 188. a magnatibus Europae in causis grauib. consulitur **190.** 191. eius Responsis multum tribuunt Practici **191.** in varias Academias euocatur 192. in Academiam, Cadurcensem redit duplicato Salario **191.** **194.** Societatem literatam Cadurci instituit 196. amici ipsius **164.** **182.** mores & laudes **187.** **188.** 193. **198.** 206. 213. n. modestia & moderatio **192.** eruditio, scripta 188. 189. **191.** **199.** 200.

seq. moritur **199**
Crassus P. **117**
Crauetta Simon 42. n.
Crembergerus **343**
Criticus Ictus **136**
Grotius **7**
Grotzenberg Petrus **254**
Curio Coelius Secundus **277**
Curtius Franciscus **52.**
64
 Ioannes **343**
Guicius Iacobus **65. n.**
66. n. 82. 87. 128.
129. 132. n. 137. 138. n.
139. 156. 178. 179. 180
181. 190. 206. 208.
317. 338

D *Affis* Ioannes **57. n.**
Dano Christianus **280**

DARTES Ioannes,
210. patria, parentes **221.** Studia scholastica & academica **221. 222.** fit Baccalaureus **222.** Tolosae Maranum audit **222.** fit Nicolai Verduni Bibliothecarius **222. 223.** fit Iuris

INDEX.

Iuris & Theologiae	lus	317
Doctor <u>222</u> . Eccle-	<i>Decius</i> Philippus 7. 53.	
siastica Beneficia re-	54. 64. 65.	
spuit <u>223</u> . fit Ante-	<i>Decorum</i> in ICto lau-	
cessor Parisiensis 224	datum <u>139</u> .	
& Regius Canonum	<i>Decretales</i> ad illas Dar-	
Professor ibid. la-	tisii Commentarius	
bores eius & Scripta	<u>229</u>	
<u>224. 225. 229.</u> 233. seq.	harum Librum II.	
de Iure Canonico-	explicat Mara-	
Ecclesiastico prae-	nus <u>147.</u> 152	
clare meritis <u>225.</u>	Librum III. inter-	
<u>226.</u> pro stipendiis	pretatur Bigno-	
& incrementis Ca-	nus <u>164</u> .	
nonici Iuris Facul-	<i>Decretales</i> Gregorii IX.	
tatis Parisiensis fru-	P. R. in eas Com-	
stra agit 225. <u>226. 228.</u>	ment. Iani Costa <u>2</u>	
<u>231.</u> bona sua huic	Dattisii 230. <u>234</u>	
legat 228. <u>229.</u> Te-	<i>Decretum absolutum</i>	
stamentum <u>229.</u> Ioa.	abhorret R. Bacho-	
Douiatium ad mu-	nus <u>346</u>	
nus Professorium ex-	<i>Gratiani</i> illustrat	
citat <u>213.</u> Comitium	Ioa. Dantes <u>229.</u>	
s. vacationem mu-	233. <u>234</u>	
neris impetrat 231.	non deierare nota	
mors <u>232. ingenii</u> &	characteristica	
corporis habitus <u>232</u>	aliquando Hu-	
233	gonotorum ha-	
<i>Dattisii</i> Ioannes & Pe-	bita <u>90.</u> 91	
trus <u>221</u>	<i>Derrerus</i> Sebastianus	
<i>Dasypodius</i> Theophi-	261 264	
	<i>Diale-</i>	

INDEX.

Dialecticus Ictus 28
Dictata in Collegiis
 344.
Differentiae Iuris Ro-
 mani & Germanici
 Cisneri 338.
Dignitates Ecclesiasti-
 cae 225. 239
Disputator egregius
 Ictus 135. 331. 342. 344
Dobbinus 99
Doctor Iuris, an ado-
 lescens fieri debeat?
262. 263. de hac di-
 gnitate iudicium
 Ioan. Petri 264. fi.
 delis & elegans 26.
 188. quis ex mente
 Ferretti perfectus 21
 n. 22. n. 26. n. de
 eo Oratio Marani
 144. idoneus ex
 mente Io. d' Aue-
 zan 184. 185. bonus,
 huius Requisita 350
Dominicus Antonius
 214. n.
DONELLVS Hugo, pa-
 tria, parentes 77. 79.
 a studiis sacuitia
 praeceptoris auer-

sus, arte patris ad ea
 reducitur 79. 80.
 praeceptores, stu-
 dia Academica 80.
81. vxor, 107. n. 112.
n. fit Doctor Iuris &
 insigniter a Duare-
 no laudatur 81. n.
 82. mores, virtutes,
 vitia, ambiciosus est
81. n. 82. 83. 84. n.
 fit Antecessor Bitu-
 ricensis 84. paucos
 habet obtrectatores
84. a Cuiacio diffi-
 det. 82. 87. cum
 plausu docet 85.
 Praeceptor N. Cis-
 neri 317. Ianienam
 Parisiensem opera
 Germanorum ef-
 fugit 88. 89. Biblio-
 thecam amittit 89.
n. Lugdunum & Ge-
 neuam fugit, capi-
 tur 90. Heidelber-
 gam vocatur 91. ibi
 ob Religionem Re-
 formatam diuexa-
 tur & discedit 91. 97
 seq. 99. Lugdunum
 Bata-

- Batauorum discedit 92. 107. Leicestrien-
 si factioni nomen
 dans discedere inde
 coactus 108. 109.
 Altorffium vocatur
109. 110. Religio 86.
87. 97. 101. a Nori-
 bergensibus Domi-
 nis comiter habetur
 111. n. morbus, ex-
 trema vitae & me-
 morabilia verba 112.
118. 119. Epitaphium
 120. Epicedia 128.
 virtutes & laudes
81. n. 82. 91. 107. n.
 108. 109. 111. 112. 113.
120. Scripta 85. n.
107. n. 112. 113. 121.
 seqq. 129. eius Com-
 mentarii Iuris Ci-
 uilis 112. 113. seq.
 Donatus Ioannes 205.
207. 212. 213. 217. 218.
221. 231. 232
 alius 212
 Duarens Franciscus
 80. 81. 83. 84. 85. 86.
87. 128. 317. 333. 334
 Dudlaeus Robertus
 Comes Leicestriae
108. n.
 Duella in Academia To-
 losana frequentia 158
 Durantius Stephanus
 141. 143
 Duyn Renatus 310
 Ecclesiae Apostoli-
 cae de Statu Liber
 Dartisii 235
 Urbicariae & Subur-
 bicariae 238
 Ecclesiae Politia, de ea
 agitur in Societate
 literata Cadurci 196
 Egenolphus Christia-
 nus 137
 Eischinger Georgius
 308. 314. n.
 Elisabetha Angliae Re-
 gina 108
 Eloquentia ICri 37. n.
 Elteldius Petrus 299
 Engelbrechtus Arnol-
 dus 279. 282
 Engelhardus Leonhal-
 dus 315. 316. n. 320. n.
 Episcopi horum diffe-
 rentia a Presbyteris
 240
 Erasmus Roterodamus
 255.

- 255 260. 261. 272. *a Feilſch Melchior* 320
Erasmus Thomas 281 *Ferrerus Antonius* 57.
Eſperonius Dux 153 154. n.
155. 162. 163 *Arnoldus* 80
Etropius Ioannes 15. n. FERRETVS Aemyli-
de Euchariftia Confeſ-
ſio Ciſneri 323. us 1. genus, paren-
Bachouii 346 tes, paſſia 5. educatio
Euenius Sigismundus 342 6. *Studia academica*
342 7. 8. fit *Secretarius* 8.
Examen in eo Ioa. Co-
raſius ſummus I Ctus fit Doctor & Profeſ-
pauca & confuſe re-
ſponder 57. n. ſor Iuris Romanus
ab Exea Andreas 58 9. mutat nomen
Exemplum efficaciffi-
mum docendi ibid. fit Pontificius
genus 193 Secretarius 10. pri-
Excellentiae Titulus a uatus ſtudiis incum-
Conſulibus Noriber-
genſibus tribuitur bit ibid. patrem a-
Donello III. n. mittit II. vxorem
Faber Iacobus 57. n. ducit II. Marchionis
Michael, 57. n. Saluciarum negotia
Petrus 57. n. 107. 128. tractat II. fit capti-
163. uus, Franciſci 1. R. G.
de la Fage Petrus, 221 adminiſter. 12. 13. va-
Fagius Paulus, 314. riae ipſius Legatio-
Famae ſeruandae ſtu- nes & itinera 12. 15. in
diosus I Ctus 140 Africam traiecit 15.
Lugduni priuatus
agit 16. Florentini
Ducis negotia tra-
ctat & fit Ciuis Flo-
rentinus 17. fit Pro-

B b

feſſor

INDEX

fessor Iuris Auenio-
 nensis 17. amplissi-
 mum accipit salari-
 um 18. eius pruden-
 tia didactica 18. n.
 docendi peritia ,
 applausus , in-
 genii dotes , erudi-
 tio varia 19. 20. 21.
22. 37. 38. virtutes &
 mores 22. 26. 23. 25.
 liberalitas & magni-
 centia 24. corporis
 dotes 26. amat suos
 auditores & redam-
 matur 26. obrecta-
 tores & obiecta ipsi
30. 31. eius apologia
32. n. in diuersas
 vocatur Academies
34. 35. Testamentum,
 heredes 39. morbus,
 praeparatio mortis,
 obitus, Funus 39. 40.
41. 42. post mortem
 etiam summe aesti-
 matur 41. 42. n. Scri-
 pta 6. 9. 12. 14. n. 15.
29. n. 35. 36. 37. 38.
45. seqq. Laudes 19.
27. 29. 41. 43. seqq.

Ferretus Carolus 208

Ioannes Petrus 6

Marcus 25

Fesslerus Ioannes 286

de la *Ferté* Emericus

Marcus 212

Feyerabend Sigismun-

us 300

FICHARDVS Ioannes

patria 245. parentes,

familia 253. indol-

les, studia scholasti-

ca, praeceptores 255.

257. 259. studia aca-

demica, commilito-

nes, praeceptores

259. 260. 261. ado-

lescens fit Doctor

Iuris 262. seq. praxin

exercet *Spirae* 268.

269. fit Aduocatus

& Syndicus Franco-

furtensis 270. in Ita-

liam Aulamque Cae-

sarem concedit 271.

Patauii & *Bononiae*

Iura discit & docet

271. 272. praecepto-

res ibi & amici 272.

Spirae agit 272. in

Aulam Imperato-

riam ,

I N D E X.

riam , Academiam
Viennensem, e a va-
riis Principibus vo-
catur 273. iterum fit
Aduocatus & Syn-
dicus Francofurten-
sis 273. Collegae ip-
sius 275. vxorem du-
cit 274. liberi & ne-
potes 276. 279. ac-
grotat , fit Ciuis &
Patricius Franco-
furtenfis 274. 275.
incômoda senec-
tutis & statuta Im-
perii turbulentum
dolet 283. ad Con-
uentum Smalkal-
densem mittitur 284
285. & deprecator
ad Carolum V. 285.
286. variae ipsius Le-
gationes. 287. 288.
humanitas ipsius &
officiositas 288. so-
cieratem amat 289.
liberalis est & mise-
ricors 289. senectute
vtitur firma & flo-
rente 289. victus ra-
tio 290. mores, inge-

nii dotes 290. con-
fusionem auersatur
290. pietas 290.291.
Leges Ciuitatis Fran-
cofurtenfis refor-
mat 291. mortem de-
siderat 298. morbus
& obitus 297. 298.
299. 300. Scripta 291.
301. seqq. Laudes 253.
276
Fichardus Caspar 263.
282
Raymundus Pius 276
277. 279. 282. 291.
292. 294
Finckelthufius Sigis-
mundus 343
Fieubet Gaspar, 175
Firx Christophorus 116
n.
de Fleires Petrus 237
FLORENS Franciscus, pa-
tria, parentes, studia
scholastica & acade-
mica 205. 206. prae-
ceptores , condisci-
puli Academici 206.
Patroni 207. fit Ad-
uocatus in Senatu
Diuionensi 208. Lu-
Bb 2 reti-

INDEX.

- retiam venit, patro-
ni eius ibidem 208.
209. fit Aurelianen-
sis Antecessor 209.
210 & Parisiensis 210.
211. 230. 231. eius re-
citationes, conuersa-
tiones 211. auditores
eius priuatae admis-
sionis 212. Aureliani
moritur, Epitaphi-
um 212. 213. mores,
laudes 213. 214. 215.
vxor, liberi 215. 216.
Scripta 217. seqq.
quaedam Iani a Co-
sta edidit 199
Forcatulus Stepha. 138
Fornerius Radulphus
209
Forsterus Valentinus
Guilielmus 60. 65.
n. 66. 72. 73
le Franc 222
Franci, horum sedes,
res gestae, laudes
245. 247
Franciscus I. Rex Gall.
12. 13. 14. 16
Francofurtum ad Mo-
enum vrbs Imp. va-
ria de ea memora-
bilia 247. 249. 284.
286. 287. 291
a Frawenberg Ludoui-
cus 286
Franzkius Georgius
343. 344
Freherus Marquardus
128
Freuenstein Collegium
Ciuium Francofur-
tensium 275
Freymonius 303. 304
Fridericus III. Pius, E-
lector Palatinus 91.
105. 311. 312. 317. 319.
323. 332
Fridericus Dux Slesui-
censis Rector Acad.
Heidelbergensis 326
Froereisenius 348
Furnesterus Zacharias
129
Fuxius Paulus, 56. n.
G *Adaneus* Paulus
Antonius 39
Galenus Claudius 259.
304
Galliaula Lancelotus
54. 65
Gallia laudatur 78
Galli

INDEX.

- Galli* ob ingenii prae- 158
stantiam laudati 78.
79
de Iure Ciuili prae-
clare meriti ibid.
Gallice loquens obtre-
ctatores mutos red-
dit Donellus 95. 106
Gambsius Ioa. Sebast. 216
340. n. 351
Garbicius Matthias 264
Gardesius 143. 144
Gerhardus Iustus 347
Genselius Leonh. 342
Gentilis Albericus 128
Scipio, 27. 81 83. 84.
85. 88. 108. 113. 115.
118. 119. 128
Georgius, Dux Megal-
burgius 287
Germani Ius Ciuile in
Italia instaurant 78
Geueri Antonius &
Iulius 316
Girardellus 166
Girufius 208
Glareanus Henricus, 260
a *Glauburg* Arnoldus 302
Gothofredus Dionysius
Goueanus Antonius 13.
n. 2. 16.n. 19.n.
Graeca Lingua 19. 136.
177. 205. 341
Grammaticus debet ef-
fectus 22.n.
le Grand Franciscus
216
Gratiani Collectio 217
Grauerolus Franciscus
notatus 5. n.
Grempius Ludouicus
298. 302
Gribaldus Ictus 34
Grotius Hugo 107. n.
209
Grumbergius Ioannes
274
Grynaeus Simon 259.
267. 268
Guijon Hugo 224
Guikerus Martinus 344
Gundlingius Nic. Hier.
146. n. 189. 218. 234.
346
Gustauus Adolphus Dux
Megapolitanus 351
a *Gutlingen* Baltazar
286
Gymnasia varia Hei-
del-
Bb 3

INDEX.

- delbergensia [312](#)
- Gyuezius Iacobus [216](#)
- H** Abert de Mont-
mor Petrus [195](#)
[209.](#) [210](#)
- Henricus, [197](#)
- Haenautius de Be-
auregard Alexan-
der [210.](#) [230](#)
- Harel Ioannes [230](#)
- Harpheus Scriptor My-
sticus [166](#)
- Hartlieb Ioannes [320](#)
- Hartmanni Hartmann
Solon Palatinus [318.](#)
[328](#)
- Haugius Andreas [331](#)
- Heldus Matthias Impe-
rii Procancellarius
[270.](#) [271.](#) [272.](#) [348](#)
- Hellerus [348](#)
- Hemelius Richardus [311](#)
- Henricus. II. R. Galliar.
[56.](#) [57.](#) [60.](#) [83](#)
- Herbarum indolem ex-
acte callet ICTus e-
asdemque colligit
[159](#)
- Hercules Estensis Dux
Ferrariae [55.](#) [55.](#) [69](#)
- Hertzius Michael [306](#)
- Hierarchia Ecclesiasti-
ca de eadem Liber
Dartisii [235](#)
- S. Hieronymus [263](#)
- Hilliger Osualdus [117.n.](#)
- Hippolytus Cardinalis
Estensis [56](#)
- Historiarum & Anti-
quitatum Germa-
nicar. Thesaurus
Cisneri [337](#)
- Historicus ICTus [20](#)
- Hoffmannus Christia-
nus Godofredus [6.](#)
[n.](#) [271.](#) [n.](#) [303.](#)
- Hoffmannus Philippus
[310](#)
- Hombrechtus Conra-
dus [260](#)
- Homiliae S. Io. Chryso-
stomi a Florentie le-
ctae [215](#)
- Hortulanus ICTus [160](#)
- Hospitalitus Germa-
norum laudata [250.](#)
[251](#)
- Hospitalius Michael
Franciae Cancellarius
[56. n.](#) [80.](#) [81. n.](#)
[82.](#) [83.](#) [84.](#) [118](#)
- Hotomannus Franciscus

I N D E X.

- cus 87. 89. n.
Hugonotri 148
 horum memorabilis 156. 158. 161. 162. 165. 168
 nota characteristica 90
Huldericus Edo 119
Humanitatis Studia
 ICTo vtilia 22. 177.
205. 221. 224
Humanus ICTus 198.
Hufanus Henricus 291
Hyde Thomas 306
Iesu Marialoannes,
 scriptor mysti-
 cus 166
Ignis naturam scruta-
 tur ICTus 159
Ilfungs Georgius 260
Institutiones Iuris Inst.
 in eas Comment.
Iania Costa 188. 200
Io. Dartisii 229
 eas Tabor pusillus
 audit, iuuenis
 docet 341. 344
Interim 314
Ioannes Casimirus Co-
mes P. Rheni 312.
 332
Iobertus Ioannes 209
Ioyosa Henricus exCa-
 pucino Monacho fit
BelliDux 148. 149. 152. 154
156. 158. 161. 162. 165. 168
Scipio 148
Itabyrion i. e. Tabor, 42
Italia in eandem iter
 iuueni Doctori dis-
 suadet Getrynaeus
 268
Iudicis officium recu-
 sat Maranus 143
Iuris Ars solicite inue-
 stiganda 145. n.
Iurisconsultus debet es-
 se Vir bonus 26
Iurisconsultos qui ma-
 los Christianos di-
 cunt, quales sint. 291
Ius Canonicum de eo
 praeclare meriti Cu-
 iacius, Ianus a Co-
 sta, Florens, Dartis
147. 152. 156. 179.
189. 190. 201. 214.
225. 226. 229. 230
 in illud vulgares In-
 terpretes 190
 & *Ciuile* a singulis
 olim Anteces-
 soribus in Aca-
 demia Tolosa-
 Bb 4 na

I N D E X.

- na propositum [147. 157](#)
Civile Germanorum
 ope in Italia re-
 furgit [78](#)
K *Elnerus* Ioannes [293](#)
Henricus [292. 293.](#)
[294](#)
Knoblauch Adolphus, [302](#)
L *Abbaeus* Carol. [209](#)
 zum *Lamm* Hie-
 ronymus [275](#)
Lamonius Guilielmus [211. 216](#)
Lancenhardus Adamus
 Thomas [349](#)
Landfchad Ioannes [316](#)
Langlais Maturinus [229](#)
Laniena Parisiensis [70.](#)
[71. 86. 129](#)
Lanoiis [99](#)
Latina Lingua [10.](#)
[19. n. 20. 134. 136. 177.](#)
[205. 341.](#)
 de *Launay* Franciscus,
[199. 201. 204](#)
Lauterbachius Ioannes
[254 n. 308](#)
Lautrecus [11](#)
Leclio Librorum nimia
 & confusa nocet [25.](#)
 qua ratione iuste in-
 stituenda [178](#)
Leicestriae Comes Ro-
 bertus, huius turbac
 in Belgio federato
[108. n. 109](#)
Leo X. P. R. [10](#)
 de *Leua* Antonius [106](#)
Liberalitas in *Cro* lau-
 data [24](#)
Libri tenerrima aetate
 a *Marano* amati [131](#)
 alten *Limpurg* Societas
Patricia *Francosur-*
tensis [275](#)
Lingelsheimius [129](#)
Lipsius Iustus [108](#)
Loisel Petrus [163. 230.](#)
 le *Long* Iacobus [130.](#)
[131. n. 220](#)
Lonicerus Adamus, [257](#)
Andreas, [299](#)
Philippus, [75](#)
Lotichius Petrus [257](#)
Loysellus [163](#)
Ludos respuic tenellus
 Maranus [133](#)
Ludonicus XIII. R. G.
[238](#)
Ludo-

INDEX.

- Ludovicus Barbatius* C. MARANVS Guilielmus
P. Rheni 309 parentes, natiuitas
Ludovicus Placidus E. 132. indoles, educa-
lector Palatinus 97. tio, libros tenera-
105. 106. 309. 321. 323. etate iam amat 133.
332 134. studia gymna-
Lugdunum Batauorum 135. Philosophiae
93. 103. 104. 107. n. studio in primis de-
108 ditus 134. egregius
Lycurgus 106 est Disputator 134.
de **M**agis & Sagis 135. Cuiacium audit,
Scriptores iun- renunciatus ab eo
ctim editi 305 Doctor Iuris & Suc-
Maledicentia Ferretto cessor destinatus 137.
obiecta 31. 33. n. 138. 139. res Cuiacii
Maluola Hieronymus Tolosae procurat
316. 337 139. morum huma-
Malzanii in Miliz 341 nitas ipse laudatur
Mantua Marcus 5. 139. fit egregius Ad-
n. 37. 272 uocatus 140. 141. v-
Manuscripta Societatis xorem accipit ob
Literatae Cadurcen- eloquentiam & eru-
sis 197 ditionem 141. die
Maquinus 207 nuptiarum studet
de *Marca* Petrus 206. 142. immoderatum
207 studium 142. 143. Se-
Marcilius Theodorus natorio ordini de-
200 stinatur 143. fit An-
Margarita Biturigum recessor Tolosanus
Dux 82. n. 83 & egregie disputat
Marilliacus Michael 211 B b 5 143.

143.144.fides & prudentia ipsius in docendo 144.n.145.Ius Pontificium docet 147. vxorem amittit 147. ab Occitanae Prouinciae Ordinibus Romam mittitur 147. 148. a piratis Tunetanis capitur, misere habetur 150.151. liberatur, redit in Galliam 154. Libellorum supplicum Magistri officium respuit 154. vt & Archi-Episcopatum Narbonensem 155 Cuiacio successor expetitur 158. scientiarum variat. peritus 159. 160. varios Ordines religiosos & Academiam Tolosanam reformat 161. consilia eius in rebus Ecclesiasticis magnae auctoritatis 162. eius amici &

familiares 163.164. 165. mores 165.166. dextrum crus frangit 166. abdicat se munere Professorio, praeparat se ad mortem 166. 167. Liberi eorumque posteritas 168. 169. ipsius Auditor Ioan. Dartis 222. ipsius auctoritas 158, eruditio varia, Religio & pietas 131. 154. 167. Effigies & laudes 137. n. 132. n. 137: 141: 142. 144 162. 206. Scripta 136. 137. 145, n. 147. 152. 153. 156. 161. 163. 171. seqq. Epitaphium 168
Maranus Franciscus 168
Iacobus 131. 137. 175
Geruasius 169. 175
Raymundus 153. 157. 169. 171. 175
Martyr Petrus 314
Masencallus Ioannes 57. n.
Massa Ludouicus 21. n. 30. 36. n. 45. 46
Masso.

I N D E X.

- Massonus* Papirius 137
Mastricht Gerhardus 213. n. 218
Mauritius Elector Saxoniae 287
Medicinae peritus 22. 159. 259
ICtus 22. 159. 259
Meditatio praestantior confusa Lectione 25
Medonius Bernardus 25. 175. 131
Melanchthon Philippus 256. 257. 308. 315. n.
Melheim Hoyer 286
Melissus Paullus 308. n.
Memmius Henricus 208. 235
Memoria insignis ICti 37. 112
Menagius Aegidius 210. 216
Mengershusius Hieronymus, 279. 280
Merrillius Emundus 146. 208
Methodus peruersa Studentiorum Iuris 7. n.
Studiorum Iani 178
a Costa 185
docendi 173
Marani 173
Fr. Florentis 205
Micyllus Iacobus 257. 258
Millotetius Benignus 208
Minutius Iacobus 50. n. 57. n.
Modestus ICtus 67. 84
Modius Franciscus 254
Molaeus Matthaeus 210
Molinaeus Carolus 209
Molitor Ioannes 302
Monachus fit Belli Dux 148
Mommorantius 155
de Monchal Carolus 240
Monlucus Ioannes 129
de Montmor Habert Petrus & Henricus 195. 197
de Mora libellus Ferretti 36. 37. 46
Morbos in felicitate ponit Ferretus 40
Mores elegantes in ICtis laudati 139. 349
Doctorum imitantur Auditores 188
Morin Guilielmus 229
Mors

INDEX.

Mors de ea cogitationes Fichardi 299 [300](#)
Mosbach Oppidi Palatinatus memorabilia [307.309.310](#)
Muretus M. A. [200](#)
Musae pauperes [237](#)
Musices peritus Ictus [22.25.160](#)
Mylius And. [340. n.367](#)
N *Auarinus* Iacobus [24](#)
Naues ViceCancellarius Caroli V. Imp. [286](#)
Neander Mich. [309. n.](#)
Nedfri ignis sacrilegus prohibitus [249](#)
Nerua iuuenis de Iure responderet [263](#)
Nesenus VVilhelmus [255. 256](#)
Neustetter Erasmus [336. 337](#)
Noribergensis Senatus laudatur [110.112](#) comiter habet Donellum III. n. de Nostiz Georgius Guolframus [348](#)
Nublaeus Ludouicus

210.216
Nuptiarum die Studiis operam dat Maranus [142](#)
Nynard Germanus, laudatur [189.200.201](#)
O *Bfcuritas* Ferretto obiecta [31](#)
Obtreclatores genere se fert Corafius [67. n.](#)
Odinus Nicolaus [224](#)
ab Ofenbach Conradus [302](#)
Officiosus Ictus [198](#)
ab Oldenhusen [320](#)
Oliuarius Franciscus, [54.56. n.67. n.](#)
Opiniones Ferretti [35](#)
Orbilus praeceptor Donellum a literis auertit [79](#)
Ordines Religiosi ab Icto emendati [161](#)
Ecclesiastici [225. 239](#)
Orontius [164](#)
Offatus [163](#)
Otto Henricus Elector Palatinus [309.317](#)
Otto II. Comes Pal. Rhen. [309](#)
Pacu

INDEX.

- P***Acis amans* ICtus 23
Pacius Iulius, 158
Pallium ArchiEpi-
 scopale 214. n. 219
Palthenius Zacharias,
 45. 47
Papinianus iuuenis de
 Iure respondet 263
Paponius Ioannes 76
Paquerius 163
Paracelsi vocabula
 collecta 306
Paratitla Marani 172
Pater vocatur Promo-
 tor in Iure 53. 54. n.
 de *Patriarchis* & Dioc-
 cesibus scriptio Ma-
 rani 240
a Paulo Antonius 57. n.
Paulus III. P. R. 16. n.
 V. P. R. 165
Paupertas Musarum
 237
Peregrinatio Italica
 hanc iuueni doctore
 dissuadet Grynaeus
 268
Peregrini his Franco-
 furti ad M. aequali-
 ter Ius cum Ciuibus
 dicitur 250
Perronius 163
Petreius Henricus Har-
 desianus 241. 243.
 282. 292. 294.
Petri Ioan. ipsius iudi-
 cium de Doctoris
 Iuris dignitate 264
Petri Henricus Adamus
 280. 336
Petrucius Camillus 7
Philosophia ICto ne-
 cessaria 21. 22. 28. n.
 29. 133. 134. 159. 205.
 221. 341. 342
Pinellus 66. n.
Pistoris Modestini
 Consilia laudantur
 297
Pithoei Petrus & Fran-
 ciscus 209. 163
 Antonius 209
 Petrus iunior
 209
Pietas ICtorum 40. 178.
 181. 215
Plagiarii Scriptorum
 Orontii 164. 165
Plato 21. n.
Plinius 337
Pobellus, Catharinus L.
 de *Poenitentia* Liber
 Dar.

INDEX.

- Dartisti [225.235](#)
Poetica de ea excolenda Consilium Miccylli Fichardo datum [258](#)
Poeta ICtus [21.22](#)
Pompeius Cn. [117](#)
Portnerus Ioannes Albertus [339. n.](#)
Poser Georgius [344](#)
Postbius Ioannes [308.](#)
[319. 321. 323. n.](#)
Postillae has amat Fichardus [291](#)
Praecox ingenium Io. Corasius [50](#)
Praschius Ioa. Ludouicus [339. 340. n. 353. n. 355. n. 356. 357. 367](#)
Praschia Anna Elisabetha [356. n.](#)
Praxis Iuris [215. 344](#)
Preibisius Christoph. [342. 343](#)
Prudentia didactica Ferretti [17](#)
Prustus Camburgius, Haymo [217](#)
Puteani Fratres [209](#)
Puteanus Ioannes [166](#)
- Q** *Venstedt* Ioan Andreas
Quinquennium Iuris [18. 188](#)
R *Amel* Henricus [330](#)
de Ratione & Signo Liber Ferretti [29. 35](#)
Raueria Carolus [218](#)
Reiner Philippus [302](#)
Religio ad eam emendandam adhibetur ICtus [161](#)
 purior, sensim menti se insinuans Alluioni comparatur [86. 87](#)
Reformata, ob eam Heidelbergae divexatur Donellus [91. 92. seqq.](#)
[97](#)
Reuberus Iustus [91. 318.](#)
[329](#)
Reusnerus Elias [307](#)
Nicolaus [254. 307.](#)
[308. 335](#)
Reuterus

INDEX.

<i>Reuterus</i> Quirinus 307.	8. 20
313. 321. 331. 332. 336.	<i>Sammarthanus</i> Scae-
337	uola 49. 138
<i>Ribittus</i> Helenus 1.	<i>Sanceus</i> vir illustis
<i>Richelius</i> Cardinalis 228	Gallus 90
<i>Richomus</i> 163	<i>Sanches</i> Franciscus 164
<i>Riemer</i> Valentinus 343	<i>Saniorianus</i> 163
<i>Rigaltius</i> Nicolaus 209	<i>a Sancto Paulo</i>
<i>Roaldesius</i> 164	Antonius 57. n.
<i>Roaldus</i> 182	Iacobus 169
<i>Robertus</i> Ioannes 66. n.	<i>Saravia</i> Adrianus 108
<i>Robertellus</i> Franciscus	<i>Saurma</i> Sebalus &
316	Albertus 347
<i>Rondelinus</i> Iulius 18. n.	<i>Scaliger</i> Iul. Caes. 251.
27. n. 33. n. 36. n. 37. 45	252
<i>Rubeus</i> Ioa. Antonius	<i>Schardius</i> Simon 333.
54. n. 272	336. 337
<i>a Roda</i> Iacobus 280	<i>Scharffius</i> Hieronymus
<i>Rucker</i> Nicolaus & Phi-	302
lipus 278	<i>Scheidius</i> Balthasar
<i>Rutenensis</i> Schola 221	351
<i>Salarium</i> diuerso-	<i>Schegkius</i> Iacobus 125
<i>rum</i> Ictorum 54.	<i>Schilterus</i> Ioan. 214. n.
65. 83. 92. 98. 194.	<i>Schmuccius</i> Guiliel.
211. 273. 316. 320. 322	343
<i>Salmasius</i> Claudius	<i>Schurzfleischius</i> Con-
refutatus 225. 239. n.	rad. Sam. 213. 214. n.
<i>Saluciarum</i> Marchio	<i>Schwarzenbergius</i> Mel-
<i>Ferretti</i> prudentia v-	chior 260
titur 13. 15	<i>Sebiziis</i> Melch. 350. 351
<i>Saluiatus</i> Cardinalis	<i>Segue-</i>

INDEX.

<i>Seguierius</i>	Antonius	286	<i>Strauchius</i>	Ioannes	295
	<i>Petri</i> duo	210. 211.	<i>Stephanianus</i>	Daniel	282
		212. 225. 240	<i>Stephanus</i>	Henricus	251
<i>Serranus</i>		163	<i>Struvius</i>	B.G.105.326.n.	
<i>Seruius</i>	Sulpitius	116	<i>Sturmius</i>	Ioannes	314
<i>Seruinus</i>		163	<i>Subtilitas</i>	Iuris pater	
<i>Seureus</i>	Michael	130		Iano a Costa	191
<i>Sfortia</i>	Ludouicus Me-		<i>Subtiles</i>	Iuris Ciuilib	
	diolanensis Dux	106		Interpretes Galli ap-	
<i>Sickingen</i>	Reinhardus	320		pellati	79
<i>Sichardus</i>	Ioannes	253.	<i>Suracus</i>	Hugo	75
		260. 264. 265	<i>Synodus</i>	Francofurten-	
<i>de Signo & Ratione</i>	Lib-			sis d. a.	742. 149
<i>ber Ferretti</i>		29. 35	T ABOR	Ioan. Otto,	
<i>Silentium</i>	eruditum	140		patria, parentes,	
<i>Simonia</i>		156. 223		natiuitas	339. 341. cu-
<i>Sirmondus</i>	Iacobus	209		rate educat9, Studia	
<i>Sixtinus</i>	Regnerus	297		gymnastica	341. pu-
<i>Societas</i>	erudita exco-			fillus Institutiones	
	lendi Iuris Canon-			Iuris audit, praecox	
	ci caussa	196		ingenium	341. 342.
<i>Socinus</i>	Marianus	52.		iuuenis Electa Sca-	
		64. 272		ligerea	conligit 342
<i>Solerius</i>	Antonius	57. n.		iuuenis in Acade-	
<i>Solon Palatinus</i>	Hart-			mias concedit	342.
	manni	318 319		fit Magister, dispu-	
<i>Squillanum</i>	Collegium	133		tat 342. studia Iuri-	
				dica, Ienae priuatim	
				docet & disputat	
				cum applausu	343.
				344. praxin dicit	
				Lip-	

Lipsiae 344. Gene-
 ram & in Galliam
 proficiscitur 344.
 cum Bachouio a-
 micitiam contrahit
345. in Aula Caesa-
 ris agit 347. pere-
 grinatur amplius
347. fit Doctor Iuris,
 Collegia instituit
348. fratrem, paren-
 tes & bibliothecam,
 omnia bona amittit
348. 349. 350. fit
 Syndicus Prouincia-
 lis Lusatiae 349. v-
 xorem ducit 349. 350.
 fit Antecessor Ar-
 gentoratenſis 350. &
 Professor Iuris Pri-
 marius inque Iudi-
 cio Caesareo Refe-
 rens 350. 351. a mul-
 tis Principibus & A-
 cademiis expetitur
351. fit Cancellarius
 Gustrouiensis 351. 352.
 inde tamen discedit
352. fit Giessensis A-
 cademiae Cancellar-
 rius 353. inde etiam

Frankofurtum ad
 Moenum concedit
354. in controuer-
 ſia illuſtri Actionem
 Legis Aquiliae ſua-
 det & in conſiliis
 aulicis parum pru-
 dens habetur 354. n.
 Liberi & nepotes
355. 356. ſeq. Religio
 & pietas 358. grauis
 concertatio cum
 Conringio vnde vi-
 tia eluceſcunt 359.
360. ſeqq. parat ſe
 ad mortem, mori-
 tur 363. 364. Elogia
339. n. 340. n. 349.
350. 352. 358. 365.
 Effigies 340. n. Scri-
 pta 342. 343. 344.
345. 348. 353.
Tabor Tobias Otto 348.
354. 355. 356.
Tacitus illuſtratus a
 Ferretto 21. 47.
Talonius Dionyſius 212.
Tariſſe Ioannes 221. 222.
223.
Theologus Ictus 21. 222.
259.
 C c The-

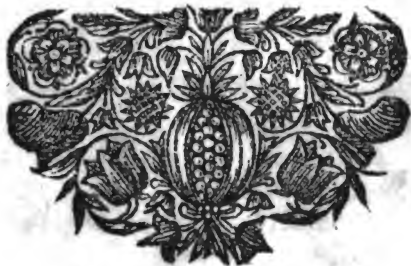
INDEX.

<i>Theſaurus Antiquita-</i>	ti	36
<i>tum & Hiftoriarum</i>	<i>Verdunus Nicolaus</i>	
<i>Germaniae Cifneri</i>		222. 224
337	<i>Vergérius</i>	169
<i>Thomae Hieronymus</i>	<i>Verreries Iacobus</i>	212
337	<i>Vetter Ioannes</i>	286
<i>Thomasius Chriftianus</i>	<i>Viſtorius Petrus</i>	316
353. 363. n.	<i>Vitae Virorum bene</i>	
<i>Thuanus Iacobus Augu-</i>	<i>meritorum eorum</i>	
<i>ſtus</i>	<i>utilitas</i>	241
71. n. 89. 109.	<i>Vincentius Bartholo-</i>	
n. 129. 138. 149	<i>maeus</i>	61. n.
<i>Triunſtus Antonius</i>	<i>Vlricus Dux Witten-</i>	
17	<i>bergicus</i>	286
<i>Trochaei Fratres</i>	<i>Volcker Ioannes</i>	278
207	<i>Vox viua Iuris Studio-</i>	
<i>Tubero Aelius Ictus</i>	<i>ſis commendatur</i>	
118		188
<i>Turneuilla</i>	<i>Vrbaniſ VIII. P. R.</i>	225.
212.	n. 226. 237	
<i>a Turnone Iacobus</i>	<i>de Vrbicariis & Sub-</i>	
54.	<i>urbicariis Regioni-</i>	
57	<i>bus Libellus Darti-</i>	
<i>Tuſchetinus Gallus</i>	<i>fii</i>	238
302.	<i>Vrſinus Zacharias</i>	326
V <i>Acuum Mercurii</i>	<i>Vſilius Antonius</i>	49.
<i>Poema Taboris</i>	58. 63. 64	
342	W <i>Ageſſer Ioannes</i>	
<i>Valeſius Henricus</i>		320
209	<i>Walſporn Hartlieb</i>	102.
<i>de Valette Ludovicus</i>		310
<i>Cardinalis</i>	<i>Van</i>	
153. 169.		
171		
<i>Vaſſanus Ioannes</i>		
209		
<i>Verborum Proprietatis</i>		
<i>debet eſſe ſtudio-</i>		
<i>ſus Ictus</i>		
184. 185		
<i>Obligatio, de ea</i>		
<i>ſcriptio Ferret-</i>		

INDEX.

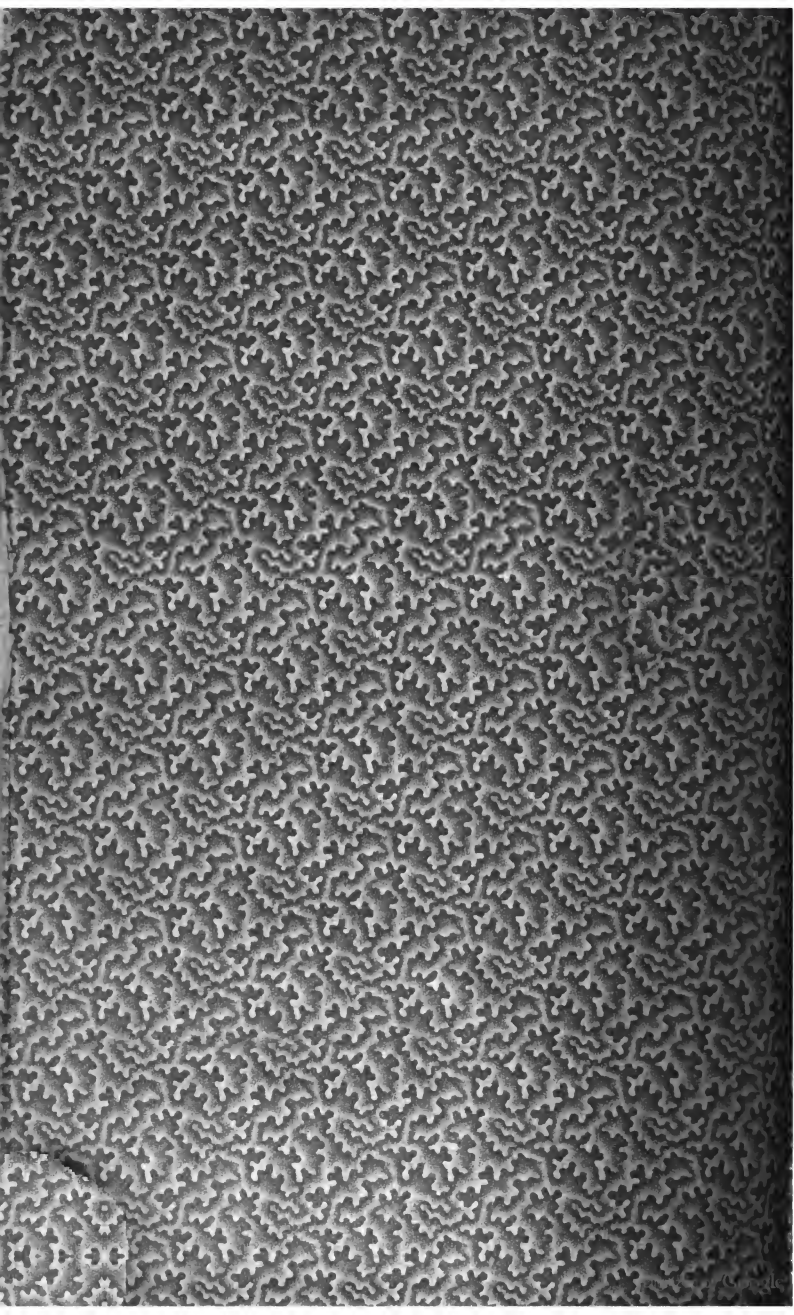
<i>van de Water</i> Ioannes	108. 110.
200. 202. 203	
<i>Weidenkopf</i> Ioannes,	Z <i>Asius</i> Vlricus 253.
320	254. 261. 264. 265.
<i>Woierus</i> Theodorus, 89	266. 295
<i>Wesembecius</i> Matthae-	<i>Zieglerus</i> Caspar 203. n.
us 63. 66. n. 86	<i>Zuingerus</i> Theodorus
<i>Wilhelmus</i> Nassouius	280. 281
<i>Zum Iungen</i> Daniel	
	286

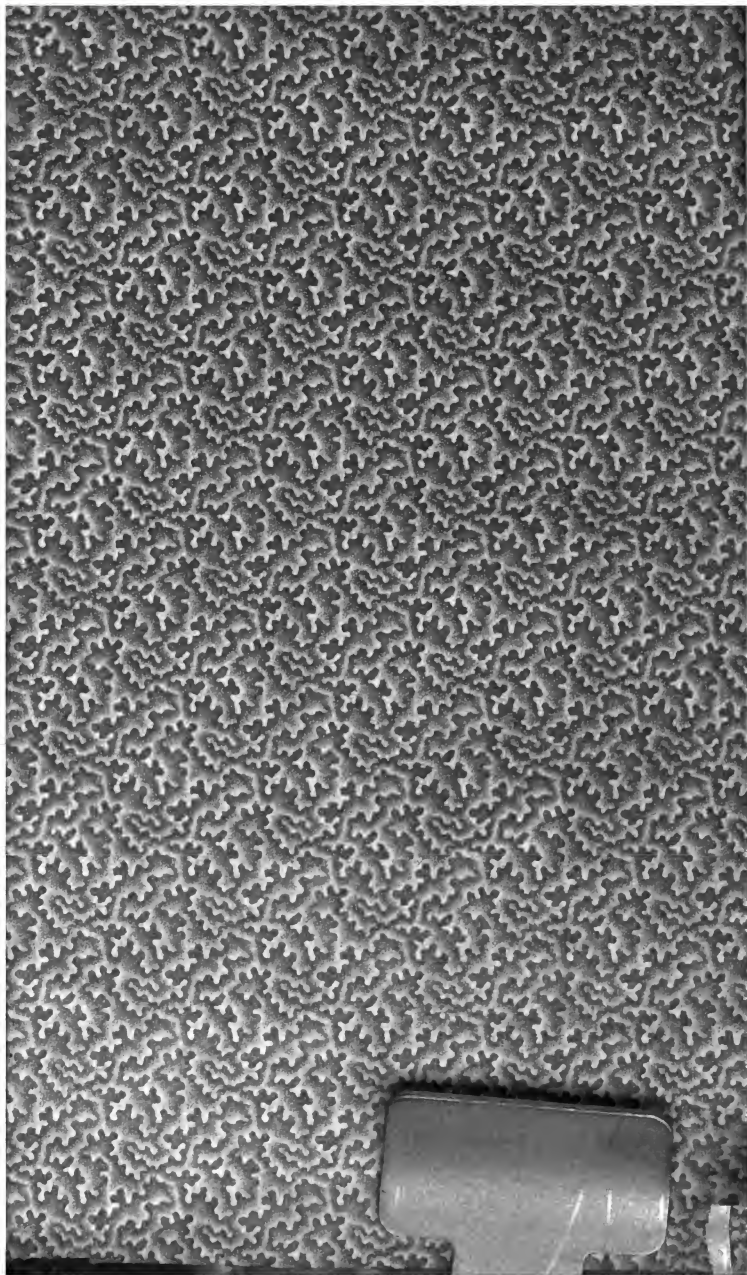
S. D. G.











1844